

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 81

Parisi

3/i 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa tammikuun 7 p:nä 1929.

N:o

4/10

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
2/135		D. 1030
13/1-30	2	LPA
...
5	C6.	

Herra Ministeri,

Kunnioittaen täten lähetän Teille raport-
tini N:o 81, joka sisältää:

Ranskan ulkopoliittinen tilanne vuoden
vaihteessa. - Haagin kokous. - Ranska
ja Saksa. - Lontoon laivastokokous. -
Ranska ja Italia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOMINISTERIÖ		
No 2 / 1930 / ae.		D. 19 30
13/1.30	5	102
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	06.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 81.

Brysselissä tammikuun 3 p:nä 1929.

Ranskan ulkopoliittinen tilanne

vuoden vaihteessa. - Haagin kokous. -

Ranska ja Saksa. - Lontoon laivasto-

kokous. - Ranska ja Italia.

Tämä raporttini on jo kauan aikaa ollut työn alla, mutta en tahtomut sitä saattaa lopulliseen asuun, ennenkuin kauan odotettavissa ollut suuri ulkopoliittinen keskustelu Ranskan Kamarissa päättyisi. Joulun alla ja senjälkeen Kamari onkin useamman päivän kuluessa keskustellut ulkoministeriön budjetin yhteydessä ulkopoliittisesta tilanteesta; sekä Tardieu että Briand halusivat tämän keskustelun maailmasta pois ennen Haagia, Genèveä ja Lontoota.

Keskustelu saavutti huippunsa toisena joulu-

päivänä, jolloin Briand kaksi tuntia kestäneessä puheessa puolusti politiikkaansa. Istuin suurimman osan päivää lehterillä ja saatoin sen kautta muodostaa itselleni henkilökohtaisen käsityksen Kamarissa tällöin vallinneesta mielialasta. Minusta on heti sanottava, että Briandin puhe monelle muodostui pettymykseksi. Hän rajoittui yksinomaan puolustamaan - kuinka monennenkaan kerran - locarnopolitiikkaansa, tuomatta käsitykseni mukaan esille mitään uutta, jota emme jo lukuisia kertoja ennen olisi kuulleet. Eräs kolleegani sanoikin minulle puheen jälkeen, että "minusta käy ajan pitkään yksitoikkoiseksi kuulla alati vatvottavan hänen locarnotaistelunsa golgatasävyä".

Muodollisesti Briandin taktiikka oli kylläkin sikäli ymmärrettävissä, että hän ilmeisesti tahallaan käytti hyväkseen häneen kohdistettuja arvosteluja voidakseen rajoittua vastaamaan vain niihin ja siten vapautua velvollisuudesta antaa yleinen ulkopoliittinen katsaus Kamarille. Mutta näinkin katsottuna hänen puheensa jäi yksipuoliseksi, sillä, välttääkseen lähentelemispolitiikkansa Saksaan nähden vaarantamista, hän ei edes ryhtynyt syventymään niihin yksityiskoh-teisiin arvosteluihin, jotka suurta huomiota herättäneiden, Saksan varustautumista valaisevien numeroiden avulla Franklin-Bouillon nyt, kuten aikaisemminkin syksyllä, Kamarille oli esittänyt ja jotka varsin laa-

joissa piireissä Ranskan yhteiskuntaa ovat jättäneet kaiun ja ylläpitäneet sitä eräänlaista levottomuudentunnetta Saksaan nähden, josta syksyn alussa parisakin raportissa tein selkoa.

Mielestäni on myöskin todettava, että puheen aikana Kamarissa ei vällinmut tavallinen kuolemanhiljaisuus, vaan siellä juteltiin ja keskusteltiin, mikä ei ennen ole Briandin puhussa ollut tapana. Se käsitys, mikä nimulla jo kauan on ollut Briandin aseman vissistä heikkenemisestä - varsinkin viimeisen hallituspulan aikana - , sai tämän kautta uutta vahvistusta. Haluaisinpa sitäpaitsi väittää, että moni kritiikki Briandiin nähden jäi lausumatta vain siitä syystä että tiedetään Tardieun nyttemmin kontrolloivan ulkopoliittikkaakin, mistä kohta enemmän. Tardieun esiintyminen seuraavana päivänä palauttikin keskustelun asiallisemmalle pohjalle, ja se luottamuslause jonka hallitus keskustelun päättyessä sai, on luettava ainakin yhtä paljon Tardieun kuin Briandin ansioksi. Luottamuslauseesta äänestettäessä jakautuivat äänet 320 17 vastaan. Minoriteetin muodostivat Marin, Mandel, Franklin-Bouillon ja heidän lähimmät ystävänsä. On huomattava, että radikaalit ja sosialistit pidättäytyivät äänestämästä, koska he tahtoivat tällä tavalla ilmaista ei kannat-

tavansa Tardieun sisäpolitiikkaa, vaikka toiselta puolen eivät katsoneet voivansa äänestää Briandin ulkopolitiikkaa vastaan, se kun seuraa samoja linjoja kuin he itse.

Täten tuli kiinnilyödyksi uudemman kerran locarnopolitiikka kaikkine seuraamuksineen, ja on mielestäni totuuden nimessä myös todettava, että vastustajien arvosteluista ei liioin käynyt ilmi, että mikään toinen ulkopolitiikka olisi Ranskalle mahdollinen. Mutta vastustajat, kuten moni kannattajakin, sanovat Briandista nykyään, että hän liiaksi on jäänyt polkemaan samalle paikalle ja että Locarno on muodostunut hänelle eräänlaiseksi fikseksi ideaksi, jota hän ajaa järkkymättä, jopa muualla tapahtuvasta kehityksestä riippumatta. Ja kieltämättä tässä voi piillä Ranskalle vaara, varsinkin ottamalla huomioon että juuri Saksalle Locarno kuitenkin oli vain ensimmäinen etappi, uuden kehityksen alkusoitto, kun se sensijaan Ranskalle merkitsi erään kehityskauden loppua.

Kaikille niille, jotka olivat toivoneet Briandin suuresta puheesta saavansa kuulla lähempää Euroopan suurpolitiikan tämänhetkisistä pääkysymyksistä, jäi näin ollen puhe enemmän taikka vähemmän pettymykseksi. Ei sanaakaan saatu kuulla esim. Venäjän ja Kiinan välisestä selkkauksesta, ei mitään Kan-

sainliiton ehkä jossain määrin omituisesta passiivisuudesta tähän kysymykseen nähden (mistä min. Holsti äskettäin on niin kiintoisasti raportteerannut), ei mitään Kellogg-paktin tehoa vastaan kohdistetuista arvosteluista kiinalais-venäläisen kysymyksen yhteydessä, ei mitään Ranskan Moskovassa olevaa ambassadööriä kohdanneesta loukkauksesta, ei mitään Haagin tulevasta konferenssista, eikä liioin mitään siitä asiasta, joka kuitenkin kaikkien maiden poliittisilla keskuksilla, nim. Lontoon laivastokonferenssista. Paneuroopastakin Briand puhui vain sen verran että hän viittasi "ystävänsä" Merriot'n edellisenä päivänä pitämään puheeseen, jossa tämä, uudistaen sen minkä äskettäin Berlinissä oli sanonut, oli alleviivannut eurooppalaisen federation välttämättömyyttä.

Haagin toinen reparatiokokous.

Tämän raportin saapuessa perille on todennäköisesti jo Haagin kokouksen yleissuunta tunnettu, joten en halua ryhtyä ennustelemaan sen tuloksia. Toistan vain sen, minkä eilen sanoin salasähkeissäni, että näet Parisin poliittisissa piireissä yleensä viime päivinä on vallinnut kieltämätön op-

timismi tämän kokouksen tuloksiin nähden. Tämä optimismi perustuu moneen seikkaan. Ensiksikin siihen, että kokousta tällä kertaa on paljoka paremmin valmisteltu kuin mikä oli asianlaita elokuussa. Toiseksi on Englannin kanssa oltu säännöllisissä neuvotteluissa ja, mikäli kerrotaan, päästy yksimielisyyteen kaikista tärkeistä asioista. Niinikään on Italian kanssa päästy samanlaiseen periaatteelliseen yksimielisyyteen. Snowdenin puolelta ei odoteta yllätyksiä tällä kertaa, varsinkin senjälkeenkuin ranskalaiset ekspertit pariinkin kertaan ovat käyneet Lontoossa keskustelemassa hänen kanssaan kansainvälisen pankin statuuteista. Edelleen ovat myöskin ne kuusi alakomissiota, jotka Haagin ensimmäinen kokous asetti lopullisesti järjestämään eräitä yksityiskohtia, suorittaneet työnsä suurin piirtein katsoen menestyksellisesti, ja joskin esim. n.k. itäisten valtioiden reparatiokysymys, varsinkin koskien Unkaria ja Bulgariaa, vielä on avoinna, luullaan Haagissa voitavan päästä yksimielisyyteen siitä, että Youngsuunnitelma astuu päävaltioiden kesken voimaan niinpiankuin se näiden parlamenteissa on ratifioitu, riippumatta "itäkysymyksen" kohtalosta. Senjälkeenkuin Schacht on ilmoittanut ei haluavansa ottaa osaa Haagin neuvotteluihin, ei pelätä Müllerin hallituk-

sen puolelta liioin suurempia yllätyksiä, jos kohta ei ole unohdettava, että Schacht oppositiona ja ulkopuolella voi käydä yhtä vaaralliseksi, ehkäpä vaarallisemmaksi, kuin jos hän olisi neuvotteluissa henkilökohtaisesti mukana. Saaraneuvottelut ovat tällä hetkellä keskeytyksissä eivätkä tule Haagissa esille, mikä seikka sekin helpottaa Haagin kokouksen työtä. Tästä huolimatta keskittynevät Haagin neuvottelut pääasiassa Ranskan ja Saksan suhteiden ympärille.

Ranska ja Saksa.

Minun tehtävänäni ei ole raportteerata Saksan finanssiaseman nykyisestä häilyväisyydestä. Parisissa, sekä ulkoministeriössä että muualla, on yleisenä mielipiteenä vallalla se käsitys, että Schacht, sekä heittäessään äskettäin tunnetun pomminsa että muutenkin, ajaa henkilökohtaisia pyyteitä, joiden perustuksella ei saa arvostella tilannetta yleensä Saksassa.^{x)} Mutta toiselta puolen vii-

^{x)} Minusta osuu Journal de Genèveen päätoimittaja oikeaan, kun hän lehdessään 18/12 Saksassa valitsevasta sisäisestä epävakaisuudesta ja Schachtin memorandumista sanoo, että "vaikka saksalaisilla on taipumusta kurinnottamiseen, niin heiltä puuttuu taipumus solidariteettiin", mikä ilmenee aina kun heiltä puuttuu voimakas johtaja.

meaikaiset tapahtumat Saksassa Stresemannin kuoleman jälkeen, se epävarmuus, joka ilmenee sekä sen finanssi- että ulkopoliitikassa, referendumin osittainen menetys - ottamalla huomioon että ne 6 milj. saksalaista, jotka antoivat äänensä Hugenbergin ehdotukselle, eivät ole vaalikirjaa vaan henkilöitä, jotka enimmäkseen kaikki tietävät mitä tekevät - kaikki nämä seikat ovat omiaan ylläpitämään sitä epävakaisuuden tunnetta Saksaan nähden, josta jo alussa oli puhe.

Tätä taustaa ja varsinkin Saksan finanssiase-
man häilyväisyyttä vastaan katsottuna saa myöskin selityksensä se seikka, että Ranskassa Haagin kokouksen aattona uudelleen on herännyt kysymys sanktioista Saksan maksukyvyttömyyden varalta. Samoin on tätä taustaa vastaan katsottava sitä vastustusta, joka monissa piireissä on tavattavissa Reinin evakuointiin nähden ja joka, mikä onkin kuvaavaa, ei suinkaan lähde yksinomaan sotilaallisista piireistä, vaan yhtä paljon poliitikoista, sekä sitä vaatimusta että Kamarin ei tule ratifioida Young-suunnitelmaa ennenkuin ainakin osa Saksan korvausvelvollisuudesta on kaupallistutettu.

Tässä yhteydessä ansaitsee erikoista mainitsemista se seikka, että ne saksalaisten ja ranskalais-

ten oikeistopiirien lähentelemisyritykset, jotka ehkä parhaiten tunnetaan Arnold Rechbergin nimissä, äskeisen keskustelun aikana tietääkseni ensi kerran tulivat mainituiksi myöskin Kamarissa. Ne toi esiin oikeistolainen Reynaud, nousemassa oleva, itsenäisesti ajatteleva poliitikko, joka oli yksi niitä ranskalaisia, jotka viime talvena kävivät Saksassa puhuttelemassa vastaavia saksalaisia oikeistopiirejä, ja joka osaltaan edesauttoi, että Rechberg itse, kuten äskettäin paljastui, pääsi Poincarénkin puheille. Reynaud'n ja Briandin asenteiden välillä on se melkoinen ero, että Reynaud ei salaa itseltään eikä toisilta, että Saksassa laajoissa piireissä uneksitaan kosta ja sitä varten valmistaudutaan ja että hän vaatii Ranskan ulkopoliittiselta johdolta vastaavia toimenpiteitä, vaikka hän toiselta puolen katsoo, että Ranskan ja Saksan suhde, tämä Euroopan suurin poliittinen kysymys, vain sillä tavalla saadaan vaimennetuksi, että molemmin puolin pyritään asiallisella pohjalla ja järjestelmällisesti eikä ainoastaan pasifistisilla ja ideologisilla lausunnoilla poistamaan vastakohtat. Onkin kuvaavaa, että Reynaud'n toimenpiteitä ~~on ollut~~ ^{on ollut} kannattamassa sellainen tunnettu militaristi kuin Nollet, ent. kontrollikenttämies Saksassa ja ent. sotaministeri. Ja vielä ih-

meellisempää ehkä on, että kuukausi sitten tunnettu saksalainen hitleriaani, kapteeni Ehrhardt Matin'in haastattelijalle on lausunut samanlaisia ajatuksia. Ja lopuksi ranskalaisten katoolisten edusmiesten äskettäinen käynti Berlinissä katoolisen keskustapuolueen vieraina on uusi etappi lähentelemisen tiellä. Näkisin näissä yksityisseikoissa niiden aatteiden näkyvää ruumillistumista, joita Briand on ajanut ja jotka ovat valmistaneet maaperää, mutta lisäksi heiti, että viime aikojen kehitys on ainakin Ranskassa jossakin määrin työntänyt nämä Briandin ehkä liian pilviin kurkottavat aatteet taustalle ja antanut tilaa asiallisemmalle tosiasioiden arvostelemiselle.

Tässä suhteessa luulisin, että Tardieu ja Briand erinomaisen hyvin toisiaan täydentävät. Ja kaikessa hiljaisuudessa on Tardieu tyydyttänyt ja tyyntänyt Briandin vastustajia menemällä itse Haagiin, vaikkei sinne muita pääministerejä suurvalloista ole mennyt kuin Belgiasta, jonka pääministeri, kuten tunnettua on tämänkin Haagin kokouksen puheenjohtaja. Oli myöskin kiintoisaa nähdä, mitenkä viimeisinä viikkoina ja varsinkin viimeisenä viikkona ennen Haagin kokouksen alkua Tardieu kehitti erinomaisen suurta aktiviteettia ja että hän ennen

Haagiin lähtöään neuvotteli useamman kerran koko laajan valtuuskuntansa kanssa, jollaista menetelmää yleensä Briand ei ole noudattanut. Kaikki merkit viittaavat myöskin siihen, että Tardieu Lontoossa^{x)} tulee ottamaan ohjaket käsiinsä. Huomiota herättää osaltaan myös se että Berthelot, joka yleensä ei ota osaa kansainvälisiin kokouksiin ja jonka suhteet Briandiin viime aikoina ovat jättäneet toivomisen varaa, on Ranskan Haag-valtuuskunnan jäsen.

Puolan ambassaadissa minulle kerrottiin, että ennen ulkoasiain budgettikeskustelua olisi ollut kullissien takana tekeillä suuri yritys kaataa Briand ja aikaansaada uusi hallitus Tardieun johdolla, jossa ulkoministerinä olisi ollut Boncour tai joku muu vasemmistolainen, jonka kautta samalla olisi tahdottu saada radikaalit ja sosialistit tai ainakin edelliset mukaan hallituskoalitioon. Jos tällainen suunnitelma oli olemassa, oli se liian myöhään herätetty. Ei ole vaille mielenkiintoa, että tämän huhun kuulin juuri Puolan ambassaadissa, missä minulle myöskin on ilmaistu tyytymättömyyttä Briandin vii-

^{x)} Ei ole vaille kiintoa että Tardieu kansliansa päälliköksi on ottanut Moysset'n, joka on erikoisesti tunnettu laivastokysymysten mainiona tuntijana.

meaikaiseen politiikkaan ja varsinkin niihin sanoihin, jotka tämä suuren keskustelun aikana lausui suhteesta Puolaan. Tätä taustaa vastaan on ymmärtääkseni katsottava, että Zaleski haluaa tavata Briandia ennen Kansainliiton neuvostokokouksen alkua.

Lontoon laivastokokous.

Tuskin liioittelee, kun sanoo, että ainakin yhtä tärkeät, jollei tärkeämmät, sekä aiheiltaan että tuloksiltaan olivat ne keskustelut, jotka Kamarin yleisen budgettikäsittelyn aikana käytiin rajojen puolustukseen myönnettävistä varoista ja sen laivasto-ohjelman rahoittamisesta, joka aikaisemmin vuosiksi 1929-1936 päätetyn laajemman suunnitelman puitteissa lankeaa vuoden 1930 osalle. Molemmat nämä budjetit hyväksyttiin muutoksitta.

Erikoisen valaiseva oli mielestäni keskustelu laivasto-ohjelmasta, varsinkin ottaen huomioon, että sitä ensi kädessä puolustivat valiokunnan raporttööri, radikaali Dumesnil, ent. kartelliministeri, sekä Paul-Boncour, sosialisti. Voikin empimättä väittää, että tässä kysymyksessä hallituksella on takanaan koko kansakunnan kannatus, puoluevärytyksestä riippumatta, ja että sillä on sama laaja kannatus mennessään puoltamaan Ranskan elimellisiä etuja Lontoon pian alkavassa kokouksessa.

Samoin voinee liioittelematta sanoa, että maailma Lontoon kokoukseen nähden Ranskassa nyt on paljon valoisampi kuin mitä se oli MacDonaldin matkan jälkeen, jolloin Ranska, varsinkin senjälkeen kuin Italia oli esittänyt omat teesinsä, äkkiä tunsi itsensä isoloidummaksi kuin pitkiin aikoihin. Ranskan puolelta onkin tehty näinä kuukausina määrätietoista työtä sen käsityksen hälventämiseksi, että Ranska maalla ja merellä ajaisi imperialistisia pyyteitä ja että se olisi tällä hetkellä maailman militaristisin valta. Eräät numerot valaiskoot näitä seikkoja.

Ranskan laivastobudgetti oli v. 1929 2,485 milj. frangia, ja nousee tänä vuonna 2,683 miljoonaan, jääden kuitenkin 18 % alemmaksi kuin Ranskan laivastobudgetti v. 1914. Vertailun vuoksi mainittakoon, että viimeksikuluneena vuonna Yhdysvaltain laivastobudgetti oli 9,463 milj., Englannin 6,127 milj., Japanin 2,777 milj., Italian 1,207 milj. ja Saksan 1,202 milj. frangia (nyk. paperifrangia).

Vuoden 1919 jälkeen on Ranska käyttänyt uusien laivojen rakentamiseen 4 miljaardia, Yhdysvallat 17 miljaardia ja Englanti 10 miljaardia frangia.

V. 1914 Ranskan sotalaivaston koko tonnisto oli 846,000 tonnia. V. 1922, jolloin uusi laivasto-

ohjelma vuosiksi 1922-29 hyväksyttiin, oli tämä tonnimäärä laskenut n. 400,000:een.

Vuoden 1922 jälkeen on Ranskassa rakennettu 116,000 tonnia uutta tonnistoa, valmistumassa on 68,000 tonnia ja rakenteilla 76,000 tonnia, yhteensä siis 262,000 tonnia. Ottaen huomioon vanhojen laivojen poistot laivaston tonnisto on tällä hetkellä noin 525,000. Nämät ranskalaiset numerot vaikuttavat melkein lapsellisilta vastaavien amerikkalaisten ja englantilaisten rinnalla, jotka liikkuvat tuossa 1,2 - 1,5 milj. tonnin korvissa.

V. 1929 hyväksytty uusiin laivasto-ohjelma, joka käsittää vuodet 1929-36, tulee nostamaan laivaston tonnimäärän 721,000:een. Tästä on äskettäisessä budjettikäsittelyssä hyväksytty kuluvana vuonna rakennettavaksi 1 risteilijä, 6 kontratorpedoa, 7 suurta vedenalaista ja 4 rannikkovedenalaista.

Näyttää siltä että Lontoossa suurvallat voisivat päästä sovintoon suuria taistelulaivoja koskevassa kysymyksessä, pidentämällä vuoteen 1936 Washingtonin kokouksen päätökset koeffisientteihin nähden, alentamalla panssarilaivojen tonnimäärän, maksimia ja pidentämällä niiden kelpoisuusikää. Itseasiassa tällainen menetelmä merkitsisi todellista edistysaskelta sekä taloudellisesti että aseistariisumisen kannalta

yleensä. Paljoka vaikeampi on sensijaan kysymys risteilijöistä, joka tulee muodostamaan kokouksen keskeisimmän probleemin.

Washingtonin kuuluisan, Ranskalle epäedullisen kokouksen (1922) päätös jätti Ranskallekin vapaat kädet risteilijöihin nähden. Jos kohta ranskalainen risteilijätönnistö ei läheskään saavuta englantilaisista (edellisen ollessa vain noin 140,000), Ranska kuitenkin on syystä levoton tässä suhteessa tulevasta Lontoon kokouksesta, katsoen siihen että Yhdysvaltain vastaava tönnöstoluku tällä hetkellä on alle 100,000:n, olkoonpa että ainakin tähänastisista tiedoista käy ilmi Englannin ja Yhdysvaltain sopineen risteilijäpariteetista siinä 300,000-340,000 paikkeilla. Japanin kanta risteilijäkysymykseen ei ole vielä täysin tunnettu, mikä myös huolestuttaa. Ranskan siirtomaiden yhä kasvava merkitys vaatii juuri risteilijöiden lukumäärää huomattavasti nostettavaksi.

Ei tule unohtaa, että Washingtonin kokouksen osanottajien kesken (Yhdysvallat, Englanti, Ranska, Japani ja Italia) sovittiin siitä, että risteilijöiden korkein sallittu tykkisuuruus määrättiin 203 mm:ksi, kun sitävastoin Saksa, ollen ulkopuolella tämän sopimuksen ja käyttäen hyväkseen sille myönnettyä oikeutta pitää 108,000 tonnin suuruisia laivas-

toa - jonka pääyksiköt luonnollisesti tulevat olemaan suuria risteilijöitä - par'aikaa rakentaa paljon puheenaihetta antanutta Ersatz-Preussen-nimistä risteilijää, jonka tykkisuuruus on 283 mm. Todistukseksi siitä, miten suurta huomiota Ranskassa, pa-sifistisissäkin piireissä, tämä Saksan toimenpide on herättänyt, mainitsen että yksin Herriot suuressa radikaalilehdessä "Dépêche de Toulouse" äskettäin julkaisi artikkelin "Kummituslaiva", jossa hän vakavasti kiinnittää Ranskan yleisön huomiota tähän to-siasiaan.

Tästä huolimatta ei kuitenkaan risteilijäky-symys tuota Ranskan hallitukselle niin suuria huo-lia kuin kysymys vedenalaisista, joiden rajoittami-sesta, kuten tunnettua, MacDonaldin käydessä Washing-tonissa sovittiin. Lienee tarpeetonta tässä tehdä lähemmin selkoa Englannin ja Ranskan eri intresseis-tä, mitä tulee vedenalaisiin. Riittänee kun huomau-tamme, että ero on sekä taloudellista että strateee-gista laatua.

MacDonaldin matkan jälkeen luultiin yleensä, että sekä Japani että Italia tulisivat kannattamaan Ranskaa sen vaatiessa vedenalaisen pysyttämistä va-paana aseena. Jos kohta Japanin valtuuskunnan oh-

jeista on erinomaisen vähän vuotanut ulos^{x)}, on kuitenkin ilmeistä, että niihin kuuluu vedenalais-ten puolustus. Sensijaan on herättänyt yleistä hämmästyystä se, että Italia on luopunut tästä rintamasta asettuen kannattamaan Englannin teesiä. Joudummekin täten laajempaan kysymykseen, joka tulee antamaan erikoisen värityksen Lontoon kokoukselle, nim. kysymykseen Ranskan ja Italian keskinäisistä suhteista.

Ranska ja Italia.

Kuten sanottu, oli yleensä arveltu Italian vedenalaiskysymyksessä asettuvan Lontoossa Ranskan kannalle. Ne syyt, jotka saivat Italian luopumaan tästä yhteisrintamasta Ranskan kanssa, ovat ainakin neljää lajia. Ensinnäkin Mussolini suuren arvonsa tunnossa pelkää, asettumalla vedenalaisia puolustamaan, osoittavansa maailmalle olevansa niin heikko, että hänen täytyy turvautua tähän "köyhän aseeseen". (Eosiasia on, että Italia ei kykene kilpailemaan suurten kanssa laivastokysymyksissä taloudellisten vaike-

^{x)} Myöhemmin kerrotaan, että Japanin valtuuskunta tulisi ehdottamaan paitsi suurten taistelulajivojen uutta vähentämistä ja niiden iän pidentämistä, myös jonkinlaista Tyynen Meren Locarno.

uksiensa vuoksi.) Toiseksi Mussolini pelkää, että jos Lontoossa myönnetään rajaton vapaus rakentaa ja pitää vedenalaisia, Jugoslavia Ranskan kannattamana voisi vedenalaisilla "täyttää" Adrianmeren ja siten tehdä Italian laivaston voimattomaksi ja hallita Italian pitkää itärannikkoa, mikä olisi sitä vaarallisempaa jos Italian samanaikaisesti olisi taisteltava Ranskaa vastaan Välimeren länsiosissa. Kolmanneksi Mussolinin täytynee myöntää, että Ranskan asema Välimerellä on siksi vahva, että Italian joka tapauksessa käynee mahdottomaksi vaikka kuinkakin suurella vedenalaislaivastolla estää Ranskan säännöllistä yhteyttä sekä sodan että rauhan aikana Pohjois-Afrikan siirtomaittensa kanssa. Loogillinen seuraus tästä on, että Mussolini mieluummin näkee, että Ranskalta estetään vedenalaisen laivaston pitämistä nykyisellään. Neljäs ja ehkä kaikkein tärkein syy, minkätähden Mussolini näin menetteli, on se että hän siten halusi asettua Englannin kanssa yhteisrintamaan Lontoossa saaden sitä tietä yliotteen Ranskaan nähden, jonka kanssa, kuten tunnettua, suhteet viime vuosina ovat olleet kaikkea muuta kuin sydämelliset.

On helppo ymmärtää että Lontoossa Italialle taktiikka tulee merkitsemään kaikki kaikessa, kun tarkastaa Italian laivaston tarjoamia numeroita. Italian vielä omistamat, ennen sotaa ja sodan aikana raken-

netut dreadnaughtit ovat postjyllantilaisille jätti-
läisille pelkkiä uivia ruumisarkkuja. Italia on to-
sin säilyttänyt joitakuita niistä, mutta ei raken-
tanut uusia. Vaikkapa Washingtonin kokous 1922 myön-
si Italialle 175,000 tonnia linjalaivoja, on sen
suuren taistelulaivaston tonnimäärä nykyään vain
n. 90,000. Vedenalaisia on Italialla vain 32,000
tonnia, kun sitävastoin Ranskalla ja Japanilla nii-
tä on 90,000, Englannilla 65,000 ja Amerikalla
60,000 tonnia.

Välttääkseen asenteensa huonoa vaikutusta Rans-
kassa Mussolini kuitenkin kohta ehdotti Ranskan kans-
sa neuvotteluja, johon Briand vastasi olevansa val-
mis neuvottelemaan niinpiankuin jonkinlainen positii-
vinen ohjelma Italian puolelta neuvottelujen pohjak-
si on esitetty. Tällöin Mussolini teki muodollises-
ti Briandille esityksen, jonka pääasiallisena sisäl-
tönä oli täydellisen pariteetin myöntäminen molempien
maiden välillä laivastokysymyksessä.^{x)} On luonnollista,
että Mussolini ei voimut tarkoittaa tällä täyttää

x) Tai oikeammin: Italia vaati pariteettia
jokaisen muun eurooppalaisen mannermaavallan kanssa,
mikä asiallisesti merkitsee samaa!

totta, vaan että se hänen puoleltaan enemmän oli prestigien sanelema ele, katsoen siihen että Ranskan ja Italian tonnimäärien välillä nykyinen ero on siksi suuri, että siitä luopuminen Ranskalle merkitsisi itsensä alentamista kolmannen luokan valaksi.

Vastauksessaan Ranskan hallitus huomautti siitä, mistä se monasti aikaisemminkin on huomauttanut, nim. että Ranskan siirtomaista useat ovat kaukana emämaasta ja että sillä on suojeltavana useampiin meriin rajoittuvia rantoja kuin Italialla, jonka kaikki intressit ja ehtodot ovat Välimeren sidotut, sekä emämaan että siirtomaiden kannalta katsoen. Tähän Italia puolestaan vastasi, että koska se on riippuvainen raaka-aineiden ja elintarpeiden tuontiin nähden yhdestä ainoasta merestä, Ranskalla ollessa niitä useampia ja Ranskan voidessa elättää itseään omaa maansa tuotteilla paljoa suuremmassa määrässä, sen täytyy voida hallita tätä yhtä merta. Sitäpaitsi Italia vastasi sillä olevan 5,000 km. rannikkoa puolustettavanaan, kun sitävastoin vastaava luku Ranskaan nähden on ainoastaan 2,700 km., jota paitsi Ranska omistamalla Toulon'in, Korsikan ja Bizertan on, mitä tulee meritukipisteisiin, paremmin varustettu kuin Italia.

Pariteettiin nähden Briand vastasi Mussolinin esitykseen suostumalla tähän sillä ehdolla, että pariteettitonnotaso jätettäisiin Ranskan määrättäväksi - jolloin tämä taso tulisi luonnollisesti määrätyksi siksi korkeaksi, ettei Italia koskaan voisi ajatella sen saavuttamista. Briandin ehdottama pariteetti olisi näin ollen jonkinlainen parité de prestige ja samalla mitä ranskalainen kutsumu parité par haut. Jälkimmäisessä suhteessa lähentelee tavallaan Briandin vastaehdotus sitä samaa menetelmää, jota Englanti on ehdottanut Yhdysvalloille risteilijöihin nähden ja joka ehdotus sisältää sen, että Yhdysvaltojen olisi pakko rakentaa parikymmentä uutta risteilijää päästäkseen tasa-arvoiseksi Englannin kanssa!

Tässä yhteydessä on mainittava, että Briandia Kamarissa äskettäin moitittiin siitä, että hän ei muka ole tehnyt tarpeeksi vakavia yrityksiä saadaakseen kerran tavata Mussolinia ja voidakseen hänen kanssaan neuvospöydän ääressä ja vapaammassa muodossa keskustella niistä suurista kysymyksistä, jotka sen pahempi erottavat nämä molemmat sisarmaat toisistaan. Tiedossani on sitäpaitsi, että monet arvovaltaiset henkilöt, niiden joukossa Politis - Politis on sen nimille itse kertomut -, ovat ko-

ettaneet Briandia vakuuttaa tällaisen toimenpiteen hyödyllisyydestä ja välttämättömyydestä. Kaikesta päättäen Briandin oma sisäinen maailmankatsomus on siksi vieras Italiassa nyt vallallaolevalle, ettei hän persoonallisista syistä erikoisen innokkaasti ole tällaista tapaamista tähän asti yrittänyt. En tiedä, kuinka paljon on perää tänään lehdissä näkyvissä uutisissa, että tarkoitus olisi järjestää Briandin ja Mussolinin kohtaus tämän kuun lopulla. Sensijaan on varmaa, että Roomassa on herättänyt mieluisaa yllätystä se seikka, että Tardieu pari päivää sitten antoi paljastaa laajan antifascistisen salaliiton ranskalaisella alueella. Kun tietää, että Ranskan poliisi kauan on ollut tarkkaan selvillä kaikista fascistien, antifascistien, italialaisten anarkistien y.m. hommista Ranskassa - seikka joka Garibaldi-selkkauksen aikana pari kolme vuotta sitten kävi selvästi ilmi - , niin ei liene rokkeata väittää, että Tardieu tahallaan on paljastanut tämän salaliiton juuri tällä hetkellä Lontoon kokouksen aattona, siten parantaakseen molempien maiden välisiä suhteita. Italialaiset lehdet ovatkin heti antaneet tälle toimenpiteelle täyden tunnustuksensa.

Ranskan ja Italian neuvotteluja Lontoon kokouksen alkuvalmisteluista on muutenkin viime päivinä

karakterisoimut rauhallisempi äänilaji, varsinkin sen jälkeenkun Ranska kaikille osanottajavaltioille jätti ja myöhemmin julkisuuteen päästi kiintoisan memoranduminsa laivastokysymyksestä.

Ranskan memorandumit laivastokysymyksestä.

Ranskan memorandumit on kieltämättä erinomaisen taitavasti laadittu. Se rakentuu Ranskan edustajien aina aikaisemmin Genèveissä ja muualla esittämiin periaatteisiin, se rakentuu edelleen Kamarin laivastobudjetin yhteydessä käytyihin keskusteluihin ja uudistaa varsinkin sen, minkä Boncour tämän keskustelun yhteydessä esitti, sekä rakentuu ennenkaikkea niille periaatteille, joista hallitus on varma, että koko kansakunta niitä kannattaa. Se koettaa luoda jonkinlaista selvyyttä siihen kaaokseen, joka kieltämättä karakterisoi Lontoon kokouksen valmisteluja ja jota kaaosta ei suinkaan ole vähentänyt se, että MacDohaldin ja Hooverin keskustelut Washingtonissa suureksi osaksi ovat olleet ylimalkaista ajatustenvaihtoa, jota vain vähässä määrin on pantu yksityiskohtaisesti paperille ja josta vielä vähemmän on suurelle yleisölle ilmoitettu.^{X)} Ranskan memorandumit on näin

^{X)} Kuvaavaa tässä suhteessa on Daily Telegraphin valitus ettei Englannin hallitus ole vielä

ollen tällä alalla ainoita dokumentteja, joka puhuu peittelemätöntä kieltä, joka pysyy tosiasioissa ja joka siten on omiaan helpottamaan asioiden käsittelyä Lontoossa ja välttämään uutta pettymystä, jollaisia viime vuosina tämälantapaiset kokoukset maailmalle niin lukuisassa määrin ovat sen pahempi tarjonneet.

/ Panen oheen Ranskan memorandumia kappaleen Le Temps'in julkaisemassa muodossa. Teen kuitenkin seuraavassa lyhyesti selkoa sen sisällyksestä liittäen siihen eräitä reunamuistutuksia.

Memorandumin alkulauseessa huomautetaan siitä, että Briand-Kelloggin pakti, jos kohta se on vinyt rauhankäsitetä melkoisesti eteenpäin maailmassa, sikäli on riittämätön, että se perustuu yleisen mielipiteen kannatukseen omaamatta minkäännäköistä toimeenpanevaa elintä. Memorandumissa arvellaan, että kieltämättä juuri tämä näkökohta on estänyt Englan-

ilmaissut Lontoossa esitettäviä toivomuksiaan esim. risteilijöihin nähden. Genèveissä 1927 oli Englanti ilmoittanut alimman mahdollisen risteilijäluvun 72:ksi, mutta Washingtonissa väitetään MacDonalidin ilmoittaneen minimirajaksi 50. Lehti vaatii lähempiä tietoja siitä miten näitä numeroita on arvoiteltava.

nin hallitusta suunnittelemaista tuntuvampaa laivasto-
aseistuksen vähennystä ja Yhdysvaltain hallitusta luo-
pumasta laivasto-ohjelmansa toteuttamisesta (kuten tun-
nettua eivät Washingtonin keskustelut MacDonaldin ja
Hooverin kesken ole voineet estää Yhdysvaltoja jat-
kamasta laivasto-ohjelmansa täytäntöönpanoa). Tämä me-
morandumin alkulause on mielestäni taktillisesti kat-
soen erinomaisen näppärästi tehty, ei ainoastaan sen-
vuoksi että siinä kosketellaan Briand-Kellogg-paktin
arinta kohtaa, vaan myös sikäli että Ranskan halli-
tus täten asettuu kannattamaan MacDonaldin viime
yleiskokouksessa tekemää ehdotusta Kansainliiton pak-
tin ja Briand-Kellogg-paktin sisällysten soveltami-
sesta toisiinsa, sekä sikäli että se kajoaa Yhdys-
valtain politiikassa vallitsevaan ilmeiseen ristirii-
taan käytännön ja teorian välillä. Kerrotaankin, et-
tä Tardieulla olisi aikomus heti Lontoon kokouksen
alussa tehdä positiivinen ehdotus Stimsonille Briand-
Kellogg-paktin täydentämiseksi Kansainliiton paktin mu-
kaisesti siten, että se mahdollistuttaisi eräänlaisia
~~xxx~~ pakkokeinoja (sanktioita) rikkojaa vastaan, aina-
kin solidaarisen painostuksen muodossa.

Itse memorandum jakaantuu neljään osaan:

1) Jos kohta Ranskan hallitus edelleen on
sillä kannalla, että laivastoriisumisen tulisi ta-
pahtua laivastojen yleistonniston mukaan eikä luo-

kittain - josta periaatteesta Ranskan kuitenkin kesällä 1928 tekemässään epäonnistuneessa sopimuksessa Englannin kanssa oli valmis luopumaan, sillä ehdolla että Englanti tunnustaisi Ranskan teesin harjoitetuista reserveistä - , se kuitenkin hyväksyy sellaisen transaktiollisen järjestelmän, joka tarkoittaa vissin vapaamman suhteen ja sisäisen liikuntavapauden aikaansaamista yleistonniston ja luokkien kesken. Ranskan hallitus pyrki tällaiseen kompromissiin senkin vuoksi, että luokittaisjärjestelmää yleensä kannattavat suurimmat merivallat, yleistonnistojärjestelmää taasen pienemmät merivallat, jonka vuoksi Ranskan velvollisuus on ottaa huomioon myöskin niiden pienempien edut, jotka eivät ole Lontoossa edustettuina. Ranskan hallitus pitää yleensäkin luokittaisesta, matemaattiseen koeffisienttiin perustuvaa järjestelmää luonnottomana ja katsoo, että se oleellisesti on ristiriidassa Kansainliiton peruskirjan 8 artiklan kanssa, jossa nimenomaan puhutaan aseistariumisen yhteydessä kunkin maan erikoisaseman ja erikoistarpeiden huomioonottamisesta. (On syystä sanottu Ranskan tuntevan itsensä isoloiduksi Lontoossa, kun sillä ei ole sitä kannatusta, jonka sille Genèveissä aina suovat sen monet pienemmät liittolaisvaltiot.) On todennäköistä että Italia hyvin voi yhtyä tähän memorandumia kohtaan. Kerrotaan että Wa-

shingtonissakin olisi pohdittu tällaista kompromissia.

2) Genèveen valmistavat työt aseistariisumiseksi ovat osoittaneet sen läheisen riippuvaisuussuhteen, mikä vallitsee maa-, laivasto- ja ilma-aseistuksen kesken. Varsinkin maissa, joilla on sellainen maantieteellinen asema kuin Ranskalla - se kun on samalla kertaa kontinentti- ja merivalta, ja sillä kun on siirtomaansa kaukana emämaasta sirotettuina jokaiseen maanosaan - tämä näkökohta on otettava huomioon. Tästä aiheutuu myöskin, että kysymystä laivastoriisumisesta ei voida ratkaista lopullisesti ja erikseen Lontoossa, vaan on Lontoon kokousta sitäkin katsottava pelkäksi valmisteluksi Genèveessä tapahtuvalle lopulliselle aseistariisumistyölle. Tässäkin suhteessa voinee Ranska luottaa Italian kannatukseen.

3) Kolmannessa kohdassa Ranska tekee selkoa omista erikoisvaatimuksistaan ja -asemastaan, mutta lupaa vasta Lontoossa vetää niistä lopulliset johtopäätökset. Lehtien kommentaareista lainaan seuraavat tätä kohtaa valaisevat numerot. Koko brittiläinen valtakunta kaikkine dominioineen ja siirtomaineen käsittää 36,5 miljoonaa m^2 . Toisella sijalla on Ranska, jolla on 11,5 milj. m^2 . Vasta senjälkeen tulevat Yhdysvallat (9,7 milj. m^2), Italia (2,7) ja Japani (0,7). - Brittiläisen valtakunnan alueella asuu 450 milj., Yhdysvalloissa 118 milj., Ranskassa 102 milj., Japanissa 84 milj. ja Italiassa 43 milj. asukasta. - Englannilla on rannikkoa kaiken kaikkiaan

71,388 meripenink.. Yhdysvalloilla 34,654, Ranskalla 22,750, Japanilla 17,959 ja Italialla vain 7,508. Meriteitä Englannilla on 67,000 meripenink., Ranskal-la 34,000, Yhdysvalloilla 17,000 ja Italialla vain 5,000. Nämät numerot riittävät osoittamaan Ranskan valvottavien etujen monipuolisuutta Italian rinnalla.

Kohdan lopussa viitataan myöskin turvallisuus-kysymykseen/ kysymykseen ja kansainvälisestä solidariteetista var-sinkin hyökkääjää kohtaan, sikäli kuin nämä ovat määritellyt Kansainliiton paktin 16 artiklassa.

4) Kiintoisin kohta memorandumissa on kui-tenkin kohta 4, jossa nimenomaan ehdotetaan Väli-meri-locarnon luomista.

Ensinnäkin saattaa selvästi tämän kohdan Ita-liassa herättämästä kaiusta huomata, että siihen Ka-pitolilla ei olla tyytymättömiä. Sellainen Välimeri-locarno vapauttaisi Italian monesta sekä strategi-gesta että taloudellisesta huolesta ilman prestigen menetystä.

Toiseksi Ranska täten koettaa saada yhteisrin-tamaan kanssansa espanjalaisen sisarvaltion, joka luonnollisesti, minkä lehdistäkin on voinut huomata, on tuntemt mieluista tyydytystä siitä, että sitäkin on ajateltu. Tätä seikkaa on sitäpaitsi katsottava jossain määrin laajempaa taustaa vastaan, sikäli näet

että Kamarin suuressa ulkopoliittisessa keskustelussa useampaan kertaan ja eri tahoilta viitattiin siihen, että Ranskan poliittinen johto tällä hetkellä ehkei tarpeeksi ota huomioon Espanjaa ja siihen läheisesti liittyviä etelä-amerikkalaisia latalinalaisvaltioita. En pitäisi mahdollisena, että sellaisen ensiluokkaisen miehen ja tunnetusti suuren työvoiman kuin on Corbin lähettäminen ambassadööriksi Madridiin ehkä merkitsee lähentely-yritystä yllämainittuun suuntaan.

Kuten jo salasähkeessäni N:o 3 sanoin, on Quai d'Orsaylla Washingtonista tietoja, joiden mukaan sikäläinen virallinen kanta ei ole lainkaan niin vihamielinen Ranskan memorandumille kuin mitä saattaisi lehdistöstä päättään olettaa. Mikäli ymmärrän, on yhtenä syynä tähän se, että Washington hyvin ymmärtää Englannin sellaisen Välimeri-locarnon kautta menettävän yhden parhaista argumenteistaan, varsinkin mitä tulee risteilijätonniston tason pysyttämiseen nykyisellä korkeudellaan, mikä välillisesti tuottaisi Yhdysvalloillekin taloudellista helpotusta.

Mitä sensijaan tulee Englantiin, on selvää, että Englanti vastustaa tällaista Välimeri-locarnoa. Ensiksikin se tekee sen siitä syystä, että se pelkää liiaksi sitoutuvansa mannermaavaltioihin, joihin se jo Locarnon kautta mielestään on tarpeeksi si-

dottu. Toiseksi merkitsisi Välimeri-locarno todellisuudessa Englannille sen aseman heikentymistä Välimerellä, missä sillä, kuten tunnettua, tällä hetkellä on suurempi laivasto kuin kellään muulla. Eräät numerot valaiskoot tätä. Englannilla oli v. 1910 ainoastaan 59,000 tonnia säännöllisesti Välimerellä. V. 1914 tämä luku oli noussut 150,000:een ja on tällä hetkellä ei enempää eikä vähempää kuin 400,000 tonnia! Välimeri-locarno panisi epämiellyttävän sortiin Englannin yksinvaltiudelle Välimerellä. Se kaajoaisi välittömästi sellaisiin kysymyksiin kuin ovat Gibraltar, Malta, Suez, Intia. Ja niiden heikentämistä ei Englanti koskaan voi sallia.

Intohimottomasti Ranskan memorandumien lukevan täytynee myöntää että sen tarkoitus ei ole, kuten jotkut yltiölehdet anglosaksisissa maissa turhaan ovat koettaneet asian esittää, kaataa Lontoon kokousta etukäteen, vaan esittää asiat niinkuin ne todellisuudessa ovat. Se on ainakin allekirjoittaneen mielestä huomattavasti siten selvittänyt tilannetta. Mitä tulee Suomen kantaan, niin saattaa vaikeuksitta todeta että memorandumien periaatteelliset päälinjat ovat samat kuin Ranskan aina kulkemat ja joihin Suomi ennenkin on katsonut olevan sille edullisinta yhtyä.

Loppulause.

Ylläoleva riittää todistamaan, mitenkä erinomaisten monimutkaiset ja komplikoidut ne kysymykset ovat, jotka parin viikon päästä Lontoossa tulevat käsitteilynäläisiksi. Ne eivät ole omiaan häilventämään sitä kaaosta minkä entente cordialen rikkoutuminen viime kesänä ja Stresemannin kuolema ovat aikaansaaneet yleismaailmallisessa politiikassa. Sekä Quai d'Orsaylla että Belgian ulkoministeriössä katsotaankin varsin pessimistisesti kokouksen tuloksia, jos kohta edellisessä ei pidetä tilannetta Ranskan kannalta katsoen tällä hetkellä niin vaikeana kuin miltä se vielä muutama viikko sitten näytti. Onnecsi Ranskan ja Englannin suhteet eivät tänään enää ole niin kireät kuin Labour-hallituksen alkukuukausina. On huomattu Englannissakin että suhteiden kylmeneminen Ranskaan ei ole yleistilannetta parantanut, päinvastoin, ja että uusien ystävien hankkiminen menetetyllä tilalle ei ole niinkään helppoa. Kuvaava on tässä suhteessa "Augur"in kirjoitus Uudessa Suomessa 31/XII. "Englantilainen porvari, joka yleensä suurin piirtein apaattisesti suhtautuu ulkopoliittisiin kysymyksiin, joka luuli Snowdenin esiintymisen kautta Haagissa Englannin prestigen taasen nousseen entiselle tasolleen ja joka luuli Washingtonissa saavutetun

englantilais-amerikkalaisen ystävyuden helpottavan anglosaksisen maailmanvallan pääsyä ylitse nykyisten vaikeuksien" (sanat ovat Pertinax'in), saanee vielä tuta erinäisiä yllätyksiä.

Kaiken lisäksi kysymys Kellogg-paktin käytännöllisestä merkityksestä ja kysymys merien vapaudesta tulevat vaikeuttamaan tulosten saavuttamista Lontoossa. Mitä edelliseen ~~uhka~~ seikkaan tulee, on minusta meidän kannaltamme syytä edelleen vakavasti harkita, missä määrin Kellogg-pakti, sanktioton kuin on, vähentää 16 artiklan meille ja meidäntapaisille maille suomaa turvaa. Olen Parisissa eräiltä samassa asemassa olevilta kolleegoilta myöskin kuullut huolestuttavia lausuntoja Kellogg-paktin merkityksen eräänlaisesta karillemenosta venäläis-kiinalaisessa selkkauksessa ja tämän seikan kuten myös Kansainliiton tässä asiassa osoittaman passiviteetin epäedullisesta vaikutuksesta Venäjän naapurivaltioiden sopimusselliseen asemaan. On paljon totuutta Pertinaxin äskettäin lausumassa paradoksissa, että "Kansainliiton peruskirja tappoi allianssit, mutta että Kellogg-pakti on tappamassa Kansainliiton peruskirjan".

Vielä sananen Hooverin yllämainitsemassani julistuksessa tekemästä ehdotuksesta että elintarvelaivoja olisi suojeltava sodassa samaten kuin nykyään suojellaan sairaalalaivoja. Kuten tunnettua, tämä eh-

dotus ei ole saavuttanut hyväksymistä ei Englannissa eikä Ranskassa. Edellisellehän sellainen rajoitus sodankäynnin muotoihin nähden merkitsisi suurta askelta kohti merien vapautta, jota Englanti ei koskaan ole hyväksynyt. Varsinkin ottamalla huomioon, että Saksan elintarvesulku suurelta osaltaan ratkaisi viimeisen maailmansodan, ymmärtää että silloiset voittajat eivät mielellään voi yhtyä Hooverin ehdotukseen, joka kait puolestaan on tehty niiden vaikutelmien perustuksella, jotka Hoover maailmansodan aikana hoitaessaan Belgian pakolaisten muonitusta sai.

Mitä taas tulee Ranskaan, niin on yhtä selvää, että Ranska ei voi hyväksyä Hooverin ehdotusta, koska sen molemmat lähimmät maritiimiset naapurit, Englanti ja Italia, ovat helpoimmin lyötävissä juuri elintarvesulun avulla. Sitäpaitsi on huomautettu, että elintarpeiden joukossa löytyy sellaisia, kuten esim. sokeri ja alkoholi, joita käytetään sotateollisuuteen. Kuka takaa, ettei elintarvelaivoihin ole kätkeytyä aseita ja sotatarpeita? Ja edelleen, onko sotilaitten massakreeraaminen maalla ja merellä inhimillisempää kuin elintarvekuljetuksen estäminen, tai onko luonnollisempaa että armeijat estävät maa-rajilla elintarpeiden tuonnin kuin että tämä estetään meritietä? Ja lopuksi: eikö elintarpeiden kul-

jetusvapaus ole omiaan antamaan hyökkäystä hautovalle maalle turhaa rohkeutta, kun se tietää ettei siltä voida elintarpeita estää? Hooverin ehdotus, varsinkin katsottuna Kellogg-paktin sanktiottomuutta vastaan, näin ollen mieluummin lisää sodanvaaraa kuin sitä vähentää. Ja Kansainliiton 16 artiklan meille niin tärkeitä turvallisuustakeita se epäilemättä vähentäisi.

Toivon että ylläoleva esitys antaa jonkinlaisen kuvan siitä, miten Ranskassa päivän suuriin kysymyksiin suhtaudutaan, ja että se osaltaan osoittaisi, miten monessa kohdin meidän etumme ovat näihin kysymyksiin kietoutuneet.

Holma.

LE TEMPS

26/12 - 39

SAMEDI 28 DECEMBRE 1920

DE L'ABONNEMENT

FRANÇAIS Treis mois 30 fr. Six mois 58 fr. Un an 110 fr.
 es réduction de
 arifs postaux. — 52 fr. — 102 fr. — 200 fr.
 — 75 fr. — 147 fr. — 290 fr.

ENTS DATENT DES 1er ET 16 DE CHAQUE MOIS

(PARIS et DÉPARTEMENTS) : 40 centimes

BUREAUX DU Temps, 5, rue des Italiens,
 CE HAVAS et dans ses succursales
 is toutes les Agences de Publicité
 ine toute responsabilité quant à leur teneur

TE POSTAL : Paris, Numéro 60

par la rue Royale. « A la page » est d'origine scolaire. Dans notre âge tendre, nous nous sommes tous entendu reprocher, au cours d'une leçon de lecture, d'être distraits, de ne pas « suivre », de ne pas être « à la page ». Le reproche vous laissait froid? Avouez que vous y seriez plus sensible aujourd'hui. Car c'est un autre trait de notre psychologie moderne que, plus il devient difficile et compliqué de se tenir « à la page », plus nous mettons d'amour-propre à vouloir passer pour y être. « Mon cher, permettez-moi de vous dire que vous n'êtes pas à la page! » Neuf fois sur dix, la personne à qui vous vous serez amusé à faire ce reproche en rougira jusqu'aux oreilles, vous répliquera sur un ton désagréable et vous gardera une rancune tenace.
 — A. B.

LE RÈGLEMENT DE LA PAIX

La conférence navale à cinq

TEXTE DU MEMORANDUM FRANÇAIS

Voici le texte du mémorandum, remis la semaine dernière au gouvernement britannique et communiqué aux cabinets de Washington, Rome, Tokio, où le gouvernement français expose ses vues concernant les problèmes navals qui seront soumis à la conférence de Londres :

En acceptant, le 16 octobre, l'invitation du gouvernement britannique de participer à la conférence navale de Londres, le gouvernement français s'était réservé de préciser sa manière de voir sur les problèmes qui seront inscrits au programme des délibérations et sur l'ensemble des questions qui pourront se poser devant cette réunion internationale. Après les échanges de vues qui ont déjà eu lieu, le moment lui paraît venu

SAMEDI 28 DECEMBRE 1920

DE L'ABONNEMENT

N° FRANÇAIS : Trois mois 30 fr. Six mois 58 fr. Un an 110 fr.
 avec réduction de
 tarifs postaux : — 52 fr. — 102 fr. — 200 fr.
 — 75 fr. — 147 fr. — 290 fr.

ENTRÉES DATENT DES 1er ET 16 DE CHAQUE MOIS
 (PARIS et DÉPARTEMENTS) : **40 centimes**

BUREAUX DU TEMPS, 5, rue des Italiens,
 CE HAVAS et dans ses succursales
 dans toutes les Agences de Publicité
 assume toute responsabilité quant à leur teneur

LE POSTAL : Paris, Numéro 60

par la rue Royale. « A la page » est d'origine scolaire. Dans notre âge tendre, nous nous sommes tous entendu reprocher, au cours d'une leçon de lecture, d'être distraits, de ne pas « suivre », de ne pas être « à la page ». Le reproche vous laissait froid? Avouez que vous y seriez plus sensible aujourd'hui. Car c'est un autre trait de notre psychologie moderne que, plus il devient difficile et compliqué de se tenir « à la page », plus nous mettons d'amour-propre à vouloir passer pour y être. « Mon cher, permettez-moi de vous dire que vous n'êtes pas à la page! » Neuf fois sur dix, la personne à qui vous vous serez amusé à faire ce reproche en rougira jusqu'aux oreilles, vous répliquera sur un ton désagréable et vous gardera une rancune tenace.
 — A. B.

LE RÈGLEMENT DE LA PAIX

La conférence navale à cinq

TEXTE DU MEMORANDUM FRANÇAIS

Voici le texte du mémorandum, remis la semaine dernière au gouvernement britannique et communiqué aux cabinets de Washington, Rome, Tokio, où le gouvernement français expose ses vues concernant les problèmes navals qui seront soumis à la conférence de Londres :

En acceptant, le 16 octobre, l'invitation du gouvernement britannique de participer à la conférence navale de Londres, le gouvernement français s'était réservé de préciser sa manière de voir sur les problèmes qui seront inscrits au programme des délibérations et sur l'ensemble des questions qui pourront se poser devant cette réunion internationale. Après les échanges de vues qui ont déjà eu lieu, le moment lui paraît venu

LE RÈGLEMENT DE LA PAIX

La conférence navale à cinq

TEXTE DU MEMORANDUM FRANÇAIS

1110.

Voici le texte du mémorandum, remis la semaine dernière au gouvernement britannique et communiqué aux cabinets de Washington, Rome, Tokio, où le gouvernement français expose ses vues concernant les problèmes navals qui seront soumis à la conférence de Londres :

En acceptant, le 16 octobre, l'invitation du gouvernement britannique de participer à la conférence navale de Londres, le gouvernement français s'était réservé de préciser sa manière de voir sur les problèmes qui seront inscrits au programme des délibérations et sur l'ensemble des questions qui pourront se poser devant cette réunion internationale. Après les échanges de vues qui ont déjà eu lieu, le moment lui paraît venu de définir son attitude sur des questions essentielles de principe et de méthode qui se présenteront au cours de la négociation et dont l'importance, débordant du cadre technique, mérite d'être mise en pleine lumière.

I. — Le pacte Kellogg et le désarmement naval

Le gouvernement de la République a déjà eu l'occasion de marquer combien il appréciait les préoccupations qui avaient inspiré l'initiative du gouvernement britannique, d'accord avec le gouvernement américain. Il mesure trop bien le caractère essentiel de l'œuvre de limitation des armements; il a pris aux travaux poursuivis jusqu'ici dans ce sens une part trop active pour ne s'être pas félicité d'une proposition qui tendait, comme l'a dit expressément Son Excellence M. Arthur Henderson dans sa lettre du 7 octobre, à faciliter la tâche de la commission préparatoire de la Société des nations et, ultérieurement, celle de la conférence générale du désarmement.

C'est d'ailleurs le problème du désarmement naval qui, depuis la réunion tenue aux mois d'avril et de mai derniers par la commission préparatoire de Genève, doit être considéré comme faisant encore obstacle à la conclusion des travaux que cette commission a poursuivis avec la collaboration efficace de délégués américains. Aussi bien, la dernière assemblée de la Société des nations a-t-elle proclamé qu'un accord entre les principales puissances navales était nécessaire pour préparer une entente générale sur les méthodes à appliquer en matière de réduction des armements navals; les conversations qui étaient déjà en cours lui sont en effet apparues comme ~~travaux interrompus~~ ~~prise et l'achèvement des~~ ~~toire, puis, ultérieurement, la convocation de la~~ conférence générale.

C'est donc d'abord sur des principes et des méthodes rendant possible la conclusion ultérieure d'une convention générale de limitation des armements que de l'avis du gouvernement français il convient que les puissances réunies à Londres se mettent d'accord.

Le gouvernement britannique a fait connaître que le gouvernement des Etats-Unis et lui avaient pris comme base de leurs conversations le pacte de Paris. Le gouvernement de la République, qui a déjà eu l'occasion de manifester avec quelle satisfaction, il avait accueilli cette déclaration, a pris à la préparation de ce pacte une trop grande part pour qu'il soit nécessaire de dire l'importance qu'il lui reconnaît. Le pacte de Paris est fondé sur la force de l'opinion publique, qui est grande; mais son application méthodique n'a pas encore été organisée; il ne règle pas toutes les questions de procédure pacifique, d'assistance mutuelle contre l'agresseur qu'implique la mise de la guerre hors la loi. Certes, il constitue un réel progrès au point de vue du maintien de la paix, mais on ne peut pas dire qu'il suffise, dans son état actuel, pour garantir la sécurité des nations.

Sans doute, est-ce cette considération qui a empêché le gouvernement britannique d'envisager une réduction sensible de ses armements navals, et le gouvernement américain de renoncer à l'exécution rapide de son dernier programme naval. Bien que l'un et l'autre aient été d'accord pour exclure entre eux toute possibilité de conflit, ils ont été obligés de considérer que leurs marines avaient comme tâche essentielle d'assurer la protection de leurs communications, ce qui semble ne pas exclure une hypothèse où elles seraient amenées à intervenir dans un conflit né de la violation d'engagements solennels.

Quelle que soit l'importance reconnue au pacte de Paris, c'est essentiellement sur le pacte de la Société des nations que le gouvernement fran-

mettent d'accord.

Le gouvernement britannique a fait connaître que le gouvernement des Etats-Unis et lui avaient pris comme base de leurs conversations le pacte de Paris. Le gouvernement de la République, qui a déjà eu l'occasion de manifester avec quelle satisfaction il avait accueilli cette déclaration, a pris à la préparation de ce pacte une trop grande part pour qu'il soit nécessaire de dire l'importance qu'il lui reconnaît. Le pacte de Paris est fondé sur la force de l'opinion publique, qui est grande; mais son application méthodique n'a pas encore été organisée; il ne règle pas toutes les questions de procédure pacifique, d'assistance mutuelle contre l'agresseur qu'implique la mise de la guerre hors la loi. Certes, il constitue un réel progrès au point de vue du maintien de la paix, mais on ne peut pas dire qu'il suffise, dans son état actuel, pour garantir la sécurité des nations.

Sans doute, est-ce cette considération qui a empêché le gouvernement britannique d'envisager une réduction sensible de ses armements navals, et le gouvernement américain de renoncer à l'exécution rapide de son dernier programme naval. Bien que l'un et l'autre aient été d'accord pour exclure entre eux toute possibilité de conflit, ils ont été obligés de considérer que leurs marines avaient comme tâche essentielle d'assurer la protection de leurs communications, ce qui semble ne pas exclure une hypothèse où elles seraient amenées à intervenir dans un conflit né de la violation d'engagements solennels.

Quelle que soit l'importance reconnue au pacte de Paris, c'est essentiellement sur le pacte de la Société des nations que le gouvernement français, comme les autres gouvernements membres de la Société, s'est engagé à fonder la limitation et la réduction de ses armements, dont les armements navals ne sont qu'une partie. Si incomplètes que soient encore les mesures prises pour en assurer la mise en œuvre, ce pacte fournit dès maintenant les bases d'un système complet de sécurité fondé sur l'application de méthodes de règlement pacifique, et d'aide à l'Etat injustement attaqué. Ce n'est qu'en fonction de l'aide extérieure sur laquelle elles pourront compter, que les nations seront en mesure de réduire effectivement leurs armements. Tant il est vrai qu'un accord technique général sur les armements suppose un accord politique préalable; tant il est vrai, en particulier, qu'un accord naval complet suppose un accord sur la question de la liberté des mers définissant les droits des belligérants et ceux des neutres, et prévoyant la collaboration éventuelle des autres flottes contre celle d'un pays agresseur.

Quelque regret qu'il puisse éprouver de cette situation, le gouvernement de la République n'en est pas moins décidé à apporter tout son concours aux puissances réunies à Londres, pour faire aboutir les solutions répondant aux possibilités du moment.

La question de méthodes n'est pas moins importante. Suivant l'exemple de la conférence de Washington, le gouvernement des Etats-Unis et le gouvernement britannique semblent avoir envisagé l'adoption d'une méthode d'évaluation des armements navals ne portant que sur les armements des cinq marines numériquement les plus fortes et fondée sur des barèmes mathématiques.

L'exemple de la conférence navale de Rome est là cependant pour rappeler que les principes du traité de Washington ont été mis en échec lorsque la Société des nations essaya, en 1924, de les étendre à toutes les marines; et la preuve a souvent été faite à Genève que des barèmes ne permettaient pas une application rationnelle et valable pour tous les Etats des principes définis à l'article 8 du pacte qui prévoit une réduction générale des armements au minimum compatible avec la sécurité de chaque Etat et avec les obligations internationales que lui imposerait une action commune, en tenant compte de sa situation géographique et de ses conditions spéciales.

Or, la conférence n'aura complètement atteint son but que si elle rend possible, à Genève, un accord général sur les méthodes de limitation des armements navals.

II. — La thèse française

Ces observations générales étaient nécessaires pour préciser les principes dont s'inspirera le gouvernement français au cours des négociations de Londres.

1° C'est sur l'article 8 du pacte que le gouvernement de la République, fidèle à sa signature, entend fonder la réduction de ses armements. C'est, en effet, sur cette base seule, qui ne comporte pas l'application *a priori* de formules mathématiques, et sur laquelle la commission préparatoire du désarmement a déjà fondé ses travaux, que peut, à son avis, être préparé un accord acceptable pour les gouvernements qui ne seront pas représentés à Londres.

Dans le cadre de l'article 8, deux méthodes se sont opposées à Genève, pour la limitation des armements navals : l'une par le tonnage global, l'autre par catégorie de bâtiments. Vers la seconde penchaient les marines les plus fortes, alors que les autres se prononçaient toutes pour la première.

Soucieuse de faciliter la conciliation des points de vue ainsi opposés, la délégation française avait proposé, dès le mois d'avril 1927, un système transactionnel qui fut favorablement accueilli par toutes les marines qui ne seront pas représentées à Londres, et envisagé avec sympathie par plusieurs autres. En particulier, le gouvernement américain a eu, par deux fois, l'occasion de faire connaître publiquement qu'il était disposé à l'accepter comme base de discussion. Ce système consistait à compléter la limitation des flottes par le tonnage global, en publiant la répartition de ce tonnage entre les principales classes de navires et en réglementant le transfert de tonnage d'une classe dans l'autre.

Un tel système, d'ailleurs susceptible d'aménagements de détail, peut d'autant mieux s'adapter aux nécessités de l'entente envisagée entre les gouvernements américain et britannique, qu'il laisse aux Etats qui le désireraient toute possibilité pour se lier entre eux plus étroitement. Malgré ses préférences pour le système de limitation par le tonnage global, le gouvernement de la République demeure prêt à se rallier à cette méthode transactionnelle si elle permet de réaliser l'accord général :

2° Les travaux préparatoires de Genève ont établi qu'il existait une étroite interdépendance, dans l'ensemble des armements de défense d'un pays, entre ses forces terrestres, navales et aéronautiques. Le gouvernement français a eu maintes fois l'occasion de déclarer qu'il y avait là un principe fondamental de sa politique de défense nationale, dont l'importance résulte notamment de la situation géographique de la France, puissance à la fois continentale et maritime, métropole d'un empire colonial réparti sur toute la surface du globe.

Le gouvernement de la République ne souhaite pas se voir dans l'obligation d'évoquer à Londres des questions relatives à la fixation des armements terrestres et aériens ; mais il ne doit pas laisser ignorer que le tonnage correspondant aux besoins de sa défense navale est en relation étroite avec le niveau de ses armements terrestres et aériens, calculés suivant les méthodes arrêtées par la commission préparatoire lors de sa dernière réunion. Si les décisions de celle-ci devaient être remises en question, les précisions qu'il apportera sur ses armements navals perdraient toute valeur.

Le gouvernement français tient d'ailleurs à ajouter que ces difficultés ne l'empêcheront pas de rechercher les solutions qui permettront aux puissances qui le désireraient, et qui estimeraient pouvoir le faire en toute sécurité, de se lier entre elles de façon définitive, sans attendre la conclusion de la convention générale de limitation de tous les armements.

3° Sous le bénéfice des remarques qui précèdent, la délégation française n'aura aucune peine à faire connaître l'importance du tonnage correspondant aux besoins nationaux, en tenant compte de la situation géographique de la France sur trois mers et du développement d'un empire colonial de 41 millions de kilomètres carrés, peuplé de 60 millions d'habitants et dont le commerce atteint 32 milliards. L'existence de cet empire, l'obligation d'assurer la défense propre des grands groupements qui le constituent, les liens multiples, politiques et économiques, qui unissent ces grands groupements entre eux et à la Métropole, la nécessité de protéger l'intégrité et la vie économique de celle-ci, la mission de veiller à la sécurité de plus de 30,000 kilomètres de côtes au total, créent à la marine française des devoirs que le gouvernement de la République ne saurait perdre de vue lorsqu'il s'agit, pour lui, d'appliquer l'article 8 du pacte. Le budget naval français est d'ailleurs inférieur à ce qu'il était en 1913; le même souci de stricte modération continuera à inspirer la France dans l'appréciation de ses besoins et dans l'évaluation des forces nécessaires pour les satisfaire.

A cet égard, le gouvernement français tiendra le plus grand compte des garanties de sécurité qui pourraient être établies et qui donneraient leur plein effet aux engagements de...

pour les satisfaire.

A cet égard, le gouvernement français tiendra le plus grand compte des garanties de sécurité qui pourraient être établies et qui donneraient leur plein effet aux engagements de solidarité internationale contre l'agresseur, inscrits à l'article 16 du pacte de la Société des Nations. Reuse que le traité relatif au Pacifique a exercée en vue de la conclusion des accords navals de Washington, il semble au gouvernement français que, dans un domaine limité, mais qui intéresse la plupart des marines européennes, un progrès pourrait être réalisé. Les communications à travers la Méditerranée ont, pour l'empire britannique, une importance que le gouvernement de la République ne méconnaît pas. Cette importance n'est pas moindre pour la France. Est-il possible de réaliser entre les puissances navales méditerranéennes un accord de garantie mutuelle et de non-agression auquel seraient associées celles d'entre elles qui ne seront pas représentées à Londres, et d'abord une puissance comme l'Espagne, dont il n'est pas besoin de rappeler l'importance des intérêts navals en Méditerranée. Le gouvernement de la République pose la question en se déclarant favorable au principe d'un tel accord, parce qu'il a le désir sincère d'aboutir à une réduction des armements navals.

En terminant cet exposé des observations générales que lui a suggérées l'étude du programme de la conférence, le gouvernement de la République tient à déclarer qu'aucune des difficultés sur lesquelles il a cru devoir attirer l'attention ne lui paraît insurmontable.

Convaincu que tous les gouvernements qui seront réunis à Londres apporteront dans ces délibérations la même volonté, dont il est lui-même animé, de mettre en œuvre dans une collaboration sincère les moyens permettant de triompher des obstacles, il a confiance dans le succès d'une négociation qui préparera les voies à la conférence générale de limitation et de réduction des armements, qui seule paraît pouvoir donner satisfaction à la volonté commune des peuples d'organiser la paix.

L'organisation de la conférence

On sait que l'ouverture de la conférence de Londres est fixée au 21 janvier, à 11 heures. La veille, dans la matinée, M. Mac Donald réunira les premiers délégués des quatre autres puissances participantes : MM. Stimson (Etats-Unis d'Amérique), André Tardieu (France), Grandi (Italie), Wakatsuki (Japon). L'après-midi, ils seront reçus par le roi. Le soir, un dîner sera offert aux délégations par le gouvernement britannique.

La réunion des cinq premiers délégués fixera les détails de la procédure à suivre le 21 pour l'élection du président de la conférence qui sera le premier ministre britannique, du vice-président qui serait aussi une personnalité britannique, et la constitution des diverses commissions.

La principale commission, qui sera appelée première commission, sera composée des chefs des délégations, et tous les rapports des sous-commissions lui seront adressés.

Les réunions plénières de la conférence auront lieu à des dates fixées par la première commission.

Il y aura une commission de procédure qui fonctionnera en permanence.

La première et la dernière réunion plénière seront publiques, mais on considère à Londres qu'il est désirable d'éviter des déclarations de principe à la séance d'ouverture de la conférence qui sera présidée par le roi George et de ne pas rendre publiques les discussions des sous-commissions techniques.

Sir Maurice Hankey sera secrétaire général de la conférence.

Le projet d'un Locarno méditerranéen

Le *Daily Herald* croit que le projet d'un Locarno méditerranéen sera soutenu par la France et l'Italie pendant la conférence des cinq puissances. Le gouvernement italien suggérera que le pacte soit d'abord conclu entre la Grande-Bretagne, la France et l'Italie ; les autres puissances méditerranéennes, l'Espagne, notamment, seraient ensuite invitées à y adhérer.

L'idée d'un pacte naval méditerranéen est discutée par le journal espagnol *El Sol*. Cet organe déclare que l'Espagne ne peut pas rester insensible à une telle idée et que les nations qui l'ont envisagée doivent faire connaître à l'Espagne quelles seront ses responsabilités. *El Sol* ajoute que l'Espagne ne peut pas, dans cette occurrence, être traitée comme une nation de deuxième ordre, ses obligations dans le bassin méditerranéen étant celles d'une grande puissance.

De même *El Debate*, de Madrid, appelle l'attention des Espagnols sur l'importance du problème d'un accord naval méditerranéen, ajoutant qu'« une erreur dans cette matière pourrait nous condamner à l'isolement irrémédiable ou à une obligation qui pèserait sur nous au moment de son accomplissement » et que « dans l'un ou l'autre cas, nous compromettrions la destinée des générations futures et l'avenir de notre pays. »

1972

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Kolman raportti no 82.

Parisi.

2/2 1980.

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIII)

Parisissa helmikuun 4 p:nä 1930.

N:o 191-64

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 4/135 fac. D. 130		
10/2-30		LIT
FINN	OSASTO	ASIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen raporttini
N:o 82, joka sisältää:

Ranskan parlamentista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri H. J. PROCOPE,

Helsinki.

4135 hae.		10/2.30
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 82.

Parisissa helmikuun 2 p:nä 1930.

Ranskan parlamentista.

Kaksi seikkaa on viime viikkoina ollut omiaan uudelleen kiinnittämään yleistä huomiota tšekäläiseen parlamenttaariseen elämään, joka joululoman vuoksi ja erikoisesti katsoen Haagin ja Lontoon kokouksiin, on ollut tavallista hiljaisempi.

Toinen oli sosialidemokraattisen puolueen suuri puoluekokous vähän ennen Kamarin uudelleen kokoontumista tammikuun lopulla. Tässä kokouksessa näet käytiin suuri taistelu puolueen molempien ryhmien välillä, joista toinen, Léon Blumin ja Faure'n johdolla, ajaa radikaalisempaa ohjelmaa

kuin oikeistosiiپی, jota johtavat Paul Boncour ja Renaudel. Molemmat ryhmät iskivät ankarasti yhteen siitä, tällä hetkellä tosin enemmän tai vähemmän teoreettisesta kysymyksestä, onko sosialidemokraattien otettava osaa vaiko ei hallitus- edesvastuuseen. Äänestyksessä voitti radikaalisempi siipi 2066 äänellä 1479 vastaan. Päätöksessä sanotaan nimenomaan, että puolueella ei ole syytä tämän vaalikauden aikana ottaa osaa hallituksen muodostamiseen, jollei aivan erikoisia syitä tähän ilmaannu. Näillä "erikoisilla syillä" tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, että radikaalinen puolue pääsisi valtaan ja ottamaan hallitusohjat käsiinsä. Koska tämä mahdollisuus ainakin tällä hetkellä näyttää hyvin pieneltä, on pidettävä todennäköisenä, että nykyisen vaalikauden aikana, joka päättyy keuhällä 1932, sosialistit eivät tule osallistumaan hallitukseen. Katsoen sosialidemokraattisen puolueen viime vaaleissa kärsimään tappioon, tuntuu tämä päätös luonnolliselta, koska sosialidemokraattien, nykyisen parlamenttaarisen edustuksensa vähyyteen nähden, olisi erinomaisen vaikeata hallita ja vielä vaikeampaa hallituksessa jyrkästi noudattaa puolueohjelmaansa. He päinvastoin pysymällä oppositiossa toivovat valmistavansa itselleen pa-

rempaa maaperää ensi vaaleihin mennessä.

Tämä puoluekokouksen päätös oli kova isku Paul Boncourille ja hänen miehilleen, jotka viime aikoina yhä enemmän ovat lähennelleet radikaaleja ja jotka, ehkäpä myös henkilökohtaisista syistä, mielellään näkisivät puolueensa osanottoa hallitukseen. Ennen kokousta puhuttiin paljon siitä, että Boncour tällaisen päätöksen sattuessa luopuisi puolueesta. Tuntuu kuitenkin tällä hetkellä luultavammalta, että hän tätä ei tule tekemään. Mahdollisesti on häntä rauhoittanut jossakin määrin se seikka, että sosialidemokraattisen parlamenttiryhmän toimeenpanevaan komiteaan hän ja hänen miehensä onnistuivat saamaan enemmistön.

Toinen kiintoisa tapahtuma parlamenttaarisessa elämässä oli se, että tammikuussa puolueen viimeaikainen johtaja Daladier luopui johtajapaikaltaan. Syyt siihen ovat etsittävässä hänen epäonnistuneesta ja poliittisen älyn puutetta todistavasta menettelystään viime hallituspulan aikana, mistä eräässä aikaisemmassa raportissa olen tehnyt selkoa. Hänen sijalleen on valittu Chautemps, taitava advokaatti ja puoluemies, elastinen ja taipuisa. Hän lukeutuu radikaalipuolueen maltillisempaan siipeen, Daladier'n kuuluessa, kuten tunnettua, sen vasemmostosiipeen. Tätä muutosta puolueen johdossa on

katsottava sitä taustaa vastaan, minkä sosialidemokraattien yllämainittu päätös muodostaa. Kuten muistettaneen, Daladier toivoi voivansa muodostaa hallituksen, jonka pääasiallisina kannattajina olisivat olleet radikaalit ja sosialidemokraatit. Koska nyt sosialidemokraatit, kuten jo mainittiin, pitäen yhteistyötä Tardieun kanssa ainakin sisäpoliittisissa kysymyksissä mahdottomana, päättivät olla hallitukseen ottamatta osaa, joutuu radikaalipuolue varsin **isoloituun** asemaan, joka tehnee välttämättömäksi lähentelyn nykyistä hallitusta kannattavaa keskustaa kohti. Ei puutu senvuoksi ääniä, jotka tahtovat nähdä tässä toimenpiteessä alkuvalmistuksen uuteen yhteistoimintaan keskustan ja radikaalien välillä. Ne jotka näin ajattelevat luulevat myöskin, että Tardieun ajan pitkään käy vaikeaksi hallita ilman suurta ja varsinkin maaseudulla vaikutusvaltaista radikaalipuoluetta, joka ei 25 vuoteen ole ollut hallituskoalitioiden ulkopuolella. On parasta olla ennustamatta, eikä liioin tule unohtaa, että Tardieun startti on ollut hänelle erinomaisen edullinen, joten yhtä suurella syyllä voi laskea Tardieun ainakaan toistaiseksi ei tarvitsevan laajentaa hallituskoalitiotansa vasemmalle. ^{x)}

^{x)} Myöhemmin. Palatessaan eilenillalla Lon-

Kun eduskunta äskettäin uudelleen kokoontu-
essaan ryhtyi valitsemaan puhemiestä, löytyi niitä
jotka halusivat tämän tärkeän paikan, joka kauan
aikaa on ollut socialisti Bouissonin hallussa, an-
nettavaksi jollekin hallituspuolueeseen kuuluvalle
henkilölle. Tiedän, että Tardieu, joka ei miten-
kään tahtonut tällöisen toimenpiteen kautta vaaran-
taa suhdettaan vasemmistoon, innokkaasti ajoi Bouis-
sonin ehdokkuutta. Bouisson tulikin valituksi, jos
kohta entistä pienemmällä ääntenenemmistöllä, eräi-
den keskusta- ja oikeistoainesten pidättyessä ää-
nestyksestä.

Sen kautta että viime istuntokauden aikana
tapahtui erinäisiä huomattavia muutoksia puolueryh-
mien kokoonpanossa - niinpä varsinainen oikeisto-
puolue (Union républicaine) väheni 102:sta 92:een
Marinin ryhmän ulkopoliittisista syistä siitä erot-

toosta Tardieu jo Calais'ssa piti suurta huomiota
herättäneen ohjelmapuheen, jossa hän jyrkästi torjui
ajatuksen hallitusrintaman laajentamisesta. Tämä pu-
he on puhdistanut "ilman kuloaareissa", joka jo ru-
pesi myrkyttymään Tardieun pitkäaikaisen poissaolon
johdosta.

tautuessa - , on valiokuntavaalien aikana tapahtunut kulissien takana monenlaisia neuvotteluja ja lehmäkauppoja.^{x)} Lyhyesti voi kuitenkin todeta, että valiokuntien kokoonpano ei ole entisestään huomattavasti muuttunut ja että kaikki tärkeät valiokuntapuheenjohtajapaikat ovat täytetyt entisillä miehillä. Katsoen siihen että useiden tärkeiden valiokuntien puheenjohtajat ja raporttöörit jo heti vaalien jälkeen 1928, jonkinlaisen antipoincaréismien vallitessa, mistä aikoinani kerroin, otettiin vassemmistosta, ei nykyinen hallituskoalitio ole ollut aivan tyytyväinen tämänkään tilanteen jatkumisesta. Tyytymättömät ovat kuitenkin huomanneet, että vaihdos näihin paikkoihin nähden turhaan kiristäisi suhteita Kamarin eri ryhmien kesken, osaksi ovat he myös havainneet, että sellaisen muutoksen aikaansaaaminen ei ole käytännössä mikään helppo asia.

Pitkän poissaolonsa vuoksi ja katsoen edelläesitettyihin seikkoihin, kuten myöskin budjetin käsittelyyn ja sosiaalivakuutusksymyksen erinomaisen arkaluontoiseen tilaan juuri tällä hetkellä - pal-

^{x)} Ranskan parlamentissa on jokaisella puolueella oikeus yhteen paikkaan kussakin valiokunnassa kutakin 13,8 jäsentä kohti.

jonmoititun uuden lain pitäisi näet astua voimaan t.k. 5 päivänä - Tardieu ja Briand katsoivat parhaaksi palata joiksikin päiviksi Pariisiin pysyäkseen henkilökohtaisesti tapahtumien tasalla. Ei ole vaille mielenkiintoa todeta, että Tardieun vastaanotto eilen Parisin asemalla oli monin verroin lämpimämpi kuin Briandin toissapäivänä. Tardieun vastaanotto näet muodostui todelliseksi mielenosoitukseksi.

Holma.

28

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C.6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 83.

Paris

2/2 1930.

Parisissa helmikuun 4 p:nä 1930.

N:o 186-62

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5/135		D. 10 30
10/2.30	No	LETT.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini N:o 83, joka sisältää:

- I. Kerenskin ja Miljukoffin hommat, sekä
- II. Le Temps'in ulkomaiset "avustukset".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIANMINISTERIÖ

5/135/20 D. 1) 30

10/2.30	No	L
RYHMÄ	OSASTO	ACHT.
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 83.

I.

Parisissa helmikuun 2 p:nä 1930.

Kerenskin ja Miljukoffin hommat.

Eräänlaista huomiota on Parisissa viime viikkoina herättänyt se seikka, että Kerenski ja Miljukoff yhteisvoimin ovat alkaneet uuden kiivaan hyökkäyksen Moskovaa vastaan, sekä ennenkaikkea se seikka, että tämä hyökkäys tällä kertaa tapahtuu erikoisesti Ranskan parlamenttipiireissä.

Jo tammikuun alkupuolella pidettiin täällä Parisissa tunnetun E. Soulier'n, député de Paris, toimiessa puheenjohtajana eräiden ranskalaisten piirien ja venäläisten pakolaisten yhteinen kokous, missä yksimielisesti hyväksyttiin jyrkkä vastalause niitä julmuuksia vastaan, joihin Moskova viime ai-

koina on tehnyt itsensä syyppääksi. Olen eri kirjeessä Ulkoasiainministeriölle lähettänyt tämän vastalauseen painetun sanamuodon.

Suurinta huomiota ansainnee mielestäni kuitenkin se seikka, että Kerenski ja Miljukoff aivan äskettäin kahtena eri iltana ovat pitäneet esitelmän Venäjällä nykyään vallitsevista oloista ensin sosialistisen ja sitten radikaalisen eduskuntaryhmän edessä. Ei ole vailla kiintoa, että molemmat nämä esitelmät pidettiin itse parlamenttirakennuksessa, kommunististen edustajien voidessa viereisestä kokoushuoneestaan todeta, mitä tapahtui! Mikäli minulle Kamarista on kerrottu, olisivat mainittujen herrojen esitykset ja varsinkin heidän esittämänsä numerotiedot todella tehneet syvän vaikutuksen kuulijoihin. Daladier oli kertojalleni tämän omalta osaltaan myöntänyt.

Tulee kysyneeksi, mikä on Kerenskin ja Miljukoffin tarkoitus tämäntapaisilla toimenpiteillään. Parlamenttaarinen lähteeni esitti minulle asian näin. Mainitut herrat ovat esityksissään koettaneet todistaa kuulijoilleen, että Stalinin asema ei ole lainkaan niin vahva kuin miksi se nykyään esitetään ja että olot Venäjällä nyt kulkevat lopullista kaaosta kohti. Tämän vuoksi arvelevat he, että ulkoapäin tuleva voimakas sanomalehtikampanja

Moskovaa vastaan, varsinkin Euroopan liberaalisissa lehdissä, voisi jouduttaa loppua.

Toiselta puolen ovat Kerenski ja Miljukoff koettaneet vakuuttaa kuulijoilleen, että jos nykyinen järjestelmä Venäjällä saadaan loppumaan, Venäjällä avautuu uusia taloudellisia mahdollisuuksia Ranskan ja muiden suurvaltojen teollisuudelle, jotka kärsivät menekin puutetta.

Minulle on sanottu, että varsinkin Matin, joka, kuten tunnettua, edustaa teollisuuspiirejä, erikoisesti suosisi tätä Kerenskin ja Miljukoffin aktiota, ja tosiasiassa on että muiden lehtien rajoituksessa kertomaan yllämainitsemistani esitelmistä muutamia rivein, Matin julkaisi siitä melkein kokonaisen palstan (jonka olen aikaisemmin lähettänyt Herra Ulkoasiainministerille).

Jos kohta omasta puolestani olen taipuvainen suhtautumaan ylläkerrottuun suurella varovaisuudella - olemmehan satoja kertoja siltä taholta saaneet kuulla bolshevismin kallistuvan perikatoaan kohti, ja monennenkoko kerran ranskalaiset teollisuuspiirit ovatkaan uudelleen alkaneet toivoa uusia Venäjän-markkinoita - , olen kuitenkin katsonut asiakseni ylläolevasta täten kertoa.

Kenraali Kutjepoffin odottamaton häviäminen

viikko takaperin on samoin kiinnittänyt yleistä huomiota tšekäläisten venäläisten pakolaisten hommiin. Tästä mystillisestä häviämisestä on kuitenkin vielä liian aikaista lausua mitään lopullista arvelua.

Raportti No. 83.

Holma.

II.

Parisissa helmikuun 2 päivä 1980.

En Tanskan aikajärjestelmästä
lainsäädäntöä

En yllätyksellä tunneta, että paritalaisten
lehtiin ei ole suhdoton vaikutus rahamarkkinoilla,
joita varoittaa eräät ulkomaalaiset finanssitarit
silloin saattaa sille jaksavat. On aina herättänyt
huolestusta se, että sellainen lehti kuin La Toupe,
joka, muutamia vuoteltaista hallituksesta, aina
on pyrkinyt ennustaa vaikka vähemmän hallituksen vi-
rallisuus sääntökannattajana, erikoisesti on ollut
halukas sitenkin vastustamaan tällaisia muutoksia,
jotka tällä tavalla on selityksensä sille, että

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 83.

II.

Parisissa helmikuun 2 p:nä 1930.

Le Temps'in ulkomaiset
"avustukset".

On yleisesti tunnettua, että parisilaisiin lehtiin ei ole mahdoton vaikuttaa rahasummilla, joita varsinkin eräät ulkovallat huomattaviin määriin saakka niille jakelevat. On aina herättänyt ihmettelyä se, että sellainen lehti kuin Le Temps, joka, huolimatta vaihteluista hallituksessa, aina on pysynyt enemmän taikka vähemmän hallituksen virallisena äänenkannattajana, erikoisesti on ollut halukas ottamaan vastaan tämäntapaisia avustuksia, joskin tämä osaksi saa selityksensä siitä, että

Le Temps ei sisällä paljon ollenkaan ilmoituksia. Le Tempsissa oli viime aikoihin asti huomattavana voimana muudan Roels-niminen henkilö, joka näitä avustuksia välitti ja joka lienee koonnut itselleen sillä tavalla melkoisen henkilökohtaisenkin omaisuuden.

Kuten aikaisemmin olen ilmoittanut, siirtyi Le Temps viime keväänä toisiin käsiin. Sen monivuotinen johtaja Hebrard mõi - kerrotaan 30 milj. frangin hinnasta - lehtensä yhtiölle, jonka tärkeimpänä voimana on rikas Comité des Forges (terästrusti). Lehden uudeksi päätoimittajaksi tuli Louis-Mill, ent. edusmies ja kunnallisvaltuuston ent. puheenjohtaja. Tämän uuden, entistä suurempiin rikkauksiin nojaavan johdon aikana - joka osti lehden pääasiallisesti saadakseen sen taloudellisen osaston omiin käsiinsä - on koetettu vapautua aikaisemmasta "avustusperiaatteesta", ja niinpä kävi, että yllämainittu Roels eräänä kauniina päivänä pantiin lehdestä pois.

Kun tämän johdosta Le Temps luonnollisesti vapautui kaikennäköisistä sivuvaikuttimista, saattoi sen uusi päätoimittaja vapaammin arvostella ulkovaltojen oloja. Kun arvostelu Le Tempsissa, kuten monessa muussakin lehdessä, kohdistui nykyiseen ré-

gimeen Espanjassa, kuohahti puolestaan espanjalainen veri, ja Madridin lehdistön ilmestyi selviä viittauksia Parisin lehdistön moraalittomuuteen. Kun asia kärjistyi, julkaisi Le Temps ensi sivulla huomattavalla paikalla virallisen dementiantapaisen selityksen, jossa se jyrkässä muodossa ilmoitti, että lehden nykyinen johto on ainoa, joka vastaa lehden kannasta ja kirjoituksista. Jokainen asioita tunteva ymmärsi, että Le Temps tällä tavalla lopullisesti desavuo'i herra Roelsin.

Toinen asia on, onko tästä Le Tempsin uudesta asenteesta koituva lopullista parannusta alusmainitsemiini luonnottomiin oloihin. Tapaus on Parisin poliittisissa piireissä herättänyt hyvin suurta huomiota.

Holma.

2902

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Ministeri Colmanin raportti no 84.

Paris

6/2 1930

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o

205-70

Parisissa helmikuun 6 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
6/126 h. 1930		
12/2.30		
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini N:o 84, joka sisältää:

Vieläkin Ranskan ja Venäjän suhteesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
6 136 Par. D. 19 30		
12/2.30		LIR
RYNSÄ	OSASTO	ASIA
5	06.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettillään

Raportti N:o 84.

Parisissa helmikuun 6 p:nä 1930.

Vieläkin Ranskan ja Venäjän
suhteesta.

Äskettäisessä raportissani N:o 83 kerroin Kerenskin ja Miljukoffin uudesta aktiosta varsinkin parlamenttipiirien keskuudessa Moskovan nykyistä hirmuvaltaa vastaan. Kerenskin täällä julkaisemaan ranskankieliseen lehteen ovat nyttemmin painetut molemmat raportissani mainitut Kerenskin esitelmät, jotka eri kirjeessä lähetän Herra Ulkoasiainministerille. Sitäpaitsi huomaa, että Kerenski Daily Express'issä on julkaissut samanlaisia syytöksiä. Mainitsin myöskin raportissani, että varsinkin radikaalien piirissä Kerenskin julkaisemat tiedot ja numerot ovat herättäneet melkoista huo-

miota. Siitä on myöskin todistuksena, että itse Herriot, joka kuitenkin v. 1924 pääministerinä ollessaan tunnusti Moskovan, Petit Provençal-nimisessä lehdessä julkaisee ankaran hyökkäyskirjoituksen Moskovaa vastaan.

Totuuden nimessä on kuitenkin mainittava, että oikeistopiireissä täällä varsin varovaisesti suhtaudutaan mainittuun aktioon. Siitä sain erinomaisen todistuksen eilen Ranskan entiseltä ambassadööriltä Pietarissa Noulens'ilta, joka kävi luonani keskustelemassa. Noulens oli, kuten muistetaan, Kerenskin aikana viimeinen ranskalainen ambassadööri Pietarissa ja jäi pakomatallaan keuhkokuumeeseen useammaksi viikoksi vasten tahtoaan Suomeen odotellessaan pääsyä punaisten linjojen läpi. Noulens ei näkynyt paljoakaan luottavan Kerenskin hommiin, jota hän piti naurettavana oliona ja jonka syyksi hän luki kaiken sen, mikä Venäjällä vuoden 1917 jälkeen on tapahtunut. Tämä kanta on varsin yleinen Ranskan oikeistopiireissä. Omasta

x) Muudan Quai d'Orsain virkamies minulle äskettäin huomautti, että Herriot'n Moskovan tunnustus pääosaltaan riippui siitä, että hän tahoi tehdä MacDonaldille palveluksen helpottaakseen Labourin Moskovan tunnustusta.

puolestani en liioin usko Kerenskin ja Miljukoffin toiminnan tuloksiin, mitta toteamisen arvoista on, että Kerenski ja Miljukoff nykyään ovat yhteistyössä ja että he erikoisesti koettavat vaikuttaa parlamentin vasemmistoon, joka tähän saakka aina on kosiskellut Moskovaa.

Oli miten oli, viimeaikaiset tapahtumat ovat muutenkin uskomattomassa määrässä kylmentäneet Moskovan ja Parisin välejä. Harvinaisen suurta huomiota on herättänyt kenraali Kutepoffin mystillinen häviäminen keskellä sunnuntaipäivää Parisin sydämessä. Tähänastiset tutkimukset ovat selvästi osoittaneet, että Tshekan miehet taas ovat olleet liikkeellä, eikä suinkaan ole puuttunut lehdistöstä suoria viittauksia siihen, että Moskovan käytyreitä ei tarpeeksi Parisissa valvota. Onpa kaupunginvaltuuston muudan jäsen osoittanut kirjeen poliisipäällikölle ilmoittaen aikovansa kaupunginvaltuuston ensi kokouksessa asettaa julkisen kysymyksen, mitä on tehty "niiden roistojen valvomiseksi, jotka nykyään asuvat rue de Grenelle'illä" (Venäjän ambas-saadi on tällä kadulla).

Ulkoministeriössä on minulle suoraan sanottu, että heidän tietojensa mukaan ei ole mitään epäilyksiä siitä, etteikö Kutepoffin häviämisen takana olisi Tsheka. Koko minun täälläoloni aikana on tus-

kin mikään asia niin askarruttanut yleistä mielipidettä kuin Kutepoffin häviäminen, varsinkin ottaen huomioon, ettei ole pitkää aikaa kulunut siitä, kun Bessedovski nipin napin pääsi pakemaan varmaa kuolemaa Venäjän ambassaadista. Lehdistössä mennään jopa niinkin pitkälle, että vaaditaan Venäjän ambassaadin tutkimista perin pohjin. Venäjän ambassadööri kävi Tardieun puheilla tämän ollessa Parisissa pari päivää Lontoon kokousten välillä ja valitti hänelle lehdistön nurjamielisyyttä. Tardieu oli hänelle lyhyesti vastannut, ettei hänellä muka ole vaikutusvaltaa tšekäläiseen lehdistöön ja että jos ambassadööri on tyytymätön tämän kirjoitustapaan, hänellä aina on mahdollisuus kääntyä suoraan tuomioistuimen puoleen. Yleensäkin pidetään, että Dövgalevskin asema täällä tämän kautta lopullisesti on käynyt mahdottomaksi.

Nähtävästi peittääkseen lukijoiltaan asian todellisen laidan Isvestija pari päivää sitten julkaisi kirjoituksen, jossa, viittaamalla Kutepoffin asian herättämiin lehtilausuntoihin, Kerenskin ja Miljukoffin aktioon sekä Litvinoffin veljen vapauttamiseen syytteestä, suurin elein uhataan diplomaattisten suhteiden katkaisemista Ranskaan! Tämä Isvestijan tyhmä uhkaus on antanut Parisin lehdistölle et-

simättömän aiheen koventaa äänilajiaan vielä entisestään. Lähetän eri kirjeessä Herra Ulkoasiainministerille muutamia näytteitä tästä. Tyydyn tässä vain mainitsemaan, että esim. Matin, jota yleensä ei voi pitää erikoisesti oikeistolehtenä, nimenomaan kiittää Isvestijaa tästä erinomaisesta ajatuksesta ja toivoo, että Moskovan hallitus todellakin toteuttaisi tämän uhkauksen." Ranskan hallituksen puolelta ei kyllä minkäänäköisiä esteitä tehtäisi ja toivottavaa olisi, että ambassaadin kanssa täältä muuttaisivat kaikki kauppavaltuustot, agentit, armeijassa toimivat solut y.m.", ja Matin'in ilo olisi suurimmillaan, jos he saisivat Ranskan kotikommunistit tekemään heille seuraa. Aivan sama on äänilaji melkein koko lehdistössä. Näin kiivaita hyökkäyksiä Moskovaa vastaan en muista lukeneeni missään eurooppalaisessa lehdessä kaikkina näinä vuosina.

Tuntuu oudolta, että näissä olosuhteissa Belgian ent. pääministeri ja tunnettu sosialistijohtaja Vandervelde on katsonut hetken sopivaksi pari päivää sitten tehdä ehdotuksen Belgian Kamarissa diplomaattisten suhteiden solmimiseksi Moskovan kanssa. Tätä toimenpidettä voinee tuskin pitää muuna kuin pelkkänä eleenä, sillä minkäänäköisiä toivei-

ta ei ole olemassa siitä, että Kamarin porvarillinen enemmistö ja Belgian hallitus, kuninkaasta puhumatta, juuri nyt suostuisivat Vandervelden ehdotukseen, jonka takana hämmöittää Englannin sosialistien äskettäinen Moskovan tunnustus.

Holma.

28

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holmenin raportti no 85.

Paris

6/2 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Brysselissä helmikuun 8 p:nä 1930.

N:o 257

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/136 (rec. 13 30)		
17/2. 30	Liit.	
5	C6	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille ra-
porttini N:o 85, joka sisältää:

Belgian virkamiesten palkkaolot.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/136		30
19/2.30	182	11
RYHMÄ	OSASTO	
5	06	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 85.

Parisissa helmikuun 6 p:nä 1930.

Belgian virkamiesten palkkaolot.

Belgian virkamiesten palkkaoloissa on näinä päivinä tapahtunut huomattava parannus, joka oikeuttaa meitä luomaan silmäyksen tähän kysymykseen koko laajuudessaan. Vuoden 1928 alusta oli Belgian virkamiesten palkat jo korotettu asteelle, joka alemmissa palkkaluokissa oli korkeampi kuin frangin inflation koeffisientti, ylemmissä palkkaluokissa jonkun verran vielä sitä alempi. Panen liitteeksi taulukon, josta käy ilmi eräiden virkaluokkien palkkaedut vuosina 1914 ja 1928 sekä niiden koeffisienttisuhte, jolloin on otettava huo-

mioon, että Belgian frangi on laakenut seitsemän kertaa kulta-arvostaan (Englannin punta, joka ennen sotaa oli 25 Belgian frangia, on nyt 175).

Näitä vuoden 1928 alusta voimassaoleita palkankorotuksia ei kuitenkaan pidetty riittävinä, minkä vuoksi heinäkuun 1 päivästä 1929 lähtien kaikki palkat poikkeuksetta korotettiin 10 %:lla. Liitteessä olevaan talukoon on näin ollen sarakkeisiin 2 ja 3 pantava lisäksi 10 %, jotta tulotaisiin heinäkuun 1 päivästä 1929 voimassaoleviin palkkoihin.

Eräitä päiviä sitten on sen lisäksi Belgian parlamentti päättänyt korottaa kaikki palkat nykyisestään siten, että v. 1928 voimassaoleviin palkkoihin lisätään, paitsi jo mainitsemaamme 10 %, vielä 6 %. Näin ollen nousevat palkat tästä kuudesta lähtien 16 % yli sen, mikä taalukon toisessa sarakkeessa on mainittu. Parlamentin päätöksessä määrätään sen lisäksi, että alin palkanlisäys on oleva 1200 frangia. Koska 1200 frangia on 6 % 20,000 frangille ja koska kaikissa alemmissa palkkaluokissa palkka on pienempi kuin 20,000 frangia, merkitsee tosiasiallisesti 1200 frangin lisäys näissä palkkaluokissa enemmän kuin 6 %, nousten alim-

missa luokissa aina 15 %:iin. Heinäkuun 1 päivän 1929 sekä tämän viimeisen korotuksen kautta ovat senvuoksi palkat nousseet 16-25 %:lla niistä palkoista, jotka olivat voimassa v. 1928 ja joita esittää taulukkomme sarakke 2.

Sovittamalla nämät prosenttiluvut taulukkomme sarakkeeseen 3 huomaamme, että uusien korotusten kautta alin koefisientti, joka tähän asti oli 6,37, nyt tulee olemaan 7,39. Alemmissa palkkaluokissa tulemme prosenttilukuihin, jotka jopa nousevat 12 ja 13 välimaille. On näin ollen todettava, että uudet palkat vastaavat koefisienttiä, joka kaikissa palkkaluokissa on suurempi kuin inflation koefisientti.

Tämä viimeinen palkankorotus kysyy valtiolta 200 miljoonaa Belgian frangia, johon tulee lisäksi 120 milj. frangia, jotka valtion rautatiet suorittavat alaisilleen viran- ja toimenhaltijoille.

Uusi korotus koskee myöskin eläkkeitä.

Holma.

Huom. Eräät yllämainituista viroista ja toimista, jotka Belgiassa muodostavat jonkinlaisia malliluokkia palkkaukseen nähden, ovat vaikeasti spomeksi käännettävissä, senkin vuoksi että niitä tarkkaan vastaavia toimia meillä ei ole. Olen koettanut käänöksessä, mikäli mahdollista, ottaa huomioon meillä vallalla olevat olot.

L i i t e .

<u>Virka tai toimi.</u>	Vuosipalkka 1914	Vuosipalkka 1928 (siihen laskettu 2 lap- siapua .
Viraston vahtimestari (messenger)	1,100	9,960
Tullimies (préposé des douanes)	1,200	10,960
Veroviraston konttoristi (commis des accises)	1,400	10,960
Kanava- ja metsävahti (garde des eaux et forêts)	1,000	10,960
Kirjeenkantaja (facteur des postes)	1,000	10,960
Metsäylivahti (Garde-Brigadier)	1,200	12,960
Tullivahtimestari (brigadier des douanes)	1,900	14,960
Aliluutnantti (Sous-lieutenant)	2,300	16,960
Ministeriön jaostosihteeri (sous-chef de bureau)	3,500	25,960
-"- jaostopäällikkö (chef de bureau)	4,600	30,960
-"- osastopäällikön apulainen (sous-directeur)	6,000	40,960
-"- osastopäällikkö (directeur)	8,000	50,960
Esittelijäneuvos (directeur général)	10,000	65,960
Kansliapäällikkö (secrétaire général)	12,000	80,960

Lisäyskoeffisientti
v. 1928

Vuosipalkka 1930
viimeisine koro-
tuksineen

Lisäyskoeffisientti
v. 1930

9,05	12,156	11,51
9,13	13,256	11,05
7,82	13,256	9,41
10,96	13,256	13,26
10,96	13,256	13,26
10,80	15,456	12,87
7,87	17,656	9,29
7,37	19,856	8,63
7,41	30,269:36	8,65
6,73	36,099:36	7,85
6,82	47,759:36	7,96
6,37	59,419:36	7,43
6,59	76,909:36	7,69
6,74	94,399:36	7,87

99m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 86.

Prussel.

9/2 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Brysselissä helmikuun 10 p:nä 1930.

N:o 255

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 8/136 he. D. 10 30		
17/2.30	10	LIIE
KYHMÄ	LEHTO	...
5	96	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 86, joka sisältää:

Käynti Belgian kuninkaan luona.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8/136 (pöytäkirja) 30		
17/2-30	2	LEL
RYHMÄ	LUKUTO	ASIA
5	06	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 86.

Brysselissä helmikuun 9 p:nä 1930.

Käynti Belgian kuninkaan luona.

Sopimuksen mukaisesti pyysin ulkoasiainministeriössä viimeksi täällä käydessäni, että minulle, mikäli mahdollista, valmistettaisiin tilaisuus jättää kuninkaalle se kappale Suomen kartastoa, joka häntä varten Helsingissä erikoisesti oli valmistettu. Milen ottikin kuningas minut yksityisesti vastaan. Audienssissa, joka kesti noin 40 minuuttia, ei ollut ketään muuta läsnä, joten sain tilaisuuden keskustella hänen kanssaan kahden kesken.

Mitä ensinnäkin tulee kartastoon, lausui

kuningas, joka koko käyntini ajan sitä selaili, suuren tyydytyksensä ja pyysi minua perillesaattamaan Hallitukselleni hänen sulimmat kiitoksensa. Sitäpaitsi hän sanoi vielä erikoisesti kirjoittavansa Tasavallan Presidentille kiitoskirjeen. Suurissa hovijuhlissa myöhemmin illalla kuningas vielä keskusteli kanssani hetken, lausuen uudelleen ilonsa lahjasta ja ilmaisten mielenkiinton-
sa sen sisällykseen nähden.

Keskusteluni kuninkaan kanssa liikkui, Suomen olot enimmäkseen keskipisteenä, maantieteellisissä, taloudellisissa, kielellisissä, parlamenttaarisissa y.m. aiheissa. Saatoin omalta kohdaltani todeta, miten tavattoman tietorikas mies kuningas on ja miten hän on innostunut kaikkiin yleisiin kysymyksiin. Sain kuitenkin keskustelun kuluessa tilaisuuden antaa hänelle joukon tietoja Suomesta, jotka hänelle olivat uusia. Niinpä hänellä suomenkielen kielitieteellisestä asemasta näkyi olevan varsin hatara käsitys, jota saatoin oikaista.

Varsin kauan juttelimme kielikysymyksestä, joka Belgian sisäpolitiikassa tällä hetkellä näyttelee ehkä suurinta osaa - siitä eri raportissa - ja joka mutatis mutandis muistuttaa omia kieliolojanne. Minun oli sattumalta tullut korviini, että

kuningas on saanut joltain minulle tuntemattomalta taholta aivan väärän käsityksen Suomen kieliloista, luullen m.m. että Suomessa ruotsinkielellä ei olisi enää minkäänkokoisia oikeuksia. Tiedän myöskin että kuningas, ilmeisesti ulkoministeriön kautta, on pyytänyt lähempiä tietoja tästä ja että meilläkin tunnettu ja Suomen eloja harrastava tohtori Borremans on saanut tehtäväkseen laatia kuningasta varten lyhyt katsaus kielikysymykseemme. Tämän kuultuani pyysin jo vuoden vaihteessa tohtori Borremansilta saada nähdä hänen käsikirjoituksensa, ja on se jo kerran ollut minulla tarkastettavana. Tämän perustuksella enkin tohtori Borremans laati uuden seikaperäisemmän käsikirjoituksen, joka parhaillaan on tarkastettavana.

Saatoinkin kuninkaan sanoista huomata, että hän todellakin oli saanut kielikysymyksestämme aivan väärän käsityksen, ja olen iloinen siitä että tässä yhteydessä sain tilaisuuden suullisestikin esittää hänelle asiat objektiivisessa valossa.^{x)}

x) Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle ilmoittanut, olen ulkoministeri Hymansille hänen pyynnöstään talven kuluessa toimittanut joukon julkaisuja kieliloistamme.

Keskustelumme kuluessa koskettelimme vielä erikoisesti Suomen nykyistä talouselämää, hallitusmuotoamme, suhdettamme Venäjään y.m. Hän oli hyvin selvillä siitä, kuten hän itse sanoi, heikkoudesta, jota viimeinen tsaari oli meihin nähden osoittanut.

Olin erittäin tyytyväinen käyntiini ja sen monipuoliseen keskusteluun sekä siihen rakastettavaan myönteellisyteen, jolla kuningas suhtautui maahan ja oloihimme.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 87.
Paris

25/12/2 1930

ULKOASIAINMINISTERIÖ
10/136 he. 1) 30

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa helmikuun 25 p:nä 1930.

N:o 340-110.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	10/136 he	1) 30
1/3-30	N:o	LÄH.
5	CG	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille rap-
porttini N:o 87, joka sisältää:

Belgian oloista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/1136 Suo. 11 30		
1/3.30	2	FIN.
5	06	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 87.

Brysselissä helmikuun 12 p:nä 1930.

Belgian oloista.

Belgia valmistautuu viettämään tänä vuonna itsenäisyytensä 100-vuotista muistoa. Sata vuotta on näet kulunut siitä kun belgialaiset, kyllästyneinä Hollannin Wilhelm-kuninkaan mielivaltaan ja varsinkin hänen yritykseensä pakkokeinoin saattaa hollanninkieli ainoaksi viralliseksi kieleksi valloonisellakin alueella, nousivat kapinaan ja loivat vieraan ikeen niskoiltaan.

Belgian nykyisten johtomiesten ja ehkä vielä enemmän kuninkaan toivomuksena on ollut saada ennen muistojuhlia eräät Belgian yhteiskuntaa hajoittavat riitakysymykset pois maailmasta. Nämä kysymykset ovat lähinnä: kysymys sosialistien mah-

dollisesta osanotosta hallitukseen sekä kielikysymys. Nämä molemmat, joihin vielä liittyy kolmantena kysymys suhteesta Hollantiin, muodostavatkin suurin piirtein katsoen Belgian nykyisen politiikan a:n ja o:n. Selvittelemällä näitä kolmea kysymystä joudummekin itseasiassa käsittelemään useimpia tämänhetkisiä probleemeja Belgian ulko- ja sisäpolitiikassa.

Hallituskysymys.

Nykyinen hallitus on järjestyksessä yhdestoista sodan jälkeinen. Sen pääministeri Jaspar muodosti ensimmäisen hallituksensa toukokuussa 1926; siihen kuuluivat silloin kaikki kolme suurta puoluetta, nim. katoliset, liberaalit ja sosialistit. Tämä hallitus kaatui marraskuussa 1927, jolloin siitä erosivat sosialistit, tyytymättöminä siihen etteivät olleet voineet ajaa läpi ehdotustaan kuuden kuukauden sotilaallisesta palvelusajasta. Jaspar perusti silloin uuden hallituksen, johon kuuluivat ainoastaan katoliset ja liberaalit, sosialistien jäädessä ulkopuolelle. Kun viime keväänä (1929) eduskuntavaalit olivat antaneet tulokseksi flaamilaisten aineksien kasvun ja sosialistien vähenemisen, muiden suurten puolueiden jäädessä pääasiassa ennal-

leen, odotettiin yleisesti, että Jaspar rekonstruoi hallituksensa ottamalla siihen pari flaamilaisia lähempänä olevaa katolista. Vasta syksyllä tämä rekonstruktio tapahtuikin. Kolmesta uudesta hallituksen jäsenestä yksi oli liberaali, molemmat muut demokraattis-kristillisiä, joka ryhmä, kuten tunnettua, tarkoittaa suuren katolisen puolueen flaamilaista siipeä.^{x)} (Sivumennen sanoen on jälkimmäisistä ministeri Tschoffen kuitenkin äskettäin ollut pakotettu eroamaan hallituksesta, koska hän oli sotkeutunut erääseen pankkiskandaaliin.)

Tämä vastarekonstruoitu hallitus oli kuitenkin pakotettu viime vuoden loppupuolella eroamaan. Syynä siihen oli kielikysymys, josta alempana lähemmin. Hallituksen liberaaliset jäsenet eivät näet tahtoneet ottaa päälleen tämän keskeisen kysymyksen ratkaisun edesvastuuta, olematta sitä ennen antanut liberaalien yleiselle puoluekokoukselle tilaisuutta lausua asiasta mielipidettään. Puoluekokouksen jälkeen, joka antoi luottamuslauseen hal-

x) Tässä ryhmässä ovat nykyään määräävinä Katholiek Vlaamsche Landsbond ja agraarinen Boerenbond, jotka molemmat kielikysymyksessä ovat jyrkkiä Flanderin yksikielisyysasiaanjajia.

lituksen liberaalisille jäsenille, Jaspär muodosti uuden, kolmannen hallituksensa, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenkin.

On näinollen ilmeistä että, jos kohta Jaspär tšekäläisen mielipiteen mukaan viime aikoina on jossain määrin väsähtänyt ja ^{jos} /kohta häntä vastaan on kohdistettu arvostelua, tämä hallitus kuitenkin tulee olemaan vallassa suurten juhlien aikana, toisin sanoen on todennäköistä, että siihen mennessä sosialistit eivät ole halukkaat ottamaan osaa hallituksen muodostamiseen. Tiedossani on, että kuningas omasta puolestaan koko ajan on ajanut kulisien takana sensuuntaista politiikkaa, että kaikki kolme suurta puoluetta olisivat 100-vuotisjuhlien aikana hallituksessa. Kuningas uneksi vieläkin sentapaista kansallista kokoomusta, Union Nationale, joka kohta sodan jälkeen syntyi ja joka hallituksessa edustautui kaikkien pulueeseen kuuluvien jäsenten kautta. Ei tunnu luultavalta, että nykyinen tilanne siihen mennessä ehtisi muuttua, ja sosialistien puolelta on kuulunutkin uhkauksia pysytellä kokonaan erillään juhlista.

Tiedän sitäpaitsi varmasti, että Vatikaani nimenomaan vaikuttaa siihen suuntaan, että katoliset ja sosialistit eivät pääsisi yhtymään. On kui-

tenkin oireellista, että katolinen Jaspard, huolimatta siitä että hallitus on luvannut piakkoin poistaa suurta erimielisyyttä aikaansaaneen, teollisuutta raskaasti painavan erikoisveron (surtaxe), ~~xxx~~ ei vielä ole tähän toimenpiteeseen ryhtynyt, koska hän ei ole tahtonut sen kautta kokonaan vieroittaa luotaan sosialisteja, jotka jyrkästi vaativat mainitun veron säilyttämistä.

Kielikysymys.

Ei tarvitse olla monta päivää Belgiassa havaitakseen, että kielikysymys hetki hetkeltä kärjistyy. Olen aikaisemmin raporteissani v. 1928 tehnyt lähemmin selkoa kielikysymyksen alkuvaiheista ja molempien kielialainesten suhtautumisesta toisiinsa, joten tällä kertaa voin sivuuttaa nämät kieliriidan ymmärtämiseksi välttämättömät edellytykset. Tosin sai kielikysymys osittaisen ratkaisun jo vuosi sitten, kun asevelvollisuuskysymys kaikessa laajuudessaan, myös mikäli se koski molempien kielten käyttöä ja oikeuksia armeijassa, lopulta-kin laissa vahvistettiin. Olen raportissani N:o 50 tehnyt tästä selkoa. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan ole mitenkään vähentänyt taistelun kiivautta, ja kielikysymyksen muut riidanaiheet ovat senjälkeen vain kärjistyneet.

Jos kohta onkin mielestäni liioiteltua sanoa, niinkuin sanoi minulle pari päivää sitten Hollannin tšekäläinen lähettiläs^{x)}, että flaamilaiset nyt ovat päättäneet, maksoi mitä maksoi, ajaa koko ohjelmansa läpi, on kuitenkin myönnettävä, että vaatimukset siltä taholta saavat yhä voimakkaamman muodon^{xx)} ja että sekä hollantilainen et-

^{x)} Kerroin aikaisemmin Hollannin tšekäläisen lähettilään nauttimasta epäsuosiosta ja eräistä hänen gaffeistaan. Ruotsin lähettiläs kertoi minulle nyt, että Hollannin lähettilään rouva julkisesti puhuu pahaa belgialaisista, jopa siinä määrin että Belgian hallitus on päättänyt olla heitä kutsumatta muihin kuin puhtaasti virallisiin tilaisuuksiin. On puhuttu siitä, että hänet kutsuttaisiin pois ja että Hollannin nykyinen ulkoministeri Beelaerts van Blokland, joka jäi ulkoministeriksi Hollannin uuteen hallitukseen vain väliaikaisesti, Haagin konferenssien vuoksi, tulisi hänen tilalleen. Tämä huhu lienee kuitenkin erheelinen, koska Blokland täällä erikoisesti kulkee antibelgialaisten nimissä.

^{xx)} Niinpä piti Antwerpenin kuuluisa pormestari van Cawelaert, katooninen flaami, äskettäin suuren poliittisen puheen, jonka sävy oli huomattavasti kiivaampi kuin hänen aikaisempi kantansa.

tä saksalainen kiihoitus flaamilaisissa piireissä on melkoinen.

Se mikä kielikysymyksen täällä tekee erikoisen vaikeaksi ja joka sen kokonaan erottaa esim. meidän kielikysymyksestämme, on se että aktiivisiin flaamilaisiin, eli niinkutsuttuihin frontisteihin, on liittynyt suuri määrä kommunisteja, aivan kuten Elsassissa kommunistit ja autonomistit viime aikoina, kuten tunnettua, ovat kulkeneet käsi kädessä. Toiseksi vaikeuttaa ratkaisua se seikka, että flaamilaiset ovat parhaasta päästä katoolisia, ja että katooliset valloinnit ja katooliset flaamit Vatikaanin tahdosta, huolimatta kielikysymyksestä, pysyvät saman suuren katoolisen puolueen katon alla.

Olen niinikään aikaisemmin puhunut Borms-nimisen frontistin edesottamisista ja hänen Antwerpenin kunnallisvaaleissa saamastaan odottamattomasta kannatuksesta. Eduskunnassa taasen Ward Hermans, joka viimevuotisen kuuluisan Utrecht-skandaalin kautta sai epäilyttävän maineensa ja joka osoittautui vieraan vallan palveluksessa olevaksi kätyriksi, silloin tällöin panee toimeen kaikenlaisia mellastuksia, jotka ovat kaikkea muuta kuin parlamentin arvon mukaisia. Näiden ja saman-

tapaisten henkilöiden osanotto maan yleisten asioiden hoitoon ei ole flaamilaiden asialle suinkaan eduksi.

Kävisi liian pitkäksi - ja Parisissa enimmäkseen asuvana en liioin voi kaikkia yksityiskohtia seurata - tehdä juurtajaksen selkoa kielikysymyksen viimeisistä vaiheista, sillä voi liioittelematta väittää, että sen tarjoama kuva päivästä päivään vaihtuu. Suurin piirtein voinee sanoa, että periaatteellisin kysymys tällä hetkellä koskee sitä, onko kielikysymyksen uuden järjestyksen pohjaksi - sellaisen aikaansaaminen piakkoin muodossa tai toisessa on koko maan intressien ja parlamentin arvonannon kannalta välttämätön, ja näyttääkin siltä, että jokin ratkaisu nyt todella olisi tulossa - pantava desentralisatio, s.o. se periaate että flaamilaisalue ja valloonilaisalue kumpikin saisivat omalla tavallaan järjestää kielikysymyksensä, vaiko kaksikielisyys, s.o. että molemmat kielet olisivat koko maassa viralliset ja että kunkin paikkakunnan pääkielen ja vähemmistökielen oikeudet tarkalleen määrättäisiin. Vaikeuksia lisää tässä suhteessa se seikka, että, jos kohta historiallinen kieliraja suurin piirtein katsottuna ei ole muuttunut - se kulkee vanhas-

taan jotenkin tarkkaan pitkin n.k. hiilirajaa - kaupungit osaksi ovat kaksikielisiä. Brysselissä on varsinkin alemmissa kansankerroksissa paljon flaameja ja Antwerpenissa taasen on administratiiossa, kauppamaailmassa ja varakkaissa piireissä paljon ranskalaisia. Näin ollen olisi maa oikeimmin jaettava kolmeen osaan: flaamilaisalue, valloonalue ja kaupungit.^{x)}

Tämän periaatteellisen kysymyksen ratkaisu on välttämätön edellytys ei ainoastaan administration kannalta, joka suurin piirtein jo nyt on kaksikielinen ja flaamilaisia tyydyttävä, vaan ennenkaikkea opetuksen kannalta. Kuten muualla, niin Belgiassakin opetuskysymys ehkä enemmän kuin mikään muu tässä suhteessa on pannut intohimot liik-

^{x)} Huomattava on, että lapsirikkaus yleensä on suurempi flaamien kesken. Siitä aiheutuukin flaamilaisen aineksen prosenttimäärän kasvaminen, olkoonpa että vallooneissakin, ja varsinkin katoolisissa vallooneissa, lapsirikkaus on huomattavasti suurempi kuin Ranskassa. Näissä viimeksimainituissa piireissä pidetään lapsirikkautta eräänlaisena uskonnollisena traditiona. - Sivumennen olkoon tässä mainittu, että Ranskassakin katoolisissa pii-

keelle, ja myönnettävä on, että flaamilaisilla on täysi oikeus olla tyytymättömiä nykyiseen tilanteeseen sekä korkeampaan että alempaan opetukseen nähden. Mitä ensinnäkin tulee yliopistopetukseen, ovat nyttemmin liberaalit - sekä puoluekokous että myöskin Jaspardin hallituksen liberaaliset jäsenet - suostuneet siihen, että Gentin yliopisto flaamilaistuu, mikä on katsottava suureksi voitoksi flaamilaiselle liikkeelle. Kun katolinen puolue, jossa kuten sanottu on sekä vallooneja että flaameja, on valmis hyväksymään tämän Gentin yliopiston flaamilaistuttamisen sanan täydellisimmässä merkityksessä, vaativat liberaalit, jotka yleensä ovat parhaasta päästä vallooneja ja siis vähemmän flaamilaisuuteen taipuvaisia, että joskin yliopisto flaamilaistuu, flaaminkielisten luentojen rinnalla olisi annettava myös ranskan-kielistä opetusta.

reissä, ja erikoisesti sivistyneissä hartaisissa katolisissa piireissä, hämmästyy lasten runsautta. Koko Ranskassakin on syntyväisyys nykyään suurempi kuin esim. Suomessa ja Ruotsissa, jos kohta kuolevaisuus, varsinkin pikkulasten keskuudessa, niinikään on suurempi kuin meillä (yleisen hygienian takaperoisuus!).

Jos kohta luulen, että Gentin yliopistoon nähden puolueet pääsevät yksimielisyyteen, on sen sijaan kysymys kansakouluopetuksen kielestä erinomaisten vaikeasti järjestettävissä. Tästä kysymyksestä paraikaa ovat kiivaimmat taistelut käynnissä. Kysymystä koko laajuudessaan käsittelee nykyään suuri parlamentaarinen erikoisvaliokunta, jonka työt lähenevät loppuaan. Ennenkuin valiokunta on päättänyt työnsä ja sen tulokset tulleet tunnetuiksi, lienee turha yksityiskohdittain käsitellä asiaa. Mainittakoon vain, että liberaalien puolella on huomattavissa melkoista levottomuutta ennen piakkoin odotettavissa olevaa parlamentin käsittelyä. Liberaalit näet pelkäävät sitä, että desentralisation kautta ranskalainen vaikutus flaamilaisalueella kokonaan häviäisi ja että sellainen tilanne valmistaisi maaperää flaamien täydelliselle erottautumiselle yhteisestä isänmaasta. Toiselta puolen taas he niinikään pelkäävät sitä, että, katsoen siihen tosiseikkaan että kaikki sivistyneet flaamit puhuvat molempia kieliä, valloinnin useimmiten puhuessa vain toista - seikka joka tavallaan on ymmärrettävissä katsoen siihen että varsinaista flaamilaista kirjallisuutta ei ole, ranskankielen ollessa sivistyksellisesti korkeammalla - , kahden kielen täydellisen tuntemuksen vaa-

timus antaisi esim. virkanimityksissä etusijan kahta kieltä puhuville flaameille. Tässä keskitien löytäminen on valiokunnan paraikaisena tehtävänä.

Mitä vielä kansakouluopetukseen tulee, niin näkyy sellainen käsitys voittavan alaa valiokunnassa, että niinpiankuin paikkakunnalla on 25 toiskielistä perhettä, heillä on oleva oikeus saada lapsensa kasvatetuiksi omalla kielellään. Liberaalit, peläten että tällainen järjestelmä voisi luoda keinotekoisia flaamilaisia "kielisaaria" valloonalaisalueelle, etsivät paraillaan sellaista määrittelyä, joka tämän voisi estää. Mutta liberaalien enemmistö, johtajansa Devèze etunenässä, ovat periaatteessa valmiit tällaiseen järjestelyyn ehdolla että Gentin yliopistossa säilytetään toiskielisiä rinnakkaiskursseja.

Kun valiokunnan mietintö on valmis, olen asiaan palaava. Uudistan vieläkin alussasanomani, että kielikysymys nykyhetkellä on tavattoman kärjistynyt ja myrkyttää Belgian yleistä mielialaa. On toivottavaa, että ratkaisu aikaansaadaan mahdollisimman pian, jotta yhteiskunta saisi rauhasa omistautua niille varsinkin taloudellisille tehtäville, jotka sitä odottavat. On kuitenkin to-

dettava, että kun Belgiassa noin neljä vuotta sitten, osaksi rahanarvon laskun vuoksi, maan talouselämä kulki pulan merkeissä, yhteiskunta unoh- ti kieliriidan ja ryhtyi yhteisvoimin maan talous- elämää nostattamaan. Täytyy myöntää, että tässä suhteessa Belgia on osoittanut ihmeellistä ener- giaa. Taloudellista hyvinvointia näkee ja tuntee kaikkialla. Työttömyyttä ei ole, köyhiä ei näe ja alempikin väestö viettää elämää, joka todis- taa riittäviä tulolähteitä. Virkamiesten palkkojen nostaminen, josta raportissani N:o 85 tein sel- koa, on tästä kuvaava todistus. Tämä aineellinen vauraus ja taloudellisen vaaran poistuminen on toiselta puolen taas työntänyt etualalle kieliky- symyksen, joka todella nyt vaatimalla vaatii rat- kaisua. Onko se oleva lopullinen - sitä on kui- tenkin lupa epäillä. Minun vakaumukseni mukaan flaamit eivät tule lopettamaan taistelua, ennen- kuin Flander on kielellisesti kokonaan eristäyty- nyt. Se ratkaisu, jota paraikaa valmistellaan, koettaa tätä estää ja luoda pysyvällisen pohjan molempien kielialainesten jatkuvalle rinnakkaisuudel- le.

Suhde Hollantiin.

Belgian ulkopolitiikassa on, suhdetta Hollantiin lukuunottamatta, havaittavissa selvää helpotusta. Senjälkeenkuin kauppasopimuskyseminen Ranskan kanssa, josta ennen olen kertonut, järjestyi, ovat ainoastaan muutamat taloudelliset erimielisyydet näiden maiden välillä häirinneet muuten hyvää sisarusuhdetta, joka edelleen pysyy Belgian ulkopoliittikan kulmakivenä.

Suhde Saksaan on melkolailla parantunut, varsinkin senjälkeenkuin Young-plaanin kautta viimeinenkin riitakysymys näiden maiden välillä, nim. kysymys Saksan Belgiassa sodan aikana liikkeellepäästämistä ja sittemmin arvottomiksi käyneistä markkoista saatiin tyydyttävästi ratkaistuksi suoranaissella sopimuksella molempien maiden välillä. Belgian lehdistö suhtautuu Saksaan nykyään paljoraauhallisemmin kuin ennen, joskin sodan ja valtauksen jättämä katkeruus on Belgiassa paljoraauhempia kuin Ranskassa.

Belgian kansainvälinen asema, joka ennen sotaaperustui vuoden 1839 tunnettuihin sopimuksiin ja joka sodan jälkeen perustuu osaksi Kansainliiton Peruskirjaan osaksi Locarno-sopimukseen, on

täydellisen neutraali maa, joka seikka mielestäni myöskin alkaa vähitellen syöpyä yleiseen tietoisuuteen täällä. Olen ollut huomaavinani näidenkin kahden vuoden kuluessa, että esim. ulkoministeriössä yhä vähemmän kiinnostaudutaan poliittisiin kysymyksiin ja annetaan taloudellisille yhä suurempi merkitys. En voi olla mainitsematta, että yksinpä kuningas yksityisaudienssissani minulle huomautti siitä, mitenkä Belgian diplomaattien tehtävät yhä enemmän olisi muutettava taloudelliseksi. Belgian osanotto Euroopan talouselämän kansainvälistä järjestelyä tarkoittaviin sopimuksiin ovat niinikään todistuksia tästä. Yleisesti tunnettuahan on, mitenkä suurella mielenkiinnolla Belgia suhtautuu tullirauhakonferenssiin.

Ainoana poikkeuksena ylläsanotusta on suhde Hollantiin. Olen raporteissani N:o 50 ja 69 tehnyt yksityiskohtaisesti selkoa niistä riitakysymyksistä, jotka tähän saakka ovat estäneet molempien maiden välillä sellaisen sopimuksen syntymistä, jota Versaillesin sopimus tältä kohdalta edellyttää. Schelde-joen suosien kuuluminen Hollannille, Schelden suun ja Maas-Reinin suistomaan välisen laivareitin kunnossapitäminen sekä

Antwerpenin kanavayhteys idässä Maas- ja Rein-
jokiin, kas siinä ne kysymykset, joista toista-
kymmentä vuotta Belgian ja Hollannin välillä on
keskusteltu. Voi liioittelematta sanoa, että sen-
jälkeenkuin v. 1925 silloisen Hollannin ulkominis-
terin Karnebeckin aikana tehty sopimusehdotus Bel-
gian kanssa kaatui Hollannin ensimmäisen kamarin
vastustukseen, kysymys ei ole lainkaan edistynyt,
mieluummin päinvastoin. Belgian ulkoministeri Hy-
mans on tosin tavatessaan hollantilaisia valtio-
miehiä sekä Genèveässä että Haagin molempien ko-
kousten aikana uudelleen sondeerannut maaperää,
mutta uusiin neuvotteluihin ei ole jouduttu. Tä-
hän mennessä ei ole tietääkseni toivetta siitä,
että yhteinen lähtöpohja löydettäisiin. Hollanti-
laiset eivät edelleenkään tahdo kuulla puhutta-
van Belgian viimeisestä ehdotuksesta Antwerpenin
ja Maas-Reinin suistomaan yhdistämisestä kanaval-
la, joka kulkisi nykyisen, hiekoittumisvaaran ja
aavan meren läheisyyden vuoksi Belgialle epäedul-
lisen väylän ja Belgian tekemän, mutta Hollannin
v. 1925 hylkäämän, Rotterdamin kauppaa uhkaavan
itäisen n.k. Moerdijk-kanavas suunnitelman keskivä-
liltä (n.k. Tholen-väylä). Ei ole tosin toisel-
ta puolen oletettavissa, että riitapuolet veisi-

vät riitansa Haagin kansainvälisen tuomioistuimen eteen, josta myöskin silloin tällöin on näkynyt tietoja. Laulun Belgian hallituksen puolestaan nyttemmin haluavan lykätä neuvotteluihin vakavasti ryhtymisen 100-vuotisjuhlien tuolle puolen, jotta ne eivät pääsisi häiritsemään juhlatunnelmaa.

Äskettäin on kuitenkin sattunut pari seikkaa, jotka ansaitsevat mainitsemista ja jotka todistavat, että belgialaiset, kyllästyneinä ainasiin neuvotteluihin ja loputtomaan lykkäyspolitiikkaan, todella aikovat ottaa tapahtumain ohjokset omiin käsiinsä.

Ensinnäkin on syyskuun 1 päivästä Belgian hallitus myöntänyt kaikille niille laivoille, jotka Maas-joelta tullen kulkevat Antwerpenin eikä sen kilpailijan Rotterdamin kautta, huomattavan alennuksen kanavamaksuissa. Tämän alennuksen kautta Belgia laskee maksavansa vuosittain n. 5 % sille summalle, minkä maksaisi Antwerpenin ja Liègen välille suunniteltu kanava, mistä alempana. Niinpiankuin viimeksimainittu suunnitelma on toteutettu, lakkaa alennusten suoritus luonnollisesti itsestään. Hollantilaiset aluksi protestoivat jyrkästi tätä toimenpidettä vastaan, mutta

eivät ole voineet esilletuoda juriidisesti päteviä näkökohtia sen oikeutusta vastaan. Vaativatpa jotkut hollantilaiset lehdet, että Hollannin hallitus kieltäisi eksekvatuurin Hansweertissa olevalta Belgian konsulilta, joka henkilö laivoille antaa tarpeellisen todistuksen alennuksen saamiseksi. Mikäli olen voinut huomata, on kuitenkin tämän toimenpiteen aluksi herättämä mielipaha Hollannissa laskenut.

Toinen toimenpide, joka niinikään tulee nostattamaan Antwerpenin merkitystä, on päätös, jota kauan on valmisteltu, mutta jonka toteuttamiseen ei edes Belgiassa itsessään tähän asti ole uskottu, nim. rakentaa uusi kanava - tietysti käyttäen hyväkseen vanhojakin kanavia - Liègestä suoraan Antwerpeniin, siis belgialaisella alueella. Kuten tunnettua, kuuluu Hollannin sopimuksellisiin velvollisuuksiin järjestää Antwerpenille sopiva kanavayhteys Maas- ja Rein-jokien kanssa idässä, mutta on Hollanti tähän asti kieltäytynyt tätä velvollisuuttaan täyttämästä. Sillä välin Hollanti itse on rakentanut suuren Juliana-kanavansa, joka Etelä-Hollannin tärkeimmästä kaupungista Maastrichtistä kulkee pohjoista kohti yhdistäen siten tämän kaupungin suoraan

Maasin ja Reinin suosiin. Koska tämä kanava, jota voivat käyttää 2000 tonniakin suuret laivat, kulkee kokonaan hollantilaisella alueella, ja koska sen kautta hollantilaisilla ei enää ole samaa intressiä Maastrichtin seudun yhdistämisestä kanavalla Antwerpeniin, on tämä toimenpide Belgiassa herättänyt suurta pahennusta, johon nyt on vastattu päättämällä rakentaa Antwerpenin ja Liègen välinen kanava. Tämä kanava, jonka rakentamiseen näinä päivinä on ryhdytty ja jonka rakentaminen, merkillistä kyllä, on annettu erälle saksalaiselle(!) yhtiölle, tulee valmistuttuaan tavattomassa määrässä yksinkertaistuttamaan ja lisäämään Antwerpenin kauppa- ja laivasuhteita itään Maas- ja Rein-jokien kanssa ja tulee myöskin sikäli olemaan hollantilaisille pahana silmätikkuna, että sen valmistuttua belgialaiset, koska Liège sijaitsee Maastrichtiä ylempanä Maasin varrella, voivat kokonaan mielensä mukaan hallita hollantilaisen Juliana-kanavan vedensaantia.

Onpa äskettäin julkisudessa esitetty sellainenkin ajatus, että Antwerpenistä rakennettaisiin toinen kanava ~~ku~~ suoraan merelle pitkin belgialais-hollantilaista rajaa, siten että kanava

kokonaisuudessaan sekin olisi belgialaisella alueella. Sillä tavalla Antwerpen vapautuisi kokonaan Scheldestä ja ennenkaikkea siitä painajaisesta, mitä Belgialle merkitsee Schelden suosan kuuluminen Hollannille. Toistaiseksi kuitenkin on tätä ehdotusta pidettävä pelkkänä tulevaisuuden unelmana, jonka toteuttaminen joka tapauksessa on mahdoton, ennenkuin aikaisemminmainittu kanava Antwerpen-Liège on valmistunut. Sen rakentamisen lasketaan nousevan n. 7 miljardiin Belgian frangiin (= n. 7,8 miljardia Smk.).

Holma.

402

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C6.*

ASIA: _____

Ministeri Golunow raportti no 88.

Parisi

28/2 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa helmikuun 27 p:nä 1930.

N:o

390-119

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/136 vu. B. 19 30		
5/3.30	9	LE
KYHMA	OSASTO	ALIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini N:o 88, joka sisältää:

Keskuslainarahaston laina.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

KOKOASIAINMINISTÖ		
11/1936		
5/3.30	5	L
RYHMÄ	OSASTO	
5	26	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 88.

Parisissa helmikuun 27 p:nä 1930.

Keskuslainarahaston laina.

On kieltämätöntä, että eräät kirjoitukset Ranskan lehdistössä, joita ilmestyi varsinkin viime viikolla, kun tuli tunnetuksi että finanssiministeri hallituksen nimessä oli antanut lopullisen luvan otsakkeessamainitun lainan päästämiseksi markkinoille, jossain määrin ovat hidastuttavasti vaikuttaneet lainan merkinnän menestymiseen. Suurin piirtein katsottuna nämä kirjoitukset julkaistiin vähäpätöisissä pörssi- ja muissa sentapaisissa erikoisjulkaisuissa, joita täällä ilmestyy tukuttain, mutta jotka yleensä eivät

joudu suuren yleisen käsiin eivätkä vaikuta täällä niin tärkeään "yleiseen opinioniin". Pa-
hempi sensijaan oli t.k. 21 p:nä paljon luetus-
sa Coty'n lehdessä, "Ami du Peuple"ssä ollut kirjoitus, jonka aikaisemmin olen Herra Ulkoasiainministerille lähettänyt. Siihenastiset kirjoittelut, joiden takana luonnollisesti on joitain entisiä obligatioomistajia, eivät Crédit Lyonnais'n minulle antamien tietojen mukaan voineet häiritä merkinnän onnellista sujumista. Vielä samana aamuna, jolloin Ami du Peuple'n kirjoitus oli ilmestynyt, sanoi minulle vapaaherra Watteville Crédit Lyonnais'sta, että merkintä sujui erittäin hyvin (extrêmement bien).

Kuten jatkuvissa sähkötiedotuksissani jo olen ilmoittanut, on Ami du Peuplen kirjoitus varsinkin joissakin parisiilaispiireissä, mutta myöskin maaseudulla, herättänyt eräänlaista levottomuutta merkitsijäpiireissä, minkä johdosta järjestävät pankit olivat pakoitettut hieman muuttamaan merkinnän sisäistä organisatiota, s.o. uudelleen jaottelemaan kullekin pankille tulevan merkintäosuuden. Jollen aivan erehdy, on varsinkin Wallenbergin tšekäläinen edustajapankki yllä-

sanotusta kärsinyt. Kuten jo olen sähköttänyt, ilmoitti minulle eilen Crédit Lyonnais, että se puolestaan jo on päättänyt merkinnän ja että useimmat muut ovat tehneet samoin sekä että on oletettavissa, että viikon lopulla merkintä kaikkialla on päättynyt.

Olen ollut jatkuvassa yhteistyössä Crédit Lyonnais'n ja tšekäläisen ulkoministeriön kanssa moisten kirjoitusten jatkumisen estämiseksi. Omas- ta puolestani olin heti kun tieto lainasta an- nettiin julkisuuteer, selvillä siitä että meihin tultaisiin kohdistamaan uusia hyökkäyksiä aikai- semman obligatiokysymyksen vuoksi. Ei tule liiak- si ihmetellä sitä, että eräät entiset obligatio- omistajat, jotka ovat saaneet ainoastaan 26 % ob- ligatioidensa nimellisarvosta, nyt tuntevat itsen- sä katkeriksi ja petetyiksi. Ihmetellään sitä että ensimmäinen ulkomainen laina frangin vakaut- tamisen jälkeen annetaan maalle, joka muka ei ole täyttänyt edes aikaisempia sitoumuksiaan. Edel- leen viitataan Ranskan oman maanviljelyksen pu- laan, jota olisi ollut ensi kädessä autettava. J.n.e. Sen lisäksi on otettava huomioon, että eräät hyökkäykset ovat aiheutuneet hyökkääjien persoonallisista suhteista Crédit Lyonnais'hen ja

muihin kyseessäoleviin pankkeihin, taikkapa myös poliittisesta ja fiskaalisesta erimielisyydestä Tardieun hallituksen ja varsinkin hänen finanssiministerinsä kanssa. Näin ollen olemme me joutuneet eräissä hyökkäyksissä moukarin ja alasimen väliin, jos kohta toiselta puolen eräissä, kuten juuri Ami du Peuplessä, myöskin meistä ja maastamme suuttumuksen puuskassa käytetään kieltä, joka jo koskettelee luvallisuuden rajaa.

Lähetystön keskuudessa ja Lähetystön ystävien kanssa on ollut paljon puhetta siitä, olisiko koetettava dementoida varsinkin Ami du Peuplen kirjoitus. Olen kuitenkin tullut siihen johtopäätökseen, että tähän ei ole syytä, koska asenteemme, mitä tulee entisiin obligatioihimme, on arka ja koska dementiaan vastattaisiin kymmenellä sanalla yhtä vastaan. Pelättävissä oli myöskin, että dementoimalla voisimme turhaan provokoida vastauksessa viittauksia siihen operation, joka kuten tunnettua suoritettiin Steen-veljesten kanssa ja joka paremmin pysynee unholassa. En katsonut myöskään olevan syytä saattaa keskustelunalaiseksi Ami du Peuplen viittausta osanottoomme tsaristisen Venäjän velkoihin, mistä eräät

Luom!

piirit täällä luonnollisesti aina ja alituisesti tulevat kirjoittamaan. Mimusta on pääasia, että Ranskan hallitus, antamalla lainalle siunauksensa, on de facto tunnustanut molempien näiden kysymysten olevan sen puolelta likvidoituja. Tässä on mielestäni lainan suuri poliittinen merkitys.

Lähetystöneuvokseni kävi Ami du Peuplen toimituksessa, jossa hänelle ilmoitettiin, ettei ainakaan toistaiseksi ollut tarkoitus jatkaa näitä kirjoituksia. Siellä oltiin varsin ystävällisiä ja kerrottiin kirjoituksen tulleen lehteen ulkoa. Olemme koettaneet sekä Crédit Lyonnais että minä päästä Cotyn puheille, mutta hän on ilmoittanut olevansa sairaana ja matkoilla. Olemme varustautuneet sen varalta että nyt pysähdykseen saadut hyökkäykset uudelleen alkaisivat. Silloin käynee vaikeaksi jättää dementoimatta.

Näin jäljestäpäin katsottuna olisi asianomaisten pankkien ollut syytä antaa lehdistölle aineistoa Suomen taloussuhteista sillä hetkellä, jolloin laina päästettiin julkisuuteen. Olisi luonnollisesti ollut heidän asiansa pitää huolta tšekäläisestä finanssilehdistöstä. Ilmeisesti he eivät laskeneet vastustukseen.

Jos kohta yllämainitsemani seikat eivät mitenkään vaikuta Keskuslainarahaston lainan merkinnän onnistumiseen, on kuitenkin velvollisuutemme ottaa huomioon se tosiasia, että nämä kirjoitukset ja niistä ilmenevä mielialan herkkyyks voivat epäedullisesti vaikuttaa seuraaviin lainoihin. Crédit Lyonnais'ssa tietysti ei olla sokeita tälle tosiasialle. Ennenkuin merkintä on loppuunsaoritettu, on kuitenkin ennenaikaista tästä lausua arveluita, mutta on valitettavaa että teollisuuslainaan nähden ~~paikkajia~~ ^{sillä} on hallitukselta etukäteislupa vain puoleen lainaan - Hambron pankin kun ensiksi piti ottaa toiset puolet - sillä voi käydä vaikeaksi enää saada tämän jälkeen lupa toisellekin puoliskolle.

Ilolla on meidän sensijaan tervehdittävä sitä seikkaa, että Chautempsin hallitus ei tullut pitkäikäiseksi. Jos kohta lainaa vastaan tapahtuneet hyökkäykset ovat lähinnä ilmestyneet oikeistolehdissä, joiden suhtautuminen radikaaliseen hallitukseen luonnoallisesti olisi ollut varsin kylmä, on kuitenkin mahdollisuuksien sisällä, että radikaalinen hallitus, varsinkin ottaen huomioon että sen kannattajat kaasivat Tardieun hallituksen fiskaalisista syistä, olisi voinut olla

altis vastustajienkin puolelta tuleville vaikutuksille. Eräissä pörssijulkaisussa näinkin nimenomaisen vaatimuksen, että uusi rahaministeri ottaisi asian tarkasti uudelleen tutkittavaksi.

Ghautempsin kaatumisen kautta taattu jatkuvaisuus Tardieun hallituksen suuntaviivoissa on meille seuraavastakin syystä erittäin hyödyllinen. Tardieun hallitushan kaatui lähinnä siihen, että Kamarin puolelta, eikä ainoastaan vasemmiston taholta, vaan eräissä keskustapiireissäkin, oltiin tyytymättömiä rahaministeri Ghéronin tesaurointi-politiikkaan ja vaadittiin melkoisia verohuojennuksia. Jos Ghautempsin hallitus olisi jäänyt eloon, olisi sen pääasiallinen toiminta tapahtunut finanssikrysymysten alalla. Kuten käy selmi Ghautempsin hallituksen deklaratiosta, olisi hän heti ryhtynyt varsin laajalle ulottuviin verohuojennuksiin. Siten olisivat Ranskan valtion viime vuosien kuluessa tesauroimat kapitaalit, niinkuin aikaisemmankin kartellin aikana, varmaankin hyvin pian hupenneet olemattomiin. Tästä taas olisi johduttu, että suurpankit olisivat olleet pakotetut käyttämään liikenevät varansa kotimaisen teollisuuden ja yritteliäisyyden kannattamiseksi ja että Ranskan lainapolitiikka siten tuskin olisi voinut jatkua sel-

laisena kuin miksi sitä viime aikoina näyttään suunnitellun. Jos, kuten tänään näyttää, Tardieu uudelleen tulee hallituksen johtoon, ja vaikkapa hänen lienee mahdoton ottaa uudelleen Chéron finanssiministeriksi ja vaikkapa hän tehdäkseen radikaaleille mieliksi ryhtyisikin erinäisiin verohuojennuksiin, on toiselta puolen enemmän kuin todennäköistä, että tähänastinen finanssipolitiikka tulee jatkumaan. Tästä voimme me ainoastaan hyötyä.

Olen jossain määrin ihmetellyt sitä, etteivät Suomen lehdet ole lainan poliittisesta merkityksestä, mikäli toistaiseksi olen nähnyt, kirjoittaneet erikoiskirjoituksia. Onhan kuitenkin asia niin, että tämä laina on sanoisinko Ranskan meille antaman itsenäisyystunnuksen viimeinen näkyvä ilmaus, puhumatta siitä merkityksestä, mikä sillä on jo yllämainitsemini kysymyksiin Ranskan hallituksen de facto-suhtautumisesta aikaisempaan obligatiokysymykseen ja osanottoomme tsaristisen Venäjän velkoihin. Luulisin, että muutamat tällantapaiset kirjoitukset Suomen lehdistössä olisivat paras vastaus kaikkiin matalamielisiin hyökkäyksiin.

Holma.

50/3

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 89.

Parisi

10/3 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa maaliskuun 12 p:nä 1930.

N:o

529 - 143

ULKOASIAIN		90
N:o	14/138	12 p:nä
17/3-30		
5	CG	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 89, joka sisältää:

Ranskan suhtautuminen uskonvainoon Venäjällä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

14/137/100		30
17/3-30	10	
	OSASTE	
5	06	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 89.

Parisissa maaliskuun 10 p:nä 1930.

Ranskan suhtautuminen
uskonvainoon Venäjällä.

Viitaten Ulkoasiainministeriön salakiertosähkeeseen N:o C-12, jossa kysytään asemamaani suhtautumista uskonvainoihin Venäjällä, sekä viitaten tämänpäiväiseen salasähkeeseeni N:o 57, joka kuului:

"57. Julkilausumia ei tapahtunut. Démarcheja ei Moskovassa tehty, ei erikseen eikä kollektiivisesti. Tiedämme varmasti sellaisia Orsay ei suunnittelekaan. Lähemmin raportissa. C-12ⁿ.

kunnioittaen täten ilmoitan seuraavaa.

Olen lukuisissa raporteissa ja kirjeissä viitanut siihen, että ranskalainen yleinen mielipide, varsinkin mikäli se ilmenee parisilaisessa lehdistössä, ei kymmeneen vuoteen ole ollut niin antimoskovalaisesti väritetty kuin viime kuukausina. Olen samoin viitanut siihen, että Poincaré ja Tardieun ollessa valtion peräsimestä ei ole uskottavaa, että hallitusviranomaisten puolelta minkäänkoinen mielistely Moskovaan päin tulee kysymykseen. Olen edelleen maininnut, että tammikuussa yleinen kansalaiskokous hyväksyi hyvin ankaria pansilauseita Venäjällä nykyään tapahtuvia julmuuksia vastaan.

Kutepoffin omituisen häviämisen jälkeen tämä antimoskovalainen mieliala kehittyi entistä kiihkeämmäksi, jos kohtakin Matin'in meillemkin levinneet tiedot odotettavissaolevasta diplomaattisten välien katkeamisesta Parisin ja Moskovan välillä, kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, osoittautuivat tuulesta temmatuiksi.

Tardieun hallituksen helmikuun 17 p:nä sattuneen odottamattoman kaatumisen kautta kääntyi kuitenkin Parisin aina niin herkkä yleinen mielipide pois Kutepoffin tapahtumasta ja yleensäkin Venäjän

asioista, ja on yleinen kiinto täällä senjälkeen parhaasta päästä kohdistunut sisäpoliittisiin kysymyksiin. Voinee liioittelematta sanoa, että Tardieun kaatuminen ei kenellekään sattunut sopivammalla hetkellä kuin Venäjän tšekäläiselle ambassadöörille, joka todella jo oli levoton asemastaan. ^{x)}

Näissä olosuhteissa on yleinen huomio 2-3 viimeisen viikon aikana niinikään vähemmän koskettellut Venäjällä tapahtuvaa uskonvainoa kuin aikaisemmin oli laita. Mitään yleisiä julkilausumia ei lehdistöstä päättäen, eikä tietääkseni muutenkaan, ole Venäjän uskonvainoista tehty.

Minulla oli tilaisuus keskustella tästä asiasta ministeri ja rouva Laboulayen kanssa toissa-iltana päivälliskutsuissa luonani. Sekä herra että rouva Laboulaye ovat näet molemmat lämpimiä kristittyjä; rouva Laboulaye ottaa henkilökohtaisestikin

^{x)} Sivumennen mainitsen, että täällä yhä enemmän aletaan uskoa, että Dvlgalevski ei lainkaan ole niin vaaraton ja porvarillisesti väritetty kuin tähän asti on luultu. Päinvastoin on alettu epäillä, että Moskova Rakovskin jälkeen vartavasten lähetti tänne hänentapaisensa hiljaisen miehen siten paremmin peittääkseen todelliset aikomuksensa.

osaa katolisiin rientoihin ja tuntee erinomaisen hyvin mielialan näissä piireissä. Oli kuvaavaa kuulla rouva Laboulayen sanovan, että jos kohta uskonvaino Venäjällä täyttää uskovaiset katoliset kauhulla ja harmilla, Venäjä kuitenkin on niin kaukainen maa, ettei ranskalainen yleinen mielipide siitä voi tarpeeksi kiinnostua! Min. Laboulaye sanoi samaa ja lisäsi, että Ranskan puolelta ei ole virallisesti mitään tehty Moskovassa eikä suunnitellakaan mitään démarchea. Hän viittasi myöskin siihen, että Ranskan on vaikea tällaisessa asiassa mitään tehdä, koska Ranska virallisesti on uskonnoton (laïque).

Olemme kaiken varalta kontrolloineet näitä vaikutelmia Puolan ambassaadissa, joka aina on hyvin perillä Venäjän kysymyksistä. Heillä oli aivan sama käsitys siitä, että Ranska virallisesti ei tule mitään tekemään uskonvainojen johdosta Venäjällä. Tosin olisi Lontoon ja Parisin välillä käyty virallisia neuvotteluja yhteisestä toimenpiteestä tähän asiaan nähden Moskovassa, mutta ovat nämä neuvottelut rauenneet.

Tohtori Numelinille sanottiin Puolan ambassaadissa sen lisäksi samaa kuin minkä itse olemme todenneet, että Ranskan lehdistön kiinto Venäjän kysymyksiin melko tavalla on laimentunut vii-

me viikkojen kuluessa. Tähän olisi puolalaisten mukaan syynä paitsi yllämainittuja seikkoja myöskin se, että Tardieu itse jossakin määrin olisi pelästynyt lehdistön aikaisemmasta karkeasta kielestä Venäjää vastaan ja että hän olisi koettanut viime aikoina siihen vaikuttaa rauhoittavasti, pitäen hillitympää kielenkäyttöä ajanpitkään viisaampana, ei ainoastaan hänen oman asemansa vuoksi vasemmistoon nähden Kamarissa, eikä ainoastaan Ranskan ja Moskovan suoranaisten suhteiden vuoksi, vaan myös senvuoksi että Ranskan lehdistön kaiku voisi kiristää Moskovan ja eräiden sen lounaisten naapurien (lue Rumanian) keskinäisiä suhteita. Ja Puolan ambassaadissa lisättiin, että jos kohta Bessarabiassa ei mitään uutta lienekään tapahtunut, täällä kuitenkin virallisissa piireissä seurataan eräänlaisella huolestumisella Moskovan jatkuvaa propagandaa juuri siellä, ehkäpä huolestuneemmin kuin mitä virallisesti myöntävät.

Kutepoffin asiassa ei ole vielä totuus tullut ilmi, mutta monet seikat viittaavat siihen, että siihen on osallistunut ranskalaisiakin ja että tämän kautta Ranskan poliisin ja hallituksen asema melko lailla on vaikeutunut. Jos kohta toisel-

ta puolen on sulaa järjettömyyttä väittää, niinkuin täällä on väitetty, että ranskalaiset itse - erään huhun mukaan jopa itse Tardieu - olisivat tahallaan järjestäneet Kutepoffin häviämisen saadakseen aiheen käydä tšekäläisten tšekäläisten kimppuun, niin riittää yhdenkin ranskalaisen osanotto ryöstöön vaikeuttamaan ranskalaisten viranomaisten asemaa tähän merkilliseen tapahtumaan. Tämäkin seikka lienee lehdistön äänensävyä vaimentanut.

Ei ole vielä tiedoitettu, milloin hallitus tulee vastaamaan Kutepoffin häviämisen ja tšekäläisten venäläisten toiminnan johdosta tehtyihin välikysymyksiin. Ranskan suhtautuminen otsikkoasiaankin tullee sen kautta selvemmäksi. Joka tapauksessa on Tardieulle mieluisaa, että hallituksen vastatessa välikysymyksiin lehdistön kieli ei ole turhaan kiihtynyt.

Holma.

3923

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Ministeri Koluwan raportti no 90.

Parisi.

10/3 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa maaliskuun 12 p:nä 1930.

N:o 530-144

Protille jätetty

ULKOSIÄT	
N:o	157137 ko. 30
17/3-30	5
5	C6

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 90, joka sisältää:

Vieläkin Suomen lainahankkeesta Parisissa.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

H. J. Procope.

Herra Ulkoasiainministeri H. J. PROCOPE,

Helsinki.

15/3/30	15/3/30	15/3/30
18/3-30		
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 90.

Parisissa maaliskuun 10 p:nä 1930.

Vieläkin Suomen lainahankkeesta
Parisissa.

Päivälliskutsuillani toissailtana oli minulla useita kiintoisia keskusteluja otsikkoasiasta eräitten vieraitteni kanssa. Näistä mainittakoon seuraavaa.

Min. Laboulaye sanoi minulle aterian jälkeen, tavalla joka ilmeisesti oli harkittu, tietävänsä varmasta lähteestä, että pienten pörssi-lehtien hyökkäysten takana lainaamme vastaan muka olisi ollut m.m. joukko viininviljelijöitä, jotka tahtoivat käyttää hyväkseen tätäkin mahdollisuutta pelottaakseen Suomen viranomaisia ja tehdäks

heidät siten taipuvaisemmiksi myönnytyksiin kieltolakiin nähden. Min. Laboulaye lisäsi pelkäävänsä näin ollen, että tulee olemaan vaikeata järjestää uutta lainaa, jollei näitä piirejä ole tyydytetty esim. jonkinlaisella kieltolain helpotuksella. Vastasin tähän heti paikalla, että tämä tällainen toivo ranskalaisten puolelta on aivan turha, koska me emme voi muuttaa kieltolakiamme lainahankkeitten vuoksi.

Tämä keskustelu oli sikäli erittäin kuvaava, että se täysin vahvistaa sen minkä Herra Ulkoasiainministerille helmikuun alussa kirjoitin keskustelustani Ranskan ulkoministeriön kauppaosaston alipäällikön, herra Arnal'in kanssa, ja josta samoin kävi ilmi, että niissä neuvotteluissa, joita Ranskan uusi lähettiläs Helsingissä kävi tšekäläisessä ulkoministeriössä ennen lähtöään Suomeen, oli tultu sellaiseen johtopäätökseen, että koetettaisiin tarjota meille uusia kauppasopimusneuvotteluja edullisemmalla pohjalla, jos meidän puoleltamme jotakin tehdään viinin helpottamiseksi Suomeen. Varsin arveluttavaa on, jos tämä seikka nyttemmin vielä kytketään kysymykseen lainoistamme, varsinkin kun omasta puolestani olen aivan varma siitä, että noiden pienten pörsälehtien kirjoitusten taka-

na ei ole ainoatakaan viininviljelijää. Olen näet ottanut vielä tarkemmin selkoa näiden lehtien julkaisijoista ja olen voinut vakuuttautua siitä, että he melkein kaikki ovat tunnettuja kiristäjiä ilman minkäänkään yhteiskunnallista merkitystä.

Hieman keskustelumme jälkeen Laboulayen kanssa juttelin samasta asiasta herra Couturen kanssa, joka kuten tunnettua Banque de Paris'n puolesta oli lainaa allekirjoittamassa Helsingissä. Utelin häneltä voisiko niiden kirjoitusten takana ehkä olla viininviljelijöitä, jolloin hän naurahti ja sanoi olevan aivan turha olettaa sellaista. Epäilykseni tämän kautta vain vahvistuivat siitä, että ulkoministeriö mahdollisesti aikoo koettaa käyttää hyväkseen tätä hyökkäystä meitä vastaan vaatiakseen kieltolain korjausta.

Couture puolestaan arveli, ettemme voisi uutta lainaa antaa merkittäväksi ennenkuin noin kesäkuussa. Siihen mennessä olisi koetettava oikeilla ja sopivilla tiedoilla maastamme rauhoittaa suurta yleisöä.

Kolmas henkilö, jonka kanssa asiasta puhuin, oli Le Temps'in tunnettu toimittaja Puaux, joka sanoi minulle seuraavaa: "Aioin Ami du Peu-

plen tunnetun kirjoituksen jälkeisenä päivänä soitta Teille rauhoittaakseni Teitä ja Teille sanoakseni, että semmoisella kirjoituksella ei ole yleispoliittiselta kannalta minkäänlaista merkitystä, olkoon että se voi jossain määrin vahingoittaa merkintää, sekä kehoittaakseni Teitä ehdottomasti olemaan mitään tekemättä sellaisten kirjoitusten johdosta. Pienistä lokalehdistä pörssin ympärillä en lainkaan puhukaan. Kehoitän Teitä edelleen olemaan mitään tekemättä, ja voin vakuuttaa Teille, että Suomen ja Ranskan poliittiset suhteet eivät ole tämän kautta millään tavalla vähentyneet." Le Tempsin toimituksen tärkeän jäsenen suusta lähteneinä nämä sanat ansaitsevat huomiota.

Holma.

SA
ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 91.
Paris

14/3 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa maaliskuun 15 p:nä 1930.

N:o 562-154

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16/3/30		
19/3/30	19	19
KYLLÄ	OSITTAIN	ENNEN
5	26	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 91, joka sisältää:

Päättynyt hallituspula Ranskassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

LÄHETYSMINISTERIÖ		
16/3/30 re. D. 10 30		
19/3-30	2	LML
TYÖMA	OSASTO	ASIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 91.

Parisissa maaliskuun 14 p:nä 1930.

Päättynyt hallituspula Ranskassa.

Se näytelmä, jota Parlamentissa on esitetty viimeisten 3-4 viikon aikana, on ollut parlamentarismien ystäville kaikkea muuta kuin ylösrakentava, mistä kaikkein mieluummin vaikenisi. Kesken tärkeitä kansainvälisiä neuvotteluja Tardieun viholliset, käyttäen hyväkseen osaksi hänen poisolonsa osaksi hänen sairauttaan, kaatoivat hänet ja hänen hallituksensa jonkin vähäpätöisen budjetäräisen yksityiskohdan vuoksi, joka luonteeltaan oli niin vaila merkitystä, etteivät useimmat ihmiset enää tänään edes muista, mikä se oli.

Tardieu oli tosin mielestäni tehnyt kaksi

taktillista erehdystä. Toinen oli se, että hän Haagin kokouksen jälkeen mennessään Lontooseen antoi lehdistölle kommunikoon Haagin kokouksen tuloksista, missä hän alleviivasi sitä, että hänen oli onnistunut saada Young-plaaniin sisällytetyksi se määräys, että Saksan ei-maksamisen tapauksessa asianomaisella saamavaltiolla tulee olemaan oikeus ryhtyä, muista valtioista riippumatta, niihin toimenpiteisiin, mitkä se katsoo tarpeellisiksi. Jos kohta toiselta puolen Saksa katsoo Versaillesin sopimuksen niin vihatun 431 pykälän tämän kautta teoreettisesti menettäneen merkityksensä, on Tardieun saavutus kuitenkin sikäli Ranskankin kannalta huomattava, että Herriot'n aikana tehdyssä Dawes-plaanissa mitään sanktioita ei edellytetty. Tardieu teki tästä suuren numeron, siten asettaakseen Herriot'n epäedulliseen valoon. Herriot ja hänen kumppaninsa ja lehdistönsä taas hyökkäsivät pahasti tämän johdosta Tardieun kimppuun. Tardieun ja radikaalien välinen kiilu tuli sen kautta entistä syvemmäksi.

Toiseksi Tardieu palatessaan viimeisen kerran Lontoosta, jolloin häntä vastaan jo Parlamentin käytävissä oli ilmaantunut kaikkienkokoista, ensimmäiseen keinotekoisista tyytymättömyyttä, Calais'ssa

piti suuren puheen, missä hän ilmoitti ei aikovansa millään tavalla muuttaa silloisen hallituksensa kokoonpanoa. Mielestäni Tardieu näissä molemmissa tapauksissa osoitti jonkun verran sitä taipuisuuden ja pehmeiden puutetta, mistä puhuin raportissani esittäessäni Tardieun ensimmäisen hallituksen.

Tardieun hallituksen olemassaolo olisi tuskin vaarantunut edelläsanoitusta huolimatta, jollei Tardieun maatessa sairaana rahaministeri Chéron olisi tehnyt eräästä vähäpätöisestä budjetäärisestä yksityiskohdasta luottamuskysymystä. Itseasiassa häneen kohdistunut moitelause ei niin paljoa koskenut tuota yksityiskohtaa, vaan enemmän koko hänen rahapolitiikkaansa, häntä kun syytettiin ei ainoastaan vasemmalla vaan myöskin eräissä oikeistopuoleissa siitä, että hän veronmaksajien kustannuksella liiaksi kokosi kultaa valtiopankin kellareihin. Veisi meidät liian pitkälle tässä yhteydessä eritellä tätä puolta Chéronin finanssipolitiikassa, riittää kun mainitsemme, että Poincarén ajoilta saakka Ranskan hallitukset kaikki ovat koettaneet lisäksi kartellihallitusten aikana tyhjentynyttä tresooria ja siten pyrkiä Ranskalle uudelleen tur-

vaamaan sitä asemaa kansainvälisillä rahamarkkinoilla, mikä sillä ennen maailmansotaa oli. Tästä Chéronin politiikasta on meilläkin, kuten tunnettua, ollut hyötyä.

Tavallaan voi sanoa, että helmikuun 17 p:n äänestys kaatoi Chéronin mutta ei vähentänyt Tardieun henkilökohtaista mainetta. Tosiasia on kuitenkin että persoonalliset syyt enemmän kuin asialliset sanelivat tämän äänestyksen: Tardieun nouseva tähti ja hänen kieltämätön valtiomiesolemuksensa ovat herättäneet sammumatonta kateellisuutta hänen monissa kilpailijoissaan. Kas siinä pulan syvin syy.

X X

X

Chautempsin paripäiväisestä hallituksesta on paras puhua niin vähän kuin suinkin. Istuin lehterillä kuulemassa hänen esittelyään ja sanon erään tšekiläisen lehden tavoin, että ainoa tunne, mikä kuulijat täytti, oli säälin. Lehti tosin lisää, että alhaalla salissa Chautempsin vastustajien säälintunne ei kuitenkaan kehittynyt niin pitkälle, että säälistä olisivat häntä äänestäneet! Sille, joka viime vuosina on kuullut Poincarén,

Briandin, Boncourin, Tardieun ja sentapaisten miesten puuttuvan sanaan "suurina päivinä", oli Chautempsin esiintyminen kuin lastenkamaripolitiikkaa ikään. Hänen pitkästä puheestaan en löydä ainoatakaan suurempaa linjaa; pikkuiset, halpahintaiset sanankäänteet saivat korvata puuttuvat ajatukset. Radikaalit potevat pahasti ensi rivin miesten puutetta.

Jo ennen suurta Kamarin kokousta oli selvää, että Chautemps ei tulisi kestämään tulikoetta - seikka joka Ranskan parlamentarismien aikana tähän asti ainoastaan kolme kertaa on sattunut - varsinkin senjälkeenkun Gauche radicale oli ilmoittanut ei äänestävänsä hallituksen puolesta. En voillicoin olla huomauttamatta siitä, että monet niistä henkilöistä, jotka Chautemps oli valinnut hallituksensa jäseniksi, olivat toisarvoista väkeä, ja, mikä on kuvaavinta, melkein kaikki asetettu väärille paikoille. Siten, mainitakseni vain yhden esimerkin, Albert Sarraut oli pantu laivastoministeriksi, jonka olisi pitänyt mennä jatamaan Tardieun työtä Lontooseen, huolimatta siitä että sama Sarraut edusti Ranskaa kuuluisassa Washingtonin laivastokokouksessa 1921 tavalla, johon koko kansakunta on ollut tyytymätön.

Hallituksenvaihdoksen turhuus ja sen henkilökohtaisiin pikkuseikkoihin perustuva luonne kävi parhaiten ehkä ilmi siitä, että Chautemps hallitusdeklaratiossaan ei voinut esittää oikeastaan mitään sellaista, mitä ei Tardieun jo olisi esittänyt. Jos kohta nykyinen Parlamentti potee pysyvää enemmistöä ja vaikka siinä, huolimatta siitä että se on valittu poincaréisin merkeissä, on odottamattoman paljon vasemmistomieliä, saattoi kuitenkin Chautempsin esittäytyessä selvästi huomata, että siinä porvarillinen luonne sittenkin on vallitsevana. Tämä kävi ilmi siitä, että kun Chautemps ilmoitti aikovansa perustaa hallituksensa sosialistien myötämielisyyteen, hän jo sinänsä oli lausunut oman kuolemantuomionsa.

Chautempsin hallitukseen jäivät Briand ja Loucheur. Briand meni siihen vasta pitkien neuvottelujen jälkeen Tardieun kanssa. Sanotaankin että Briandin tarkoitus siinä hallituksessa olisi ollut olla "Tardieun silmä". Mutta Briand ei ollut tässä hallituksessa sydämestään mukana. Sen huomasi siitä, että hän ei noussut puhumaan hallituksen esittelytilaisuudessa, vaikka Chautemps puheessaan kerta toisensa perästä vetosi Briandin läsnäoloon ja vaikka on mahdollista, että Briandin esiintyminen Chautempsin puolesta ehkä olisi voi-

mut hänet pelastaa.

Loucheurin meno Chautempsin hallitukseen herätti suurta huomiota ja vahvisti sen käsityksen, että Loucheur kullissien takana oli tehnyt työtä Tardieun kaatamiseksi.

Chautempsin kaaduttua meni kapula jälleen Tardieulle. Puhuttiin kyllä myöskin tasavaltalaisesta konsentratiosta esim. Briandin johdolla. Sellaista kantaa edusti m.m. Herriot'n lehti "L'Ere Nouvelle". Mutta Tasavallan Presidentti kyllästyneenä tilanteeseen ja turhanpäiväisiin yrityksiin antoi Tardieulle tehtäväksi muodostaa uusi hallitus. Ensi työkseen Tardieu kääntyi radikaalien puoleen tarjoten heille yhteistyötä laajalla tasavaltaisella pohjalla ja luvaten heille siinä tapauksessa kaikkiaan 7 paikkaa hallituksessa, eräitä fiskaalisia helpotuksia y.m. Radikaalit puolueena hylkäsivät tämän tarjouksen. Löytyy radikaalilehtiä, kuten esim. Caillaux'n "Volonté", jotka tätä hylkäämispäätöstä ankarasti arvostelevat. Kaksi Eduskunnan radikaaliryhmän jäsentä luopui puolueesta tämän johdosta. Tardieu päätti silloin muodostaa hallituksensa pääasiallisesti vanhalle pohjalle. Mutta hän sai sen lisäksi Gauche radicale'in enemmistön kannatusluvan, ja

ennenkaikkea Franklin-Bouillon, jonka puolueen äänet hänet kaatoivat, on luvannut häntä niinkään kannattaa. Tämän lisäksi Tardieu on hallitukseensa saanut muutamia radikaaleja Senaatista ja kaksi radikaalia Kamarista, jotka molemmat radikaali-puolue heti senjälkeen on puolueesta erottanut. Toinen näistä on Dumesnil, joka Herriot'n aikana oli laivastoministeri ja joka laivastovalioikunnan raporttöörinä on tehnyt suuriarvoista työtä Ranskan nykyisen laivastopolitiikan hyväksi. Huolimatta siitä että hän on radikaali, hän on kokonaan Ranskan nykyisen laajennetun laivastopolitiikan kannattaja. Tämän henkilön tulo Tardieun hallitukseen merkitsi jälkimmäiselle suurta voittoa.

Vasta pitkien suostutusten jälkeen Doumergue sai Briandin yhtymään Tardieun hallitukseen. Briand oli viimeiseen saakka toivonut tasavaltaista kon-sentratiota; ehkä hän itsekin puolestaan oli henkilökohtaisesti toivonut pääsevänsä sellaisen hallituksen pääministeriksi. Todennäköisesti Briand ei liioin tuntenut asemaansa Lontoossa miellyttäväksi, koska hän siellä kokonaan oli joutunut Tardieun varjoon. En erehtyne jos sanon että Tardieun poisjääminen Lontoosta uuden hallituksen muodostamisen jälkeen - olkoon että hänen täälläolonsa

on ollut useasta syystä välttämätön - ainakin osaksi tarkoittaa sitä, että Briandille sen kautta järjestyisi tilaisuus saada johtaa Ranskan valtuuskuntaa Lontoossa ja niittää uusia laakereita. Briand onkin Lontooseen palattuaan tehnyt siellä Ranskan kannalta ensiluokkaista työtä.

Tardieun uudessa hallituksessa ei ole Loucheur. Loucheur oli, kuten jo mainittiin, intrigoimut Tardieutä vastaan, ja Loucheurin osakkeet olivat nousseet sen kautta että hän Haagissa itäisten velkojen komissionin puheenjohtajana oli tehnyt erinomaista työtä saaden de facto unkarilais-rumonialaisen riidan maailmasta pois. Tiedän, että Loucheur on Tardieulle erinomaisen katkera poisjäämisestään ja että hän on vannonut alkavansa taistelun elämästä ja kuolemasta Tardieutä vastaan. On kuvaavaa, että eräessä eilisessä tärkeässä äänestyksessä, joka koski Tardieun hallituksensa uusia ministerisalkkuja varten pyytämiä määrärahoja, Loucheur äänesti Tardieutä vastaan, vaikka hän kuuluu Gauche radicale'iin, jonka enemmistö äänestää Tardieun puolesta.

Tardieun uudessa hallituksessa tapaa melkein kaikki edellisen hallituksen vahvat nimet, kuten Maginot (sota), Flandin (kauppa), Rollin (kauppa-

laivasto), Marrant (kultus) y.m. Vahvoja uusia nimiä ovat Raoul Péret (varapresidentti ja oikeus), senaattori, ent. ministeri ja ent. kamari-presidentti, sekä uusi rahaministeri Reynaud, jonka nousevan tähden jo syksyllä enmustin ja joka näyttölee päivä päivältä yhä huomattavampaa osaa parlamenttaarisessa elämässä.

Tardieu sai 56 äänen enemmistön esittäytyessään Parlamentille. Se on nykyoloissa suuri enemmistö. Mutta vaaroja vaanii joka nurkassa, ja eilenaamulla onnellisesti päättyneen budgettikeskustelun aikana oli Tardieu useamman kerran heiluvilla hettehillä. Sattuipa kerran eräässä äänestyksessä enemmistö muodostumaan häntä vastaan, jos kohta hän sen parempi ei silloin ollut asettanut luottamuslausetta. Ja valiokunnassa äänestettäessä määrärahoista hänen uusia salkkujaan varten - luvultaan on Tardieun uusi hallitus suurempi kuin mikään aikaisempi hallitus, todistaen sekin miten hajanaiset puolueolot ovat, kun niin montaa on täytynyt "rauhottaa" - evättiin jo kerran nämä määrärahat.

Tardieulle ei liioin ole eduksi Etelä-Ranskassa sattunut tuhotulva. Itseasiassa tämä kansal-

linen onnettomuus on laajuudeltaan paljoka suurempi kuin mitä lehdistössä halutaan mainita. Itse presidentin kansliasta kuulin sanottavan, että ainakin 1000 henkeä on hukkunut - lehdet myöntävät vain 3-400 - ja taloja on hävinnyt kymmentuhansittain. Mutta onnettomuutta on katsottava paljoka laajempaa taustaa vastaan. Koko lehdistössä ja koko yleisessä mielipiteessä kytee tyytymättömyys siihen, että tiedetään tuhotulvan, joskaan ei sitä ehkä kokonaan olisi voitu välttää, saaneen tällaisen laajuuden vain sen kautta että juuri näillä seuduilla metsää on rikoksellisesti hävitetty. Kaikki tietävät, että syinä näihin luonnotomiin metsänhakkuihin ovat olleet metsätiloihin kohdistuvat ankarat verolait, jotka esim. perintötapauksessa melkein säännöllisesti pakottavat asianomaisen hakkauttamaan metsänsä voidakseen maksaa perintöveron. Tästä on jo vuosikausia julki-suudessakin keskusteltu. Ja toiseksi huomautetaan syystä, että Ranskassa ei ole minkäänkokoista metsälakia, joka näitä kysymyksiä järjestelisi.^{x)}

^{x)} Muistettaneen että eräitä vuosia sitten Ranskassa nousi suuri ääni puutavaroiden lisääntyvää tuontia vastaan ja että koetettiin lietsoa

Tätä taustaa vastaan katsottuna saa Etelä-Ranskan tuhotulva poliittisenkin merkityksen, ja tyytymättömyys kohdistuu luonnollisesti vallassa-olevaan hallitukseen.

Pääasia on kuitenkin, että Ranskan ja koko maailman parlamentarismin maineelle niin tuhoisa pula nyt on päättynyt. Tämän pelin naurettavuutta ei vähennä suinkaan se, että kun Tardieun hallituksen kaatumistilaisuudessa annetut äänet lopullisesti kontrolloitiin, kävi ilmi että Tardieu itseasiassa oli saanut yhden äänen enemmistön! (Lain mukaan tämä kontrolli ei enää voi vaikuttaa lopputulokseen.) Tämä tragikoomillinen tosiasia tuo silmiemme eteen selvemmin kuin mikään muu ne heikkoudet, jotka tällä hetkellä rasittavat Ranskan parlamentarismia.

x

x

x

mielialaa kotimaisen puutavaratuotannon nostattamiseksi. Vallalla oleva lainsäädäntö ja ranskalainen konservatismi saivat tämän yrityksen kuitenkin raukeamaan. Ei liene unehtunut että Suomen puutavara-vienti Ranskaan näinä vuosina oli riippuvainen ylämainituista mielipiteenvaihteluista. Jos äskettäinen tuhotulva aikaansa uuden herätyksen Ranskassa puutavarapolitiikan alalla, tulee siitä olemaan suoranaisia vaikutuksia meihinkin.

Tardieun hallitussuunnan jatkuvaisuus merkitsee yleiseurooppalaisesti m.m. seuraavaa, mikä Suomenkin kannalta on kiintoisaa todeta:

1) Tardieun hallitus ei tule mielistelemään Moskovaa, vaan jatkamaan tähänastista negatiivista suhtautumistaan Kremlin punaisiin tsaareihin, huolimatta siitä että, kuten raportissani N:o 89 esitin, Tardieu kaikista päättäen koettaa hieman vaihtaa Ranskan lehdistön viimeaikaista hyökkäysääntä Moskovan suhteen.

2) Tardieun hallitus tulee suurin piirtein jatkamaan Ranskan viimevuotista finanssipolitiikkaa, kun sitävastoin olisi ollut pelättävässä, että Chautempsin hallitessa sosialistien avulla olisi ryhdytty niin suuriin verohelpotuksiin, että vaivoin täytynyt tresoori piankin olisi tyhjentynyt. Uusista lainahankkeista täällä olisi silloin kylläkin pian tullut loppu.

3) Tardieun hallitus tulee Kansainliiton ekonomiseen työhön ja varsinkin sen ehdottamaan tullirauhaan nähden noudattamaan varovaista politiikkaa suostumatta kunkin maan tullisuvereniteettia liiaksi rajoittaviin toimenpiteisiin tai sopimuksiin.

4) Tardieun hallitus tulee aseistariisumiseen nähden sekä Lontoossa että Genèvessä noudattamaan

samaa politiikkaa kuin Ranska viime vuosina
on noudattanut. Tästä enemmän ensi raportissa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 92.

Brüssel

30/4 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Brysselissä toukokuun 2 p:nä 1930.

N:o 909

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 20/138 fac. 30
8/5.30.
5 CG

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 92, joka sisältää:

I. Belgia ja Venäjä ja

II. Osanottomme Antwerpenin näyttelyyn.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIA		
No 20/138 p:n 1930		
7/5.30	No	
5	OSASTO	66

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 92.

I.

Brysselissä huhtikuun 30 p:nä 1930.

Belgia ja Venäjä.

Kiltsillä illallisilla Antwerpenissa näyttelyme avajaisten johdosta istuin Belgian kauppaministerin, tri Heyman'in vieressä. Keskustelumme liikkui melko kauan Venäjän kysymyksissä. Kyselin häneltä, mikä oli saanut vanhan sosialistijohtajan Vandervelden äskettäin parlamentissa tekemään ehdotuksen Belgian ja Venäjän diplomaattisten suhteiden solmiamisesta, mistä aikoinani raportissani olen maininnut. Heyman vastasi tähän Vandervelden Belgiassa edelleen edustavah vanhaa klassillista, puhdasta marxismia, jonka teoriojen pauloissa hän kuolemaansa saakka tulee pysymään. Heyman luuli Vandervelden välikysymyksen

saavan selityksensä näistä teorioista, minkä lisäksi ehkä tuli taktillisia syitä ja halu seurata Englannin esimerkkiä. Mitään huomattavampaa merkitystä ei hän katsomut voivansa tähän ehdotukseen kiinnittä. Viitaten siihen kielteiseen vastaukseen, jonka Vanderveldelle kohta antoi ulkoministeri, Heyman lisäsi hallituksessa oltavan yksimielisiä siitä, että suhteita Venäjään ei ole solmittava. Niinikään kertoi hän samanlaisen yksimielisyyden vallitsevan ainakin hänen omassa puolueessaan - hän kuuluu kristillis-demokraattiseen puolueeseen, joka muodostaa suuren katolisen puolueen flaamilaisen pääosan.

Edelleen kertoi Heyman Belgian hallituksen erinomaisen tarkkaan, erikoisesti kaupalliselta kannalta, seuraavan Lontoon ja Moskovan suhteita ja vakuutti varmasti tietävänsä, että Englannissa, yksin Labour-puolueessa vallitsee paljon tyytymättömyyttä englantilais-venäläisten suhteiden jälleensolmimiseen, josta hän ei uskonut koituvan paljoakaan käytännöllistä tulosta.

Tässä yhteydessä ansaitsee mainitsemista, että Moskova viime aikoina on lisännyt vientiään Belgiin. Niinpä Ruotsin tulitikkustrustin ei ole vielä onnistunut vallata tämän maan markkinoita, josta johdetaan että venäläisiä tulitikkuja nykyään täällä nä-

kee enemmän kuin mitään muita. Tämä saa selityksensä siitä, että Belgian ja ruotsalaisen yhtiön välillä ei vielä ole sopimusta ja että Venäjä myy tikkunsa tänne alihintaan. Ruotsin tulitikkustrustin tšekäläinen haaraliike ei viime vuodelta jakanutkaan mitään osinkoa. Myöskin viljaa on Venäjä viime aikoina tänne myynyt, jos kohta tiedossani ei ole varmoja numeroita.

En uskalla ratkaista, onko tämä Moskovan lisääntynyt kaupallinen aktiviteetti Belgiassa käsitettävä poliittiseksi painostukseksi, sillä Moskova tietää hyvin että Belgian nykyinen hallitus, joka kaikesta päättäen vielä pitkät ajat tulee pysymään porvarillisena, ei ole halukas muuttamaan kantaansa tunnustukseen nähden, ja että samassa määrin kuin Belgian taloudellinen tila viime aikoina on parantunut, sosiaalinen tyytymättömyys ja kommunismi silminnähävästi ovat vähentymässä. Nykyisessä parlamentissa on vain yksi kommunistinen edustaja - edellisessä oli kaksi - ja tšekäläinen kommunistilehti on muuttanut viikkolehdeksi. Syksyllä minulle kerrottiin että Moskova olisi lakkauttamut avustuksensa Belgian kommunisteille.

Holma.

P.S. Kirjoitettuani ylläolevan kuulin, että Belgian hallitus on muutamia päiviä sitten korottanut tulitikkujen tullen Venäjään nähden siinä määrin, että se käytännössä estää tästä lähtien venäläisten tulitikkujen tuonnin Belgiaan. Tämän dumpingtullin asettaminen venäläisille tikuille on ollut mahdollinen katsoen Venäjän ja Belgian välillä vallitsevaan sopimuksettomaan tilaan.

Holma.

Omatoimisuus antwerpenin

alusteluun.

Yhtenäisesti todetaan, että silloin ensi-
jäljessä antwerpenin alusteluun kuuluu
edustetun. Tämä on todettu, että se on
omatoimisuus antwerpenin alusteluun kuuluu
oli viipytin. Se sisältää, että antwerpenin
valiokunta paljon alusteluun kuuluu. Tilalligil-
la, jotka on otettu huomioon. Keskus-
ministeri, joka edusti hallitusta ja joka istui
vieressäni kumpunkilla, alusteluun pyysi minua
Hallituksen alusteluun, että Belgian ja Suo-

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 92.

II.

Brysselissä huhtikuun 30 p:nä 1930.

Osanottomme Antwerpenin
näyttelyyn.

Lyhyesti tahdon mainita, että eilinen avajaispäivämme Antwerpenissa mielestäni onnistui yli odotusten. Kaunis kesäinen sää suosi meitä ja osanotto antwerpeniläisten viranomaisten puolelta oli vilpittömä. On kieltämätöntä, että Antwerpenissa vallitsee paljon mielenkiintoa maahamme. Illallisilla, jotka samoin onnistuivat erinomaisesti, kauppa-ministeri, joka edusti hallitusta ja joka istui vieressänni kunniapaikalla, nimenomaan pyysi minua Hallitukselleni ilmoittamaan, että Belgian ja Suo-

men välien läheisyys oli ratkaisevasti vaikuttanut hänen päätökseensä itse olla sekä samupäivä- että iltajuhlassamme läsnä. Kuvaavaa on, että tänäänmuiset Antwerpenin lehdet puhuvat meidän avajaisistamme sanoin ja kuvin huomattavasti enemmän kuin edellisenä päivänä tanskalaisten avajaisista. Paviljonkimme on onnistunut, jos kohta pieni. Sen omaperäinen ulkoasu herättää huomiota ja vetää ihmisiä puoleensa. Ensivaikutelmani sekä näyttelystä yleensä että meidän osastostamme erikoisesti on, että meillä on täysi syy olla tyytyväisiä päätökseemme ottaa näyttelyyn osaa. Erinomaisen ilahuttavaa on että näyttelyosastomme oli avajaispäivänä täydelleen valmis.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Golman raportti no 93.
Paris.

6/5 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa toukokuun 8 p:nä 1930.

N:o

857-240

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 21/138 p:nä 10 30		
13 5 30	2	LI
RANKA	6	ADIA
5	CB.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 93, joka sisältää:

Ranska ja Lontoon laivastokokous.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus!

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
N:o 21/138 fac. D. 19 30		
13/5-30	9	L.M.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C6.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettillään

Raportti N:o 93.

Parisissa toukokuun 6 p:nä 1930.

Ranska ja Lontoon laivastokokous.

Siihen katsoen että Hallituksella on ollut erikoinen asiantuntija seuraamassa Lontoon laivastokokousta, en ole tahtonut kokouksen kuluessa puuttua tähän teemaan, varsinkin kun Parisista käsin oli mahdotonta pysyä sikäläisen, päivästä päivään muuttuvan tilanteen tasalla. Kun kokous nyt on päätynyt ja eri maiden lehdistöt määränneet kantansa tulokseen, lienee syytä tehdä selkoa siitä miten tätä tulosta Ranskassa arvostellaan, jolloin viitataan kokouksen aattona lähettämäni laajaan raporttiin N:o 81 ja lisäksi etten aio puuttua kokouksen teknillisiin tuloksiin, koska niistä meidänkin

lehtemme ovat tehneet yksityiskohtaisesti selkoa. x)

Lienee kuitenkin ensin syytä todeta - jo kokouksen alkaessa saattoi vaikeuksitta ennustaa niin käyvän - että se suurvalta, joka heikoimpana lähti kokouksesta, oli Englanti, jonka vuosisataisen yksinvaltiuden merellä tästä lähtien on katsottava näyttelleen roolinsa loppuun. Yhtä selvää on että Yhdysvallat kokouksen kautta suuressa määrin vahvistivat valta-asemaansa maailmassa. Jos kohta ei ole mielestäni väheksyttävä kokouksen tuloksia, varsinkaan ei taloudelliselta kannalta - niinpä esim. linjalaivojen "vakanssit" säästävät yksin Yhdysvalloilta n. 30 miljardia markkaa kuuden vuoden aikana - , ja jos kohta on iloittava siitä että kokous ei päättynyt täydelliseen fiaskoon, joka olisi vaikeuttanut aseistariisumistöitten jatkamista Genèvessä, ehkäpä sen tehnyt mahdolltomaksikin, niin ei meidän ole toiselta puolen liioin unohdettava sitä, että saavutettu tu-

x) Tällainen selostus Ranskan kannasta lienee senkin vuoksi tarpeen, koska Hallituksen asiantuntija Suomen lehdissä omassa nimessään on katsonut voivansa julkaista kokouksesta selontekoja, jotka eivät ole olleet objektiivisia ja joissa Ranskan valtuuskunnan kantaa on selostettu yksinomaan anglosaksiselta näkökulmalta.

los suurin piirtein merkitsee Euroopan uutta heikentymistä ja Pohjois-Amerikan vastaavaa vahvistumista. Edelleen merkitsee se, ainakin toistaiseksi, Englannin jatkuvaa eristäytymistä muista Euroopan valloista, Monroe-doktriinin välillistä kannatusta Englannin puolelta, turvallisuuskysymyksen jäämistä ilmaan heilumaan sekä Japanin merkityksen lisääntymistä Englannin ja Yhdysvaltain välisen tasapainon vaakana.

Kuten muistettaneen, jätti Ranska jo joulukuussa kirjallisen, laajasti perustellun memorandumien niistä tarpeista, jotka se katsoo omalta kansalliselta kannaltaan välttämättömiksi laivastonsa tulevaisuuteen nähden. Tässä memorandumissa esitettyjä näkökohtia on Ranskan lehdistössä ja aikakauskirjallisuudessa viimeisten kuukausien kuluessa lisävalaistusta monelta näkökannalta. On erinomaisen kiintoisaa todeta, että englantilaiselta taholta ei koko kokouksen aikana voitu todistaa näitä Ranskan esittämiä numerovaatimuksia liian suuriksi. Englanti ja Yhdysvallathan itsekin samoin rakensivat numeronsa todellisten tarpeittensa pohjalle. Tyydyttiinkin senvuoksi pyytämään, että Ranska alentaisi laivasto-ohjelmassaan englantilaisten aseistariisumis-

halua vastaavassa määrässä. Tämän vaatimuksen hylkäämistä arvosteltaessa jätetään usein huomaamatta, että Ranskan laivastoasema maailmassa v. 1921 Washingtonin kokouksen aikana oli sodan jälkeen tuntuvasti huonontunut - se ei ollut vuoden 1914 jälkeen rakentanut ainotakaan uutta laivaa - ja että sillä silloin ei ollut mahdollisuutta antaa vaatimuksilleen tarpeellista pontta. Briandin neuvottelutaitoa Washingtonissa onkin myöhemmin ankaraasti arvosteltu oikeistopiireissä. Senjälkeenkin Ranska on saanut maavoimansa sodan jälkeen järjestetyksi ja ehtinyt uudelleen ajatella laivastonsa säilyttämistä edes jossain määrin muiden suurvaltojen veroisena, on tässä suhteessa asema Ranskan kannalta melkoisesti muuttunut.

Unohdetaan usein niinkään että senjälkeenkin Englanti nykyisen hallituksen aikana de facto on rikkonut vanhan "sydämellisen suhteensa" Ranskaan, Ranska todellisudessa on paljokaan isoloitumpi kuin sitä ennen. Ranskan on tämän jälkeen kaiken varalta turvattava myös selkänsä, joka entente cordialen aikana ei turvaa tarvinnut. Että Ranskan näin ollen oli pakko alleviivata turvallisuuskysymystä, on enemmän kuin luonnollista, var-

sinkin ottamalla huomioon Englannin lähentelyn Yhdysvaltoihin ja Italian yhä kasvavat prestige-vaatimukset. Tätä tehdessään Ranska sitäpaitsi oli uskollinen koko aikaisemmalle turvallisuuspolitiikalleen sodan jälkeen, jota politiikkaa useimmat pienet vallat, m.m. Suomi, aina ovat kannattaneet. [Onkin senvuoksi merkillistä, että eräät suomalaiset lehdet ovat katsoneet olevan paikallaan pilkallisesti viitata Ranskan "ainaiseen turvallisuuslauluun", vaikka kaikille turvallisuustoimenpiteillemme Genèvessä aina ~~me~~ olemme saaneet arvokkaimman kannatuksen juuri Ranskan edustajilta.]

Loogillinen seuraus ylläsanotusta olisi ollut että kokous ja varsinkin englantilaiset voimakkaammin olisivat painostaneet Italiaa, joka koko aikana, kuten tunnettua, ei esittänyt ainoatakaan tonnistonumeroa, vaan tyytyi vastaamaan jokaiseen ehdotukseen vaatimalla ylimalkaan pariteettia Ranskan kanssa. On pidettävä mielessä, että Ranskan valtuuskunta Lontoossa ilmoitti olevansa suostuvainen vähentämään vaatimuksiaan, jos Italia suostuisi ilmoittamaan jonkun hyväksyttävän kokonaismeron. Tätä Italia kuitenkin ei koskaan tehnyt. Samoin Ranska olisi ollut suostuvainen pariteettiin Italian kanssa 240.000 tonnia alämmalla tasolla,

ehdolla että se olisi saanut säilyttää muut parisataatuhatta tonnia omin, maantieteellisen asemansa sanelemiin erikoistarpeisiinsa (Pohjanmeri, Pacific). Siihen Italia liioin ei suostunut. Ja ennenkaikkea Ranska olisi suostunut alentamaan kokonaisvaatimuksiaan, jos Englanti olisi suostunut solmimaan Ranskan ja Italian kanssa Välimeri-Lo-carnon, joka olisi turvanut kaikkien kolmen sikkäläiset laivastointressit. Ettei Englanti suostunut tähän luonnolliselta tuntuvaan ratkaisuun, yhtä vähän kuin mihinkään muuhun turvallisuuden lisäämistä tarkoittavaan toimenpiteeseen, vaan antoi Yhdysvaltain ja maassa vallitsevan mielipiteen sanella toimintansa, on aseistariisumisen ja yleiseurooppalaisen rauhanpolitiikan kannalta perin valitettavaa.

Tietysti Ranskan kantaan vaikutti myös sen valtiokassan nykyinen runsaus ja tämän seikan sille suoma yliote niihin valtioihin ja varsinkin Englantiin nähden, jotka kokouksessa, tekisi mieli sanoa, yksinomaan lähtivät säästäväisyyssäkökohdasta. Omasta puolestani olisin taipuvainen uskomaan, että ranskalaiset sisimmässään päättivät olla Italian peräänantamattomuuden edessä suostumatta kompromissiin

senvuoksi, että Ranskan, joskaan se ei tällä hetkellä pelkää Italian ylemmyyttä, on pakko ottaa huomioon se sotaisa mieliala ja ekspansiohalu, joka huokuu jokaikisesta italialaisesta sanomalehtikirjoituksesta ja lausunnosta.^{x)} Se joka päivittäin seuraa Ranskan lehtiä tietää että mitään samantapaista Italiaa vastaan ei Ranskan lehdissä näinäkään aikoina ole näkynyt.

Ranskassa elävä ulkomaalainen tulee myös pian huomaamaan, mitenkä syvästi kansallinen kysymys tätä nykyä siirtomaakysymys Ranskassa on. Algerian valtauksen satavuotismuisto, jota tänä vuonna vietetään, Marokon suuri nousu, Saharan unelma, kas siinä ne kysymykset, jotka ehkä enemmän kuin mitkään muut yhdistävät kaikki puolueet. Ja kuvaavaa on, että koko Lontoon kokouksen aikana, sen alusta sen loppuun saakka, koko kansakunta oli Ranskan valtuuskunnan takana. Ranskan laivastojohdon onkin ensi kädessä otettava laskelmiinsa että yhteys Toulon-Afrikka voi joutua vaaranalaiseksi. Ranska viittaa edelleen siirtomaakauppansa tavattomaan lisääntymiseen viime

x) Saksan "vaarasta" kuulee nykyään sensijaan paljoka vähemmän Ranskassa puhuttavan, joskin juuri näinä päivinä Saksan B-risteilijä ja sen merkillisen korkea uusi puolustusbudgetti ovat kiihoittaneet tšekäläistä mielialaa.

vuosina ja samoin se viittaa siihen että Italian asema Välimerellä - joka on ainoa meri jossa Italiassa on puolustettavia intressejä - on lisääntynyt sen kautta että entistä Itävallan laivastoa ei ole olemassa ja että Adrianmeri nykyään todellisuudessa on italialaisten käsissä, j.n.e.

Suurta huomiota onkin senvuoksi Parisissa herättänyt Daily Telegraph'in pari päivää sitten julkaiseva tieto, että Italia yhden vuoden kuluessa on pannut rakenteille 22 uutta vedenalaista, huolimatta siitä että se oli Lontoossa valmis poistamaan vedenalaiset, ja että niiden risteilijöiden lisäksi, jotka näinä päivinä on pantu Italiassa vesille, sen tarkoituksena on rakentaa 29 uutta laivayksikköä vuoteen 1932 mennessä. Näiden lisärakennusten kautta, jotka tosin tulevat maksamaan n. 600 miljoonaa liiraa, Italian laivaston kokonaistonnimäärä nousee 405.000:een.

Tätä taustaa vastaan katsottuna saa Ranskan silmissä erikoismerkitystä sekin tosiasia, että Italian valtio rahallisesti kannattaa niitä italialaisia veistämöitä, jotka ottavat rakentaakseen ulkomaalaisia sotalaivoja, mistä on seurauksena ollut, että Italian veistämöt ovat voineet tehdä alempia hintatarjouksia kuin ulkomaalaiset kilpailijat. Itseasiassa

Italiassa tätä nykyä on rakenteilla 2 6800 tonnista risteilijää Argentiinalle, 2 torpedovenettä Turkille, 2 torpedovenettä Kreikalle, 3 vedenalaista Argentiinalle sekä 2 vedenalaista Turkille, johon vielä tulee lisäksi 5 pienempää yksikköä samoin Turkille, Journal des Débats'n erikoistuntija, joka tästä huomauttaa, lisää että sodan syttyessä kaikki nämä laivat luonnollisesti jäisivät Italian käytettäväksi.^{x)}

Näitä tosiasioita seurataan suurella jännityksellä molemmin puolin Englannin kanavaa, ei vähintään siitä syystä että Italian laivaston lisääminen voi herättää vastatoimpiteitä ja siten vaarantaa Lontoon tuloksia.

Tulevaisuus tulee näyttämään, onko Ranskan valtuuskunnan toiminta Lontoossa ollut puolustettavissa vai eikö. Tehdäkseni lopuksi yhteentiedon ylläsanotusta, Ranska on Lontoossa yksin puolustanut Eurooppaa Yhdysvaltain lisääntyvää ylivoimaa vastaan.

^{x)} Journal de Genève'n päätoimittaja, tunnettu W.M., menee niinkin pitkälle että julkisesti otaksuu Saksan B-risteilijän rakenteillepanon juuri nyt olevan Rooman neuvoman, edellyttäen siis Rooman ja Berlinin välisten suhteiden kehittyneen tälle läheiselle asteelle.

se on puolustanut suuria intressejään siirtomaissaan ja se on ollut pakotettu alleviivaamaan omaa prestigeään, jota se sitäpaitsi numeroilla on voinut täysin puolustaa Italian motivoimatonta prestigeä vastaan. Kas siinä ne syyt jotka ovat estäneet Ranskaa vapaaehtoisesti alentamasta itseään toisen luokan merivallaksi, minkä verrannollisesti katsoen Englanti on tehnyt. Colbert sanoi kerran: "On luonnollista, että jokaisella kansakunnalla tulee olla niin suuri luku laivoja, että se vastaa sen mahtia, sen satamien lukua ja sen rannikoiden pituutta yhteensä. Meidän laivastomme kokoonpano seuraa rytmiä, joka tarkkaan vastaa tästä johtuvia tarpeitamme." Kaikki Ranskan valtiomiehet selittävät yhteen ääneen, että näistä periaatteista luopuminen vapaaehtoisesti aikana, jolloin sekä Yhdysvallat että Italia peittelemättä ilmituovat tarkoituseränsä, olisi heidän mielestään rikos kansakuntaa vastaan. Yleisenä piirteenä on käynyt läpi Ranskan lehdistön viime kuukausina sääli siitä että Englannin on pakko luovuttaa ylivalta ei-eurooppalaiselle valtiolle, mutta tämä ranskalaisten mielestä ei oikeuta Ranskaa, seuraamalla sen esimerkkiä, vielä enemmän heikentämään eurooppalaista yhteisrintamaa, joka, herra paratkoon, kyllä muutenkin on tarpeeksi rik-

kinäinen.^{x)}

Laulun ylläolevien näkökohtien jotenkin tarkkaan vastaavan Ranskassa vallallaolevia mielipiteitä vastaapäättyneestä laivastokokouksesta. En uskalla sensijaan vielä lausua mitään ennustusta Ranskan ja Italian mahdollisista kahdenkeskisistä neuvotteluista. Se seikka että molemmat jäivät varsinaisen Lontoon sopimuksen ulkopuolelle, voi ehkä helpottaa neuvotteluihin ryhtymistä. Mutta nämät neuvottelut, joita itseasiassa jo on käyty 2 1/2 vuotta, ovat niin monihaaraiset, ettei niistä voida erottaa erilleen laivastokysymystä. Ranskan paraikaiset 100-vuotisjuhlat Algeriassa presidentinkäynteineen, laivastoparaadeineen y.m. varmaankaan eivät liioin helpottane neuvottelupohjan löytämistä.

Holma.

x) Jätän tässä kokonaan syrjään kysymykset Venäjän vaarasta ja Aasian noususta, joiden kysymysten olemassaolo toki on Englannille tärkeämpi kuin jotkut huojennukset talousarviossa. - Amiraali von Schoultzin väite (U.S.) että Ranskan ja Englannin välit olisivat kylmenneet Lontoon kautta,
Kokouksen

tantuu epäoikeutetulta. Entente cordiale on loppunut, mutta se tapahtui jo ennen Lontoota. Päinvastoin - ainakin Parisista katsottuna - suhteet tuntuvat parantuneen Haagin kokouksen jälkeen viime elokuussa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Holmas rap. no 94.

Parisi

28/5 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa toukokuun 26 p:nä 1930.

N:o 973 - 270

ULKOAS		
No 22/138 h.e. 1930		
31/5.30	5	LIL
AFRIKA	OSAKO	ASIA
5	PG	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 94, joka sisältää:

Suuntaviivoja Ranskan sisäpolitiikassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
10	22/108	Sal. D. 1030
31/5.30	?	LII.
RYHMÄ		
5	C6.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 94.

Parisissa toukokuun 23 p:nä 1930.

Suuntaviivoja Ranskan
sisäpolitiikassa.

Kesäkuun 3 p:nä alkava Eduskunnan kesäistun-
olemaan
tokausi tulee ilmeisesti /sisäpoliittisesti vilkas
ja vaihtelevainen. Istuntokausien väliaikaa ovat
edustajat ja monet hallituksenjäsenet käyttäneet
hyväkseen kulkeakseen maaseudulla vaalipiireissään.
Läheisessä vuorovaikutuksessa pysyminen valitsija-
miesten kanssa, johon Ranskassa pannaan suurta ar-
voa, on nytkin ollut asianomaisille tärkeitä, eten-
kin silmällä pitäen seuraavaa seikkaa.

Muistettaneen, että Poincarén hallituskautena,
varsinkin viimeisten parlamenttivaalien jälkeen, suu-
ri radikaalinen puolue uusien johtajiensa, kuten

Daladier, Montigny, Chautemps y.m., johdolla loittoni yhä enemmän ei ainoastaan Poincarén luomasta "Bloc national'ista", vaan myöskin keskustapuolueista. Tämä loittoneminen saavutti huippunsa viimetalvisten hallituspuolien aikana, joista aikaisemmin olen tehnyt selkoa.

Radikaalisen puolueen erottautuminen keskustasta merkitsi luonnollisesti sinänsä pyrkimystä lähempään yhteisymmärrykseen sosialistien kanssa. Niinpä Chautempsin kolmipäiväinen hallitus nimenomaan deklaroi laskevansa sosialidemokraattien kannatukseen.

Tässä radikaalien pyrkimyksessä yhteistoimintaan sosialistien kanssa on kuitenkin viime aikoina tapahtunut näkyvä muutos, jota on katsottava Ranskan sisäpolitiikan huomattavimmaksi ilmiöksi viime kuukausina. On nim. sattunut, että miltei kaikissa unsinta-vaaleissa viimeisinä kolmena kuukautena sosialistit ovat käyneet ankaraa vaalitaistelua juuri radikaaleja vastaan, sosialistisen edustajaehdokkaan saavuttaessakin useimmissa tapauksissa selvän voiton radikaalises- ta kilpailijastaan. Sen lisäksi tulee, että sosialistisen lehdistön herkin äänitorvi, Léon Blum'in "Populaire", muiden säestämänä, nykyään käy julkista taistelua radikaaleja vastaan käyttäen siinä odottamattoman arvostelevaa ja ironista äänensävyä.

Näissä olosuhteissa radikaalisen puolueen iso-

lointi on käynyt päivä päivältä yhä silmiinpistä-
heidän
vähemmäksi ja /on nolentes volentes pakko hakea unsia
ystäviä. Ne puolueen oikeistoinneukset, jotka, kuten
Gaillaux "Volontéssa", koko ajan ovat saarnailleet
yhteisymmärrystä keskustan kanssa, saavatkin uutta
vettä myllyynsä. Luonnollisestikaan ei Tardieu tule
ensi hätään kallistamaan korvaansa niille radikaali-
sille sireeniäänille, jotka taasen ovat alkaneet
puhua suuresta tasavaltaisesta keskittymisestä (con-
centration républicaine), mutta Tardieulla ei toisel-
ta puolen voi tästä ilmiöstä olla muuta kuin hyö-
tyä. Tämä hyöty on sitäpaitsi kahdenlainen: osaksi
senvuoksi että radikaalien asema ylläsanotun perus-
tuksella heikkenemistään heikkenee, osaksi senvuoksi
että jos Tardieu ajattelee hallituspohjansa laajen-
tamista radikaaleihin päin, hän voi paljoka halvem-
malla kuin muutamia kuukausia takaperin ostaa heidän
suostumisensa, säilyttäen samalla suuremmat mahdolli-
itse
suudet kuin ennen /jääädä uuden mahdollisen hallituk-
sen päähän.

Ylläkerrottua valaisee osaltaan kuukauden alus-
sa Anger'in kaupungissa pidetty Alliance démocratiquen
puoluekokous. Alliance démocratique, joka on ollut
olemassa puolueena n. 30 vuotta, on niitä puolueita,
jotka eivät ole sellaisenaan Eduskunnassa edustettui-
na. Siihen kuuluu pääasiallisesti henkilöitä, jotka

Eduskunnassa ja Senaatissa lukeutuvat Union républicaine-ryhmän ja Gauche radicalen (Loucheur, y.m.) välillä oleviin pikkupuolueisiin. Puoluekokous, jonka työtä yleinen mielipide ja lehdistö seuraivat harvinaisen suurella mielenkiinnolla, päätyi deklaratioon suuren tasavaltaisen keskittymisen hyväksi. Tätä deklaratiota on pidettävä ajanmerkkinä.

Olisi liian aikaista mennä ennstamaan, milloin maaperä on oleva kypsä tällaisen konsentraation toteuttamiselle, mutta olen tahtomut ylläolevalla kiinnittää huomiota siihen, että sosialistien uuden itsenäisen politiikan kautta kehitys on kulkeudessa laajempaan porvarilliseen yhteisymmärrykseen päin, johon varmaankin yksin Marin'in ryhmän mallillisempi siipi tulisi ottamaan osaa.

Kysymykseen, mikä tämän uuden sosialistien politiikan aiheuttaa, vastaisin, että sosialistit jo valmistautuvat vaaleihin 1932, joissa toivovat voittavansa takaisin sen, minkä viime vaaleissa 1928 menettivät. Tämän he luulevat parhaiten saavuttavansa siten, että asettuvat mahdollisimman itsenäiselle pohjalle, voiden siten taktillisesti katsoen vapaammin kohdistaa hyökkäyksensä koko porvaristoa vastaan tarvitsematta ottaa huomioon niitä konsideraatioita, jotka aiheutuvat yhteistoiminnasta

radikaalien kanssa. - Ennen kesäistuntokautta sosialistit pitävät Bordeaux'ssa puoluekokouksen, joka selvittänee puolueen suhtautumista ylläkosketeltuihin kysymyksiin.

X

X

X

Samana päivänä, jolloin Mussolini piti kuuluisan kanoonapuheensa Florensissa sekä samana päivänä jolloin Briand julkaisi Paneurooppa-memoranduminsa, Tardieu piti Lyonissa suuren puheen entisille sotatovereilleen - Tardieuhän otti sodan alussa henkilökohtaisesti osaa rintamataisteluihin - jossa puheessa hän voimakkaasti alleviivasi rauhan kysymystä. Odotetaan Tardieun ensi kuun 1 päivänä Dijon'issa pitävän uuden suuren poliittisen puheen, jossa hän tulee käsittelemään päivän polttavia sisäpoliittisia kysymyksiä.

Postivirkamiesten äskettäinen lakonuhka, joka jo hetken ajan näytti vaaralliselta, ei näy voivan vaarantaa hallituksen asemaa. Virkamiesten palkan kysymys on nyttemmin järjestetty suurin piirtein katsottuna siksi tyydyttävälle kannalle, että postivirkamiesten liikehteleminen ei voine häiritä

hallituksen yleistä palkkapolitiikkaa eikä sen kautta saada sitä laajuttua, mitä mainitut virkailijat ilmeisesti olivat toivoneet.

Young-plaanin nyt astuttua voimaan kaikkine seurauksineen ja Ranskan jälkisotasuhteiden, varsinkin Saksaan nähden, tultua sen kautta lopullisesti järjestetyiksi rauhallisella tavalla, näyttää siltä, että pian alkavana istuntokautena Tardieun ja Briandin ulkopoliittikkaan tuskin tullaan käymään käsiksi, ei ainakaan niin että heidän asemansa siitä vaaraantuisi. Alleviivaan kuitenkin sanaa "näyttää", koska Ranskan poliittisen elämän rajua nopeus ei koskaan salli varmojen prognoosien tekemistä.

Holma.

P.S. 26/V. Senjälkeenkin ylläoleva oli kirjoitettu, ovat sekä Chautemps että Montigny eilissä tavannukaisissa sunnuntaipuheissaan vaalipiireissään selvästi antaneet ymmärtää, että sosialistien ylempänämainitun kannanmuutoksen jälkeen he olisivat valmiit yhteistoimintaan keskustan kanssa laajalla tasavaltaisella pohjalla.

SM

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 95.

Parisi

17/6 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa kesäkuun 19 p:nä 1930.

N:o 1162-318

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23/6/30	23/186	Al. D. 1930
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
5	C6	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 95, joka sisältää:

Ranskan sisäpolitiikkaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23/138 / no. D. 10 30		
28/6-30.0	LLV.	
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	Cb.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 95.

Parisissa kesäkuun 17 p:nä 1930.

Ranskan sisäpolitiikkaa.

Koskettelin edellisessä raportissani erinäisiä ilmiöitä Ranskan sisäpolitiikassa, jotka viittasivat sosialistien kasvavaan itseluottamukseen ja haluun irtautua radikaaleista sekä siitä aiheutuvaan radikaalien isoitoitumiseen. Senjälkeiset tapahtumat ovat vielä entisestään alleviivanneet tätä kehitystä. Ensinnäkin Tardieu suuressa puheessaan Dijon'issa t.k. 1 p:nä, kuten oli odotettavissakin, varsin jyrkin sanoin ilmoitti aikovansa jatkuvasti hallita nykyisen koalition pohjalla tarvitsematta radikaalien apua. Mainitsinkin viime raporttini lopussa, etten uskonut Tardieun heittäytyvän radikaalien syliin heti kun nämät olivat alkaneet osoittaa lähentelemisen oireita keskustaan päin, saatuaan sosialisteilta toisen kolauksen toisensa jälkeen. En usko tosin, että Tardieu ajanpitkään voi vastustaa radika-

lien ottamista nykyiseen hallituskoalitioon, mistä sivumennen sanoen muodostuisi vahvempi hallitus kuin mitä Ranska pitkiin aikoihin on nähnyt, mutta Tardieu ei katso hetken vielä tulleen ja tahtoo pakottaa radikaalit vähentämään ehtojaan. Tardieun puhe herättikin useimmissa radikaalipiireissä suurta levottomuutta, ja itse Herriot kirjoitti siitä useampia artikkeleita.

Kohta tämän jälkeen saivat radikaalit toisen kolauksen, kun näet helluntaipyhinä sosialistit suuressa puoluekokouksessaan Bordeaux'ssa selvää selvemmin osoittivat, että puolueen enemmistö on Léon Blumin kannalla, s.o. vastustaa kaikkea yhteistyötä muiden puolueiden kanssa, olivat ne mitä puoluekarvaa tahansa. Léon Blumin ajama irtisanoutuminen radikaaleista tähtää luonnollisesti siihen toiveeseen, että sosialistit siten voisivat vetää puoleensa - ensi vaaleihin mennessä - kommunistisen puolueen oikealla sivellä olevia aineksia.

Sivumennen mainittakoon että sosialistisen puoluekokouksen kuluessa ilmeni niin suuria eroavaisuuksia oikean ja vasemman siiven käsityskannassa, varsinkin koskien puolustus- ja aseistariisumiskysymystä, että nämä molemmat kysymykset lykättiin seuraavaan kokoukseen. Myöskin muihin kysymyksiin nähden hyväksytyt päätöslauselmat ovat formuloidut keakustan ehdotusten mukaan niin väljään muotoon, etteivät ne sano asiallisesti paljoa mitään.

Tardieun puhe ja Bordeaux'n kokous ovat yhdessä saattaneet radikaalisen puolueen entistä vielä epämiellyttävämpään tilanteeseen. Vasemmiston kahtiajako vahvistaa luonnollisesti vain Tardieun asemaa. Ainakin tällä hetkellä näyttää siltä että mitään suurempia vaaranaiheita ei pääministerille tämän istuntokauden aikana tulekaan koitumaan. Sen ohjelmaa on pidettävä itseasiassa tavallista vähemmän kiintoisena.

Eduskunnan viime viikolla hyväksymästä liittymisestä L'acte général'iin sekä Indokiinan tapahtumia koskevasta välilyksymyksestä olen eri kirjeissä tehnyt selkoa.

Holma.

2902

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Kolman raportti no 96.

Paris

4/6 1980.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24/139/ae D. 10 30		
23/6 30 2		LEL
RYHMÄ	OSASTO	ALUE

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa kesäkuun 19 p:nä 1930.

N:o 1165-320

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24/139/ae D. 10 30		
23/6 30 2		LEL
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C6	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 96, joka sisältää:

- I. Quai d'Orsay ja kuningas Carol.
- II. Ranskan ja Moskovan suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Molmer.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24/139/ae		D. 10 30
23/6 30 2	L.M.	
RYHMÄ	LUOKA	ACIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 96.

Parisissa kesäkuun 19 p:nä 1930.

I.

Quai d'Orsay ja kuningas Carol.

Käydessäni pari päivää sitten Ranskan ulko-
ministeriössä directeur politique Laboulayen luona,
kyselin häneltä myöskin mitä johtavissa ranskalaisis-
sa piireissä arvellaan kuningas Carolin kaappaukses-
ta ja tämän kaappauksen mahdollisista seurauksista
Rumanian ulkopoliittiseen asemaan nähden. Olen aikai-
semmin voinut todeta ja siitä kotiin myöskin ilmoit-
taa, että Rumanian olojen viimeaikainen kehitys on
antanut Quai d'Orsaylle paljon päänvaivaa. Sain kes-
kustelustamme nytkin sen selvän käsityksen, että vii-
meinen mullistus ja Carolin tulo valtaistuimelle ei-
vät suuremmassa määrin ole tätä huolestuneisuutta
vähentäneet. Tosin Laboulaye toivoi, että Carol tä-
hän ikään tultuaan alkaisi ajatella vakavampiakin
asioita, ja myönsi hän myöskin teoreettisesti aina-

kin yhdenmiehen hallituksen antavan maalle suurempaa pontta sekä sisä- että ulkopoliittisesti kuin monipäinen sellainen.

Samaa odottavaa kantaa olen voimut huomata myöskin lehdistössä. Sattuipa niin, että kun ensimmäinen tieto tapahtumasta saapui Pariisiin, Journal des Débats'n vanha ulkopoliittinen toimittaja Gauvain kirjoitti salamoivan kirjoituksen Carolia vastaan. Seuraavana päivänä kylläkin äänensävy koko lehdistössä oli Ulkoministeriön diktoima ja sen mukaisesti rauhallisempi, ja Gauvainkin oli pakotettu nielemään karvaan pillerinsä. Mutta mitään entusiasmia Bukarestin tapahtumiin nähden ei lehdistä ole voimut huomata, ja monet pilalehdet ja pilapiirtäjät ovat saaneet uuden kiitollisen aiheen. Miehestä mieheen lasketaan myöskin leikkiä siitä, että Carolin ensimmäinen rouva Lambrino ja kolmas rouva Impesco asuvat eräessä Parisin etukaupungissa, kumpikin talossaan, jotka ovat melkein vierä vieressä.

Carolin sympatioja täällä ei suinkaan lisännyt se toimenpide, johonka hän heti kuninkaaksi tultuaan ryhtyi, nim. tšekäläisen lähettilään Diamandyn erottaminen. Diamandy on diplomaattikunnan huomattavimpia päitä, hienosti sivistynyt, erinomaisen lahjakas, monessa liemessä keitetty^{x)}, lukuisissa luot-

^{x)} Bolshhevikivallankumouksen jälkeen Pietaris-
sa, missä Diamandy silloin oli maansa lähettiläänä, Diamandy joutui Suomessa punaisten käsiin, mistä pelastui aivan kuin ihmeen kautta. Kenraali Manner-

tamustoimissa käytetty, suuri ranskalais-ystävä ja ranskalais-rumanialaisen sillan parhaita tukipylväitä. Hänen jyrkkä erottamisensa herätti kaikkialla suoranaisesti pahaa verta, ja kaikki lehdet julkaisivat hänestä pitkiäkin kirjoituksia. Kuitenkin on kuninkaan ensimmäinen jyrkkä käsky sikäli lieventynyt, että Diamandy eilen on käynyt jäähyväiskäynnillä sekä Tasavallan Presidentin että pääministerin luona. Kuninkaan toimenpide on kuitenkin sikäli ymmärrettävissä, että Diamandy aina on ollut ja edelleen on Bratianu-dynastian ja liberaalisen puolueen varmimpia kannattajia ja että hänellä lienee ollut suoranaista tehtävänä Parisissa valvoa Carolin edesottamisia. Carolin suhde Diamandyyn on senvuoksi näinä neljänä karkoituvuotena ollut lievimminkin sanoen kylmä.

Lyhyesti sanoen voidaan Ranskan kanta Carolin vallankaappaukseen määritellä niin, että hänen valtaistuimelletulonsa voi, jos hän osoittautuu mainettaan paremmaksi, koitua maalle onneksi, mutta että se myöskin voi, jos hän jatkaa tähänastista kevyttä tapansa suhtautua tärkeisiinkin asioihin, päinvastoin koitua maalle vielä suuremmaksi onnettomuudeksi. Min.

heimia, joka tämän pelastumisen mahdollistutti, ja yleensä maamme min. Diamandy aina muistelee suurimmalla kiitollisuudella. Omasta puolestani valitan hänen poistumistaan, tapasimme viime aikoina toisemme usein.

Laboulaye tiesi kertoa, että tapahtuma on Mosko-
vassa otettu vastaan hyvin epäsuopeasti. Juuri Mos-
kovan vuoksi on mielestäni meidän Suomessa kaikkes-
ta huolimatta tervehdittävä äskeistä tapahtumaa illoi-
la, edellyttäen että Carol, joka lienee armeijan
suosiossa, kykenee järjestämään itärajan puolustuk-
sen nykyistä parempaan kuntoon.

En usko niihin huhuihin, jotka kertovat et-
tä Ranskan viralliset piirit olisivat ottaneet osaa
Carolien paluun valmisteluihin. Sensijaan kyllä uskon
että hänen lähtönsä täältä ja hänen aikeensa aina-
kin eräissä piireissä olivat tunnetut.

Holma.

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 96.

Parisissa kesäkuun 19 p:nä 1930.

II.

*Artille
oh*

Ranskan ja Moskovan suhteet.

Eräät suuret parisilaiset informatiolehdet, etupäässä Matin, ovat viime aikoina sisältäneet kirjoituksia, joissa suoraan vaaditaan Moskovan tšekäläisen suurlähettilään Dovgalevskin poiskutsumista. Dovgalevskin nimen sotkeutuminen sekä Bessedovakin että Kutepoffin juttuihin ei luonnollisesti ole hänen asemaansa täällä parantanut. On mielestäni kuitenkin katsottava näitä kirjoituksia, joista olen lähettänyt pari näytettä jo aikaisemmin Herra Ulkoasiainministerille, ainakin jossakin määrin sitä taustaa vastaan, että Ranskan Moskovassa olevan suurlähettilään Herbetten asema päivä päivältä käy yhä aremmaksi. Aterioidessani pari päivää sitten erään Ulkoministeriön Venäjän-osaston virkamiehen kanssa kertoi tämä, että ~~Kansain~~ Moskovan hallitus on suoraan ilmoittanut Ranskan hallitukselle Herbetten Moskovassa ei enää

olevan persona grata. Noin kuukausi sitten sähköitin Ulkoasiainministeriölle, että sekä rouva Herbetten että ulkoministeriön henkilösaston päällikkö olivat minulle maininneet Herbetten kesän alussa aikovan palata Moskovaan. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että hänen paluunsa sinne Moskovan hallituksen ilmaiseman kannan vuoksi käy vaikeaksi. Toiselta puolen ei tahdottaisi myöntyä Moskovan ilmaisemaan toivomukseen, mistä Ranskan suurvaltaprestige kieltämättä kärsisi, mutta ei haluta toiselta puolen liioin pakottaa Herbetten takaisin, koska hänen asemansa siellä tulisi helposti kestävämmäksi. Tämän johdosta on toistaiseksi keksitty sellainen formula, että Herbetten kyllä palaa, mutta ei tiedetä milloin. Eräs toinen ulkoministeriön virkamies minulle äskettäin kertoi, että ainoa tapa pelastua tästä umpikujasta olisi nimittää Herbetten toiseen maahan suurlähettilääksi, mutta vapaita suurlähettiläspaikkoja ei tällä hetkellä ole. (Todennäköisesti Berlinin-paikka tulee aivan lähitulevaisuudessa vapaaksi de Margérien jälkeen, mutta on lupa epäillä, olisiko Herbetten, katsoen Moskovan ja Berlinin hyviin suhteisiin, sielläkään persona grata.)

On luonnollista että tätä taustaa vastaan katsottuna eräiden tšekäläisten lehtien vaatimus, että Dvögalevski poistettaisiin, saa jossain määrin toisen valaistuksen. Sen takana tietysti on pakottaa Moskova kutsumaan Dvögalevski pois siinä tapauksessa että Herbetten jääminen Moskovaan käy mahdottomaksi. On

siis kysymyksessä eräänlainen vastalaskuun esittäminen. Toinen asia on, olisiko Ranskan prestige tästäkään tyydytetty.

Riippumatta Matin'in ja sentapaisten lehtien kirjoittelusta yllämainittuun suuntaan on Ami du Peuple viime päivinä sisältänyt joukon kirjoituksia, joissa suoraan vaaditaan diplomaattisten suhteiden katkaisemista Moskovaan. Näiden kirjoitusten takana ei ole mitään virallis-taktillisia vaikuttimia, vaan ovat ne loogillisena jatkona siihen taisteluun, jota Coty on käynyt Moskovaa vastaan.

Ylläsanotun kanssa sopusoinnussa on myöskin se seikka, että kaikki ranskalaiset lehdet, jotka ovat sisältäneet sähkösanomia viimeisistä tapahtumista Suomessa, ovat erikoisesti alleviivanneet Lapua-liikkeen puhtaasti antikommunistista sävyä.

Käydessäni pari päivää sitten min. Laboulayen puheilla ja keskustellessani hänen kanssaan myöskin Venäjän oloista mainitsi hän Ranskan Moskovassa olevan asainhoitajan äskettäin lähettäneen sieltä pitkän raportin, jossa todettiin tilanteen muuten jatkuvan pääasiallisesti samanlaisena kuin ennen, mutta lausuttiin se luulo, että Stalin valmistelisi eräänlaista uutta nep-politiikkaa, huomattuaan kollektivoinnissuunnitelman kärsineen haaksirikon.

Kerroin muuten Laboulayelle eräitä yksityiskoh-
tia Min. Artin matkakertomuksesta matkaltaan Ukrai-

naan ja Krimille. Huomasin että Laboulayehen suuresti vaikutti se tieto, että näiden seutujen suurisakaan kaupungeissa ei ole paljon minkäänlaisia mahdollisuuksia matkustajan saada ravintoloista ruokaa suuhunsa. Quai d'Orsay ilmeisesti ei tiennyt tilanteen kehittyneen sellaiseksi.

Venäjistä puhuttaessa haluan vielä mainita, että täällä yleisesti arvellaan Moskovan ja Berlinin välisten uusien neuvottelujen kiirehtimisen riippuvan siitä, että Saksa haluaa selkensä Moskovaan vapaaksi, ennenkuin se vastaa Briandin memorandumiin. Muistettaneen, että Locarnon syntyaikoina Saksa menetteli aivan samalla tavalla.

Holma.

27/12

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Ministeri Koluman rajoitetti no 97.
Paris.

28/6 1980.

ULKOASIAINI

26/139/ae.

30

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa kesäkuun 28 p:nä 1930.

N:o 1216/334

ULKOASIAINMINI

26/139/ae.

30

2/3.30	OSASTO	ASIA
3	COB	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 97, joka sisältää:

Ranska ja Suomen tapahtumat.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

3-

18

ULKOASIAINI		
26/39	26/139	30
2/8.30	No	
	OSASTO	
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 97.

Parisissa kesäkuun 28 p:nä 1930.

Ranska ja Suomen tapahtumat.

Kuten jo erinäisissä sähkösanomissa olen Ulkoasiainministeriölle ilmoittanut, on todettava että Ranskan yleinen mielipide suurin piirtein katsoen ei ole osoittanut huolestumista Suomen viimeisten tapahtumien johdosta. Alussa julkaisivat useahkot lehdet niistä saamiaan lyhyitä sähkösanomia, jotka yleensä olivat asiallisia, lukuunottamatta kahta Matin'in sähkösanomaa, jotka kuvaavasti kyllä olivat lähetetyt Tukholmasta ja jotka jossain määrin olivat väritettyjä. Sensijaan esim. Le Temps on suhtautunut kysymykseen mahdollisimman asiallisesti, julkaisipa se t.k. 24 p:nä ministeri Procopén ruotsalaisille lehdille antaman selityksen kokonaisuudessaan ja ilman kommentaareja. Olen voimut keskustellessani Le Tempsin toimituksessa va-

kuuttautua siitä, että siellä täysin käsitetään tilanne. Olen sitäpaitsi kolmeen eri otteeseen puhunut asiasta ulkoministeriössä directeur politiquen kanssa, joka nyttemmin on tapahtumista au courant ja joka ilmeisesti on lehdille antanut keskustelujemme johdosta rauhoittavia asiallisia tietoja. Tämä käy ilmi siitäkin, että lehdet poikkeuksetta ovat useampien päivien kuluessa kokonaan vaienneet tapahtumistamme odottaen Eduskunnan heinäkuun 1 päivänä koontuvan.

Ainoan ikävän poikkeuksen ylläsanotusta muodostaa Le Journal-lehti, joka t.k. 20 p:nä julkaisi Vossische Zeitungille Tukholmasta lähetetyn hyvin väritetyn sähkösanoman, jossa puhuttiin kansalaissodan vaarasta y.m. Olen myöhemmin saanut käsiini mainitun Vossischen numeron ja olen voinut todeta, että niiden välillä todellakin vallitsee yhteys, joten on luultavaa, koska ne julkaistiin samana päivänä, että Journal oli sen saanut edellisellä iltana Ullsteinilta muun uutismateriaalin yhteydessä. (Sivumennen sanoen tämäkin kirjoitus todistaa, miten syvälle Vossische on viime aikoina vajonnut sensatiivisten levittäjänä.) Olin tämän sähkösanoman julkaisemispäivänä Bordeaux'ssa, minne lähetystöstä minulle soitettiin ja jolloin sovittiin että pääkonsuli Nordberg kävisi Journalin toimituksessa tilannetta selvittämässä. Pääkonsuli tekikin tämän jättäen samalla toimitukselle lyhyen kirjallisen selityksen tilanteesta. Lehti ei

kuitenkaan ottanut palstoilleen tätä selitystä sinänsä, vaan muutteli sitä ja pani siihen omiaan, jonka kautta kirjoitus tosin tuli asiallisemmaksi kuin mitä oli ollut ensimmäinen sähkösanoma mutta kuitenkin jätti jälkeensä epämiellyttävän sivumaun, semminkin kun kirjoitus varustettiin samalla otsakkeella kuin aikaisempi sähkösanoma, missä esiintyi sana "kansalaissota". Sivumennen sanoen on tämä tapahtuma erinomaisen kuvaava sille, miten vaikeata ja usein mahdotonta on tämän maan lehdissä demen-toida jo julkaistuja vääriä tietoja.

Eräissä tšekäläisissä suomalaisissa piireissä, varsinkin tilapäisten matkustajien kesken, joista monelle Suomen viimeiset tapahtumat ovat tunnetut ainoastaan sattumalta heidän käsiinsä joutuneiden ulkomaalaisten sanomalehtien kautta, tämä Journalin tekele herätti jonkinlaista levottomuutta. Käytiinpä Lähetystössä kysymässä sen johdosta neuvoja ja uutisia. Sensijaan en voi väittää, että tšekäläinen yleinen mielipide olisi kiinnittänyt ~~huomiota~~ siihen erikoista huomiota, ja sitäpaitsi on asia jo painumassa unholaan, varsinkin kun senjälkeen ei ainoakaan lehti ole uusia uutisia tapahtumistamme sisältänyt. Journalin uutinen on ainoa Suomi-uutinen, minkä tänään päättyvänä viikkona olen Parisin lehdistöstä löytänyt. On myös kuvaavaa, että Banque des Pays du Nord'in pääjohtaja Brizon, joka kuitenkin on päivittäin kosketuksissa pohjoismaiden kanssa ja päivittäin keskustelee puhelimitse Wallenbergin kanssa, ei edes

tiennyt Suomessa mitään tapahtuneen. Olemme tosin kuulleet että pari Suomeen kesämatkaa suunnittelevaa ranskalaista turistia aikoisi jättää matkansa tekemättä ja olemme siltä varalta huomauttaneet tärkeäisille pohjoismaisille matkailutoimistoille, että jos kysymyksiä Suomen oloista niissä tehdään, niihin vastattaisiin rauhoittavasti. On sanomatta selvää, että yleisen mielipiteen pysyessä näin passiivisena dementiat ja selittelyt helposti voivat vaikuttaa päinvastaisesti s.o. herättää turhaa huomiota. Ulkoasiainministeriön directeur politique kehoittikin suoraan mimma tässä suhteessa varovaisuuteen, kun erinäisten uutisten jälkeen hänen kanssaan keskustelin.

Lyhyesti siis totean, että tähän asti en ole voinut huomata mitään merkkiä siitä, että huolestumista Parisissa olisi olemassa Suomen tapahtumien johdosta, päinvastoin olen kaikkialla kuullut sanottavan, että ne toimenpiteet joihin Hallitus on ryhtynyt kommunisteja vastaan ja antikommunistinen liike yleensä Suomessa todistavat kansakunnan terveyttä. Olen kuitenkin keskusteluissani ulkoministeriössä luonnollisesti pitänyt "takaporttia auki", jottei mimma voitaisi syyttää tosiasioiden peittelemisestä, jos heinäkuun alussa Helsingissä jotain odottamatonta sattuisi.

Sain tänään Antwerpenin Pääkonsulinvirastostam-

me eräitä Suomea koskevia leikkeleitä Belgian lehdistä. Eräässä sikäläisessä ranskankielisessä sosialistilehdessä puhuttiin pitkälti Suomen fascismista, ja myöskin Brysselissä ilmestyvässä Midi-lehdessä on ollut Journal'in tapaisia viittauksia. Käytin sen vuoksi tilaisuutta, kun viimeksimainitun lehden lentävä pari päivää sitten pyrki puheilleni, antaakseni hänelle sekä kirjallista aineistoa tilanteesta että myöskin selittelevän haastattelun. Mahdollisesti käy välttämättömäksi pistäytyä Brysselissä puhuttelemassa sikäläisen ulkoministeriön johtohenkilöitä ja antamassa heille asiallisia selityksiä.

Holma.

P.S. Yllämainittu belgialainen sosialistilehti on Le Peuple, Vandervelden lehti. Olen konsulinvirastoillemme Antwerpenissa ja Brysselissä antanut tarpeelliset ohjeet siltä varalta että sikäläisissä lehdissä ilmaantuisi kirjoituksia meitä vastaan. Senjälkeenkuin ylläoleva raportti oli kirjoitettu, olen saanut tänään sekä Antwerpenista että Brysselistä tietoja siitä, että lehtien yleinen äänensävy kirjoittaessaan Suomen viimeisistä tapahtumista on meille sympaattinen.

5702

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 98.

Parisi.

11/17 - 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa heinäkuun 11 p:nä 1930.

N:o

1311-365

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 27/139 he. 10 30		
16/7-30	?	LAJ.
		ACIA
	5	C6

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 98, joka sisältää:

Suomen tapahtumat Ranskan lehdistössä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hjl J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 28/139 h.c. D. 10 30		
16/8.30	SE	LE
1/10/30	SE	ASIA
5	06.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 98.

Parisissa heinäkuun 11 p:nä 1930.

Suomen tapahtumat

Ranskan lehdistössä.

Lukuunottamatta kommunistilehteä L'Humanité sekä kuuluisaa, Varsovan kautta Ranskan lehdille tulleita uutista murhayrityksestä pääministeri Svinhufvudia vastaan, täytyy myöntää, että Ranskan ja Belgian lehdistöt kolmen viimeisen viikon aikana ovat sisältäneet Suomesta ainoastaan asiallisia ja myötätuntoisia kirjoituksia ja sähkösanomia. Samoin ovat viralliset piirit, ennenkaikkea ulkoasiainministeriö, ja yleinen mielipide, mikäli olen voinut lukuisissa keskusteluissa ranskalaisten tuttavien kanssa todeta, asettuneet hyvin ymmärtäväiselle kannalle antikommunistisiin toimenpiteisiin Suomessa, seikka joka vahvistaa monasti aikaisemmin sanomani, että Ranskassa nykyään antimoskovalainen suunta on vahvasti vallalla sekä hallituspiireissä että maas-

sa yleensä. Yksinpä Le Journal, joka kolmisen viikkoa sitten alkoi painattaa palstoillaan Ruotsin lehtien tattariuutisista kokoonkyhättyjä sensatiotietoja, on nyttemmin kokonaan jättänyt tämän kannan, oivallettuaan Suomessa sattuneiden tapahtumien oikean luonteen ja niiden yleismaailmallisen merkityksen. On myös kuvaavaa ettei ainoakaan parisilainen lehti ole edes maininnut Edustajakamarin kommunistisen ryhmän allekirjoittaneelle osottamasta avoimesta protestikirjeestä.

Olen myöskin harva se päivä ollut yhteydessä sekä tšekäläisen ulkoasiainministeriön että johtavien lehtien, varsinkin Le Temps'in, toimitusten kanssa, antaen jatkuvasti asiallisia tietoja tapahtumien kuluista. Kuultuani että Matin'in Sauerwein oli kotiutunut pitkältä matkaltaan, pyrin eilen hänen puheilleen ja sainkin hänen kanssaan pitkän keskustelun. Käyntini tarkoitus ei ollut erikoisesti antaa hänelle tilaisuutta haastatteluun, vaan osaksi halusin hänelle mainita että olen hänen käytettävänään tietojen antamiseksi y.m., siltä varalta että Matin'in toimitus on sellaisten tarpeessa, osaksi tahdoin - Herra Ulkoasiainministerin salasähkeen N:o 100 johdosta - todeta, mitenkä hän puolestaan suhtautui lapualaisuuteen. Sainkin sen käsityksen keskustelustamme, että skandinaavilaisten poliitikkojen ja lehtien käsityskanta ehkä jossain määrin häneen oli päässyt vaikuttamaan - hänhän oleaskeli Kööpenhaminassa juuri niihin aikoihin, jolloin lapualaisliike äkkiä muodos-

tui nykyhetkiseksi. Hän sanoikin suoraan saaneensa Kööpenhaminassa sen käsityksen, että tanskalaiset ja ruotsalaiset poliittiset johtajat olivat hyvin levottomia siitä, mitenkä asiat Suomessa kehittyisivät. (Yleensäkin on minulla se käsitys, että juuri Skandinaavian taholta meille on tehty suurinta hallaa, mitä tulee lapualaisliikkeen ulkomailta aikaansaamaan vastakaikuun.^{x)}) Saattoi näin ollen olla hyvä että Sauerweinin kanssa keskustelin. Sovittiin siitä että hän toistaiseksi ei mitään kirjoittaisi ja että hän, mikäli mahdollista, asettuisi kanssani yhteyteen, jos lähipäivien tapahtumat vaativat lehden puolelta kommentaareja.

Lopuksi haluan mainita, että eversti Martola, palattuaan toissapäivänä manöövereiltä Belgiasta, eilen kävi tšekäläisessä yleisesikunnassa m.m. keskustelemassa Suomen tapahtumista. Eversti Martola saattoi mielihyväkseen todeta, että yleisesikunnan suhtautuminen tapahtumiimme oli positiivinen ja että siellä käsitettiin näiden tapahtumien merkityksen laajakantoisuus.

Holma.

x) Olen parikin kertaa Ruotsin tšekäläisen lähettilään kanssa joutunut koskettelemaan lapualaisliikettä, mutta on hän molemmilla kerroilla välttänyt syventymästä aineeseen. Sensijaan olen useampia kertoja keskustellut asiasta Ruotsin tšekäläisen sotilasasiamiehen kanssa, jonka kanta lapualaisliikkeeseen on selvästi positiivinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 99.
Paris.

16/2.30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 28 / 139 / ac.		D. 10 30
21/8-30	№	LML
RYHMÄ	OSASTO	ACIA

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa heinäkuun 17 p:nä 1930.

N:o 1343 - 573

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 28 / 139 / ac.		D. 10 30
21/8-30	№	LML
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raportti-
ni N:o 99, joka sisältää:

- I. Käynti Briandin luona; sekä
- II. Ranskan Edustajakamarin istuntokausi loppumut.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 24 / 39 ac. D. 10 30		
21/9-30	102	102
RYHMÄ	LUKIO	ASIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 99.

I.

Parisissa heinäkuun 16 päivänä 1930.

Käynti Briandin luona.

Kuten jo sähköteitse ilmoitin, kävin tänään ulkoministeri Briandin luona jättääkseni hänelle henkilökohtaisesti Suomen hallituksen vastauksen kuuluisaan memorandumiin. Olin varustanut vastauksen lyhyellä nootilla, jossa ohjeitteni mukaisesti viittasin Ranskan Helsingissä olevan lähetystön noottiin toukokuun 17 p:ltä. Ulkoministeri Briand otti minut erittäin ystävällisesti vastaan pyytäen minua lausumaan Hallitukselleni syvimmän kiitoksensa ja sanoi tutkivansa tarkkaan vastauksemme sisällystä, sitä suuremmalla syyllä kun hän monasti näistä asioista ennenkin on keskustellut ministeri Procopén kanssa, jonka mielipiteille kansainvälisissä kysymyksissä hän paanee niin suurta arvoa.

Ministeri Briand ei minulta pyytänyt mitään selostusta vastauksen sisällyksestä. Sensijaan hän itse tarttui sanaan painostaen erikoisesti sen maailmankatsomuksen välttämättömyyttä, josta hänen viimeisyksinen ehdotuksensa on lähtöisin. Hän sanoi useiden ystävien ja kolleegojen häntä monasti varoittaneen ja kehoittaneen olemaan tähän toimenpiteeseen ryhtymättä. Hän oli kuitenkin tehnyt tämän alotteen siitä syystä, että hänen käsityksensä mukaan Euroopan ja sen eri jäsenten on pakko alkaa miettiä omaa tilaansa, reflektoida sitä anarkistista tilaa - sanat ovat Briandin - joka nykyään Euroopassa valitsee varsinkin taloudellisella alalla. Hän lisäsi vielä olevansa täysin selvillä kaikista niistä vaikeuksista, jotka nousevat eteen, kun ajatusta ruvetaan käytäntöön sovittamaan, mutta ei saa antaa näiden pelottaa yrittämästä parastaan, sillä vaara on ovella. On myöskin parempi, että hallitukset itse ryhtyvät toimenpiteisiin nykytilanteen parantamiseksi kuin että ne joutuvat ulkoapäin vaikuttavien voimien leikkikaluiksi. Käytin hyväkseni tilaisunutta huomauttaakseni tähän, mitenkä Hallitukseni vastaus erikoisesti juuri painostaakin memorandumissa esitettyjen ajatusten moraalista puolta.

Heti alussa pyysin lievästi anteeksi vastauksen myöhästymistä syyttäen hallituspulaamme. Toivoin tällä tavalla saavani etsimättömän aiheen kosketella tilannetta Suomessa, jota näinä viikkoina en ole

Briandille henkilökohtaisesti vaan ainoastaan Quai
d'Orsain korkeimmille virkamiehille selostanut. Tämä
toivoni täytyikin, sillä Briand kysyi minulta koh-
ta tietoja Suomesta, jonka johdosta hänelle tein
muutamia piirteitä selkoa viimeaikaisista tapahtumis-
tamme. (Tieto Eduskunnan hajoituksesta oli Lähetyk-
selle saapunut juuri ennenkuin menin ministeriöön.)
Minkäänäkään huolestuneisuutta tulevaan kehitykseen
nähden Suomessa tai suhteisiimme nähden Venäjään ja
muihin ulkomaihin ei Briandin sanoista käynyt ilmi.
Päinvastoin hän mitä suurimmalla luottamuksella pu-
hui maastamme ja tulevaisuudestamme.

Briand iloitsi uuden Hallituksen monipuolisesta
kokoonpanosta sekä siitä että ministeri Procopé on
jäänyt ulkoministeriksi, siten taaten jatkuvaisuuden
suhteissamme ulkomaihin.

X X

X

Briand oli harvinaisen virkeä ja täynnä toi-
mintahalua. Käyntini jälkeen olen taipuvainen usko-
maan niihin huhuihin, jotka kertovat että Briand
vielä aikoo asettua presidenttiehdokkaaksi. Doumer-
guen 7-vuotiskausi menee näet umpeen ensi keväänä.

Holma.

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 99.

II.

Parisissa heinäkuun 16 p:nä 1930.

Ranskan Edustajakamarin

istuntokausi loppunut.

Ranskan Edustajakamarin viimeisten viikkojen työskentely on kulunut hermostuneisuuden merkeissä ja tämän Korkean Kamarin arvoa vähemmän mairittelevalla tavalla. Suurin piirtein katsottuna Parlamentin tämänkesäinen työtaakka ei ollut erikoisen painava eikä myöskään laadultaan erikoisen kiintoinen. En voi muistaa, että Kamarissa olisi ollut ainoatakaan suurempaa ulkopoliittista keskustelua. Kuten aina tämmöisissä tapauksissa, kiinto pääsi kohdistumaan vähäpätöisyyksiin. Oppositio ei paljoa muuta näinä viikkoina yrittänytkään kuin etsimällä etsiä keinoja voidakseen panna koukkujalkaa Tardieulle. Kuvaavaa oli tässä suhteessa viime viikon torstai. Aamulla aikaisin Loucheurin ryhmä - Loucheur on Tardieun leppymätön vihemies - kävi hallituksen kimppuun erään petrooliso-

pimuksen uusimisen johdosta, jonka 1923 silloinen hallitus oli solminut ja jota senjälkeen on säännöllisesti uusittu. Huolimatta kauppaministerin puolustuksesta oppositio sai parinkymmenen äänen enemmistön, mutta Tardieu ei ollut tehnyt asiasta luotamuskysymystä, koska kritiikki koski yhtä paljon edellisiä hallituksia kuin häntä itseään. Muutamia tunteja myöhemmin Senaatti, joka ehkä pitää Tardieuta liian nuorena(!) ja jonka piireissä tämä senvuoksi ei erikoisesti ole persona grata, koetti kaataa Tardieun erääseen itsessään aivan vähäpätöiseen laioiteettikysymykseen, huolimatta siitä että juuri näihin kysymyksiin nähden Senaatti tavallisesti on huomattavasti vähemmän radikaalinen kuin sekä hallitus että Edustajakamari. Tardieun onnistui saada ainoastaan viiden äänen enemmistö. Tuosta tuloksesta riehaantuneena Kamari iltaistunnossaan koetti kaataa Tardieun kysymykseen sotilaitten mahdollisesta elonkorjuulomasta, johon kysymykseen nähden Tardieun hallitus on asettanut kielteiselle kannalle. Tardieun puolustus oli loistava ja saavuttikin hän 60 äänen enemmistön.

Koska oli pelättävissä, että Tardieun vihamiehet käyttäisivät jatkuvasti tilaisuutta hyväkseen yrittääkseen kaataa hänen hallituksensa, ja koska hallituksella Ranskassa on oikeus lopettaa Edustajakamarin kevätistuntokausi kun se on istunut 5 kuukautta - tämä Eduskunta oli kesäkuun 15 p:nä jo ollut nämä viisi kuukautta koossa - katsoi Tardieu parhaaksi

11/7 lopettaa istuntokauden välttääkseen epämiellyttäviä yllätyksiä. Teki naurettavan vaikutuksen, kun eräiden radikaalipuolueiden johtajat tämän johdosta julkaisivat protestin ennenaikaista lopettamista vastaan, joka muka estää Parlamentin hyödyllisen toiminnan jatkumisen.

Eräät seikat ansaitsevat erikseen huomiota. Hallitus pyysi istuntokauden lopulla miljaardin lisämäärärahan puolustusmenoihin. Tätä kysymystä Eduskunta ei ollut hajaantuessaan vielä käsitellyt julkisessa istunnossa, ja arvellaan että Tardieu ei mielellään tahtonutkaan päästää kesähelteen kuumentamia intohimoja valloilleen näin arasta asiasta. Kuitenkin luullaan että Tardieu täällä vallitsevan tavan mukaan voi näitä pyytämäänsä rahoja käyttää jo ennen Eduskunnan uutta istuntokautta, koska valiokunnat ovat asettuneet myönteiselle kannalle ja koska Tardieu on varma Kamarin kannatuksesta syksyllä.^{x)}

Istuntokauden keskeisiä kysymyksiä oli myös kysymys "kansallisesta varustautumisesta" (outillage national), jolla yhteisellä nimellä tarkoitetaan ~~se-~~ ~~itä~~ verohuojennuksia, toimenpiteitä maatalouspulan parantamiseksi, subventioita teollisuudelle, rakennustoiminnan edistämistä y.m. Tähän yleiseen tarkoitukseen on hallitus luvannut useampia miljaardeja, seikka joka todistaa tämän maan taloudellista hyvinvointia

^{x)} Myöhemmin käy ilmi, että hallitus aikoo asetustietä panna voimaan p.o. lain.

tällä hetkellä. Tämän kysymyksen yhteydessä kuitenkin sattui välikohtaus, josta on erikseen mainittava. Asianomaisen valiokunnan puolelta näet huomautettiin, että valtion kapitaalisäästöissä muutamien kuukausien kuluessa oli huomattu useamman miljaardin vähennys, johon kysymykseen nähden Kamari vaati selitystä. Pitkissä selityksissään Tardieun onnistui tosin osoittaa, että eräitä miljaardeja oli käytetty etukäteen tiettyihin tarkoituksiin, mutta jokaiselle asiaan vähänkään perehtyneelle kävi selväksi, että eräisiin miljaardeihin nähden - kuinka suuresta summasta eksaktisti on kysymys, on mahdoton vastata - ei hallitus ole voinut tarpeellista selitystä antaa. Yhä yleisemmäksi käy se käsitys, että näitä rahoja on käytetty puolustustarkoituksiin, osaksi Reinin evakuoinnin aikaansaamien rajaheikkouksien korjaamiseksi, osaksi, ja ehkä ennenkaikkea, niihin puolustustoimenpiteisiin joihin on ryhdytty Italian rajalla. Viime-mainittuun kysymykseen nähden viittaa seuraavaan raporttiini, joka käsittelee Ranskan ja Italian suhteita.

Mainitsemista ansaitsee vielä, että Saar-neuvottelut uudelleen on lykätty, senjälkeenkuin kävi ilmi että Ranskan ja Saksan mielipiteiden välillä ei voitu aikaansaada yhteistä lähtöpohjaa. Taloudelliset intressit Saar-alueella ovat nykyään etualalla, ja monet henkilökohtaiset kysymykset vaikeuttavat ratkai-

sua. Tardieun ulkoasiainvaliokunnassa antama selitys Saar-kysymyksestä samoinkuin Reinin evakuoinnin viime päivinä ja senjälkeen tapahtuneista, Ranskaa vastaan tähdätyistä mielenosoituksista hyväksyttiin kuitenkin.

On odotettavissa, että Tardieu näin ollen saa istua rauhassa, kunnes Eduskunta marraskuussa uudelleen kokoontuu.

x x

x

Toissapäivänä, Ranskan suurena kansallispäivänä, toimeenpantiin tavanomukainen sotilasparaati Parisin keskikaupungilla. Sille antoi tänä vuonna erikoista loistoa se seikka, että siihen osallistui koko se historiallinen sotilasrevy, joka pantiin pystyyn Algeriassa presidentin siellä käydessä. Louis-Philippen aikaiset sotilaspuvut, jotka johtivat mieleen Algerian valloituksen 100-vuotismuistot, afrikkalaiset moniväriset joukot, Tunisin Beyn läsnäolo, kaikki nämä seikat yhteensä nostattivat vallan erikoisella tavalla juhlatunnelmaa. Presidentin vieraina ja hänen rinnallaan vastaanottivat paraadin myöskin Monacon ruhtinas ja Japanin keisarin veli.

Kiintoisinta oli kuitenkin todeta, miten harvinaisen suurella uteliaisuudella ja rakkaudella Parisin väestö suhtautui tähän objektiivisestikin katsoen erinomaisen kiintoisaan kulkueeseen. Olen ennenkin huomauttanut siitä, miten keskeinen siirtomaakysymys Rans-

kassa nykyään kaikissa piireissä on, ja tälle käsitykselle Algerian valloituksen satavuotismuiston johdosta ja erikoisesti nyt kansallispäivänä toimeenpannut juhlallisuudet antavat uutta lisätodistusta. Ainoastaan se joka tällaisiin juhliin on ottanut osaa, ymmärtää sen yksimielisyyden, joka Ranskan kansaa ja kaikkia sen puolueita elähyttää, kun on kysymys siirtomaissa saavutettujen arvokkaiden tulosten vaaraantumisesta Italian nousevan prestigen taholta.

Holma.

57

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Ministeri Holman rap. 100 H

Paris

10/8-80

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

Parisissa elokuun 19 p:nä 1930.

N:o 1469/421.

ULKOASIAI		
No 31 / 140 Ser. 30		
23/8-30	No	Liik.
RVHMA 5	CM/O CG	ASIA

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 100 A, joka sisältää:

Ulkopoliittinen tilanne Euroopassa, eten-
kin Ranskan ja Italian välejä silmällä-
pitäen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 100 A.

Elokuun 10 p:nä 1930.

Ulkopoliittinen tilanne Euroopassa,
etenkin Ranskan ja Italian välejä
silmälläpitäen.

I.

Ranskan ja Italian välisten suhteitten yhä kasvava jännittyneisyys, Youngplanin voimaantuminen, Reinin evakuointi erinäisine seurausilmiöineen, Saksan sisä- ja ulkopoliitikassa huomattavissa oleva kaikkien arvojen uusarviointi ynnä monet muut "ensiluokan" tapahtumat oikeuttavat ja velvoittavat meitä luomaan - laajempaa taustaa vastaan - katsauksen ulkopoliittiseen tilanteeseen yleensä ja Ranskan ja Italian suhteitten huolestuttavaan kehitykseen erittäin.

Rohkenen aluksi palauttaa mieleen sen minkä vuosi sitten kirjallisesti useassa raportissa ja kir-

jeessä sekä suullisesti Herra Ulkoasiainministerin viime vuoden heinäkuun 19 p:nä kokoonkutsumassa lähettiläidenkokouksessa esiintoin Ranskan ja Englannin välisen, neljännesvuosisadan aikana jo traditionaaliseksi käyneen liiton, n.k. entente cordiale'n lakkaamisen mahdollisista vaikutuksista ulkopoliittiseen tilanteeseen. Uskalsin näet jo silloin lausua otaksumana että tämä, maailman tähänasti suurimman merivallan ja Euroopan sodan jälkeen vahvimman maavallan välinen yhteisymmärrys kaikissa tärkeimmissä yleispoliittisissa kysymyksissä, joskaan se ei suinkaan ollut mikään ihanteellinen sellainen, kuitenkin pitkät ajat muodosti ainoan kiinteän tukipisteen siinä kaotillisessa ja useissa kohdin vielä embryonaalisessa luomistilassa missä Euroopan sodanjälkeinen politiikka vielä on, sekä että tämän yhteisymmärryksen katkeaminen tulisi sekä järkyttämään vaivoin pystyynsaatua rakennusta että päästämään valloilleen Euroopan rauhalliselle kehitykselle vaarallisia intohimoja.

Voinee tuskin kieltää etteikö tämä ennustus olisi toteutunut. Euroopan poliittinen yleiskuva ei ole tämän vuoden kuluessa kokenut sitä kirkastumista, jota entente cordialen rikkoutumisen tervehtijät ennustivat. Aivan päinvastoin, huolimatta monista kansainvälisistä konferensseista, Briandin tunnetuista ponnistuksista y.m.

En ole tahtonut millään tavalla väittää ettei-

kö Versailles'in rauhansopimuksen luoma poliittinen kuva olisi vielä monien jopa perusteellistenkin korjausten tarpeessa, ja alleviivaan vieläkin että entente cordiale ei ollut mikään ihanne vaan ainoastaan paras mahdollinen instrumentti nykyoloissa. Mutta olen tahtomut väittää että sen sijalle ei sen rikkoutuessa ollut vielä mitään sellaista pantavana joka olisi kyennyt korvaamaan - voimasuhteiden kannalta - sen hillitsevää vaikutusta ja sen ylläpitämää tasapainoa. Euroopan politiikan tunnettu konsertti kaipaa viime kesästä lähtien pohjasäveltä, leitmotiivivia. Tai käyttäkseni toista kuvaa, se potee samaa tautia kuin parlamentaarinen elämä miltei kaikissa Euroopan maissa: nimittäin vähemmistöpulaa; se on: mikään suurvalta ei yksinään kykene johtamaan eurooppalaista yhteisöä yhtä vähän kuin Euroopan parlamenteissa yksi puolue on tarpeeksi voimakas yksinään hallitsemaan. Sanottua eivät tee tyhjäksi ne ystävyysliitokset jotka liittävät esim. Saksan ja Venäjän, tai pikkuententen maat keskenään, tai Italian ja Unkarin toisiinsa, koska ainoakaan näistä liitoista ei ole tarpeeksi vahva saattaakseen tahtonsa toistenkin hyväksymäksi ja seuraamaksi linjaksi. Entente cordialen katkeaminen tuli sen kautta todellisuudessa merkitsemään sitä että Versailles'in sopimuksen luoman rakennuksen itsessään luonnolliset korjauspyrkimykset äkkiä saivat odottamattoman nopeuden, ilman tarpeellista sordiinoa. Kukaan ei voine kieltää, että Versail-

les'in revisioon on käytävä suurimmalla poliittisella tahdikkundella; luuleeko kukaan että esim. Puola sallisi sodatta kajottavan nykyisiin rajoihinsa. Mielestäni on tälle tosiasialle kuvaava keskustelu joka nimillä äskettäin oli Itävallan entisen Berlinin lähettilään kanssa hänet tavatessani Parisissa. Hän näet valitti sitä että Briandin tunnettu memorandum heitettiin maailmaan näin epäotollisella hetkellä ja että sen kautta entiset keskusvallat tulivat pakotetuiksi vastauksissaan viittaamaan rauhansopimuksen revision välttämättömyyteen, vaikka nämä itse eivät sitä vielä olisi halunneet tehdä hyvin ymmärtäen että revisiokysymyksen esilleottaminen juuri nyt vaarantaisi Euroopan yhteisymmärrystä tarkoittavia kansainvälisiä toimenpiteitä ja neuvotteluja. Lähettilään sanat kuvastivat selvästi Ballhausissa vallitsevaa käsityskantaa. Tätä taustaa vastaan katsottuna saa selvityksensä sekin seikka että Saksan hallitus Briandille antamassaan vastauksessa koetti ostentatiivisesti ~~kiertää~~ kääriä revisiokysymyksen pumpuliin, joskaan se toiselta puolen ei kokonaan voinut siitä vaieta, koska muuten olisi voinut näyttää siltä että se tyytyy nykyiseen olotilaan.

II.

Se maa joka kieltämättä suurimmassa määrässä on ruumiissaan kokenut muuttuneen tilanteen vaikutuksia on Ranska. Tämän ymmärtämiseksi riittää kun muiste-

lemme että entente cordialen rikkoutuminen - jos kohta ei ole oikeutettua liioitella Ranskan ja Englannin senjälkeisten suhteitten kylmentymistä ja jos kohta on luultavaa että uusi oikeistohallitus Englannissa tulee jollei entiselleen palauttamaan niin ainakin parantamaan nykyisiä suhteita Tardieu'n johtamaan Ranskaan - ja Reinin evakuoinnin päätös kronologisesti sattuiivat samoihin aikoihin. Vaikkakin Englannin uusi isoiloituminen loogillisesti vei Pariisin ja Berlinin välien lämpenemiseen ja vaikkakin vuoden kuluessa on voitu rekisteröidä ilahuttavan suuri määrä ilmiöitä jotka todistavat näiden kahden maan välisten suhteitten todellista parantumista, ovat toiselta puolen evakuoinnin yhteydessä ja sen jälkeen sattuneet valitettavat ilmiöt - tarkoitan entisiin separatistisiin kohdistuneita kostotoimenpiteitä joita Saksan valtiovalta ei estänyt - uudelleen herättäneet valveille molemmin puolin Reinin jo kauan sitten haudattuja muistoja. Saar-neuvottelut katkesivat väliakaisesti osaksi näiden tapahtumien aikaansaaman katkeruuden johdosta.^{x)} Kerrotaanpa, jos kohta en

^{x)} Osaksi myös senvuoksi että Ranska haluaa kaivosten omistusoikeuden asetettavaksi yhtiömuodon pohjalle, missä Ranska olisi osakas.

tätä tietoa ole voinut kontrolloida, että Parisin Berlinissä tekemät sondeeraukset Saksan mahdollisesta neutraliteetista Ranskan ja Italian välisen konfliktin varalta - jotka sondeeraukset olisivat aiheutuneet Mussolinin sitä ennen tekemistä samantapaisista kyselyistä Berlinissä - olisivat nekin mainittujen tapahtumien vuoksi katkenneet. Ei ole ihmeellistä jos Ranskan, Englannin ystävyiden laimenuttua, on pakko entistä tarkemmin seurata Saksan edesottamisia, sitä suuremmalla syyllä kun Ranska kesäkuun 30 p:n jälkeen de facto on käsistään vapaaehtoisesti päästänyt viimeisetkin sanktionimahdollisuudet - olkoon että Reinin valtaus jo useita vuosia oli ollut enemmän prestigien kuin turvallisuus- tai sanktioninäkökohtien sanelema - ja senjälkeenkuin Saksan korvausvelvollisuus on muuttunut kansainväliseksi finanssiky- symykseksi.

Mimusta kuitenkin tuntuu että Ranskan lehdistö, joskin se oli kiihdyksissään näistä valitettavista, joskin ymmärrettävissä olevan kostonhalun sanelemista ilmiöistä Reinin rannoilla, kuitenkin oli näkevinään niissä enemmän poliittista tyhmyyttä^{x)}, mutta

x) Tämänpäiväiset lehdet panevatkin tyytyväisyydellä merkille kansleri Brüningin eilisen (9/8) puheen eräessä tilaisuudessa Reinalueella, jossa tämä kiitollisuudella toteaa evakuoinnin nopean toteuttamisen ja sen yhteydessä annettujen lupauksen täyttymisen ja antaa Briandin rauhantoiminnalle erikoisen tunnustuksen. On

että se sensijaan on paljoka vakavammin huolissaan Saksan kansallis-sosialistien viimeaikaisista voitoista ja maan sisäisestä kehityksestä yleensä, jossa se ei voi olla huomaamatta hiljaista siirtymistä pois niiltä linjoilta, joilla Saksan tähänastiset hallitukset ovat kulkeneet ja jotka - ainakin ulkopolitiittisesti - Stresemann johdonmukaisella toiminnallaan oli saamaisillaan juurtumaan muihinkin kuin n.k. Weimar-puolueisiin.

Ranskan yleisen mielipiteen, joka rakastaa selviä linjoja ja loogillisia perspektiivejä, on vaikea käsittää sitä poliittista ja finanssikaosta, joka Reinin tuolla puolen Müllerin hallituksen kaatumisen jälkeen on muodostumassa kroonilliseksi. Mutta vaikkakin koko lehdistö tarkkaan seuraa paraikaista sekavaa vaalitaistelua Saksassa ja vaikka oikeistolehdet kilvan varottavat uskomasta Saksan rauhanrakkauteen - viitaten armeijan ja laivaston luonnottoman korkeisiin budgetteihin ja hitlerianismin nopeaan leviämiseen - , niin täytyy yhä uudelleen todeta, että 99 % Ranskan kansasta on kuuro näille sorraänille. Ranskalainen ei tahdo uskoa sieltäpäin eh-

ilmeistä) että Brüning tämän puheensa piti hälventääkseen äskenmainittujen tapahtumien ja Hindenburgin Mainzissa pitämän puheen - josta ei voine sanoo että sitä elähytti l'esprit de Locarno! - Ranskassa herättämää mielipahaa.

kä uhkaavaan vaaraan. Sen huomaa keskusteluissa yksin Quai d'Orsaylla. Tämä rauhanrakkaus - huolimatta Briandiin ja hänen rauhantoimintaansa usein kohdistuvasta, enimmäkseen hyvántahtoisesta pilasta - on kieltämätön ja jokaisen objektiivisesti asioita seuraavan helposti todettavissa, jopa siinä määrin että se ulkopuolisesta joskus tuntuu miltei kevytmielisyydeltä.^{x)} Tilanteelle kuvaava on myös että sellainenkin liberaalilehti kuin hyvin toimitettu joskin vähän leviävä, Gaillaux'ta lähellä oleva "Volonté" jo useampien kuukausien aikana on avoimesti puhunut Versaillesin rauhan revisiosta, varsinkin mitä tulee Saksan itärajojen tarkastukseen.

Erikoisesti on tässä yhteydessä alleviivattava sitä välistä miltei haettua huomaavaisuutta, jota Parisissa nykyään osoitetaan kaikille saksalaisille sivistysharrastuksille. Olen ollut läsnä suuressa oopperassa, kun Wagneria on esittänyt kokonaan saksalaisista taiteilijoista kokoonpantu ensemble, lisäksi maanantaina joka edelleen oopperassa on Parisin ylhäisön ja parhaison traditionaalinen galailta, sekä voimut

^{x)} On kuvaavaa että vapaaherra Beyens, Ahvenanmaan ajoilta meilläkin tunnettu belgialainen diplomaatti, äskettäin ilmestyneissä muistelmissaan väittää aivan samaa Ranskan sekä yleisöstä että johtajista aikana ennen 1914.

henkilökohtaisesti todeta miten freneettiset suosionosoitukset ovat olleet. Näitä ilahuttavia ilmiöitä voisi luetella pitkälti muiltakin aloilta. Osaltaan todistaa muuttumatta tilannetta myös saksalaisten opiskelijoiden lukuisuus Parisissa ja matkailijoiden oudostuttavan suuri luku sekä pääkaupungissa että kylpylöissä.

Saanemme aiheen palata näihin kysymyksiin Saksaan vaalien jälkeen syyskuussa.

III.

Paljoo nykyhetkisempi kuin suhde Saksaan on jo useiden kuukausien aikana ollut se yhä uhkaavampi perspektiivi jonka ranskalais-italialaiset suhteet tarjoavat. Olkoon että Ranskassa, kuten kaiketi myöskin Saksassa, ymmärretään että Reinin molemminpuolisten maiden traditionaalinen tuhatvuotinen vastakohta aina tulee jäämään Länsi-Euroopan problemeista tärkeimmäksi ja että Italian kysymys mussolinismin merkeissä sittenkin loppujen lopuksi ehkä on pelkkä episodi - tästä kait saa selityksensä Stresemannin ja nyttemmin myös Curtiuksen haluttomuus tarttua siihen helppohintaiseen tarjoukseen jota Mussolinin puolelta tuleva kosiskelu itseasiassa merkitsee - nämät suhteet ovat kuitenkin viime aikoina kärjistyneet siinä määrin, että luulisin Ranskan johtomiesten sydämensä pohjassa olevan kiitolliset siitä että vuosi vuodelta yhä merkityksettömämmäksi käynyt Reinin valtaus^{x)}

^{x)} Muistutus seuraavalla sivulla.

on saatu pois päiväjärjestyksestä ja suhteet Saksaan, sen ja Haagin sopimusten kautta, saatu entistä luonnollisemmiksi, mistä kaikesta johtuu että Ranska saa keskittää huomionsa ja varustuksensa kaakkoiskulmansa suojelemiseen ja puolustukseen. Olenkin edellisessä raportissani viitannut siihen että Ranskan hallitus jo nyt on uhrannut melkoisia summia viimeainittuun tarkoitukseen, ja olen useasti väittänyt ja väitän edelleen että Ranskan kiinnipitäminen nykyisestä sotilaallisesta valta-asemastaan enemmän tapahtuu Italiaa kuin Saksa silmälläpitäen.

Ranskalainen on yleensä konservatiivinen ja herää vain hitaasti huomaamaan uhkaavan vaaran. Hänen on vaikea käsittää että löytyy kansoja tai yksilöitä, jotka eivät samalla tavalla kuin hän itse ihaille niitä institutioita ja elämisen muotoja, joita hän on kasvatettu ihaillemaan ja joita hän pitää täydellisimpinä. Ranskalainen elää osaksi vielä atavistisesti siinä ajassa, jolloin Ranska valtiollisesti ja ~~ekonomisellisesti~~ sivistyksellisesti oli maailman ensimmäinen, jota muut ihailivat ja matkivat. Hänet on kasvatettu egosentriseksi - siitä johtuvat hänen sekä hyvät että heikot ominaisuutensa. Hän on siten paitsi tottunut siihen että hänen maataan, jossa elä-

x) (Edelliseltä sivulta.)

Eihän ole enää pitkiin aikoihin ollut luultavaa, että Ranska, jos Saksa olisi laiminlyönyt jonkun korvausvelvollisuutensa täyttämisen, olisi uudistanut Ruhr-kokeiluansa!

mä, se myönnettäköön, on miellyttävämpi kuin ehkä missään muualla, kohdellaan kuten morsianta ikään. Muilla Euroopan mailla on sitäpaitsi tämän käsityksen ylläpitämisessä suuri osuutensa.

Kestikin kauan ennenkuin Ranskassa todella huomattiin että Mussolinin Italian asenne ei enää ollut sulhasen, ei edes veljen. Siihen tarvittiin Mussolinin tunnettu Livorno-puhe toukokuussa ja muut sentapaiset uhkaukset. Näillä eleillään - kehoitan todella lukemaan uudelleen lyhentämättömänä juuri tuon Livorno-puheen ja muistelemaan kuulijain välihuutoja! - Mussolini varmasti teki kansalleen tähän asti suurimman karhunpalveluksen, sillä vasta tämä hänen 10-päiväinen matkansa Toscanaan, fasciokirjeen kotimaahan, jossa Mussolinilla on uskollisimmat kannattajansa, herätti Ranskan kansan huomaamaan mistä todella on kysymys.

Olen koko Parisissa oloni aikana ihmetellyt sitä pidättyväisyyttä jolla Ranskan lehdistö ja yleisö ovat suhtautuneet fascismin yhä kouraantuntuvammiksi käyneisiin uhkauksiin. (Suosittelen jokaiselle objektiivista vertailua Italian ja Ranskan lehdistöjen äänensävyyn välillä näinä aikoina.) Ja tätä hillittyä äänensävyä jatkuu edelleen tällä puolen Alppien. Ehkä osaksi tosin siitäkkin syystä että Ranska tuntee itsensä ainakin vielä sotilaallisesti ylemmäksi. En muista tällä hetkellä muuta poikkeusta tästä kuin Parisin Kauppakamarin asemaiset kesäkuussa

Parisin messujen avajaisten johdosta, joilla rahaministeri Reynaud, Italian kauppaministerin läsnäollessa, piti puheen jossa hän useampaan kertaan puhui Ranskan suuresta voimasta (puissance forte et calme, forte parce qu'elle est calme, calme parce qu'elle est forte). Puhe, joka sinänsä oli oratoorinen loistonäyte ja joka ei luonnollisesti loukannut sanallaan kohteliaisuuden tai vieraanvaraisuuden lakeja, herättikin suurta huomiota ja annettiin lehdille tyypistetyssä muodossa.

IV.

Ranskan ja Italian välisen ristiriidan syistä on viime kuukausina niin paljon kirjoitettu että voinen rajoittaa eräisiin yleishuomautuksiin. Tavaltaanhan voi sanoa että nyky-Italian ja Ranskan intressien vastakohtaisuus sai ensimmäisen näkyvän ilmaisuksensa v. 1881 - siis 11 vuotta senjälkeen kun Napoleon III oli ojentanut auttavan kätensä Italian yhdistämiseksi - jolloin Ranska valtasi Italialle niin tärkeän Tunisin. Tästähen sivumennen sanoen aiheutui että Bismarck, joka niihin aikoihin johdonmukaisesti kannusti ranskalaisia heidän siirtomaapyrkimyksissään siten kääntääkseen pois heidän intressinsä Reiniltä^{x)}, käyttäen hyväkseen mainitun valta-

^{x)} Berlinin kongressissa 1878 tämä pyrkimys jo tuli näkyviin, saaden Bismarck tällöin sekä Beaconsfieldin että Salisburyyn kannatuksen.

uksen aiheuttamaa kylmenemistä sisarmaitten väleissä, sai Italian yhtymään tunnettuun kolmiliittoon.

Kun v. 1896 meni umpeen vuodesta 1868 voimassa ollut italialais-tunisilainen sopimus, joka Italialle myönsi täyden suositumuuden, Ranska ei sitä uudistanut, vaan sen tilalle asetettiin sopimuksellinen järjestely, jossa Italia de facto tunnusti Ranskan protektoraatin Tunisissa. Vastapainoksi Italia sai joukon huomattavia myönnytyksiä koskien Tunisissa asuvia kansalaisiaan, joiden italialaisuus säilytettiin sellaisissakin tapauksissa että olivat toisessa tai useammassakin polvessa Tunisissa asuneet. ^{x)} Edelleen myönsi Ranska Italialle suositumuusklauseliin ja kaupallisessa suhteessa oikeuden minimitariffiin, sekä oikeuden rannikkolaivaliikkeeseen ja kalastukseen. Tämän sopimuksen taasen Ranska sanoi irti syyskuussa 1918, osaksi sen vuoksi että se silloin inauguroi uuden kauppasopimuspolitiikan, joka kuitenkin tunnettua ei tunnustanut suositumuusperiaatetta, osaksi sen vuoksi että Italian vaikutus Tunisissa oli pelottavasti kasvanut, osaksi lopulta siitä syystä että Ranska halusi vapaat kädet sodan päätyttyä käytävissä neuvotteluissa koskien Italian oikeuksia Afrikassa, jotka pääpiirteissään oli hahmoteltu jo Lontoon tunnetussa sopimuksessa huhtikuussa 1915 Italian ja ympärysvaltujen kesken. Kun toiselta puolen Ranska nyttemmin suurin piirtein katsottuna on luo-

^{x)} Tätä poikkeusta automaattisesta naturalisoinnista ei myönnetty muille valloille.

punut tästä politiikasta ja jälleen siirtynyt suosituimmuusperiaatteen kannalle^{x)}, vaatii Italia entisen sopimuksen uudelleen voimaansaattamista. V. 1928 se tekikin Ranskalle positiivisen ehdotuksen tässä suhteessa. Tästä onkin sitten neuvoteltu molempien hallitusten välillä vuodesta 1928 lähtien, mutta tulokseen ei ole tultu. Syventymättä tämän monimutkaisen kysymyksen yksityiskohtiin voimme lyhyesti todeta että sen ja siitä aiheutuvien taikka siihen liittyvien muiden siirtomaakysymysten ympärille itseasiassa keskittyvät pääasialliset muutkin neuvottelut.

Ottamalla huomioon viimeksimainitun seikan sekä sen että neuvottelujen muodossa luonnollisesti ei voida keskustella sellaisista seikoista kuin Korsikan ja Savoy'n omistusoikeudesta tai muista sentapaisista prestige-kysymyksistä, sekä katsoen lopulta siihen että Ranskan ja Italian välillä laivastokonflikti näin pian Lontoon kokouksen jälkeen ei tunnu voivan päästä ratkaisuun, ymmärtää että ranskalaisilla ei ole mitään halua päästää neuvotteluja kansainvälisen forumin eteen vaan pitävät he kiinni siitä että niitä - puhtaasti teknillisinä kysymyksinä - on käytävä tavallista diplomaattista tietä. Johdonmukaisesti ranskalai-

^{x)} De facto tämä palautuminen tapahtui ranskalais-saksalaisen kauppasopimuksen kautta v. 1927.

set selittivätkin Wickham Steed'in tunnetun ehdotuksen johdosta alistaa konflikti Kansainliiton ratkaistavaksi, että mitään aluekonflikteja ei ole olemassa^{x)}, ja että he puolestaan eivät katso omistusoikeutensa mihinkään osaan nykyistä metropolitaanista tai siirtomaa-alueitaan olevan riidanalaisen. Steedin ehdotusta ei liene Roomassakaan otettu vakavasti.

Sensijaan olivat Briand ja Grandi toukokuussa Genèvessä todella tulleet from sounds to things. Lontoon yllämainitun sopimuksen (1915) artiklassa 13 luvattiin Italialle sotaan yhtymisen varalta erinäisiä siirtomaaetuja Afrikassa, joista piti tarkemmin neuvoteltaman sodan päätyttyä. Artikla on varsin epämääräiseen muotoon laadittu^{xx)}, ja on sodan päätyt-

x) Tämä tosiasia ei muutu siitä että italialaisen tilaston mukaan Tunisin 160.000 eurooppalaisesta vain 30.000 olisi "todellisia" ranskalaisia, muut italialaisia.

xx) Se kuuluu ranskalaisessa asussa seuraavasti:

"Dans le cas où la France et la Grande-Bretagne augmenteraient leurs domaines coloniaux d'Afrique aux dépens de l'Allemagne, ces deux Puissances reconnaissent en principe que l'Italie pourrait réclamer quelques compensations équitables, notamment dans le règlement en sa faveur des questions concernant les frontières des colonies italiennes de l'Erythée, de la Somalie et de la Libye et des colonies voisines de la France et de la Grande-Bretagne."

On merkillistä, että siksi vakava poliittinen kirjailija kuin on Vossische Zeitungin Hans Zehrer viikkokatsauksessaan 16/5 kirjoittaa, että tässä artiklassa 13 "war den Italienern der Besitz der Gebiete von Tibesti und Borku, Stationen auf dem Wege nach dem Tschad-See und damit nach dem ehemaligen Deutsch-Kamerun, zugesichert worden." Sellaisesta ei artiklassa ole puhuttakaan.

tyä antanutkin aihetta moneen erimielisyyteen voit-
tajien kesken. Englanti puolestaan on kuten muistet-
taneen todella myöhemmin Italialle tehnyt eräitä tä-
män artiklan mukaisia myönnytyksiä (Jubamaassa, So-
malissa, Erytheassa y.m.) sekä auttanut sitä saa-
maan varmemman jalansijan Etelä-Arabiassa, Etioppi-
assa ja ennenkaikkea Albaniassa. Tämä tapahtui Mus-
solinin ulkopolitiikan kulta-aikoina, Chamberlainin
ja Mussolinin ystävyyskautena 1924-27 (tapaamiset Ra-
pallossa, Livornossa y.m.).

Ranskan kanssa sensijaan neuvottelut edelleen
ovat käynnissä eräistä myönnytyksistä Afrikassa Liby-
an ja Tripolitanian suunnalla. Ei liene salaisuus
että Italian nykyisen siirtomaapolitiikan pyrkimys on
- Tripolitanian sotilaallisen varustamisen nyttemmin
päätyttyä - pidentää tätä siirtomaa-alueitaan etelään-
päin Tshad-järvelle - tärkeimmät etapit tällä tiel-
lä ovat Tibesti ja Borku - ja siitä ^{mikäli} ~~uudeksi~~ mahdol-
lista ent. Saksan-Kameruniin, s.o. suurena kaarena
Guinean lahteen Afrikan länsirannikolle. Samalla se
suunnittelee italialaista transsaharalaista rantatietä
mainittuun suuntaan.

Ranska, joka tässä näkee omien afrikkalaisten
intressiensä ja omien transsaharalaisten suunnitelmien-
sa kannalta vaaran - olen ennen useasti alleviivan-
nut siirtomaakysymysten keskeisyyttä nykyhetken Rans-
kassa - on tosin suostunut pienempiin, lähinnä tek-
nillistä laatua oleviin myönnytyksiin Libyan rajalla,

mutta muuten pysynyt kuurona Italian toivomuksille. Genève'ssä toukokuussa Briand nyt todella oli valmis Grandille myöntämään Ranskan puolesta désintéressementin 40.000 neliökilometrin suuruiseen alueeseen Tripolitanian eteläisenä jatkona. Mutta Grandi vaati 60.000! Näitä neuvotteluja piti jatkettaman, kun Mussolini piti yllämainitut kuuluisat kuularuiskupuheensa jotka täydelleen keskeyttivät kaikki neuvottelut.

On kuvaavaa että kun Grandi Daily Herald'issa kesäkuussa selosti Ranskan ja Italian suhteiden nykyistä tilaa ja kun siihen Briand vastasi samassa lehdessä tehden - kuten yleisesti on myönnetty - asiallisesti ja puolueettomasti selkoa neuvottelujen viimeaikaisista vaiheista ja niiden keskeytymisen syistä, ainoakaan fascistinen lehti ei ole saanut julkaista tätä Briandin vastausta!

VI.

Senjälkeenkun ylläoleva jo pääasiassa oli kirjoitettu, on Ranskan ja Italian suhteissa tapahtunut ainakin tilapäinen parannus, sen kautta että Briand neuvottelujen uusimisen helpottamiseksi heinäkuun alussa lupasi Italialle, ettei ainoakaan uuden ranskalaisen sotalaivan rakentamiseen - oli se mitä luokkaa tai kokoa tahansa - ryhdytä enää tänä vuonna. Näytti ensiksi siltä että Mussolini ei suostuisi pitämään tätä lupasta kyllin riittävänä,

mutta suvaitsi sen kuitenkin hyväksyä uusien neuvottelujen pohjaksi. Kun molempien maiden vastaavat ambassadöörit sittemmin ovat saaneet uudet ohjeet ja käyneet kukin kotonaan neuvottelemassa, voidaan neuvotteluihin taasen ryhtyä. Kesän vuoksi ei niitä vielä liene käyty yli sondeerausasteen. Niiden kuluista ainakaan ei ole annettu mitään tietoja.

Briandin yllämainittua toimenpidettä on Ranskassa, varsinkin oikeistotaholla, paljon moitittu. On sanottu 1) että Briand siten todellisuudessa antoi sormen *vacances navales*-käsitteen teoreettiselle hyväksynnälle jota Ranska Lontoossa jyrkästi vastusti; 2) että Ranskan kädet ovat täten vaarallisesti sidotut jos se tarvitsisi toimintavapauttaan muualta uhkaavan vaaran vuoksi; sekä 3) että jos neuvottelut vuoden lopussa eivät ole päättyneet - mikä on luultavinta - ja Briandin käy välttämättömäksi olla pidentämättä nyt myöntämäänsä rakennuslomaa, siitä syntyy uusi ja entistä vaarallisempi väärinkäsitys.

Briandia on Ranskan oikeiston ~~tuomari~~ - eikä vain Cotyn lehdistön - taholta syytetty, ja mielestäni syystä, siitä että hän - samoin kuin yleensä Ranskan vasemmistopuolueet^{x)} - suhteessaan Italiaan liiaksi on antanut sentimentaalisten näkökohtien itseensä vaikuttaa. Ei ole mikään salaisuus että Briand ei ole Mussolinin eikä fascismin eikä edes Italian ihailija. Se mikä sivulla 10 on sanottu ranskalaisten egosentrisyydestä pitää Briandiinkin nähdä

^{x)} Kutsuihan Boncour kerran Mussolinia "Caesar de Carnaval".

täysin paikkansa. Tässä tapauksessa on Briand ilmeisesti antanut yksityisten preferenssiensä mennä maan yleisintressien edelle. Hän ei ole yhtä nähtäisesti niellyt Mussolinin propagandallisia sammakoita kuin Berliner Tageblattin Theodor Wolff, joka haastattelussaan toukokuun 11 p:nä t.v. kakistelematta nieli tämän tapaisia Mussolinin huulilta tulleita kultajyviä: "italialainen fascismi ei ole mikään vinttitavara"; tai "fascismi ei ole taantumusta, vaan auktoritatiivista demokratiaa (!)", y.m.s. Ranskan ulkopoliittista johtoa voidaan syyttää siitä että se on liian kauan antanut tapausten ja mielialojen kehittyä itsestään nykyiselle asteelle.

Luultavinta on että Briand + memoranduminsakin vuoksi - on tällä eleellään tahtonut kaikelle maailmalle osoittaa rauhanrakkauttaan. Hän on sillä taittanut kärjen monelta panettelulta. Toinen asia on tuleeko tämä ele viemään toivottuun tarkoitukseen. Omasta puolestani katson ranskalais-italialaisia neuvotteluja varsin pessimistisesti. Neuvotteluaineisto on liian laaja ja useiden lykkäytymisien kautta liianaksi komplikoitunut, tilapäisratkaisut ovat vain vaikeuttaneet lopputulokseen pääsyä, eikä kokonaisratkaisu ole mahdollinen jollei molemmin puolin omata harvinaisen laajaa psykologista katsetta ja rohkeutta myöntää miten asiat todellisuudessa nyt ovat. Sellaisen rohkeuden olemassaoloa on lupa epäillä molemmin puolin. Ja miten voisikaan olla toisin? Sillä vastakohtat ovat ainakin yhtä paljon abstraktis-moraa-

lista kuin poliittis-konkreettista laatua. Ranska edustaa tässä vastakohdassa staattista elementtiä, Italia dynaamista. Edellinen on jo kauan maantieteellis-poliittisiin muotoihinsa valettu voimakas suurvalta, jonka talouselämä kukoistaa, jonka taloudelliset ja poliittiset suuntaviivat ovat traditionaaliset, jonka sotilaallinen vahvuus on eittämätön ja jonka väkiluku vv. 1870-1930 ei ole noussut kuin 36 miljoonasta 39 miljoonaan. Italia sensijaan on nykyisissä puitteissaan vielä nuori valtio, jonka poliittiset pyrkimykset eivät vielä ole saaneet loppullista plastillista muotoaan, jonka ekspansio haakee puhkaistavia seiniä, jonka asukasluku mainittuna 60-vuotisjaksona on kasvanut 26 miljoonasta 42 miljoonaan ja jonka talouselämä potee monenlaisia vaikeuksia.

Eikö ole liian rohkeata uskoa tämän miltei kosmillista laatua olevan vastakohdan - ehkäpä juuri koska se koskee kahta sisarkansaa - ratkeavan pienten tilapäis- tai osamyönnytysten kautta?

Sen ovat myös Ranska ja Italia itsekin oivaltaneet ja ryhtyneet senmukaisiin toimenpiteisiin suuren yhteenoton varalta. Niistä raporttini toisessa osassa.

Holma.

P.S. Pariisiin palattuani olen parin virkaveljen kanssa keskustellut varsinkin Ranskan ja Saksan

suhteiden viimeaikaisesta kehityksestä. En voi kieltää, että he katsovat tätä kehitystä jossakin määrin synkemmin kuin raporttini alussa olen tehnyt. Kieltämätöntä on että ministeri Treviranuksen tunnetut puheet täällä ovat herättäneet suurta huomiota, mutta haastateltavani ovat aivan samaa mieltä kansani siitä, että Ranskan puolelta ei mikään rauhanrikkomisen vaara Saksaan nähden uhkaa eikä ettei ole pelkoa siitä että viralliset välit ainakaan vielä pääsisivät huonontumaan. Ranskassa ymmärretään, että vaalitaistelun aikana puhutaan ja luvataan enemmän kuin pidetään. Olisi ehkä syytä todella antaa Treviranusten ja Hitlerien astua remmiin, kyllä ääni siitä muuttuisi.

Ruotsin asiainhoitaja minulle kertoi luottamuksellisesti, että Ruotsin Berlinissä olevan lähettilään af Wirsénin viimeaikaiset raportit ovat olleet melko huolestuneita äskeisimpään kehitykseen nähden Saksassa. Kuten tunnettua, kiinnitetään Wirsénin raportteihin Ruotsin ulkoministeriössä suurta huomiota.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 100. Pö.

Parisi.

28/8 1930.

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLEMENT MAROT (VIIIe)

Parisissa syyskuun 3 p:nä 1930.

N:o 1545/448.

LÉGITIMATION		
34/144 Pac. 1930		
8/9.30		LEL
ASIA	ASIA	ASIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 100 B, joka sisältää:

Ranska ja Italia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ministeri Axel SOLITANDER,

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

SUOMEN VALTIOMINISTERIÖ		
34141 Lu. D 30		
8/9-30	5	LE
RIIPPA		ASIA
5	06.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 100 B.

(Jatkoa raporttiin N:o 100 A.)

Parisissa elokuun 28 p:nä 1930.

Ranska ja Italia.

VII.

On tullut eräänlaiseksi sananparreksi sodanjälkeisessä Euroopassa, ei ainoastaan ent. keskusvalloissa vaan myöskin ent. neutraalisissa maissa, puhua Ranskan militarismista ja sotilaallisesta hegemoniasta. Rupeamatta tätä sanontatapaa, jonka aiheuttajana usein on yhtä paljon sentimenttaalisuus kuin asiallisuus, lähemmin tässä erittelemään, haluan ainoastaan, mitä tulee Ranskan armeijan mieslukuun ja kuntoisuuteen äkillisen sodan syttyessä idässä tai kaakossa, viitata siihen erinomaisen kiintoisaan sananvaihtoon, jota Ranskan aikakauskirjoissa ja lehdistössä viime aikoina on käyty tulevaisuuden armeijan kokoonpanosta ja tehtävistä varsinkin silmällä

pitäen kenraali von Seecktin kuuluisaksi tulleita ja Ranskassa suurta ja ansaittua huomiota herättäneitä kirjasia tältä alalta, sekä ennenkaikkea siihen että Ranskassa nykyään on vallalla yksivuotinen palvelusaika^{x)}. Kahden maan voimasuhteita verrattaessa ei tule liioin unohtaa, että ei ainoastaan armeijan suuruus ja sotavarustukset vaan kansakunnassa vallitseva yleinen ajattelutapa ja potentiaalinen sotavalmeus yhtä suuressa määrin ovat otettavat huomioon, jonka vuoksi jokainen pelkän tilaston pohjalta tehty vertailu jää ontuvaksi. Tätä taustaa vastaan katsottuna on myönnettävä, että vähemmän sotilaallisesti eli militaristisesti ajattelevaa kansaa, kuin on nyky-Ranska ei Euroopan kontinentilla ole.

Aivan riippumatta ylläsanotusta luulisin että nykyisten poliittisten suhteiden ja nykyisten konstellatioiden vallitessa tuskinpa kukaan vastuunalaisessa asemassa oleva ranskalainen valtiomies voisi menettellä toisin kuin tekee nykyinen Ranskan hallitus ylläpitäessään nykyistä armeijaa ja pyrkiessään lisäämään maan turvallisuutta. Olen raporttini edellisessä osassa jo viitannut Ranskan poliittiseen isoiloitumiseen viimeisen vuoden kuluessa. Lyhyt yhteenveto lienee paikallaan. Pohjoisessa Englanti yhä selvemmin vetäytyy pois Euroopan muusta yhteisöstä ja lähentelee Yhdysvaltoja ja yleensä anglosaksista maa-

^{x)} Eversti Martola on näistä kysymyksistä ja varsinkin Ranskan ent. yliesikuntapäällikön Debeneyn kirjoituksista tehnyt erikseen selkoa. (Debeney asetui niissä kansallisarmeijan kannattajien puolelle.) Aivan Viime aikoina on Matinissa sen päätoimittaja St. Lauzanne julkaissut pitkän kirjoitussarjan näistä asioista.

ilmaa - tosin lienee lupa epäillä, ovatko Lontoon ja Washingtonin vuosi sitten tapahtunut lähentelysenjälkeisenä aikana tuottanut tuon lähentelyn ihailijoille molemmin puolin Atlantin sitä tyydytystä jota he olivat odottaneet. Alppien eteläpuolella Mussolini heiluttelee tuppeaan ja kiihoittaa teatraalisuuteen ja suurisuisuuteen taipuisaa Italian kansaparkaa eksaltatioon, joka voi käydä vaaralliseksi Euroopalle, yleiselle rauhalle ja sille itselleen. Idässä puhutaan yhä selvempää kieltä, ja kansa tulvii vaaliurnille äänestääkseen hullua Hugenbergia tai entistä itävaltalasta parturia Hitleriä, jotka molemmat kilvan mutta yhtä halpahintaisesti lupailivat suloisia kostonmahdollisuuksia. Ja vielä idempänä on Venäjä, jossa koko kansakunta kuten muinoin Spartassa koko elämänsä ajan on valtion palveluksessa, s.o. kasvatetaan sotilaaksi. Onko kummaa, jos näissä olosuhteissa ranskalaiset eivät halua vapaaehtoisesti riisua aseitaan! Ja mistä tulevatkaan huu-dot Ranskan sotilaallisesta hegemoniasta? Vastaus: Englannista, Saksasta, Moskovasta ja Italiasta! Siis niistä neljästä maasta, jotka kateellisin silmin näkevät Ranskan menestyksen yhä jatkuvan.

Olkoon Ranskan sotainen hegemonia kuinka suuri tahansa, meillä ymmärtääkseni ei ole mitään syytä esiintyä Euroopan omanatuntona tässä suhteessa. Haluan uudistaa vielä kerran jo monasti sanomani, että me Suomessa voimme olla lievimmin sanoen kii-

tolliset siitä, että Euroopassa vielä on olemassa edes yksi maa, joka ei kulje Moskovan talutusnuorassa, niinkuin kulkevat tällä hetkellä Lontoo, Berliini ja Rooma, yksi maa, joka meitä hädän tullen mahdollisesti olisi valmis auttamaan. Tämä tosiasia on sitä tärkeämpi kun ajattelemme, että skandinaavisista maista ei olisi pienintäkään apua odotettavissa, ei liioin sosialistien johtamasta Englannista, ei liioin Moskovan kanssa kuhertelevasta Saksasta^{x)}. Ja edelleen: lehdissämme unohdetaan niin julman usein, että meidän ainoa mahdollinen linjamme Genèvessä turvallisuuskysymykseen nähden on sama kuin Ranskan, s.o. Ranskan kolme Genève-teesiä: turvallisuus, harjoitetut reservit ja vedenalaiset ovat aina olleet ja tulevat aina olemaan meidän itsensäisyytemme tukipylväät, sekä diplomaattisesti että puolustuksellisesti.

VIII.

Ranskan sotakunnon pystyssäpitämistä arvosteltaessa unohdetaan varsin usein vielä seuraava näkö-

x) Jos joku vielä epäilee Moskovan ja Saksan sotilaallista yhteisymmärrystä, joka saa ilmaisunsa piakkoin tapahtuvassa henkilövaihdoksessa Reichswehrin johdossa, niin lukekoon Germanian tätä koskevan kirjoituksen eilispäivältä (27/8).

kohta. Kaikista Euroopan maista lienee Ranska edelleen se, joka vähimmin kärsii kaikkialla vallitsevasta taloudellisesta pulakaudesta, jonka pankkiholvit ovat täynnä keltaista kultaa, jossa työttömyys on tuntematon ja jossa varallisuus on tunkeutunut kansakunnan pohjimmaisiiin kerroksiin saakka. Olisi houkuttelevaa tätäkin ilmiötä lähemmin eritellä, mutta koska sellainen erittely veisi meidät liian kauaksi aineestamme, rajoitun pariin huomautukseen. ^{*}

Tapaa usein, liiankin usein Ranskan ulkopuolelta tulevia ja varsinkin germaanisesti kasvatettuja henkilöitä, jotka eivät Ranskassa viihdy, osaksi täällä vallitsevan toisenlaisen ilmapiirin vuoksi, osaksi ja ehkä ennenkaikkea siitä syystä että heidän mielestään tšekäläiset laitokset ja tavat ovat takaperoiset. Erinomaisen tavallista on varsinkin kuulla pohjoismaisten suusta ihmettelyä siitä, että Ranska taloudellisesti ei ole tehnyt suurempia edistysaskeleita, uudistanut vanhentuneita laitoksia, ottanut

^{x)} Täynnä kummastusta olen lukenut Hufvudstadsbladetin pääkirjoituksen t.k. 13 p:ltä, jossa Ranskan taloudellista elämää eritellään. Kirjoituksessa koetetaan tehdä valkoinen mustaksi, josta on seurauksena että kirjoituksen antama kuva suurin piirtein on tosiasioiden täysi vastakohta!

käytäntöön uusia metoodeja, että julkiset rakennukset ovat kurjassa kunnossa, y.m. y.m. Nykyisen pulakauden aikana on käynyt selvää selvemmäksi, että ranskalaisten niin paljon moitittu takaperoisuus tai sanokaamme mieluummin varovaisuus adoptoida uutta, ennenkuin tämä on etukäteen läpeensä kokeiltua -
suhteessa/
missä /ranskalainen vanhoillisuus todella joskus on omiaan kummastuttamaan - sille on osoittautunut aavistamattomaksi hyvinvoinnin lähteeksi. Niinpä saattoi kauppaministeri Flandin eräässä äskettäin puheessaan täydellä syyllä tehdä herttaista pilaa Ranskan olojen panettelihoista ja ilkkujista sanoen m.m.:

"La prospérité n'a été acquise, ne sera maintenue et développée qu'à condition de respecter cet équilibre des productions et cette modération dans les programmes qui caractérisent les richesses naturelles et spirituelles de la France.

On a raillé parfois notre esprit de prudence, peut-être est-ce parce que la civilisation française est la plus ancienne dans le monde moderne que notre génie a acquis cette mesure dans l'action, qui nous prive parfois de profits momentanés, mais qui nous garantit contre les destins changeants, et aussi ce goût de la création qui, en nous affranchissant des routines stériles du passé, adaptent sans répit les pensées et les actes du présent aux possibilités futures.

Deux faits actuels nous en apportent une nou-

velle démonstration. Voici en effet que dans les Etats-Unis d'Amérique, que trouble aujourd'hui la discordance du rythme de la production et du rythme de la consommation, certains économistes s'avisent que, faute d'avoir accordé ces rythmes, la philosophie du gaspillage deviendrait la loi suprême d'évolution d'une humanité en délire, réduite pour solder les factures du présent à tirer toujours plus de traites sur l'incertain avenir."

Tämä olisi ehkä hyvä pitää mielessä niidenkin suomalaisten, jotka mittaavat kaikkia tšekäläisiä oloja kotoisilla mitoilla ja jotka näkevät taloudellisen autuuden joko amerikanisoivassa supermerkantilismissa tai germaanisessa superorganisatiossa ja jotka helposti unohtavat, että ainoa menestyksen ehto elämässä ei ole amerikkalainen tempo.

Palatessamme lähtökohtaan totean, että Ranska tekisi itseään kohtaan rikoksen, jos se yllähoittelemissani poliittisissa ja taloudellisissa olosuhteissa vapaaehtoisesti luopuisi mahdollisuuksistaan käyttää nykyistä taloudellista nousukauttaan vahvan puolustuslaitoksen luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Ei tule liioin unohtaa sitä, että ne, jotka tätä kaudehtivat, ovat itse joko ulkonaisesta aseistuksesta parhaasta päästä riisutut, kuten Saksa, josta toiselta puolen preussilaisuus sen sanan sotilaallisessa merkityksessä tuskin lienee vielä hävinnyt, taikka ovat taloudellisessa ahdinkotilassa, kuten Englanti ja

Italia. Luuleeko kukaan järkevä ihminen, että Englanti vapaaehtoisesti olisi luopunut, kuten se viime vuoden kuluessa on tehnyt, tähänastisesta suprematiastaan merellä, jolleivät taloudelliset näkökohdat olisi sitä siihen pakottaneet? Albionin talasokratian menetys ei suinkaan perustu ainoastaan siihen viime sodassa muka saavutettuun kokemukseen että suurten taistelulaivastojen aika on ohi! Italia taas, jonka fascistinen ekspansiohalu ei ole suorassa suhteessa sen nykyiseen sotavalmenteen eikä sen taloudellisiin mahdollisuuksiin, on pakotettu vaatimaan teoreettista yhdenvertaisuutta, jota se ei voi saavuttaa, pelkästä kateudesta onnellisemmassa asemassa olevaan naapuriinsa nähden. Voimasuhteita mitataan tänään toisillakin mitoilla kuin ennen. Nämä muuttuneet näkökohdat tulevat runsain mitoin Ranskan hyväksi.

II.

Ranskan taloudellinen hyvinvointi ja sotilaallinen itsevarmuus ovatkin johtaneet siihen, että aikaisempien, varsinkin kartellinaikuisten parlamentaaristen riitojen aikana laiminlyötyihin rajapuolustustoimenpiteisiin nyttemmin kaikessa hiljaisuudessa on tarmolla ryhdytty. Ei ole asiani näistä puhtaasti sotilaallisista seikoista raportoida, sen tekee eversti Martola, mutta eräät seikat ansaitsevat kuitenkin poliittisestikin katsottuna huomiota, ne kun samalla muodostavat osan siitä Ranskan uu-

desta yleisestä aktiviteetista, jota eräs saksalainen poliitikko niin oikein kutsuu "die grosse neue realpolitische Offensive Frankreichs", tai jota myöskin voisi Tardieun sanoja käyttäen kutsua "kaikkien voimien intensiiviseksi keskittämiseksi". (Tämähän on kaikissa Tardieun viimeaikaisissa puheissa läpikäynnä leitmotiivina.) Jos Italia todella hyökkäisi Ranskaan, on sillä oleva vastassaan kansakunta joka ei halua sotaa mutta joka ei liioin aio antaa kansansa leikkiä.

Ranskan hallitus on äskettäin esittänyt lähivuodeksi uuden rautatieohjelman, joka käsittää lähemmä 4,000 km. uusia teitä, nousten tämän ohjelman toteuttamisen arviolaskelma n. 10 miljardiin frangiin. Tästä ohjelmasta n. 800 km. on tarkoitettu nimenomaan strateegisiksi linjoiksi kaakkoisrajalla maksaen yhteensä 4,7 miljardia frangia. Niiden rakentamiseen ryhdytään ensi tilassa. Huomiota herättää erikoisesti uusi rata, joka yhdistäisi Avignonin Touloniin ja siten melkoisesti lyhentäisi Parisin yhteyttä Rivieran kautta kaakkoiskolkkaan, aikaavievästä poikkeamisesta Marseillesiin kun siten päästäisiin. Useat matkustajat, jotka viime aikoina ovat ranskalais-italialaisella rajaseudulla liikkuneet, kertovat siellä vallitsevasta vilkkaasta toiminnasta, manöövereistä, harjoituksista, teiden rakennuksista y.m. molemmin puolin, mikä ei suinkaan ole mikään rauhoittava perspektiivi tulevaisuuteen nähden. Rajavartiostoja on lisätty ja pieniä kahakoitakin on sat-

tunut. Molemmiin puolin rajaa on liikkunut maan mahtavimmat - Mussolini itse useampaan kertaan, Ranskan sotaministeri y.m. Tähän ilmiöpiiriin kuuluu myöskin tavallaan Doumerguen matka Algeriaan viime keväänä satavuotisjuhlan johdosta, joka tapahtui suurella sotilaallisella tantamalla ja joka luonnollisesti oli italialaisille paha silmätikku. Doumerguen käynnin jälkeen kävi Algeriassa samoin sotaministeri Maginot, jota seurasi suuri määrä yleisesikuntaupseereja. Ennen lähtöään Toulonista neuvotteli hän vielä sotajoukkojen ylipäällikön, marsalkka Pétain'in ja yleisesikuntapäällikön, kenraali Weygand'in kanssa, jotka molemmat juuri sitä ennen olivat tarkastaneet rajavarustustoimenpiteitä Italian rajalla. Tätä kirjoitettaessa ovat sotaministeri Maginot, hänen valtiosihteerinsä Ricolfi, Weygand y.m. suuren upseerijoukon saattamina uudelleen kaakkoisrajalla suuria manöövereitä seuraamassa.^{x)}

^{x)} Kuvaavaa on myös että Maginot on ent. rintamaupseeri, sotainvaliidi ja vahvan puolustuksen tunnetuimpia asianajajia, samoin että sotaministeriön valtiosihteeriksi Ricolfi (muistaakseni sotaministeriössä ei aikaisemmin ollut valtiosihteeristöä) on nizzalainen, siis kotoisin juuri kaakkoiskulmasta ja député Alpes Maritimes departementista.

P.S. Konsulimme Algerissa kertoi minulle myöhemmin että ranskalaiset ovat keskittäneet huomattavia joukkoja Tunisiin, arviolta noin 50,000 miestä, m.m. paljon tykistöä, jota on tuotu Marokosta ja Algerista. Italialaisten hyökkäys Tripolitaniasta Tunisiin on tämän kautta käynyt mahdottomaksi.

Näitä ranskalais-italialaisen vastakohdan ilmenemismuotoja voisi luetella pitkältikin,^{x)} mutta yllämainitut riittävät osoittamaan, että tilanne on kärjistynyt ja että molemmin puolin varustaudutaan kaikkien yllätysten varalta. Haluan nimenomaan alleviivata, etten suinkaan usko sodanvaaran olevan ovela, sillä Ranskalla puolestaan ei ole mitään syytä ryhtyä sotaan, eikä ainakaan Briandin johtaessa Ranskan ulkopoliittikkaa tarvitse ottaa preventiivisen sodan mahdollisuutta huomioon. Italiassa taas tunnetaan liiankin hyvin Ranskan sotilaallinen ylemmyys. Mutta vaara on siinä että nyt, kuten ennen vuotta 1914, molemmin puolin kilpaa varustaudutaan, että kaikessa hiljaisuudessa ajatellaan sodan mahdollisuutta, kunnes eräänä kauniina päivänä on menty niin pitkälle ettei takaporttia enää löydy. ~~Elkäämme~~ unohtako, että kaikilla Euroopan asetehtailla nykyhetkellä on enemmän työtä kuin koko sodanjälkeisenä aikana.

X.

Sillä välin Mussolini on, kuten tunnettua, ryhtynyt laajaan diplomaattiseen toimintaan varsinkin Itä- ja Kaakkois-Euroopassa repiäkseen alas Ranskan Versailles'in jälkeisen, siellä vaivoin aikaansaaman

^{x)} Niihin kuuluu myös fascistisen Italian pyrkimys ylläpitää italialaisuutta Etelä-Ranskassa asuvissa italialaisissa, joita Rooma taloudellisestikin kannattaa, sekä yhä uusiutuvat, Ranskassa asuvien antifascististen pakolaisten aiheuttamat selkkaukset.

tasapainon ja hankkiakseen sielläpäin uusia ystäviä, siten vahvistaakseen diplomaattisilla rinnakkaisakti-
oilla asemaansa ja prestigeään.

Lienee syytä muistella tätä Mussolinin toimin-
taa hieman lähemmin.

Tunnettuahan on, että yksi Mussolinin ulkopo-
liittisia valtteja, ehkäpä tärkein, on se, että Ita-
lialle rauhanteossa ei toteutettu läheskään kaikkia
niitä lupauksia, joilla sitä oli sotaan houkuteltu.
Ei voi olla tähän huomauttamatta, että tästä Musso-
lini ainakin osaksi saa syyttää itseään, hän kun,
kuten muistettaneen, oli kaikkein innokkaimpia sota-
propagandisteja Italian yhtymiseksi ympärysaltoihin.
Nykyään voinee liioittelematta väittää, että jos Ita-
lia loppuun saakka olisi pysynyt puolueettomana^{x)}, se
olisi voinut taktikoimalla saada itselleen paljoa suu-
rempia etuuksia kuin minkä se Versailles'issa sai.
Olihan ranskalais-italialainen raja diplomaattisesti
ja sotilaallisesti katsoen Ranskan rintaman ehkä arin
kohta Italian yhtymiseen saakka. Diplomaattisella pe-
lillä ja pysymällä neutraalina Italia olisi todennä-
köisesti suuremmitta vaikeuksista voinut saada ainakin
osan haluamaansa Savoijia. Tässä suhteessa siis Mus-
solinin ei ole lupa syyttää toisia, eikä Italian
osanotto sotaan ympärysaltojen puolella lisännyt sen

x) Luovailemalla Kolmiliiton sille asettamien
vaatimusten ja Italian v. 1902 Delcassén kanssa sol-
miman "jälleenvakuutussopimuksen" välillä.

poliittista ja moraalista prestigeä edes näissä maissa itsessään!

Eräässä hyvin suurta huomiota herättäneessä kirjoituksessa Revue de Paris'ssa t.k. 15 p:nä on kreivi Sforza, Italian ent. ulkoministeri ja sodan jälkeen, Mussolinin valtaantuloon saakka, Italian ambassadööri Parisissa, suoraan sanonut, että hänen mielestään mikään ympärysvallloista ei rauhanteossa saavuttanut niin paljoa kuin Italia, koska sen ainainen antagonistti, Itävalta-Unkarin kaksoismonarkia, rauhanteossa hajosi alkuteki jöihinsä. (Mainitsemista ansaitsee, että kreivi Sforza, joka tosin on Mussolinin vihollinen ja joka asuu osaksi Ranskassa, osaksi Belgiassa - hänen vaimonsa on belgiatar - kirjoituksessaan kauttaaltaan asettuu puolustamaan italialaisia intressejä. Ambassadöörrikautenaan hän työskenteli Italian ja Ranskan lähentelemisen hyväksi.) Tätä taustaa vastaan katsottuna saa ehkä myöskin osaksi selityksensä Italian huono onni Versailles'issa. Kuten raporttini alkuosassa jo huomautin, luvattiin Italialle suuria etuuksia sekä Välimeren rannalla, ennenkaikkea Adrianmeren rannalla, että myös Afrikassa sotaan yhtymisen varalta. Tämä Lontoon-sopimus (1915) tehtiin aikana, jolloin kukaan ei vielä uneksanutkaan Itävalta-Unkarin hajaannusta. Itävalta-Unkarin Italialle aina tuottaman vaaran ja uhan lakkaaminen merkitsi senvuoksi Italialle jo itsessään niin suurta etua että tämä jossain määrin oikeutti

vähentämään Lontoossa sille luvattuja myönnytyksiä. Sitäpaitsi ei ole unohdettava, että kaikkia niitä myönnytyksiä, joita Italialle oli luvattu Adrianmerta ympäröivissä slaavilaisissa maissa Itävalta-Unkarin kustannuksella, ei rauhanteossa sille voitu myöntää siitäkään syystä, että sillä välin - Korfun kuuluisassa kokouksessa heinäkuussa 1917 - nykyisen Jugoslavian syntysanat oli lausuttu, joten siis jokainen Adrianmeren rannoilla Italialle annettava kompensatio olisi merkinnyt sodassa paljoka karsineen ja ympärysvallolle uskollisena pysyneen Serbian alueellista vähennystä. Tunnettuahan sitäpaitsi on että Wilson suosi serbialaisia Italian kustannuksella. ^{x)}

Loppumattomien neuvottelujen ja yhä uusien vaikeuksien jälkeen päästiin kuitenkin Italian ja Jugoslavian kesken eräänlaisiin, jos kohta väliaikaisiin sopimuksiin vuosina 1920-24, s.o. niihin aikoihin jolloin Rooma vielä kulki Parisin kanssa rinnan (m.m. Saksan-politiikassa), ja näytti jo silloin, että - huolimatta d'Annunzion Fiume-seikkailus-

^{x)} Vähemmän tunnettua lienee sensijaan että Parisin rauhanneuvottelujen loppupuolella Italia äkkiä alkoi vastustaa Itävalta-Unkarin täydellistä jakoa, koska se loppujen lopuksi sittenkin vähemmän pelkäsi sisäisten kansallisuusriitojen heikentämistä ja vanhuuttaan potevan kaksoismonarkian, kuin tulevan Jugoslavian, s.o. vahvan ja nuoren kansallistalon, naapuruuksia.

ta y.m. - Italian ja Jugoslavian välillä ehkä päästäisiin yhteisymmärrykseen. Mutta senjälkeenkuin faasismin päästyä valtaan Rooman ensimmäinen sodanjälkeinen ulkopoliittinen kausi - yhteisymmärrys Ranskan kanssa - alkoi kallistua loppuaan kohti, nämätkin välit ovat uudelleen huonontuneet ja muodostavat, katsoen Parisin ja Belgradin välillä vallitsevaan läheiseen ystävyYTEEN, ranskalais-italialaisessa vastakohdassa arvan probleeman, jonka ratkaisemattomuus vielä voi koitua vaaraksi koko Euroopan rauhalle.

Täytyy sensijaan myöntää, että Mussolinin diplomaattiset voitot Kreikassa, Turkissa, Bulgariassa ja varsinkin Unkarissa ovat olleet suuremmat kuin Ranskan. Paradoksaalisesti voi ehkä sanoa, että Mussolini luulee perineensä Balkanilla sekä tsaarien paleologiset unelmat että Itävalta-Unkarin ambitiot ja koettaa vetää siitä johtopäätökset. Viime aikoina on Italia myös tehnyt huomattavia ponnistuksia Itävallassa, Rumaniassa ja Puolassa, osaksi siinä onnistuenkin. Zaleskin ja Grandin ystävyys ja keskinäiset vierailut ovat Parisia hermostuttaneet. Kerrotaan myös että Rumaniassa uuden kuninkaan sympatiat olisivat ainakin yhtä paljon Italiassa kuin Ranskassa. Todistuksena tästä mainittakoon hänen Mussolinille aivan äskettäin myöntämänsä korkea kunniamerkki, jollaista ainoatakaan ei ole myönnetty ranskalaisille, vaikka hän täällä eleli nelisen vuotta maanpa-

kolaisena. A priori en uskoisi, että kuningas Carol on mikään Briandin tai Briandin Ranskan ihailija.

Massolinin toiminta Kaakkois-Euroopan maissa on kieltämättä Ranskassa herättänyt vastakaikua, mistä näkyviäkin ilmaisuja on rekisteröitävissä. Viime aikoina on paljon ranskalaisia johtohenkilöitä kuumeisella kiireellä lähetetty kaakkoon - Loucheur on liikkunut Belgradissa, Bukarestissa ja Pragissa, kenraali Gouraud samoin Rumiassa ja Turkissa, eräät hallituksenjäsenet kävivät äskettäin Varsovassa, johdattavien taloudellisten ja intellektuaalisten piirien nouseva kiinto Wieniin on merkillepantava, y.m. Jo toista vuotta sitten alettiin myös huomata Parisissa, että Unkaria oli - osaksi sentimenttaalisista ja sisäpoliittisista, osaksi ulkopoliittisista (pieni entente!) syistä - laiminlyöty, ja Ranskan ja Unkarin välejä on siitä lähtien päivä päivältä parannettu. Silti Rooman ja Budapestin ystävyys ei ole vähentynyt. (Pienenä huvittavana sivuseikkana mainitsen, että olen täällä ja muualla voinut huomata unkarilaisten ja italialaisten diplomaattien kanssa käynnin olevan mitä vilkkaimman.) Näyttää siltä että Ranska Kaakkois-Euroopassa mielellään näkisi Pienen Ententen ja muiden Balkanin maiden lähentelyä, toivoen siten niissä seuduissa muodostuvan suuren valtiorhman vastapainoksi sekä Italialle että Saksalle. Tämä uskonstellatio tosin ei kypsyne kädenkäänteessä.

XI.

Mussolinin toiminta Balkanilla tähtää luonnollisesti Ranskan hegemonian vähentämiseen ja Ranskan johdossa kulkevan pienen ententen sisäisen yhteisymmärryksen heikentämiseen. Itseasiassahan sellaiset seikat kuin rumanialaisten ja unkarilaisten agraaripiirien äskeiset neuvottelut, Sinaian tunnettu agraarikoous ja monet muut seikat todistavat, että Balkanilla uudet intressit alkavat vaatia uusia muotoja. Kaikki nämät ilmiöt ovat kuitenkin vähäpätöisiä Mussolinin viimeisen diplomaattisen otteen rinnalla, sen nim. että hän eurooppalaiseen kaaokseen on heittänyt ajatuksen rauhansopimusten revisiosta. On todettava, että Mussolini tarttui tähän aseeseen vasta senjälkeenkuin hänen ja Lontoon välit olivat huonontuneet. Niinkauankuin Mussolinin ja Chamberlainin ystävyys, joka seurasi Rooman ja Parisin yhteisymmärrystä ensimmäisinä sodanjälkeisinä vuosina, jatkui - ja todennäköisestihän Chamberlain tällä ystävyydellä tahtoi jossain määrin sordinoida Ranskan hegemoniaa etelässä^{x)} - revisiokysymys ei Mussolinia kiinnostanut. Vasta kun Mussolini tunsi isoiloitumisensa länsivaltoihin täydell-

^{x)} Samoista syistä kait Englanti myös edesauttoi italialais-espanjalaisen ystävyyssopimuksen syntyä, josta aikoinaan paljon puhuttiin, mutta jonka merkitys on osoittautunut varsin vähäiseksi.

liseksi, hän turvautui valttiin, jonka hän tiesi vetävän Keski-Euroopassa ja idässä. Unkari, joka politiikassa aina liikkuu n.s. yhtä tasoa muita ylempänä ja jolla aina on ollut lähimpinä naapureinaan sille katkeria vihollisia, tarttui kohta tarjottuun käteen. Saksa sensijaan, tuntien vanhan totuuden että politiikassa ei osteta mitään pysyväistä halvalla, ainakin Stresemannin eläessä epäroï syistä, jotka raporttini alkuosassa mainitsin. Tulee kuitenkin kysyneeksi itseltään, olisiko esim. Treviranus viime viikkoina voimut käyttää sellaista kieltä kuin hän on tehnyt, jollei hänellä olisi ollut taka-ajatuksena, joskaan ei vielä takataskusaan, yhteisymmärrys Rooman kanssa. Ranskassa on myös herättänyt huomiota se erikoinen kohteliaisuus, jota osoitettiin Italian puolelta Saksan laivastosalalle sen käydessä äskettäin Välimerellä. Vetääksemme johtopäätöksen ylläsanomastani, on mielestäni tehtävä se kiintoisa toteaminen, että kun vielä kolme neljä vuotta sitten Europan maista puhuttaessa olimme valmiit jakamaan ne ranskalaismielisiin ja saksalaismielisiin, voimme nykyään havaita, että yhä suuremmassa määrin ja yhä tietoisemmin alamme ryhmittää Europan maat uudella tavalla, nim. Italian ystäviin ja Ranskan ystäviin. Jos kohta tämä väite, kuten jokainen iskusana, on jossain määrin paradoksaalinen, luulen kuitenkin että huomio pitää paikkansa, todistaen osaltaan Mussolinin diplomaattisen aktiviteetin menestystä, osaksi Saksan todellista alennustilaa, kuin myöskin Englannin lisääntyvää iso-

loitumista muusta Euroopasta.

Italian Eskettäinen uusi sopimus Moskovan kanssa todistaa Mussolinin häikäilemättömiä menettelytapoja. Hänen Briandin memorandumiin antamassaan vastauksessa oleva viittaus Venäjän ja Turkin osallistumisen suotavuuteen on Moskovan ja Italian välisen lämpenemisestä samoin todistuksena.^{x)} Italialais-

^{x)} Sivumennen mainittakoon, että Parisissa luullaan Turkin tšekäläisen ambassadöörin Fethi Beyn siirtymisen sisäpolitiikkaan - hän on jo jättänyt tšekäläisen paikkansa - ja uuden vapaamielisemmän puolueen syntymisen hänen nimissään Ankarassa merkitsevän ajanpitkään Turkin lähentelyä Kansainliittoon, vaikkakin toiselta puolen se seikka, että Mustafa Kemal läheinen ystävä Fethi Bey päämiehensä toivomuksesta, ehkäpä käskystä, perustaa uuden puolueen saman päämiehensä tähän asti kannattaman yksipuolue-systeemin rikkomiseksi ja saman päämiehen toista suosikkia, Turkissa suurta arvoa nauttivaa pääministeri Ismat Pashaa, "Lausannen" voittajaa", vastaan(sic), itsessään on siksi paradoksaalinen ja vaikeasti selitettävissä oleva ilmiö eurooppalaisen silmillä katsottuna, että lienee syytä toistaiseksi suhtautua varovaisesti kaikkiin näihin kysymyksiin. Näyttää melkein siltä että Mustafa Kemal katsoo hetken tulleen, jolloin hänen suunnitelmilleen ja maan arvolle on edullisempaa, jos maassa on kaksi puoluetta kuin

moskovalaisen sopimuksen takana lienee useitakin päämääriä. Ensiksikin se kohdistuu Yhdysvaltoihin vastatoimenpiteenä Yhdysvaltain tunnettua tullipoliitikkaa vastaan. Toiseksi Italia pyrkii sen kautta saamaan uutta vaikutusvaltaa Mustallamerellä, jonka laivaliikkeestä nyt jo enemmän kuin 50 % on italialaisten käsissä. Kolmanneksi se on tähdätty Ranskaa ja Euroopan yleistä tasapainoa vastaan, ja neljänneksi se merkinnee lähentelyä Saksaan Moskovan kautta. Italian uusi Moskova-kuhertelu, josta meillä Suomessa ei ole minkäänlaista syytä olla iloisia, on jo aiheuttanut sen, että Washingtonin tunnetut toimenpiteet Venäjän vientiä vastaan äkkiä ovat de facto peruutetut. Myöskin Ranskassa olen parissa lehdessä huomannut varovaisia lausuntoja siihen suuntaan että ranskalais-moskovalaisia kauppasuhteita jälleen olisi elvytettävä. Kumma kyllä toinen näistä lehdistä on L'Europe Nouvelle, jonka päätoimittajatar, neiti Weiss, aikoinaan välitti Rakovskin ja Parisin sanomalehdistön erään osan ystävyysuhteita. Kannattaa myös mainita, että Kerenskin tšekäläinen lehti aivan

yksi ja että hän mahtisanallaan luo sitä vastaavat muodot. (Tulee ajatelleeksi oppositiopuolueen vanhaa nimitystä Englannissa "His Majesty's Royal Opposition".) Myös Ruotsin uusi lähettiläs Turkissa Heidenstam, jonka äskettäin täällä tapasin, oli taipuvainen näin arvostelemaan tilannetta. - Muuten Fethi Bey aikoinaan, muorturkkilaisten syntyvuosina, järjesti Tripolitanian puolustuksen, joten hän tuskin voi olla persona grata Roomassa. Hän on kait muuten ensimmäinen aktiivisesti toiminut muorturkkilainen, joka /tulee valtaan. Hän on jo kauan ollut Mustafa Kemal in suosikkeja, m.m. viettäen kaikki kesänsä tämän vieraana.

Äskettäin arasti viittasi odotettavissaoleviin kauppaneuvotteluihin Moskovan ja Parisin välillä. Ei ole kuitenkaan tietääkseni sattunut mitään, joka oikeuttaisi vetämään tällaisia johtopäätöksiä.

Mussolinin diplomaattisista voitoista puhuttaessa ei tule unohtaa sitä suurta prestigien lisäystä, jota hänelle persoonallisesti ja Italian kansalliselle aatteelle sittenkin merkitsee Lateraanin sopimus viime vuoden helmikuulta. Jo silloin rohkenin eräässä raportissani huomauttaa että, koska todennäköisesti paavi edelleenkin aina tulee olemaan italialaissyntyinen ja pyhä kolleegi kokoonpantu enemmistöltään italialaisista, Lateraanin sopimus ajanpitkään voi italialaisuudelle tuottaa maallista lisämahtia, varsinkin kun tälle sopimukselle, huolimatta katolisen kirkon yleismaailmallisuudesta, ei ole hankittu kansainvälistä, s.o. muiden katolisten maiden ratifiointia. Tämä olettaus on ainakin yhdessä tapauksessa jo näyttäytynyt todeksi. Tarkoitin sitä aktiivista osaa, jota Kuuria ja varsinkin sen uusi valtiosihteeri, kardinaali Pacelli, ent. paavin nuntius Berlinissä, ovat näytelleet tunnetussa Maltan konfliktissa, missä kirkko selvästi on asettanut kannattamaan sikäläisiä italialaisia kansallisuuspyrkimyksiä Englantia vastaan.

Tässä yhteydessä lienee paikallaan myöskin palauttaa mieleen ne tuontuostakin uusiutuvat huhut, joi-

den mukaan Italia suunnittelisi aikaisemmin tai myöhemmin vaatimusten esittämistä Syyrian mandaattiin nähden. Jos kohta Ranskan nykyinen asema Syyrian mandataärinä ei liene missään suhteessa kyseenalainen^{x)} - Kansainliiton viimeinen mandaattiraporttiin päinvastoin antaa täyden tunnustuksen siitä tavasta, jolla se Syyriassa ja Libanonilla on hoitanut mandaattitehtäviään - on kuitenkin tunnettua että Italia tekee innokasta propagandaa niissä osissa Etu-Aasiaa, joita 1700-luvulta asti on pidetty ranskalaisen vaikutuksen ja ranskalaisen sivistyksen etuoikeutettuina alueina, ja joihin Ranska kirkon miesten uupumattoman toiminnan kautta on levittänyt kristinuskoa. Olen aikaisemmin parisen vuotta sitten huomauttanut eräässä raportissani siitä vaarasta, joka uhkaa Ranskan sekä sivistyksellistä että valtiollista vaikutusta Etu-Aasiassa senjälkeenkuin neljänneksivuosisata sitten Ranskan laiciteettilait rajoittivat Ranskan ulkopuolella toimivien veljeskuntien ja kongregatioiden mahdollisuuksia. Ranska on saanut kokea Waldeck-Rousseau'n tunnettujen sanojen totuuden: antiklerikalismi ei ole mikään vientitavara. Onhan kuvaa-

^{x)} Kuulee usein väitettävän että Italia on hankkinut itselleen uudet etuutensa Punaisen meren eteläosissa - jotka toimenpiteet merkillistä kyllä saivat Lontoosta kannatusta - ei jäädäkseen sinne pysyväisesti vaan siten varatakseen itselleen kaupustelu- ja kompensatioesineitä sen hetken varalta, jolloin Syyrian kysymys tulee aktuaaliseksi.

vaa, että itse Briand, joka aikoinaan laati ensimmäisen ehdotuksen laiciteettilainsäädännöksi, 25 vuotta myöhemmin ulkoministerinä oli pakotettu pyytämään Kamarilta tähän lainsäädäntöön erinäisiä korjauksia, joiden tarkoituksena oli mainittujen veljeskuntien toiminnan ja varsinkin niiden rekryteerauksen helpottaminen. Tästä huolimatta italialaisten veljeskuntien vaikutus Etu-Aasiassa lisääntyy tavattomassa määrässä ranskalaisten kustannuksella. On sitäpaitsi todennäköistä, että Lateraanin sopimuksessa on annettu salaisia taikka hiljaisia lupauksia Vatikaanin puolelta italialaisen propagandan kannattamiseksi mainituissa maissa.

XII.

Olen ylläolevassa koettanut lyhyesti hahmotella Italian ulkopolitiikkaa sodan jälkeen, varsinkin sen suhteissa Ranskaan. Olemme nähneet sen turvautuvan rauhanteon jälkeisinä vuosina ensiksi Ranskaan ja sittemmin Englantiin, jättääkseen lopulta länsivalta-orientation ja ryhtyäkseen määrätietoiseen työhön Keski- ja Kaakkois-Euroopan maissa. Voi lyhyesti sanoa, että italialaisen diplomatian nykyhetkisimpänä tehtävänä on kaikkialla ja kaikilla linjoilla taistella Ranskaa vastaan.^{x)} Ja kun Ranskan teesi Genèvessä kuu-

^{x)} Ranskan ja Italian vastakohdista Välimerellä tein selkoa jo Lontoon laivastokokouksen aikana. Lisään että Mussolini Lontoossa ei de facto voinut Italialle pelastaa edes sitä teoreettista laivastoyhdenvertaisuutta, joka Giolittin onnistui Washingtonissa 1921 saada tunnustetuksi.

luu: turvallisuus, arbitrage, aseistariisuminen, niin Grandi määrittelee Italian kannan päinvastoin näin: aseistariisuminen, arbitrage, turvallisuus.

Lopuksi kysymys, jonka usein kuulee asetettavan: Mikä tulisi olemaan Saksan ja Englannin kanssa Italian ja Ranskan välisen sotaisen selvityksen varalta? Mitä ensiksi tulee Saksaan, on siihen tavallaan jo vastattu raporttini aikaisemmassa osassa. Senjälkeenkuin se osa oli kirjoitettu, on kuitenkin Saksan vaalitaistelu melkoisesti huonontanut Ranskan ja Saksan välejä ja koko Ranskan lehdistössä herättänyt yksimielisen reagoinnin. Jos kohta Treviranuksen sanoja tosin on mitattava vaalipuheen mittapuulla ja jos kohta saksalaisen poliitikon suussa sanoilla yleensä ei ole samaa valööriä kuin ranskalaisen, on kuitenkin todettava, että Saksassa nyttemmin on alkanut taistelu rauhansopimusten revisiosta, joka taistelu voi saada muotoja ja kehittyä tavalla, mistä on vaikea etukäteen mitään lausua. Näin ollenhan kysymys Saksan suhtautumisesta Ranskan ja Italian väliseen vastakohtaan sekkin on tullut aktuaalisemmaksi.

Todennäköiseltähän tuntuisi, että Ranskan ja Italian välisen sodan sattuessa Saksa, pysymällä puolueettomana ja myymällä suosiotaan ja tuotteitaan molemmille, voisi asettaa hintansa korkealle ja siten kertakaikkiaan vapautua suvereniteettiaan vielä rajoittavista määräyksistä, saada helpotuksia korvaus-

maksuihin ja korridooriin nähden y.m. Tässä Ranskalla on monta kauppaobjektia Saksan suhteen vaaran sattuessa. Tämä oli myös Stresemannin kanta, ja häntä lähellä ollut lehti Kölnische Zeitung on vastikään parissakin kirjoituksessa voimakkaasti alleviivannut tätä samaa kantaa, pitäen sitä ainoana mahdollisena. Luulisin että Ranskan johtavissa piireissä myöskin tähän lasketaan. Ainakin vielä äskettäin Quai d'Orsaylla eräs korkeimmista virkamiehistä minulle puhui hyvin rauhallisesti Rooman ja Berlinin välisestä mahdollisesta yhteisymmärryksestä. Mutta lisäksi kohta että Briandin johtaessa Quai d'Orsayta siellä ehkä ei tahdotakaan virallisesti nähdä asioita toisin kuin saksalais-ranskalaisen lähentelyn valossa. Huomiota on kuitenkin täällä viime päivinä herättänyt von Seecktin vaalipuhe Dortmundissa, jossa hän peittelemättä esitti kantansa Berlinin, Moskovan ja Rooman diplomaattisesta lähentelystä. Tiedän henkilöiltä, jotka tuntevat hyvin Potsdamin mentaliteetin, että siellä todella tästä mahdollisuudesta puhutaan. Viimeiset paljastukset Moskovan ja Berlinin välisestä sotilaallisesta yhteisymmärryksestä ovat samoin herättäneet Parisissa tavatonta huomiota.

Lyhyesti: meidän on pakko panna merkille että Saksan ja Ranskan hyviin suhteisiin viime päivinä on ilmaantunut soraääniä, jotka eivät ennusta hyvää ja jotka juuri Rooman kautta ja vuoksi saavat erikoisen värityksen.

Englannin suhteesta Ranskan ja Italian väle-

hin sodanvaaran varalta, sallittakoon mimun rajoit-
tua kolmeen yleishuomautukseen:

1) Ei liene luultavaa, että Englannilla mo-
nien nykyisten sisäisten ja ulkonaisten vaikeuksien-
sa vuoksi olisi mitään halua puuttua yleiseen so-
taan, lisäksi Euroopassa. Englanti tietää liiankin
hyvin että uusi sota merkitsisi Yhdysvaltain poliit-
tisen ja taloudellisen vaikutusvallan lisäkasvua Eng-
lannin ja Europan kustannuksella. On huvittavaa lu-
kea ambassadööri Beyensin äskettäin ilmestyneistä
muistelmista, että Belgian kuninkaan syksyllä 1913
ollessa Wilhelm II:n vieraana Moltke sanoi Belgian
silloiselle sotilasasiamiehelle uskovansa sodan Rans-
kan ja Saksan välillä pian syttyvän, mutta lisäsi
ei uskovansa että Englanti tulisi sotaan yhtymään
koska sen seurauksena tulisi olemaan Englannin lai-
vastollisen suprematian menetys Amerikan hyväksi.
Moltke näki oikein, mutta se ei estänyt Englantia
sotaan yhtymästä!

2) Jos kohta Englanti luonnollisesti ei mie-
lellään näe Ranskan hegemonian liiallista kasvua, ei
se toiselta puolen millään ehdolla voi suoda Ita-
lialle ylivaltaa Välimerellä, mihin englantilais-ita-
lialainen sota Ranskan ^{vastaan/} ~~Hel~~posti johtaisi. Sitäpaitsi
on ainakin allekirjoittanut vakuutettu siitä, että
mikään englantilainen hallitus ei halua palautetta-
vaksi sitä vihollissuhdetta, joka vuosisatojen ku-
luessa vallitsi Englannin ja Ranskan välillä ja jos-

ta oikeastaan vasta entente cordiale teki lopun. Nykyisenä tekniikan aikakautena Englanti sitäpaitsi ei voi ehdoin tahtoin luoda sellaista tilannetta, että 50 km. sen rannikolta on vihollinen, joka milloin tahansa voi ilmatietä pommittaa mäsäksi Lontoon. Sota Englannin ja Ranskan välillä tuntuu ainakin toistaiseksi täysin mahdottomalta.

3) Jos ranskalais-italialaisen sodan syttyessä Saksa asettuisi Italian puolelle, syntyisi Luoteis-Europassa aivan sama tilanne kuin 1914. Ei ole mahdollisuuksien rajojen sisäpuolella, että tällöisen tapauksen sattuessa Englanti liittyisi Italiaan ja Saksaan, mikä merkitsisi Ranskan kukistumista ja Saksan johtaja-asemaa, siis molempia niitä seikkoja, joiden vuoksi Englanti 1914 yhtyi sotaan.

Holma.

50

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C

ASIA:

Ministerin Kalluran rap. N: 101

Paris

25/2-30

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa elokuun 25 p:nä 1930.

N:o 1499/434

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 33 / 140 Sae. 1930		
30/8-30	?	LIT.
RÄHMÄ	*	ASIA
5	C6	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini N:o 101, joka sisältää:

Ranskan edustus Kansainliiton ensi yleiskokouksessa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiaiministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 101.

Parisissa elokuun 23 pänä 1950.

Ranskan edustus Kansainliiton
ensi yleiskokouksessa.

Kuten jo eilen salasähkötin (N:o 174), herättää Ranskan Genève-valtuuskunnan uusi kokoonpano, jonka hallitus toissapäivänä vahvisti, melkoista huomiota tšekäläisissä poliittisissa piireissä. Viime vuoden valtuuskunnan 14 jäsenestä ainoastaan 8 on otettu uuteen. Tardieu näet on tahtonut vapautua eräistä hänelle epämiellyttävistä henkilöistä ja, saadakseen tästä aiheutuvan muutoksen valtuuskunnan kokoonpanossa mahdollisimman hyvin "friseeratuksi", hän on järjestänyt asian niin, että valtuuskuntaan varsinaisesti kuuluu ainoastaan hallituksen jäseniä ja valtiosihteereitä.

Mitä ensin tulee poisjääneisiin, niin kiin-

tyy huomio siihen että Loucheur ei enää ole valtuuskunnan jäsen. Tämä aiheutuu siitä usein ennenkin raportoimastani seikasta, että Tardieu ja Loucheur nykyään ovat verivihollisia. Poisjääneitä on edelleen Lucien Hubert, Senaatin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja. Suurinta huomiota herättää kuitenkin se seikka, että eräät tunnetut radikaaliset parlamentaarikot ovat jääneet pois. Näitä ovat Bastid, Kamarin ulkoasiainvaliokunnan tunnetuimpia ja eniten käytettyjä raporttöörejä (m.m. oli Bastid raporttöörinä pitkäveteisessä Acte général-kysymyksessä, asettuen hän silloin, kuten muistettaneen, liberaalisemman tulkinnan kannalle kuin itse Briand), edelleen Pierre Cot, samoin Kamarin ulkoasiainvaliokunnan raporttöörejä ja joka viimeksi edusti Ranskaa Kansainliitto- ja Kellogg-paktien harmonisointikomiteassa ollen sen raporttöörinä, samoin Paganon, hänkin Kamarin ulkoasiainvaliokunnan huomattavimpia jäseniä.

Sensijaan on valiokunnan uusiksi jäseniksi määrätty ennenkaikkea kauppaministeri Flandin, Tardieun miehiä, jonka reaalipoliittinen maailmankatsomus on tunnettu, joka teki erinomaista työtä tullirauhakonferenssissa estäen tätä menemästä karille, ja jonka Tardieu halunee Genèveen jossain määrin Briandin vastapainoksi. Uusia miehiä on edelleen Marcel Héraud, sisäministeriön, s.o. Tardieun oman ministeriön, valtiosihteeri ja oikea käsi. Hallituksen vakinaisista jäsenistä on valtuuskuntaan otettu vielä työministeri Laval, joka lienee Briandin miehiä

ja joka on tehnyt viime viikkoina suurta tunnus-
tusta saamatta työtä Pohjois-Ranskan lakkojen selvit-
tämiseksi.

Valtuuskunnan uuden kokoonpanon merkitys on
sisäpoliittiselta kannalta katsoen kuitenkin vielä
huomattavampi, koskapa Tardieu sen kautta on tahto-
nut radikaaleille selvästi osoittaa että hän tulee
toimeen heitä ilman. Radikaaliset lehdet ovatkin
katkeria ja koettavat vetää tapahtumasta sen johto-
päättöksen, että Tardieu, joka tähän saakka on tah-
tonut ajaa oikeistopolitiikkaa kotimaassa ja vasem-
mistopolitiikkaa ulkomaihin nähden, nyttemmin muka
ulkopoliittisestikin haluaisi näyttää oikeata väriään.
Olisi kuitenkin ennenaikaista olettaa että Ranskan
Genèvessä viime vuosina edustama suunta äkkiä olisi
muuttumassa tai että Tardieun ja Briandin välillä
olisi erimielisyyksiä ulkopoliittikkaan nähden olemas-
sa. Briandillekin voi uusi valtuuskunta - Trevira-
muksen puheiden ja muiden sentapaisten ilmiöiden
jälkeen - muodostua tervetulleeksi taktilliseksi
instrumentiksi, ja Tardieu puolestaan varoo karkoit-
tamasta luotaan Briandia, koska hän silloin menet-
täisi Kamarissa Briandin ystävien äänet, s.o. ny-
kyisen, ei liian varman enemmistönsä, ja koska Bri-
andin ehdokkuus Elyséehehen ensi keväänä saa yhä enem-
män kannatusta. Toiselta puolen on kait uudelta val-
tuuskunnalta kylläkin odotettavissa eräitä uusia ny-
ansseja, ehkäpä myös vissiä varovaisuutta ja liial-
lisen optimismin välttämistä kansainvälisen yhteisym-

määräyksen tempoon nähden. Tässä suhteessa riittää palauttaa mieleen se kylmä kylpy, jonka Flandin Union douanière européennin kongressin banquetissa puheellaan antoi liian ideologisille paneurooppalaisille haihattelijoille (mistä aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut).

Tardieun itsensä poisjääminen Genèvestä merkitsee taas minun mielestäni ensi kädessä sitä että hän ei tahdo herättää luuloa Ranskan ulkopoliittikan muuttumisesta ja että hän päinvastoin haluaa siten osoittaa luottavansa Briandiin. Poissaolo Parisista siksi kauan voisi myös hänen asemalleen käydä vaaralliseksi - vestigia terrent - ja hänen toimintansa siellä voisi panettelijoille antaa uutta aineistoa. Lyhyesti: Tardieu ei tahdo liiaksi räsittää tiliään. Luottamusmiestensä kautta hän voi näinkin tarpeeksi vaikuttaa työhön Genèvessä - ja se hänelle ainakin toistaiseksi riittää.

Mainitsemista ansaitsee että ehdolla valtuuskunnan jäseniksi olivat myös sellaiset alleviivatut oikeistolaiset kuin sotaministeri Maginot ja Fabry. Heidän lähettämisenä Genèveen olisi kait kuitenkin herättänyt liian suurta huomiota ja niin heistä luoguttiin.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeriövaluan raportti no 102.

Proyssel.

10/9 1980.

*1. Joulukuuta
Kirjuri*

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Bruxelles, syyskuun 19 p:nä 1930.

N:o 1606/474.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 36 / 141 ka. D. 1030		
19/9.30	72	LIIT.
5	CG.	ACIA

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini n:o 102, joka sisältää:

Ranskan lainapolitiikasta.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus.

A. Holma.

Herra Ulkoasiainministeri A. SOLITANDER

Helsinki.

11-

*Valtioneuvoston
kansainvälinen
suhteiden
ministeriö*

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettillään
Raportti N:o 102.

Brysselissä syyskuun 10 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
N:o 36/141/ae:	80
19/9-30	N:o
5.	CG.

Ranskan lainapolitiikasta.

Koska ollessani kesälomalla eräät ammattilehdet, m. m. ruotsalainen Affärsvärlden, tiesivät kertoa - mistä Herre Ulkoasiainministerille jo silloin lyhyesti mainitsin - että Parisissa kesän kuluessa olisi käyty neuvotteluja hallituksen ja suurpankkien kesken syksyllä inauguroitavasta uudesta lainapolitiikasta, joka keväällä eräiden lehtien jatkuvien hyökkäysten kautta pääsi tyrehtymään, päätin mennä Association nationale des porteurs français de valeurs mobilières-laitoksen johtajan, hra Barden puheille asiata utelemaan. Hra Barde, jonka kanssa minulla obligatioidemme vuoksi on ollut paljon tekemistä, kertoi pitkän keskustelumme aikana pääasiallisesti seuraavaa.

Pitääkseen paikkansa että ylläsanotunlaisia neuvotteluja todella kesän kuluessa on Parisissa käyty. Niiden tarkoituksena on ollut osaksi pohtia miten helpoittaa jo olemassa olevien ulkomaisten emissioiden

introducointia Ranskan markkinoille osaksi valmistaa uusien lainojen antamista ulkomaille. Ranskan rahallinen asema, kotoisten tarpeitten suhteellinen vähyys ja kotimaisen korkokannan alhaisuus pakottaa Ranskan vakavasti näitä kysymyksiä nyt pohtimaan ja niitä paremmin valmistamaan. Keväinen vastustus yleisen mielipiteen puolelta riippui osaksi juuri siitä että Ranskan hallitus ja suurpenkit eivät olleet odottaneet tällaista vastustusta, ainakaan tässä mittakaavassa, eivätkä senvuoksi olleet ryhtyneet etukäteen tarpeellisiin toimenpiteisiin uuden politiikkansa tukemiseksi.

Sitäpaitsi on jo päätetty ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin pörssitoiminnan yksinkertaistuttamiseksi ja helpoittamiseksi yleensä, sekä teknillisesti että metodisesti (m. m. tullaan Parisin pörssitaloa korjailemaan ajanmukaisemmaksi). Myös kysymys pörssitoimintaa rasittavista veroituksista on ollut puheenseläinen.

Sanoin tähän Bardelle ymmärtäväni että Ranskan tulee pakko luopua keväisestä pidättyväisyydestä, mutta että minun mielestäni kysymyksen ydin ei ole hallituksen toimenpiteissä vaan siinä että muudan osa lehdistöä on saanut yleisen mielipiteen epäluuloiseksi ja merkitsijät varovaisiksi. Näistä seikoistahan viime kädessä hallituksen uuden lainapolitiikan mahdollinen menestys riippuu.

Tähän vastasi Barde pitävänsä varmaa että yleinen mielipide syksyllä tulee olemaan ulkomaisten

lainojen merkinnälle suosiollisempi kuin keväällä. Kaikessa hiljaisuudessa on - kuten olen aikaisemmin raportoinut olevani oikeutettu luulemaan - asianomaisten puolelta yleistä mielipidettä koetettu muokata. Kuvaavaa on että Cotyn lehdet eivät pitkään aikaan ole mitään kirjoitelleet vieraista obligatioista kuten ne tekivät keväällä joka ikinen päivä. Tälle ilmiölle sain nyt selityksen: Barde (mistä aikaisemmin olen kertonut) nosti alussa oikeudenkäynnin Cotyta vastaan kunnialoukkauksesta, sen johdosta että tämä jatkuvasti syytti Bardea, Association johtajaa, ranskalaisten säästäjien pettämisestä. Alioikeus on ratkaissut jutun Bardeen hyväksi eikä ole luultavaa että ylioikeus, jossa juttu nyt on, tulee päätöstä muuttamaan. Koska tämä päätös tulee kysymään Cotylta rahaa, on odotettavissa että hän tästä lähtien tulee hieman varovaisemmaksi^x).

Kuten muistettaneen ei keväällä mikään muu Parisin suurista n. k. informatiolehdistä asettunut lainapolitiikkaan nähden Cotyn kannalle kuin Matin. Nyt kertoi minulle Barde että Matinin päätoimittaja St. Lauzanne on saatu kääntymään.

Kun vielä kysyin eikö hallitus kevätkesästä liiaksi sitonut käsiään luvatussaan m. m. Parlamentissa Tokion kaupungin lainan käsittelyn yhteydessä, ettei se tule antamaan mitään lainalupia yleensä vieraille maille, ainakaan ei niille jotka eivät ole täysin selvittäneet aikaisempia velvollisuuksiaan, ennenkuin

^x) Kuvaavaa on myös että Cotyn lehdet lapualaisliikkeen alussa eivät, mikä tavallaan olisi ollut ymmärrettävissä, huutaneet Suomesta: "Minkä talvella sanoimmekaan olojen epävarmuudesta Suomessa!" Pääinvestoin Figaro puhui myötämielisesti lapuasta. (Ainoastaan kaksi vähäpätöistä prssi-julkaisua päästi yllämainitun huudon.)

Tokion lainaa koskeva oikeudenkäynti on korkeimmassa oikeudessa ratkaistu, Barde vastasi että Tokion kaupungin laina senvuoksi on niin arka ja senvuoksi Parlamentissa herätti niin suurta huomiota, koska monet parlamentaarikot ovat henkilökohtaisesti tästä lainasta kiinnostetut.

Koska Barden asema mainitun Association johtajana antaa hänen sanoilleen erikoisen merkityksen, on minusta ollut syytä niistä kertoa, olkoon että minun kokemukseni mukaan Barde yleensä kuuluu optimisteihin. Myös Ranskan hallituksen jatkuva tresoriointipolitiikka mielestäni loogillisesti tulee viemään lainasäkkien avaamiseen, jotapaitsi Ranskan tarkoituksena epäilemättä tulee olemaan käyttää lainainstrumenttia poliittisten ja diplomaattisten etujen saavuttamiseksi. (Puhutaan että sekä Saksa että Italia (sic!) neuvottelisivat Parisissa lainoista.)

Sain nimenomaan Bardelle, väärinkäsitysten välttämiseksi, että Suomella ei ole tarkoituksena ensi tilassa kysellä lainaa, vaan että olin vain tahtonut informoitua tilanteesta.

Muuten Barde antoi sen neuvon että jos aiomme pyytää lainaa Ranskasta, olisi parempi jakaa se kahdelle tai useammalle maalle, koska merkitsijät, jotka nykyään ovat epäluuloisia, siten tuntisivat itsensä turvallisemmiksi.

Barde antoi senkin neuvon ettemme Rosenbergin asiassa tekisi mitään. Venyttämällä hänet paraiten

sillä täten koetti vaimentaa obligatiokysymyksensä Ranskassa herättämää mielipahaa.

x

x

x

Lopuksi katson velvollisuudekseni mainita, että minun käsitykseni mukaan Ranskan rahamarkkinat, joskin ne talven kuluessa ehkä enemmän avautuisivatkin, meidän kannaltamme tuskin tulevat kysymykseen uuden lainan merkintäpaikkana, jollemme sitä ennen jollain tavalla ole osoittaneet Ranskalle haluamme järjestää kysymystä aikaisemmista obligatioista. Meidän käy välttämättömäksi mustalla valkoiselle näyttää hyvä tahtomme. Muuten tulee aina olemaan "nuutajia" ja hallitus tulee epäröimään luvanantoa.

Yksi tällainen keino olisi ehkä v. 1921 obligatiolainan kumosminen, niinpiankuin tämä obligationeuvottelujemme vuoksi Saksan kanssa käy mahdolliseksi. Rohkenen ehdottaa että tätä mahdollisuutta vakavasti harkittaisiin.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 103.

Paris (Bruxelles)

16/9. 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

No. 1626-482.

Bruxelles, syyskuun 19 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37/141 (ac) D. 10 30		
24/9.30	12	111
RUOKA	CASTO	ACIA
5	66.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille
raporttini no. 103, joka sisältää:

- I. Eräitä keskusteluja Bryssel'in
ulkoasiainministeriössä.
- II. Vieläkin Turkin uudesta puolueesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Axel SOLITANDER

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37/141 (ae. D. D) 30		
24/9.30		1.1.11.
5	C6.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään
Raportti n:o 103.

Bruxelles, syyskuun 16 p:nä 1930.

I.

Eräitä keskusteluja

Brysselin ulkoasiainministeriössä.

Minulla oli pari päivää sitten pitkä keskustelu tšekäläisen ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön, ministeri Le Tellier'n kanssa eräistä nykypäivän kysymyksistä.

Aluksi Le Tellier minulta kyseli tilannetta Suomessa, josta hänelle tein lyhyesti selkoa. Saatoin heti huomata että puhuteltavani oli oloistamme sangen hyvin informoitu - onhan vanha traditio että Belgian ulkoministeriön informatiotoiminta on ihanteellisen hyvä, seikka joka tulee selvästi näkyviin m. m. niistä asiakirjoista jotka saksalaiset sodan aikana Brysselin ulkoasiainministeriön arkistosta löysivät ja julkaisivat. Erikoisesti häntä kiinnosti se seikka että Moskova virallisesti ei meitä ole sanottavasti ahdistellut tämänkesäisten tapahtumien johdosta.

Puhe kääntyi tämän kautta Venäjän sisäisiin oloihin. Kun huomasin että puhuteltavani ei näkynyt

uskovan kaikkiin niihin tietoihin joita Länsi-Euroopan lehdistö nykyään levittää Venäjän sisäisten olojen jatkuvasta huononemisesta, utelin tässä suhteessa lähemmin hänen mielipidettään. Hän antoikin minulle seuraavan, eräissä kohdin varsin omaperäisen kuvauksen käsitetyksensä tilanteesta Venäjällä.

Venäjän nykyinen régime rakentuu kollektiviteettiperiaatteelle. Tämän periaatteen käytännöllinen toteuttaminen on tähän asti ollut mahdollinen vain semmoisissa yhdyskunnissa, joissa uskonnollinen vakaumus (régigion, foi) on kaikkia muita voimakkaampi (luostarit, veljeskunnat). Niinpienkin sellainen yhdyskunta saa maallisenkin merkityksen, kärsii siitä kollektiviteettiperiaate (vrt. islam). Ei mikään kansa ole ollut eikä ole ainakaan vielä kypsä "siviili-kollektiviteetille". Tämä totuus käy Venäjälläkin päivä päivältä selvemmäksi. Samassa määrässä kuin kollektiviteettiperiaate - uskona, uskomuksena - Venäjällä on menettänyt pohjaa, jopa niidenkin joukossa jotka alkuaan olivat sokeita régimen kannattajia, sen opetuslapsia, samassa määrässä täytyy johtajien turvautua painetteihin, ei vain ulospäin vaan ainakin yhtä paljon sisäänpäin. Sen vuoksi puna-armeijalle annetaan kaikki mitä se pyytää, eikä ole luultavaa että tämä armeija ensi hätään pääsee rappeutumaan, mieluummin päinvastoin.^{x)}

^{x)} Konsuli Holm oli Antwerpenissa kuullut huhuja Venäjän varusteluista kaakkoisrajallamme, sodan vaarasta sielläpäin ensi keväänä y. m., y. m. Eräs hänen kertojansa oli senvuoksi ollut pidettyväinen kauppoiinkin nähdessä. Olen luonnollisesti antanut edustajillemme täällä ohjeita kohta oikeista kaikista tämäntapaisista huhuista. - Tähän tänne tulleissa Suomen lehdissä todella puhutaan m. m. strategisten ratojen rakennuksesta venäjänpuoleisella kannaksella. Alistan harkittavaksi eikä olisi syytä nimenomaan peruuttaa sikäläisten ulkomaalaisten sähkösanoma-agenttienkin kautta huhut näistä strategisista toimenpiteistä muka meitä uhkavasta vaarasta,

Toiseksi on Le Tellier'n mielestä oikeus kysyä itseltään: todistaako sekasorto Venäjällä régimen voimamenetystä? Eikö se puna-armeijan ja terrorin avulla voi kaikesta epäjärjestyksestä huolimatta vielä kauan pysyä pystyssä? Eikö se kaos, joka siellä vallitsee, ole ensi kädessä seuraus byrokraattisesta kaoksesta, administratiivisesta kykenemättömyydestä, kunnollisten työvoimien puutteesta, teknillisestä takaperaisuudesta y. m.? Lopultahan sana "huononeminen" on käsite, jonka merkitys suuresta valtakunnasta ja kansasta puhuttaessa on vaikeasti definioitavissa.

Kolmanneksi ministeri arveli, että jos olot Venäjällä todella niin kulkevat loppuaan kohti kuin monet vakuuttavat, niin miten saa selityksensä se tosi asia että saksalaiset, jotka tuntevat Venäjän oloja paremmin kuin muut europalaiset ja jotka osaavat tehdä taloudellisia kalkyyleja, juuri viime aikoina ovat uudelleen alkaneet kiinnostua Venäjästä, sekä taloudellisesti että sotilaallisesti?

Kaikesta ylläsanotusta ministeri Le Tellier teki sen johtopäätöksen johon jo alussa viittasin. Saanen tässä yhteydessä mainita että kun huhtikuussa käviin Berlinissä, siellä tapasin erään Otto Wolffin konsernissa olevan henkilön, joka minulle kertoi niiden Saksan talouspiirien, jotka ovat tätä ryhmää lähellä, laskevan nykyisen régimen Venäjällä jatkuvan vielä 5-7 vuotta, jona aikana Saksa ei voi jättää Venäjän markkinoita toisten, kilpailevien maiden käsiin. Tämän joh-

jollei tätä jo ole tehty. Toivon että sellainen peruutus katkaisisi kärjen mahdollisesti jatkuvilta huhuilta.

teisiin, näytti puhuteltavani ottavan sen asian yhtä rauhallisesti kuin Quai d'Orsay. Hän kalkyloi näet seuraavalla tavalla.

Italia tarvitsee vahvoja ystäviä. Ystäviä, joilta se voi saada diplomaattista s. o. kansainvälistä tukea ja rahaa, ennenkaikkea rahaa. Sellainen vahva ystävä ei olisi - ainakaan pitkiin aikoihin - Saksa. Pääinvestoin Saksan sisäinen ja taloudellinen sekasorto on omiaan sitä entisestään heikentämään. Sitäpaitsi Italia sydämessään tuskin saattaa toivoa rauhansopimusten täydellistä revisiota, sillä Italia saa Saksan korvausmaksuista 12 %, ja muistettaneen miten sitkeästi Haagin korvausneuvotteluissa Italia piti tästä kiinni - olipa toinen Haagin konferenssi kerran menossa karrille vain tästä syystä.

Tästäkin seuraisi kertojani mukaan että Italia ei vakavissaan hae Saksasta n. s. henkiystävää, vaan että sen politiikka Keski-Europassa tarkoittaa sen maan pehmittämistä jonka kanssa sen täytyy päästä ystävyys-suhteisiin, nimittäin Ranskan. Hän lisäsi vielä uskovansa että Saksakaan, muistellessaan Italian kantaa v. 1914-1915, tuskin on valmis aryastelematta heittäytymään vielä kerran sen syliin. Mitään desperado- tai katastrofipolitiikkaa hän ei muutenkaan odottanut Saksan puolelta - tosin keskustelumme tapahtui ennen vaaleja.

Lisään omasta puolestani tähän kiinnitsaan käsitukseen sen että ne neuvottelut Ranskan ja Italian välillä, joista puhuin raportissani n:o 100 A ja jot-

ka mahdollistuivat sen kautta että Briand lupasi estää uusien laivojen kyllillepanon Ranskassa vuoden loppuun saakka, nyt todella ovat alkaneet Parisissa, Roomassa ja Genèvessä. Niistä on paras toistaiseksi olla ennustamatta mitään, mutta merkillepantavaa on että Englanti niitä näkyvästi edesauttaa (Henderson Genèvessä, amiraaliteetin päällikkö Alexanderin keskustelut Parisissa Ranskan laivastoministerin kanssa y. m.^x) Kuvaavaa on myös että täällä Bruzellesissa huhuillaan Parisissa keskusteltavan suuresta ranskalaisesta lainasta Italialle, jonka vaikeudet olisivat vähemmän teknillistä kuin poliittista laatua. Puhuteltavani ei ollut tästä kuullut, mutta ei pitänyt sitä teoreettisesti mahdottomana.

Olisi Europan koko poliittisen yleiskuvan kannalta mitä suotavinta että nämät neuvottelut johtaisivat tulokseen, sillä se poistaisi ikävän ja vaarallisen uhan ja malaisen, se jossain määrin palauttaisi tasapainon Euroopassa, sordinoisi Saksan hurjapäitä, lopettaisi Ranskan ja Italian kilpakosinnan Balkanilla ja muualla, vahvistaisi kontinenttia Englantia ja Europpa Amerikkaa vastaan, olisi kolaus Moskovalle^{xx}) y. m. Ehkäpä Ranska

x) Eräät Ranskan oikeistolehdet pitävät tätä Englannin välittäjätehtävää alentavana Ranskalle ja moittivat siitä Briandia.

xx) Sallittakoon minun vielä huomauttaa tässäkin miten raportissani n:o 100 B alleviivaamani sukulaisuus Ranskan ja Suomen turvallisuuskäsittteen välillä viime päivien tapahtumien kautta on osoittautunut entistä läheisemmäksi, senjälkeenkuin Henderson suuressa puheessaan Genèvessä painosti asevarustamisen välttämättömyyttä turvallisuuskysymyksen kustannuksella, mikä sai ilmaisuksensa m. m. tunnetussa finanssiavun julkisessa maininnassa. On yhdentekevää, ovatko Hendersonin ja Englannin motiivit etsittävät ihanteellisuuden tai säästäväisyyspyrkimyksen alalta, tai onko niiden takana traditionaalinen toivo pysyttää kontinentti tarpeeksi heikkona - tai ehkä kaikki nämä motiivit rinnan -, tosiasiaksi jää että senjälkeenkuin Henderson lopullisesti on rinnastanut kantansa - désarmement avant sécurité - Italian ja Saksan kantaan, meidän turvallisuutemme, naapurin liepeellä joka ei desarmoi, on kärsinyt kolauksen.

joka parillaan Genèvessäkin lienee huomannut vissin diplomaattisen isoloitumisensa, nyt on kypsempi löytämään Italialle helpommin nieltävän formelin laivastopariteettiin nähden. Varmaankin Saksan vaalien - joskin odotettavissa ollut - perin huolestuttava tulos panee sekä Mussolinin että Briandin miettimään onko syytä kärjistää maittensa suhteet nykyistä kireämmiksi. Edellinen tuskin voi toivoa hitlerianismin ja kommunismin voitoista Saksassa juuri sitä diplomaattis-taloudellista tukea jonka tarpeessa hän loppujen lopuksi on. Jälkimmäinen taas on pakoitettu myöntämään, että hänen sovinnollisuuspolitiikkansa, Reinin evakuointi y. m. - johon kronologisesti liittyy eräänlainen kosiskelu Saksaan nähden Italian ja Englannin (Snowden!) puolelta - on Saksassa herättänyt illusioineja joita hän tuskin oli edellyttänyt ja jotka pakoittavat häntä n. s. laajentamaan ulkopolitiikkansa pohjaa. Hänen täytyy laskea myös siihen että Ranskan oikeisto Saksan vaalien kautta on saanut vettä myllyynsä ja että, kuten minulle eräs tšekkiläinen diplomaatti sanoi, Tardieun vähemmän sovinnollinen kanta Saksaan nähden nyt mahdollisesti saa yllötteen.

x x x

Kun ylläoleva jo oli kirjoitettu, lounailin tänään kahden kesken Hymansin kabinetin päällikön, ministeri kreivi D'Urselin kanssa, joka on vanhoja ys-

täviäni Berlinin ajoilta. Puhuimme yksinomaan tilanteesta, varsinkin Saksan vaalien taustaa vastaan katsottuna.

Kreivi D'Ursel katsoi että vaalien tulos todistaa ensi kädessä yleistä tyytymättömyyttä oleviin oloihin: taloudelliseen ahdingotilaan, parlamentarisiin tuloksiin, ulkopoliittiseen toisarvoisuuteen. Kaikki tyytymättömät, varsinkin nuoriso mutta myös laajat keski-säädyn piirit, ovat löytäneet äärimmäisten puolueiden ohjelmista sen mitä kaipaavat. - Hitler on affishi, kulissi, joka tuskin itse tulee näyttämään suurta positiivista johtajuutta; mutta hän preparoi maaperää oikeistolle ehkäpä monarkialle.

Oli miten oli, tulos merkitsee Saksalle huomattavaa kansainvälistä ja taloudellista arvonvähennystä x) joka tulee vaikuttamaan Euroopan koko ulkopoliittiseen konstellationiin. Arveli että näiden vaalien jälkeen yksin Englannin tulee vaikeaksi ylläpitää Hendersonin désarmement-teesiä. - Luuli edelleen vaalien vievän, syistä jotka ylempänä on esitetty, Rooman ja Parisin lähentelyyn. Uskoi neuvottelujen näiden välillä vievän tulokseen^{xx)} ja vahvisti tietoni Parisissa käydyistä neuvotteluista suuresta lainasta Italialle. Piti luultavana että Briandin on pakko jarruttaa Locarno mutta arveli hänen ei silti ehdoitta suostuvan Mussolinin vaatimuksiin. Hän näet kertoi luottamuksellisesti seu-

x) D'Ursel itse, joka hyvin tuntee Saksan olot, omisti huomattavia määriä saksalaisia arvopapereita - belgialainen on tunnustusti spekulatiivinen! - mutta msi kaikki jo heinäkuussa.

xx) Sanoi tietävänsä että Briand on valmis myönnytyksiin koskien italialaisten oikeudellista asemaa Tunisissa.

Argentinassa odotettavissa olevien tapahtumien vuoksi, varsinkin sen vuoksi että tietoon oli tullut Moskovan varustautuvan kalastamaan siten syntyvässä sameassa vedessä. Eräät kertojani tutut olivatkin jo silloin heti myyneet argentalaiset arvopaperinsa.

Holma.

II.

Vieläkin Turkin uudesta puolueesta.

Sen lisäksi minkä raportissani n:o 100 B kerroin Fethy Beyn uudesta puolueesta Turkissa, voin vielä kertoa seuraavaa.

Jouduin pari päivää sitten matkustamaan Brüsselin ja Antwerpenin välin yhdessä Turkin tšekäläisen lähettilään kanssa. Keskustelimme myös Fethy Beystä, jonka molemmat hyvin tunnemme. Joskohta virkaveljeni oli - kuten orientaali aina - varovainen sanoissaan, sain kuitenkin sen selvän käsityksen että hän piti Fethyn edesottamista erittäin onnellisena maalle, että sekä maan että kemalismin tulevaisuus on tällaisen parlamentaarisen uusinnan ja oppositiopuolueen muodostumisen tarpeessa ja että Kemal on toiminut viisaasti näin menetellessään. Lisään että turkkilainen virkaveljeni on Kemal in luottamusmiehiä.

Varsin kuvaava sille, minkä raportissani sainoin Fethyn toiminnan merkityksestä Turkin suhteille länsimaihin, on muudan Ivestijan kirjoitus (luullakseni 11.9), jossa Kemalia vakavasti varoitetaan tekemästä konsessioita "imperialismille". Kemalismin on Ivestijan mukaan ensi kädessä ollut "taistelua imperialismiin - lue: Ranskan ja Englannin vaikutusta - vastaan kaikilla rintemilla". Koska Fethyn ulkopoliittinen suuntautuminen tarkoittaa parempien suhteiden luomista länteen, merkitsee se lehden mielestä muka ovien avaamista Englannin ja Ranskan taloudelliselle ja sen seurauksena

poliittisellekin vaikutukselle ja voisi ajan pitkään merkitä jopa kemalismin kuolemaa, Moskovan intressit kun sitä vastoin kulkevat aivan päinvastaiseen suuntaan, nimittäin kemalismin pysyttämiseksi mahdollisimman puhtaana, sovittamattomana s. o. antieuropalaisena. Vain tässä toivossa onkin Moskova tähän asti ojentanut kätensä Ankeralle - vaikkakaan Kemal puolestaan ei suinkaan ole avannut maansa portteja Moskovan sisäiselle vaikutukselle!

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Holman raportti no 104.

Parisi.

10/10 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa lokakuun 11 p:nä 1930.

N:o 1800-522

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
15 301.	17 5 100
39 171/ae. 30	
15/10-30	
5	26

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille ra-
porttini N:o 104, joka sisältää:

Venäjän dumping.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
39/141 Sac. 13 30		
15/10-30	2	LIIK.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C6.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 104.

Parisissa lokakuun 10 p:nä 1930.

Venäjän dumping.

Ollessani tämän viikon alussa kaksi päivää Brysselissä koetin päästä selville siitä, suunnitteleeko Belgian hallitus, Ranskan esimerkkiä seuraten, toimenpiteitä Venäjän dumpingin turmiollisten vaikutusten estämiseksi. Tavattuani useita virkaveljiä ja heiltä kaikilta saatuani sen käsityksen, että toiveita tällantapaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä ei Belgiassa ole olemassa, kävin ennen lähtöäni ulkoministeriön kansliapäällikön, ministeri van Langenhove'n puheilla. (Langenhove on Belgian ulkoministeriön nouseva tähti, joka erikoisesti harrastaa taloudellisia kysymyksiä ja joka tässä ominaisuudessa Genèveässä jo on näytellyt huomattavaa osaa.)

Langenhove viittasi ensiksi siihen, että Bel-

gian hallitus viime talvena estääkseen Venäjän tulitikkujen sikäläisiä markkinoita häiritsevää dumpingia korotti, mistä aikaisemmin olen tehnyt selkoa, näiden tulitikkujen tullin maksimiin. Sivumennen sanoen mainittakoon, että luulen tämän korotuksen aiheutuneen Ruotsin hallituksen tekemästä painostuksesta. Tosiasia on, että Ruotsin tulitikkustrustin belgialainen haaraosasto, jota johtaa Ruotsin uusi kenraalikonkoli Brysselissä Hedborg, ei viime vuodelta jakanut mitään osinkoa.

Sensijaan Langenhove kertoi, mistä jo sala-säikeessäni N:o 198 lyhyesti mainitsin, että Venäjän dumpingin johdosta toimeenpannut tutkimukset ovat osoittaneet sen toistaiseksi rajoittuvan Belgiaan nähden siksi vähään, ettei ainakaan toistaiseksi katsota olevan syytä ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin sen vastustamiseksi. Langenhove nimenomaan kuitenkin alleviivasi, että tämä päätös ei ole periaatteellista laatua ja että jos dumping osoittautuu jatkuvaksi ja markkinoita enemmän häiritseväksi, Belgian hallitus pidättää itselleen vapaat kädet. Belgian ja Moskovan välillä vallitseva sopimuksettomuus muuten helpottaisi tällaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä jo senkin kautta, että mikään ei estä tullien nostamista maksimiin muihinkin tuontitavaroihin kuin tulitikkuihin nähden.

Omasta puolestani haluaisin tähän selitykseen kuitenkin lisätä, että pidän sitä ainakin osaksi tekosyynä. Teen tämän sitä suuremmalla syyllä kun

tiedän, että Belgia tänä vuonna on ostanut Venäjältä esim. puutavaraa kolme kertaa enemmän kuin viime vuonna. Edessäni on niinikään kiertokirje, jossa Belgian pellavateollisuuden yhteenliittymä häntäntyneenä vaatii pikaisia toimenpiteitä Venäjän pellavadumpingin estämiseksi, ehdottaen kansainvälisen kongressin kokoonkutsumista neuvottelemaan mahdollisista yhteisistä toimenpiteistä. (Sivumennen mainitsen että Latvian sikäläinen lähettiläs minulle valitti Venäjän pellavadumpingin Latvian peltavanviennille aiheuttamia huolestuttavia häiriöitä. Kuten tunnettua, on Latvian peltavanvienti Belgi-
aan sen tärkeimpiä vientihaaroja tähän maahan tähden.)

Luulisinkin Belgian haluttomuuden aiheutuvan muistakin syistä kuin siitä minkä Langenhove minulle esitti. Belgian talouselämä näet on, kuten tiedetään, pahasti kärsinyt nykyisestä yleismaailmalisesta talouspulasta ja pysähdys kaupallisella alalla on suuri, joten Venäjän lisääntyneet myynnit ovat olleet Belgiassa omiaan vilkastuttamaan tyreh-
tynyttä kaupankäyntiä. Belgian lukuisat puutavara-agentit ovat kauan olleet työttömiä ja valitelleet asemaansa. Venäjän puutavarakaupat ovat senvuoksi silminnähävästi vilkastuttaneet heidän markkinointaan, ja asianlaita on suurin piirtein sama kaikilla niillä monilla aloilla, joilla Belgia on tuojat
~~tuojat~~ eikä viejä. Laivaliikkeen ja satamien suu-

ri merkitys Belgian talouselämälle on niinkään riippuvainen siitä, että kaupankäynti ei tyrehdy. Belgian kaupankäynnin itsekkyyks, joka katsoen suurten kilpailijoiden kuten Saksan, Hollannin ja Ranskan naapuruuteen on luonnollinen, on näin ollen yhtenä syynä Belgian haluttomuuteen ottaa osaa yhteisiin toimenpiteisiin Venäjän dumpingia vastaan.

Toisena syynä on pidettävä Belgian pelkoa ryhtyä toimenpiteisiin, joihin Saksa, Englanti ja Italia eivät liioin halua yhtyä. Tässä suhteessa voimme panna merkille, että Belgia talouspolitiikassaan ei enää seuraa kaikkia Ranskan esimerkkejä. Belgian nykyinen ulkopolitiikka rakentuu yhä enemmän taloudelliselle pohjalle, seikka joka aika ajoin on vienyt Belgian jopa taloudellisiin hankauksiin Ranskan kanssa.

Kolmantena syynä on pidettävä hallituspiireissä vallitsevaa pelkoa, että ryhtyminen toimenpiteisiin dumpingin vastustamiseksi voisi herättää levottomuutta Belgian sosialisteissa, mikä on ymmärrettävissä maassa joka kokonaan on teollisuuden vallassa ja jossa löytyy alueita, missä asuu satojatuhansia työmiehiä varsin pienellä alalla. Belgian hallituksen on senvuoksi pakko tehdä kaikkensa estääkseen tyytymättömyyden ja työttömyyden leviämistä näihin asutuskeskuksiin.

Langenhove kertoi myöskin ottaneensa Genèveissä osaa pienen yksityisluontoisen komitean keskusteluihin siitä, voitaisiinko ajatella yhteisiä toimenpi-

teitä Venäjän dumpingia vastaan. Tässä komiteassa oli esitetty useitakin mahdollisuuksia, m.m. se että perustettaisiin yhteinen eurooppalainen orgaani asiaa seuraamaan. Mihinkään yksimielisyyteen ei oltu kuitenkaan päästy, päinvastoin olivat kaikki ehdotukset keskustelun kuluessa osoittautuneet mahdottomiksi toteuttaa.

Syynä Belgian haluttomuuteen voinee vielä pitää sitä seikkaa että, kuten minulle Langenhove sanoi, asianomaisissa piireissä Belgiassa ei uskota Venäjän dumpingin voivan jatkua kovinkaan kauan, minkä vuoksi halutaan ensin nähdä mihin suuntaan asiat kehittyvät. Omasta puolestani pelkään, että Langenhoven optimismi ei ole tarpeeksi perusteltu.

x x

x

Käydessään äskettäin Parisissa Herra Ulkoasiainministeri pyysi minulta lausuntoa siitä, olisiko mielestäni syytä meidän tehdä nimenomaisia démarches ja Euroopan eri hallitusten luona yhteistoiminnan aikaansaamiseksi Venäjän dumpingin vastustamistarkoituksessa. Käsitykseni muodostamista vaikeuttaa se, että minulla täällä ei ole tarpeeksi Venäjän dumpingin aiheuttamia häiriöitä valaisevia tilastotietoja. Toiseksi on tämä kysymys mitä suurimmassa määrin riippuvainen siitä, voisivatko tällaiset démarches huonontaa diplomaattisia suhteitamme Moskovaan. Mutta sen käsityksen perustuksella, minkä olen voi-

nut viime viikkojen kuluessa itselleni tilanteesta luoda, pelkään että démarchit suurvaltahallitusten luona, Ranskaa lukuunottamatta, eivät asiain nykyasteessa veisi mihinkään positiivisiin tuloksiin. Jos kerran näin on, ei mielestäni ole syytä turhaan eksponoitua, tai ei ainakaan tehdä tällaisia démarchejä yksin, jolleivat muut maat meitä samanaikuisesti tukisi. Tiedossani ei ole, voitaisiinko saada Ruotsi, Balttianmaat ja Puola niihin yhtymään. Ainoastaan siinä tapauksessa että tällainen yhteinen kääntyminen suurvaltahallitusten puoleen on aikaansaatavissa, olisi mielestäni jotain tehtävä.

Sensiijaan minusta on jatkuvasti sondeerattava muiden maiden suhtautumista dumpingiin ja annettava niiden ymmärtää, että olemme valmiit yhtymään sopiviksi havaittuihin kollektiivisiin toimenpiteisiin, sekä jatkuvasti niiden kanssa vaihdettava tarpeellista tilastoainesta, mikäli tämä voi tapahtua vahingoittamatta kauppapoliittista yksilöllisyyttämme ja paljastamatta kaupallisia salaisuuksia. Tämän, tavallisen diplomaattisen kontaktin puitteissa tapahtuvan kosketuksen intensiteettiä voitaisiin regleerata kulloinkin vallitsevan tilanteen vaatimusten mukaan.

x x

x

Mikäli eräät ranskalaiset puutavarapiirit pääkonsuli Nordbergille ovat kertoneet, olisi ranskalaisen tarkoitus käytellä Venäjän tavaroihin nähden voi-

maansaatettua lisenssijärjestelmää kokonaan prohibi-
tiivisesti, s.o. niin että lisensoija ei lainkaan
myönnettäisi. Tätä tietoa emme vielä ole voineet
tarkistaa. Vasta lähitulevaisuus on osoittava miten
mainittua lisenssijärjestelmää käytännössä tullaan
sovittamaan.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Wolman raportti no 105.
Parisi.

25/10 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa lokakuun 29 p:nä 1930.

N:o

1974-566

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 42/142 p. B. D. 80		
3/11-30	2	LHL
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 105, joka sisältää:

Vieläkin dumpingista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 42/142 P. B. D. 30		
3/11-30	152	LML
KYLLÄ	OK	OK
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 105.

Parisissa lokakuun 25 p:nä 1930.

Vieläkin dumpingista.

Senjälkeenkuin olin kirjoittanut raporttini N:o 104, jossa kerroin Belgian hallituspiireissä vallitsevasta haluttomuudesta ryhtyä virallisiin toimenpiteisiin Venäjän dumpingin estämiseksi, muuttui kuitenkin verrattain äkkiä mieliala mainituissa piireissä tällaisten toimenpiteiden hyväksi. Mikäli olen voinut täältä käsin asiaa seurata - huomautan sivumennen että vielä hallituksen päätöksen edellisenä päivänä pääkonsulimme Antwerpenissa minulle ilmoitti ei uskovansa siellä liikkuviin huhuihin antidumping-toimenpiteistä - riippui hallituksen ilahuttava kannanmuutos siitä että Belgian maanviljelyspiirit ankarasti alkoivat sitä painostaa. Suomen lehdistössä lienee jo ollut uutinen niistä tava-

roista, jotka Belgian hallituksen päätöksen mukaan joutuisivat lisenssisysteemin alaisiksi. Asetus ei ole vielä ilmestynyt, koska Kuninkaan vahvistus siltä vielä puuttuu, mutta arvellaan tämän tapahtuvan näinä päivinä.^{x)} Siihen mennessä rajoitun toteamaan, mistä jo eilen sähköitin, että puutavarat eivät kuulu lisenssinalaisiin tuontitavaroihin, mikä aiheutuu siitä, että Belgia itse ei producoi puutavaraa, josta syystä se egoistisesti kylläkin ei katso olevan syytä kieltää halvan venäläisen tavaran tuontia.

Kuten edellisestä raportistani kävi ilmi, ei se selitys, jonka minulle ulkoministeriön secrétaire général antoi Belgian hallituksen senhetkisestä haultomuudesta ryhtyä tääntapaisiin toimenpiteisiin ollut tyhjentävä, ja kun hallituksen äskeisen päätöksen taustaa vastaan uudelleen muistelen mainittua keskustelua, uudistuu minussa se käsitys, että ministeri von Langenhove jossain määrin oli gënë kysymyksestäni. Ymmärrän sen paremmin nyt, koska asiasta jo silloin luonnollisesti oli hallituspiireissä keskusteltu ja koska ilmeisesti jo silloin oli olemassa negatiivinen suhtautuminen puutavaraan nähden.

Sähkeessäni eilen ilmoitin myöskin, että Le Tempsin Brysselin kirjeenvaihtaja arvelee muiden puutavaranvientiäiden ja varsinkin Ruotsin tulevan tekemään huomautuksia ylläesitetyn tilanteen johdosta Brysselin ulkoministeriössä. Minun on mahdoton täältä

^{x)} Asetus on nyttemmin ilmestynyt ja lähetetty Ulkoasiainministeriölle 28/I.

käsin kontrolloida siksi arkaluontoista asiaa ja sähköitin tästä Helsinkiin senvuoksi, jotta sieltä käsin helpommin Tukholman kautta voitaisiin asiaa kontrolloida ja jotta, jos arvelussa on perää, minulle voitaisiin antaa asianmukaiset instruktiot. En voi näet olla huomauttamatta että senjälkeen kuin Belgia on tehnyt tämän antidumpingpäätöksensä ja myöskin Unkari ja Rumania osaltaan seuranneet Ranskan esimerkkiä, pohja meidän toiminnallemme on oleellisesti muuttunut, jonka vuoksi en olisi enää niin arka mahdollisiin toimenpiteisiin nähden meidän puoleltamme kuin mitä olin edellisessä raportissani, varsinkin mikäli koskee diplomaattisia neuvotteluja asianomaisissa pääkaupungeissa. Tällainen yhteistyö- minta voisi ehkä Suomen ja Ruotsin osalta tulla kysymykseen puutavaraan nähden Brysselissä, tahtomatta millään tavalla etukäteen luvata että sellainen démarche veisi myönteiseen tulokseen. Mutta niinkauankuin Englanti pysyy kielteisellä kannallaan on kait meidän koetettava toimia sitä innokkaammin muissa maissa. Meidän argumenttejamme ja mahdollisia resiprositeettiuhkauksia Brysselissä heikentää tosin se seikka että vientimme Belgiaan on paljon suurempi kuin tuontimme sieltä.

X

X

X

Koska eräitä päiviä sitten kuulin Venäjän

puntavaraa yhä tulevan lisenssittä Ranskaan ja uusia kontrakteja tehtävän, käväisin Ranskan ulkoministeriön kauppaosaston johtajan, ministeri Coulondre'n puheilla asiaa hieman tiedustelemassa. Hän kertoi silloin osastonsa erikoistuntijan läsnäollessa ja säästämällä, että Ranskan hallituksen tarkoituksena on sovittaa lisenssiasteemiä aivan sellaisena kuin se oli käytännössä sodan aikana. Tässä on silloin erotettava kaksi eri momenttia. Toinen on se että kaikista lisenssinalaisista tavaroista tullaan vaatimaan alkuperätodistus, jotta estettäisiin venäläisen tavarankäytön saapuminen maahan toisella etiketillä varustettuna. Coulondre myönsi tässä piilevän erinäisiä vaikeuksia, mutta toivoi kuitenkin suurin piirtein voidensa toteuttaa suunnitelman. Varsinkin koskee tämä puntavaran, pellavan y.m. jälleenvientiä Belgiasta Ranskaan, jota tietysti lisenssisysteemin täällä välittämällä tullaan harjoittamaan vielä suuremmassa mitakaavassa kuin normaaliloissa.^{x)} Toinen momentti on itse lisenssin hankkiminen. Tavarankäytön purkaminen laivasta satamaan on mahdollinen, vaikkei lisenssiä vielä ole saatu. Tästä saa selityksensä myös se, et-

x) Minulle kertoi tänään kauppakamarimme johtokunnan jäsen La Mâche, itse puntavaramies, että viime aikoina taas on todettu venäläisen puntavaran tullessaan rajan yli Ranskaan saaneen matkalla suomalaisen alkuperämerkinnän.

tä venäläistä puntavaraa on päätöksen jälkeen maahan saapumut, vaikka mitään lisenssiä ei ole vielä sille annettu. Tästä saa edelleen selityksensä myöskin se seikka, että uusia kontrakteja on allekirjoitettu, koska lisenssiä ei anneta ennen kaupan päättämistä.

Keskustelimme Coulondren kanssa myöskin Venäjän dumpingista yleensä, ja kyselin hänen mielipidettään siitä onko hänen mielestään Venäjän dumping käsitettävä enemmän tilapäiseksi bluffiksi vaiko jatkuvaksi järjestelmäksi. Hän puolestaan sanoi hyvin kategorisesti uskovansa että Venäjän dumping aiheutuu yksinomaan huutavasta rahanpuutteesta, jos kohta sitä sitten sen ohella käytetään markkinoiden häiritsemiseksi. Kuulin häneltä muuten erään arvelun, jota en ole muualta kuullut, sen nim. että saksalaiset olisivat neuvoneet Moskovaa kiirehtimään dumpingiin ryhtymistä siten aikaansaadakseen häiriöitä muilla Euroopan markkinoilla. Relata refero.

x x

x

Parisissa pidettiin tämän kuun 13 päivänä Ranskan metsänomistajien liiton kokous, johon otti osaa myöskin ainakin Belgian ja Sveitsin edustajia. Etelä- ja Itä-Ranskan metsänomistajat uusivat tavalisen valittelunsa siitä että hallitus sallii puutavaraa maahan tuotettavan, vaikka Ranska itse on puutavaran produsentti. Tätä vuosittain uusiutuvaa va-

litusta ei ole otettava liian vakavasti, koska Ranska on pakotettu tuottamaan puutavaraa muualta ja koska tulee kestämään vuosikymmeniä ennenkuin Ranskan ja varsinkin Etelä-Ranskan syyttä suotta haaskatut metsävarat uudelleen saadaan kasvamaan. On tosin totta, mistä keuhällä jo kirjoitin, että Etelä-Ranskassa silloin sattuneet tulvat herättivät virallisetkin piirit näkemään metsänhaaskauksen turmiolliset vaikutukset ja että on oletettavissa, että lähiaikoina Ranskassa tullaan enemmän kuin ennen kiinnittämään huomiota metsien lisäämiseen.

Toiseksi kokouksessa valitettiin yleisesti Venäjän puutavaradumpingia, mihin myöskin Belgian ja Sveitsin edustajat yhtyivät. Mikäli tiedän, kokous asettui sille kannalle että lisenssimääräyksiä on koko ankaruudellaan sovitettava Venäjältä tulevaan puutavaraan.

X X

X

Lopuksi on mainittava, että antidumping-toimenpiteet luonnollisesti eivät tyydytä kaikkia piirejä. Siten on Pohjois-Ranskan tekstiiliteollisuus jyrkästi vaatinut Venäjän pellavan vapauttamista lisenssisysteemistä ja ennenkaikkea niiden varastojen vapaaksi päästämistä, jotka Belgian puolella rautatiejunissa odottavat kuljetusta yli rajan. Eräissä liberaalilehdissä, joista olen lähettänyt Ulkoasiainministeriölle näytteitä, lausutaan periaatteellisia epäilyksiä dum-

ping-käsitteen yleensä ja Venäjän dumpingin erikseen määrittämisen mahdollisuuteen nähden. On myöskin huomautettu siitä että amerikkalaista Oregon-pine'ia viime aikoina on heitetty Euroopan markkinoille hintoihin, joista aivan yhtä hyvin kuin Venäjän puutavarasta muka voidaan käyttää sanaa dumping. Tällaisia ääniä ei varmaankaan tule puuttumaan, koska luonnollisesti antidumping-toimenpiteet aina merkitsevät leipää toisille ja hallaa toisille.

28/10. Viime päivien kuluessa ovat antwerpeniläiset kauppapiirit alkaneet ankaran taistelun hallituksen antidumping-toimenpiteitä vastaan, joista he pelkäävät koituvan haittaa Antwerpenin laivaliikenteelle Rotterdamin ja Hampurin hyväksi. Antwerpenin pääkonsulinvirasto on minulle lähettänyt joukon asiaa valaisevia sanomalehtileikkeitä, joista m.m. käy ilmi että Antwerpenin kauppakamari on jättänyt virallisen protestin hallitukselle. Näiden vastatoimenpiteiden seuraukseksi on katsottava että hallitus tänään on antanut selityksen, jonka mukaan venäläisten vientitavaroiden transitoiminen Antwerpenin kautta on sallittu.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: F.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Holman raportti no 106.

Paris.

21/10 1980.

40/1422 Pa. n:o 10 30		
27/10.30	2	LM.
RUUSI	OSASTO	ASIA

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 1910-551

Parisissa lokakuun 22 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 40/1422 Pa. n:o 10 30.		
27/10.30	2	
RUUSI	OSASTO	ASIA
5	66	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raporttini N:o 106, joka sisältää:

Kielikysymys Belgiassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

20/10/30		
29/10/30	2	100
ETELÄ	KAISTO	AKIA
5	6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 106.

Parisissa lokakuun 21 p:nä 1930.

Kielikysymys Belgiassa.

Kielikysymys Belgiassa ei ota rauhoittuakseen. Senjälkeenkuin viime vuonna pitkien riitujen ja neuvottelujen jälkeen oli saatu katon alle armeijan kielikysymys ja senjälkeenkuin viime heinäkuussa Parlamentti suurella ääntenenemmistöllä oli tehnyt päätöksen Gand'in yliopiston täydellisestä flaamilaiistuttamisesta, tuli päiväjärjestykseen kysymys vähemmistökielen oikeuksista kansakouluopetuksessa.

Flaamilaiset olivat neuvotteluissaan Gandin yliopiston kieliasiasta suostuneet kulissien takana siihen, että he puolestaan olisivat resiprookkisesti valmiit yhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka takaisivat ranskankielen aseman kouluissa niillä flaamilaisalueilla, joissa asuu ranskalaisia vähemmistöjä. Tämän perustuksella hallitus kesällä päättikin julkisunteen ehdotuksen opetuskielen lopulliseksi järjestämiseksi vähemmistöalueilla. Tämän eh-

dotuksen keskipisteenä oli lyhyesti sanoen se ajatus että kouluikässä olevien lasten vanhemmille jätettäisiin ratkaisuoikeus toiskielisten koulujen perustamisesta tai toiskielisten rinnakkaisluokkien muodostamisesta vähemmistöalueilla, jolloin periaatteena olisi että jos paikkakunnalla 20 toiskielistä perhettä vaatii omakielisen koulun tai omakielisten luokkien perustamista, kunnan on tähän suostuttava.

Tämä hallituksen ehdotus joutui Parlamentin loma-aikana puolueiden harkinnan alaiseksi, jolloin kävi ilmi että sen saavuttama kannatus oli odotettua paljon pienempi. Sosialidemokraatit asettuivat periaatteellisesti sitä vastaan kahdesta syystä. Ensiksikin senvuoksi että he joka asiassa asettuivat oppositioon nykyistä porvarillista hallitusta vastaan, ja toiseksi siitä syystä että he pelkäävät tällaisen järjestelyn vievän nationalististen ja chauvinististen intohimojen lietsomiseen. On sitäpaitsi luultavaa, että sosialidemokraatit nyt satavuotisjuhlien diktoiman poliittisen linnarauhan päätyttyä aikovat käydä entistä ankarammin eräissä liitoksissaan jo heikentyneen hallituskolition kimppuun.

Flaamilaisetkin, jotka, kuten tunnettua, melkein kauttaaltaan kuuluvat suureen sekä vallooniset että flaamilaiset katoliset käsittävään n.k. katoliseen puolueeseen joka yhdessä liberaalisen puolueen kanssa muodostaa nykyisen hallituksen, asettuivat

yhtenä miehenä ehdotusta vastaan siitä syystä että he pelkäävät tällaisen järjestelmän vievän ranskalaisten vähemmistöjen pönkittämiseen pitkiksi ajoiksi eteenpäin flaamilaisilla alueilla. Flaamilaiset näet ovat nykyään kielikysymyksessä omaksuneet sen kannan, että mikäli mahdollista on pyrittävä täydelliseen kielelliseen kahtiajakoon sekä koulukysymyksessä että administratiossa. Tämän tekevät he siitäkkin syystä että ranskalaisten koulujen olemassaolo flaamilaisella alueella lisää näiden alueiden tilastollista kaksikielisyyttä, seikka joka heille aina on ollut epäedullinen taistelussa kielensä puolesta.

Meidän on pidettävä mielessä, että, kuten jo aikaisemminkin raporteissani olen huomauttanut, Belgiassa kieliraja on paljoka selvempi ja vuosisatojen kuluessa muuttumattomampi kuin esim. meillä on asiantilaita. Voi näet sanoa, että tämä raja viimeisten viiden vuosisadan kuluessa tuskin on muuttanut, kulkien edelleen historiallista n.k. hiilirajaa pitkin, joka varsin selvästi erottaa molemmat kielialueet toisistaan. Toisarvoiseksi seikaksi jää flaameille näin ollen valloonisella alueella asuvien heimolaisensa koulukysymys, koska he ovat selvillä siitä että flaamilaiset vähemmistöt mainitulla alueella huolimatta suuremmasta nativiteetistaan kuitenkin aina jäävät merkityksettömiksi, pääkaupunkia ehkä lukuunottamatta, ja että senvuoksi mitään toiveita ei ole että nämä vähemmistöt voisivat oleellisesti muuttaa valloonisen alueen kieli- ja kansallisuustilan-

netta. Flaamien tarkoituksena näin ollen ei ole penetroida valloonilaisaluetta, mistä taasen loogillisesti johtuu että he keskittävät kaikki voimansa flaamilaisalueen täydelliseen flaamilaistuttamiseen. Heille on ainakin tällä hetkellä tärkeämpää puhdistaa oma alue ranskalaisesta vaikutuksesta kuin pönkittää heimolaistensa asemaa eteläisillä alueilla.

Merkillisempää sensijaan oli että valloonienkin kesken nousi vastustus hallituksen ehdotusta vastaan. Tämä oli havaittavissa ei ainoastaan katoliseen puolueeseen kuuluvien valloonien kesken, vaan myöskin liberaalisessa puolueessa, johon parhaasta päästä kuuluu vallooneja - nekin sivumennen sanoen enimmäkseen uskunnoltaan katolisia. Tämä vastustus tuli liberaalisen puolueen johtajillekin eräänlaisena yllätyksenä. Puolueen nykyinen johtaja, ent. ministeri Devèze, kuten useat muutkin puolueen johtajista ovat brysseliläisiä ja katsovat senvuoksi näitä kysymyksiä ehkä vähemmän nationalistisesti kuin ne puolueen jäsenet, jotka asuvat puhtaasti ranskalaisilla seuduilla, varsinkin Liègessä ja Charle-roissa. Nämät, sanoisinko puhtaat valloonit lähtivät vastustuksessaan siitä näkökohdasta, että hallituksen ehdotuksen sisältämä periaate voisi viedä keinoitekoisten flaamilaissaarten muodostumiseen valloonilaisella alueella, mitä he jyrkästi vastustavat. Vastustus liberaalisessa puolueessa kasvoi siksi suu-

reksi että puoluejohdon, jonka työtä enemmän taikka vähemmän hallituksen ehdotus oli, täytyi nolens volens muuttaa kantansa, koska oli muuten pelättävissä että Parlamentin kokoontuessa nykyisen hallituskoalition olemassaolo voisi joutua vaaranalaiseksi. T.k. 12 p:nä puolueen johto kokoontuikin ja päätti neuvoteltuaan muiden puolueiden kanssa ehdottaa sellaista muutosta hallituksen ehdotukseen, että toiskielisten koulujen ja rinnakkaisluokkien perustamista vähemmistöalueilla ei jätettäisi vanhempien harkinnasta vaan paikallisesta administratiosta riippuvaksi.

On luultavaa että tämä hallituksen ehdotuksen muunnos tulee saamaan Parlamentin enemmistön kannatuksen. Seurauksena tästä tulee minun käsitykseni mukaan olemaan että Belgian kielikysymys on ottava aimo askeleen virallista kielijakoa kohti. Flaamilaiset ovat tämän päämäärän jo selvästi ottaneet ohjelmaansa; valloontit taasen tekevät sen enemmän taikka vähemmän pakosta, osaksi, kuten yllä huomautettiin, peläten sitä - flaamilaisten luonnollisesti ei myöntämää - uhkaa joka virallisesta kaksikielisyydestä voisi, katsoen flaamien suurempaan lisääntyväisyyteen, uhata valloontisen alueen ranskalaisuutta, osaksi myös luottaen siihen että ranskankieli suurena sivistyskielenä kuitenkin, kielellisestä jaosta huolimatta, aina tulee säilyttämään huomattavan aseman flaamilaisalueellakin.

Näyttää näin ollen siltä että hallituspuolan

uhka, joka vielä kuukausi takaperin oli ilmeinen,
ylläesitetyn liberaalisen puolueen kannanmuuton kaut-
ta on vältetty.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Kolman raportti no 107.

Parisi

21/10 1980.

ULKOA		
No 41142 lae. 30		
28/10-30		
RYHMÄ		ALUE
5		

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa lokakuun 23 p:nä 1930.

N:o

1916-554

ULKOSAIAINMINISTERIÖ		
No 41142 lae. 30		
28/10-30		
RYHMÄ	CLASSO	ALUE
5	06	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille rap-
porttini N:o 107, joka sisältää:

Ranskan lehdistö ja viimeaikaiset
tapahtumat Suomessa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOA		7310
No 41142 he		30
28/10-30		
RVVMA		
5	26	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 107.

Parisissa lokakuun 21 p:nä 1930.

Ranskan lehdistö ja viimeaikaiset
tapahtumat Suomessa.

Kuten jo tänään lyhyesti salasähköitin, on mielihyvin todettava, että Ranskan lehdistö viime aikoina on jatkuvasti suhtautunut tapahtumiimme täysin objektiivisella tavalla. Kesäisten tapahtumien jälkeen lehdistö sisälsi oloistamme varsin vähän tietoja, ilmeisesti asettuen odottamaan vaalien tuloksia. Vaalien tuloksesta sisälsivät miltei kaikki lehdet muuten oikean tiedon paitsi että Havas'in antama puolivirallinen sähkösanoma osaksi oli matkalla mennyt rikki, joten numerot eivät olleet täysin paikkansapitäviä, jos kohta lehtien niistä tekemät johtopäätökset porvaripuolueiden ja vasemmiston keskinäisistä suhteista tulevissa äänestyksissä olivat oikeat. Lähetystön vaalien tuloksesta saama virallinen kiertosähke tuli sen pahempi siksi myöhään, että kaikki lehdet jo olivat

ehtineet saada tuon Havas'in tiedon.

Presidentti Ståhlbergin kyydityksestä ja sen jälkeisistä tapahtumista ovat lehdet sisältäneet aivan lyhyitä asiallisia sähkeitä varustamatta niitä toistaiseksi kommentaareilla ja antamalla niille millään tavalla hälyytysuutisten muotoa.

Mainitsemista ansaitsee kuitenkin seuraava. Kertoessaan vaalien tuloksesta Le Temps merkittävä kyllä liitti sähkeeseensä jälkilauseen, jossa sanottiin "näin ollen olevan luultavaa, että uusi talonpoikaismarssi Helsinkiin tulee tapahtumaan". Mikään muu lehti ei sisältänyt tätä epäloogillista johtopäätöstä. Päätin ottaa selkoa asiasta Le Temps'in toimituksesta, mutta siellä ilmoitettiin ainoastaan että mainittu peräkanetti oli sille sähkötetty muun sähkösanoman jatkona. Sensijaan toimitus kieltäytyi sanomasta mistä se oli sähkeensä saanut.

Tätä taustaa vastaan katsottuna ansaitsee mainitsemista niinikään se seikka että Le Temps toissapäivänä t.k. 19 p:nä sisälsi muuten oikean sähkösanoman Suomessa viime päivinä tapahtuneista vangitsemisista, mutta lisäsi että Kosola olisi saanut määräyksen vangitsemisen uhalla ilmoittautua 24 tunnin sisällä poliisiviranomaisille kuulusteltavaksi sen johdosta että hän on kodissaan salannut poliisin etsimiä henkilöitä. Mikään muu lehti ei tätäkään väärää uutista kertonut.

Ylläolevasta teen sen johtopäätöksen, että molemmat sähkeet ovat tulleet samasta lähteestä ja

että, koska Le Tempsin toimitus kieltäytyy tätä lähettä ilmoittamasta, se on etsittävässä jostain Skandinaavian pääkaupungista. Lisään että Le Tempsin toimitus ilmeisesti on bona fide tiedot sellaisinaan julkaissut - antamatta niille millään tavalla sensatioluonnetta. Kuten tunnettua, Le Tempsin toimitus on koko ajan suhtautunut kysymyksiimme mitä objektiivisimmin ja sympeattisimmin, josta ovat todistuksena aikaisemmat oikeat sekä kotoa sähkötetyt että Lähetystön antamat tiedot ja ennenkaikkea de Montfort'in kolme täysin objektiivista kirjoitusta.

Maaherra Jalanderin saapessa Helsinkiin satuneista mielenosoituksista ei ainoakaan tšekäläinen lehti ole mitään sisältänyt.

Holma,

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Kolman raportti no 108.
Parisi.

30/10 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa lokakuun 31 p:nä 1930.

N:o

1995-571

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 43/142 ke. 30 30		
5/XI - 30	1/2	Liit.
KYHMÄ	OHJATO	ASIA
5	96	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 108, joka sisältää:

Ranska ja Suomen tapahtumat.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

6

143/11/2 (le. E. D. 30)		
5/11-30	No	LEH
RYHMÄ	OSASTO	TOIM.
5	C6.	

n Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 108.

Parisissa lokakuun 30 p:nä 1930.

a ja Suomen tapahtumat.

On mielihyvin todettava, että Ranskan leh-
 jatkuvasti noudattaa täydellistä objektivi-
 ia ja puolueettomuutta viimeaikaisiin tapahtu-
 nähden Suomessa. Lehdet ovat edelleen sisäl-
 t asiallisia sähkösanomia niitä kommentoimat-
 ai niille antamatta hälytysuutisen luonnetta.
 ava isoiloitu poikkeus ansaitsee senvuoksi eri-
 a huomiota.

Kun t.k. 27 päivälle päivätty Le Temps
 ilmestyi jo edellisenä iltana) kertoi säh-
 kälänsä Helsingistä, että laivaston komentaja Iko-
 olisi pidätetty Walleniuksen jutun yhteydessä.
 saatuaani puhelimitse Helsingistä tietää, että
 en oli kaikkea perää vaila, soitin Le Temps'
 toimittukseen herra Puaux'lle ja ilmoitin uutis-
 olevan väärän. Kun hänelle huomautin että Le
 viime viikkoina kolme kertaa on sisällynyt

SUOMEN LEHTI		
22 43/1142 (le) 10 30		
5/11-30	No	L.M.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettikään

Raportti N:o 108.

Parisissa lokakuun 30 p:nä 1930.

Ranska ja Suomen tapahtumat.

On mielihyvin todettava, että Ranskan lehdistö jatkuvasti noudattaa täydellistä objektiviteettia ja puolueettomuutta viimeaikaisiin tapahtumiin nähden Suomessa. Lehdet ovat edelleen sisältäneet asiallisia sähkösanomia niitä kommentoimatta tai niille antamatta hälyytysuutisen luonnetta. Seuraava isoiloitu poikkeus ansaitsee senvuoksi erikoista huomiota.

Kun t.k. 27 päivälle päivätty Le Temps (joka ilmestyi jo edellisenä iltana) kertoi sähköisensä Helsingistä, että laivaston komentaja Ikonen olisi pidätetty Walleniuksen jutun yhteydessä, ja saatuani puhelimitse Helsingistä tietää, että uutinen oli kaikkea perää vaille, soitin Le Temps' in toimitukseen herra Puaux'ille ja ilmoitin uutisen olevan väärän. Kun hänelle huomautin että Le Temps viime viikkoina kolme kertaa on sisältänyt

uutisia, jotka eivät täydellisesti pidä paikkaansa, ja sanoin ymmärtäväni että nämät sähkeet ovat ko-
toisin jostain skandinaavilaisesta pääkaupungista, myönsi hän asian näin olevan, mutta lisäsi samalla
että Ranskan lehdet ovat pakotetut ottamaan uutisen-
sa muualta kuin Helsingistä, kun on osoittautunut
erinomaisen vaikeaksi saada suoria uutisia jopa Ha-
vaa-sähkeitä Helsingistä. Sanoin ihmetteleväni tätä,
koska tiedän Suomen Tietotoimiston ja Havasin olevan
suoranaisessa yhteistoiminnassa, mutta lupasin kuiten-
kin tästä ilmoittaa Helsinkiin. (Rogkenen tässä yh-
teydessä huomauttaa, että, kuten olen maininnut useil-
le henkilöille kotona m.m. Suomen Tietotoimiston joh-
tajalle, minustakin Havasille tulee Helsingistä hyvin
säästään suoria tietoja. Uskallan alistaa harkitta-
vaksi eikä tässä olisi parantamisen varaa. Olen asi-
aa lähemmin käsittelevä eräessä Suomen propagandaa
Ranskassa käsittelevässä promemoriassa, jonka lähipäi-
vinä lähetän Ulkoasiainministeriölle.)

Palatakseni Le Tempsin uutiseen mainitsen vie-
lä että Puaux lupasi sen korjata. Hän ei sitä kui-
tenkaan tehnyt samana päivänä, mutta kyllä seuraava-
na, jolloin demencia oli samalla paikalla ensimmäi-
sellä sivulla missä uutinenkin oli ollut. Senjälkeen
ei Le Temps ole mitään Helsinki-sähkeitä sisältänyt.

Tätä Le Tempsin uutista lukuunottamatta en ole
Ranskan lehdistössä nähnyt ainoatakaan totuudesta poik-
keavaa. Ainoakaan ranskalainen lehti ei ole antautu-

mut reproducimaan niitä tattariuutisia, joita Kööpenhamina päivittäin maailmalle levittää ja joita olen voinut seurata Kölnische Zeitungin kautta. Ainoastaan Chicago Tribunen Parisin-painos (englanninkielinen) sisälsi samana 27 p:nä fantastisen jutun kööpenhaminalaiseen henkeen puheen sodanuhasta Venäjän ja Suomen välillä, joka Walleniuksen pidättämisen kautta oli estynyt, y.m. y.m. Olen lähettänyt eri kirjeenä tämänkin kirjoituksen kotiin. Käydessäni saman päivän iltapäivällä Ranskan ulkoministeriössä ministeri de Laboulayen puheilla, puhuin myöskin tästä Chicago Tribunen kirjoituksesta, tehden hänelle samalla hieman selkoa Kööpenhaminan toiminnasta valheellisten uutisten keskipisteenä. Laboulaye ymmärsi kohta näiden tietojen järjettömyyden, minkä johdosta päätin etten tekisi asiasta mitään dementiaa, kuten olin aikonut, semminkin kun ainoakaan ranskalainen lehti ei ollut tuota uutista levittänyt.

Käyntini min. Laboulayen luona muodostui muuten täysin tyydyttäväksi tavanmukaiseksi keskusteluksi, jonka kuluessa tein hänelle selkoa viimeaikaisista tapahtumista. Olin etukäteen päättänyt, tuntien ranskalaisen luonteen, antaa esitykselleni, jonka perustin pääasiassa Ulkoasiainministeriön kiertosähkeeseen N:o C-118, sellaisen muodon että hänelle kävisi selväksi Walleniuksen toiminnan persoonallinen syy ja motiivi. En ollut erehtynyt näin laskiessani, sillä huomasin pian että Laboulaye kohta ymmärsi asian oikein käyttäen itse Walleniuksen toiminnasta

sanaa passionné. Pidätin tietysti oikeuden palata asiaan niinpiankuin virallinen tutkimus on päättynyt, mutta alleviivasin vahvasti että tähänastiset tutkimukset eivät ole voineet todeta Walleniuksen toiminnan ulottuneen laajempiin upseeripiireihin eikä liioin olleen yhteydessä Lapuanliikkeen kanssa. Ilokseni huomaa että Journal des Débats eilenillalla, siis kolme päivää myöhemmin, sisältää sähkösanoman, jossa se virallisen tutkimuksen tulokseksi ilmoittaa Walleniuksen toiminnan osoittautuneen isoiloiksi ilmiöksi, antaen siten esitykselleni mitä parhaimman tuen.

Olisin taipuvainen uskomaan että käydessäni min. Laboulayen luona hän siihen saakka oli saanut hyvin vähän tietoja lähettiläältään Helsingistä. Hän nimenomaan alleviivasi että minun antamani précisions olivat ensimmäiset, mitkä ulkoministeriö oli saanut.

Olen viime päivinä tavannut lukuisasti huomattavassa asemassa olevia henkilöitä ja olen voinut sekä antaa selityksiä että todeta tšekäläisen mieliteen olevan täysin rauhallisen. Olen sopinut eräiden tunnettujen sanomalehtiemiesten kanssa (Faux, de Waleffe, Gouvain y.m.) että virallisen tutkimuksen päätyttyä olen heille antava aineistoa viime päivien tapahtumista, jotta he voisivat sen perustuksella lehdissä julkaista joitain yleiskatsauksia tilanteesta.^{x)}

Lopuksi haluan mainita, että olen saanut useita kymmeniä kiitoksia arkkipiispa Ingmanin julkaisemas-

x) Sauerwein on edelleen matkoilla.

ta ranskankielisestä, Lapuanliikettä koskevasta kirjasta. Sellaiset henkilöt kuin kenraali Duffour, Sotakorkeakoulun johtaja, kenraali Somon, joka äskettäin kävi Suomessa, kenraali Weygand, Yleisesikunnan päällikkö, kenraali Le Rond y.m. y.m. ovat minulle kirjoittaneet jopa pitkiäkin kirjeitä tämän kirjasen johdosta. Olimme pari päivää sitten kenraali ja rouva Le Rondin kanssa yhdessä teatterissa, ja keskustelin illan kuluessa hänen kanssaan pitkälti oloistamme. Hän pyysi lämpimästi onnitella meitä siitä että olimme uskaltaneet antaa Euroopalle esimerkin. Hän lisäsi nimenomaan tietävänsä että eräitä valitettavia seikkoja oli tapahtunut rinnakkain kommunistivastaisen toiminnan ohella, mutta käytti niistä sanaa inévitables.

Henri de Montfort, Le Tempsin toimituksesta, joka kävi Helsingissä kesällä ja joka on julkaissut meille myönteellisiä kirjoituksia senjälkeen lehdessään, on kirjoittanut meille sympaattisen kirjoituksen Suomesta maaseutulehtiä varten. Se on jo ilmestynyt kuudessa seitsemässä lehdessä ja tulee ilmestymään vielä kahdessakymmenessä. Sitäpaitsi de Montfort on julkaissut juuri ilmestyneessä Mercure de France'in viimeisessä numerossa pitkän myönteellisen kirjoituksen Suomesta.

Holma.

P. S. 31/X. Kun ylläoleva oli kirjoitettu, huomaisin että viimeinen Pax-lehti, joka kuten tunnettua on

kansainvälisesti orientoitu poliittinen viikkolehti ja hyvin vasemmalla, viimeisessä numerossaan on julkaissut kirjoituksen Suomesta, jossa on sekaisin oikeata ja väärää. Tämä lehti on ennenkin julkaissut meistä epäsympaattisia kirjoituksia. Koetan asettua yhteyteen toimituksen kanssa.

Koska parisilaiset lehdet edelleenkään eivät ole sisältäneet mitään sensatiivisia oloistamme, en ainakaan toistaiseksi katso olevan syytä antaa lehdille Ulkoasiainministeriön kiertosähkeiden C-124 ja C-125 mukaisia oikaisuja. Ulkoministeriössä olen jo asettanut nämät uutiset oikeaan valoonsa.

Olen pyytänyt ensi viikon alussa audienssia Belgian ulkoministerin luona tehdäkseni hänellekin selkoa tilanteesta. Menen sitä varten sinne kahdeksi päiväksi.

Molma.

Kp Pol Gen
Parisissa lokakuun 31 p:nä 1930.

N:o

1996-572

Ad

U...	INI.	
<i>113</i>	<i>1112</i>	<i>30</i>
<i>5/11-30</i>		<i>1.</i>
<i>100</i>	<i>heini.</i>	

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

Suomen tapahtumat Ranskan

lehdistössä.

Viitaten tämänpäiväiseen raporttiini
N:o 108 oheenliitän Pax-lehden viime nume-
rossa olleen kirjoituksen "Le fascisme pay-
san finlandais n'a pas désarmé".

Holma.

ad 43/142
Date le 1996/572 Paris

P A X

30/X-30.

Le fascisme paysan finlandais n'a pas désarmé

La lutte politique, en Finlande, se poursuit toujours avec la même ardeur, bien que les élections législatives du début de ce mois, qui furent nettement favorables aux partis d'extrême-droite, eussent dû calmer l'ardeur des partisans de la dictature. Il n'en est cependant rien. Les incidents d'enlèvements scandaleux se sont reproduits tout récemment et ont de nouveau jeté le trouble dans les esprits.

Ces élections ne furent peut-être pas aussi libres qu'on eût pu le souhaiter dans une démocratie parlementaire, régie par le suffrage universel, et cela explique, du moins en partie, la défaite des partis démocratiques.

La propagande de Lappo (ou Lapua, en finnois) avait travaillé les campagnes, terrorisé certaines provinces et avait même tenu des électeurs récalcitrants sous une menace constante.

Le résultat le plus clair qu'obtinrent les partisans de Lappo était l'abstention d'un bon nombre d'électeurs, qui manquaient de courage civique, lequel, en ces circonstances, devait se doubler de courage tout court. Mais leur victoire, tout en étant appréciable, car elle a permis de grouper une majorité bourgeoise, assez hétérogène, il est vrai, autour d'une revendication primordiale, celle du vote par le Parlement des lois anti-communistes (mise hors la loi du communisme), n'est cependant pas une vraie victoire. Avec les prévisions les plus optimistes, le mouvement de Lappo ne saurait grouper, au sein du Parlement, qu'à peine un tiers des députés autour de son programme de pseudo-dictature. A cela, l'on répondra avec beaucoup d'évidence, que, dans d'autres pays, on a déjà vu s'établir des dictatures de minorité, reposant sur des effectifs encore plus faibles. Mais la Finlande n'en est pas encore là.

Qu'est-ce, au fond, que le mouvement de Lappo? Il se présentait, au début, uniquement comme un mouvement anti-communiste, professant un patriotisme un peu turbulent, certes, mais sincère, et auquel presque tout le monde pouvait souscrire. On peut dire qu'à ce moment tous les éléments bourgeois, à de rares exceptions près, approuvaient ce mouvement.

Mais bientôt on constatait que les dirigeants de Lappo, des paysans ou mem-

vriers de sa constitution actuelle, homme universellement estimé, esprit extrêmement cultivé, profondément attaché aux institutions occidentales, était enlevé, le 15 octobre, par une bande, envoyée par une des organisations terroristes du mouvement de Lappo, et n'échappa que par miracle aux mains de ses ravisseurs. Son crime: avoir condamné les méthodes de violence préconisées par le paysan Kosola et ses lieutenants. La même aventure faillit arriver au préfet Jalander, au retour d'un voyage à l'étranger, la semaine dernière. Le ministre de l'Intérieur, heureusement averti de l'attentat qui se préparait contre lui, avait délégué une escorte de policiers.

Il est facile de comprendre qu'un mouvement, dirigé par des inconscients, et qui a déjà prouvé qu'il ne recule devant rien pour imposer sa manière de voir, qui va, enfin, jusqu'à faire enlever le leader parlementaire du parti agrarien, ancien président de la République finlandaise, peut demain, si cela lui plaît, enlever le président de la République en fonctions!

L'enlèvement scandaleux de M. Stahlberg a heureusement provoqué une réaction dans l'opinion. Ce ne sont plus des communistes, des socialistes ou de vagues radicaux que l'on fait enlever et transporter à la frontière russe — ce qui a d'ailleurs provoqué une tension extrême entre Moscou et Helsingfors — mais des hommes d'Etat que tout le monde vénérât.

Aussi, le cabinet de M. Svinhuvud, chef du parti unioniste qui passe pour être la réplique parlementaire du mouvement populaire de Lappo, a-t-il pris des mesures pour mettre fin à ces déplorable méthodes, qu'on peut carrément qualifier de crimes. Les quelque cinq cents enlèvements qui ont eu lieu jusqu'à ce jour, sans qu'aucune enquête sérieuse ne soit jamais entreprise par la police, ne vont probablement pas être éclaircis, mais les ravisseurs de l'ancien président Stahlberg sont déjà sous les verrous et ils seront jugés sans aucune indulgence. Seule, une répression impitoyable envers toutes les illégalités commises dans le domaine politique, à quelque formation politique qu'appartiennent les criminels, peut rétablir l'ordre normal.

Le fascisme paysan finlandais n'a pas désarmé

La lutte politique, en Finlande, se poursuit toujours avec la même ardeur, bien que les élections législatives du début de ce mois, qui furent nettement favorables aux partis d'extrême-droite, eussent dû calmer l'ardeur des partisans de la dictature. Il n'en est cependant rien. Les incidents d'enlèvements scandaleux se sont reproduits tout récemment et ont de nouveau jeté le trouble dans les esprits.

Ces élections ne furent peut-être pas aussi libres qu'on eût pu le souhaiter dans une démocratie parlementaire, régie par le suffrage universel, et cela explique, du moins en partie, la défaite des partis démocratiques.

La propagande de Lappo (ou Lapua, en finnois) avait travaillé les campagnes, terrorisé certaines provinces et avait même tenu des électeurs récalcitrants sous une menace constante.

Le résultat le plus clair qu'obtinrent les partisans de Lappo était l'abstention d'un bon nombre d'électeurs, qui manquaient de courage civique, lequel, en ces circonstances, devait se doubler de courage tout court. Mais leur victoire, tout en étant appréciable, car elle a permis de grouper une majorité bourgeoise, assez hétérogène, il est vrai, autour d'une revendication primordiale, celle du vote par le Parlement des lois anti-communistes (mise hors la loi du communisme), n'est cependant pas une vraie victoire. Avec les prévisions les plus optimistes, le mouvement de Lappo ne saurait grouper, au sein du Parlement, qu'à peine un tiers des députés autour de son programme de pseudo-dictature. A cela, l'on répondra avec beaucoup d'évidence, que, dans d'autres pays, on a déjà vu s'établir des dictatures de minorité, reposant sur des effectifs encore plus faibles. Mais la Finlande n'en est pas encore là.

Qu'est-ce, au fond, que le mouvement de Lappo? Il se présentait, au début, uniquement comme un mouvement anti-communiste, professant un patriotisme un peu turbulent, certes, mais sincère, et auquel presque tout le monde pouvait souscrire. On peut dire qu'à ce moment tous les éléments bourgeois, à de rares exceptions près, approuvaient ce mouvement.

Mais bientôt on constatait que les dirigeants de Lappo, des paysans ou membres du clergé parfaitement incultes au point de vue politique et parlementaire, désiraient imposer au pays un nouveau régime constitutionnel et dicter ses ordres aux pouvoirs publics. Jugeant ceux-ci trop hésitants, le mouvement de Lappo faisait lui-même sa police, enlevant à son gré les personnages qui ne lui plaisaient pas, menaçant et bataillant.

Sa devise était simple: pour ou contre nous. Ceux qui étaient contre se voyaient aussitôt traités de communistes. C'est ce qui est arrivé, ces jours-ci, à l'ex-président de la République finlandaise, M. Stahlberg et sa femme, M. Stahlberg, qui fut le premier président de la jeune République, et un des ou-

vriers de sa constitution actuelle, homme universellement estimé, esprit extrêmement cultivé, profondément attaché aux institutions occidentales, était enlevé, le 15 octobre, par une bande, envoyée par une des organisations terroristes du mouvement de Lappo, et n'échappa que par miracle aux mains de ses ravisseurs. Son crime: avoir condamné les méthodes de violence préconisées par le paysan Kosola et ses lieutenants. La même aventure faillit arriver au préfet Jalander, au retour d'un voyage à l'étranger, la semaine dernière. Le ministre de l'Intérieur, heureusement averti de l'attentat qui se préparait contre lui, avait délégué une escorte de policiers.

Il est facile de comprendre qu'un mouvement, dirigé par des inconscients, et qui a déjà prouvé qu'il ne recule devant rien pour imposer sa manière de voir, qui va, enfin, jusqu'à faire enlever le leader parlementaire du parti agrarien, ancien président de la République finlandaise, peut demain, si cela lui plaît, enlever le président de la République en fonctions!

L'enlèvement scandaleux de M. Stahlberg a heureusement provoqué une réaction dans l'opinion. Ce ne sont plus des communistes, des socialistes ou de vagues radicaux que l'on fait enlever et transporter à la frontière russe — ce qui a d'ailleurs provoqué une tension extrême entre Moscou et Helsingfors — mais des hommes d'Etat que tout le monde vénérât.

Aussi, le cabinet de M. Svinhuvud, chef du parti unioniste qui passe pour être la réplique parlementaire du mouvement populaire de Lappo, a-t-il pris des mesures pour mettre fin à ces déplorables méthodes, qu'on peut carrément qualifier de crimes. Les quelques cinq cents enlèvements qui ont eu lieu jusqu'à ce jour, sans qu'aucune enquête sérieuse ne soit jamais entreprise par la police, ne vont probablement pas être éclaircis, mais les ravisseurs de l'ancien président Stahlberg sont déjà sous les verrous et ils seront jugés sans aucune indulgence. Seule, une répression impitoyable envers toutes les illégalités commises dans le domaine politique, à quelque formation politique qu'appartiennent les criminels, peut rétablir l'ordre normal.

On comprend l'hésitation du gouvernement d'intervenir envers ceux-là mêmes qu'il a toujours encouragés et qui sont pour ainsi dire ses propres partisans, mais, sous la pression de la majorité de l'opinion publique, il ne pourra guère s'y dérober, ou alors il devra résigner ses fonctions.

Le grand quartier général du paysan Kosola annonce maintenant la réunion d'un Parlement fasciste qui se réunira au début de novembre et qui siègera deux jours. Là sera élaboré le programme que le mouvement est fermement décidé à imposer à la Chambre et au pays. Il comprend, entre autres, le renforcement du pouvoir exécutif, rendu indépendant du pouvoir législatif, une réforme électorale qui enlèverait le droit de vote à près de 50.000 citoyens, et ainsi de suite.

Sans aucune crainte de se tromper, on peut dire que ce programme n'a pas la moindre chance de se voir accepter par le présent Parlement. Il est même très probable que les derniers incidents relatés ci-dessus auront des répercussions profondes dans tout le pays et détourneront les faveurs populaires d'un mouvement qui, à l'examen, se révèle être un ennemi de l'ordre. Le bon sens finira par triompher, pour le plus grand bien de la Finlande et de la stabilité politique dans l'Europe du Nord.

VIC.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N° 1998-573

Parisissa lokakuun 31 p:nä 1930.

Ulkoasiainministeriö,
H e l s i n k i.

Cd

1	143/1142 Re	30
5/11-30	No	1
	OSASTO	
100	huomi.	

Kirjoitus Suomesta

Mercure de France'issa.

Lähetystö lähettää tämän mukana kun-
nioittavasti Ulkoasiainministeriölle huomenna il-
mestyvässä Mercure de France'in numerossa 777
olevan Suomea koskevan kirjoituksen "Le peuple
de Finlande contre le communisme", jonka on kir-
joittanut Henri de Montfort.

Toimekseen saaneena:

V. t. Avustaja.

LE PEUPLE DE FINLANDE CONTRE LE COMMUNISME

Depuis bientôt un an se poursuit en Finlande un grand mouvement populaire qui s'est assigné pour tâche de mettre fin à l'action subversive des milieux communistes finlandais. Réaction spontanée des masses paysannes indignées des provocations anti-nationales et anti-religieuses des communistes, ce mouvement traduit les aspirations les plus profondes du pays, et ces modestes paysans de Lapua, qui, en novembre 1929, relevèrent le défi insolemment jeté par le bolchévisme, ont rallié l'immense majorité de la nation, décidée à travailler dans la paix et dans l'ordre. Aujourd'hui, le succès de leur courageuse entreprise apparaît certain et les plus prochaines semaines vont être pour la Finlande un de ces moments décisifs dans l'existence d'un peuple où, pour de longues années, toute son évolution ultérieure se trouve déterminée.

§

Pour bien apprécier l'état d'esprit de la Finlande à la fin de l'année dernière, c'est-à-dire au moment où les paysans se sont dressés contre la propagande communiste, il faut se remémorer quelques faits essentiels.

On constatera d'abord que la Finlande s'est vu imposer, dans un passé récent, une expérience brève, mais très nette, du communisme. Tout de suite après sa libération de la domination russe, en effet, une partie importante de ce pays a connu les « douceurs » du bolchévisme.

Le 6 décembre 1917, la Chambre finlandaise avait proclamé l'indépendance de la Finlande, et la France, l'Allemagne, la Suède et l'U.R.S.S. avaient presque aussitôt reconnu le nouvel Etat. Mais on espérait à Moscou que les éléments extrémistes, grâce à l'appui des socialistes détenant à la Chambre 92 mandats sur 200, et qui avaient complètement rompu avec la majorité bourgeoise, arriveraient rapidement à s'emparer du pouvoir et à instaurer la dictature du prolétariat, et l'on se garda bien de rappeler de Finlande les troupes russes qui s'y trouvaient encore, comme le demandait le gouvernement finlandais constitué sous la présidence de M. Svinhufvud. Au contraire, ces troupes reçurent ordre de renforcer, le cas échéant, les communistes finlandais qui, déjà, avaient formé une garde rouge, et, çà et là, commençaient à « se faire la main » en abattant des bourgeois.

En raison des circonstances dans lesquelles la Finlande venait de se détacher de la Russie, le gouvernement Svinhufvud ne disposait d'aucune force militaire. Il entreprit la formation d'un corps de volontaires, une garde blanche, qui fut bientôt insuffisante pour faire respecter l'ordre. Une partie du gouvernement se transporta alors à Vaasa, dans l'Ostrobothnie méridionale, région où la propagande socialiste n'avait eu aucun effet. Un comité militaire y fut constitué pour le recrutement et l'organisation de la garde blanche. Son commandement fut confié à un officier finlandais, le général Mannerheim, dont les qualités militaires et l'esprit de décision et d'initiative avaient été souvent remarqués dans l'armée russe.

Le 28 janvier 1918, les bolchéviques finlandais, appuyés par les troupes russes, s'emparèrent d'Helsinki (Helsingfors). Le même jour, le général Mannerheim prenait l'offensive. Il nettoyait d'abord le nord-ouest du pays, puis, descendant vers le sud, il remporta une importante victoire à Tampere (Tammerfors).

Soucieuse de se concilier les sympathies finlandaises nécessaires à la réalisation de certaines de ses ambitions dans la Baltique, l'Allemagne envoya alors en Finlande (mars 1918) un corps expéditionnaire de 10.000 hommes, sous le commandement du général von der Goltz. Ce corps, débarqué à Hanko, marcha sur la capitale où, refoulant les rouges, il entra le 12 avril. Il y eut encore un mois de luttes très dures. Enfin, les troupes rouges furent définitivement écrasées par Mannerheim devant la ville de Lahti, après une bataille de plusieurs jours. La Finlande était sauvée du bolchévisme et, le 13 mai, l'armée blanche prenait possession d'Helsinki.

La première préoccupation du gouvernement et de la Chambre fut de préparer une réforme agraire qui permit de constituer une classe de petits propriétaires fortement attachée au sol, classe encore trop peu nombreuse en Finlande, puisque les statistiques de 1901 établissent qu'à cette époque, sur 478.112 familles domiciliées dans les campagnes, 110.629 étaient propriétaires de terre, 160.525 étaient locataires et 206.988 (43 %) travaillaient pour le compte d'autrui. Le problème était donc d'assurer la possession de la terre au plus grand nombre possible de ces familles paysannes. Il fut résolu grâce à un ensemble de dispositions encore en vigueur qui, conçues dans un esprit très modéré, ont abouti, à la fin de 1929, à permettre la constitution de 200.000 petites propriétés nouvelles (1). En même temps était élaborée une généreuse législation sociale destinée à améliorer le sort de la classe laborieuse.

On comprend ainsi pourquoi la Finlande ne peut offrir

(1) Ces dispositions ont pour but de permettre aux fermiers le rachat de leurs fermes et la répartition par l'Etat des terres lui appartenant, ou qu'il achète à l'amiable, au prix normal. En cas d'insuffisance de ces achats par suite du refus de vente des propriétaires, l'Etat a le droit d'expropriation sur les domaines de plus de 200 ha., mais seulement pour une part proportionnelle au nombre de centaines d'hectares de ces domaines. Cette proportion varie de 5 % pour 500 ha. jusqu'à 50 % au-dessus de 5.000 ha.

un terrain propice au communisme. En fait, depuis la liquidation de la tentative de 1918, les doctrines communistes s'y sont toujours heurtées à une vive réprobation, non seulement dans les milieux intellectuels et bourgeois, mais aussi dans les milieux paysans. Sans doute, elles ont continué à influencer la population ouvrière. Mais il faut considérer qu'en Finlande, pays de trois millions six cent mille habitants (2), l'agriculture et les professions qui en découlent font vivre environ deux millions de personnes, tandis que l'industrie n'en occupe qu'un demi-million. D'autre part, les socialistes qui, au début de 1918, avaient montré une certaine sympathie pour les tendances communistes, se sont vite repris et, depuis onze ans, n'ont cessé de s'y affirmer hostiles et de les combattre.

Aussi, après l'aventure de 1918, le communisme finlandais, pour sauver la face et paraître plus puissant qu'il ne l'était en réalité, a dû hausser le ton. Précisément, par un très respectable souci de pacification, le gouvernement avait cherché à effacer autant qu'il était possible les traces et les conséquences de la lutte qui, un moment, avait armé une partie de la population contre l'autre. De très larges amnisties avaient proclamé l'oubli du passé. Les agitateurs aux ordres des soviets en profitèrent pour exciter leurs troupes à multiplier les insultes à la religion et à la morale, à pratiquer l'espionnage et à battre en brèche les institutions et l'Etat.

Cinq ans avaient passé à peine, depuis la révolte communiste de 1918, que déjà l'agitation révolutionnaire recommençait. En 1923, les autorités durent intervenir. Le Tribunal Suprême déclara le parti communiste illégal et en prononça la dissolution. Tous les députés communistes furent arrêtés et condamnés pour haute trahison. Une seconde fois, la Finlande crut en

(2) 300.000 Suédois et 3.300.000 Finnois.

avoir fini avec le communisme. C'était mal connaître le parti qui se reforma très rapidement sous un autre nom, celui de *Parti des ouvriers et des petits cultivateurs*. La propagande reprit de plus belle, en se couvrant toutefois de certaines précautions hypocrites. Elle aboutit, aux élections législatives des 1er et 2 juillet 1929, à faire entrer à la Chambre vingt-trois députés communistes ayant recueilli environ 130.000 suffrages.

Encouragé par ce résultat, le *Parti des ouvriers et des petits cultivateurs* accrut son activité dont une des formes préférées fut l'organisation de démonstrations dans les régions de la Finlande où le communisme n'avait pu pénétrer. C'est ainsi qu'après bien d'autres communes rurales celle de Lapua, le dimanche 24 novembre 1929, reçut la visite d'une horde de quatre cents communistes venant affirmer devant les paysans leur force et comptant bien les terroriser.

Ce village de Lapua est situé dans l'Ostrobothnie méridionale, la province où, en janvier 1918, le gouvernement finlandais se réfugia pour organiser la résistance contre les communistes, et c'est aussi une des premières paroisses où les soldats bolchevistes russes furent désarmés et capturés par la population, aussitôt que commença la guerre de libération conduite par le général Mannerheim. Ses habitants sont de petits propriétaires, vivant de l'exploitation de leurs modestes domaines; ils sont connus, en outre, par leurs sentiments profondément religieux.

Dans un tel milieu, on devine l'effet produit par une démonstration révolutionnaire. Les communistes arrivèrent, la plupart armés, tous revêtus d'une chemise rouge qu'ils portaient par-dessus leur pantalon. Ils vociférèrent des blasphèmes, entonnèrent des chants anti-patriotiques et anti-religieux, menacèrent de troubler l'office, insultèrent le pasteur. La population finnoise est essentiellement calme et paisible. Mais elle est aussi très

ferme dans ses convictions et dans ses sentiments. D'abord interloqués, les paysans, s'armant de leurs bâtons, invitèrent leurs visiteurs indésirables à aller poursuivre leurs exercices dans un autre endroit, et ils demeurèrent maîtres chez eux.

Ce geste correspondait au sentiment de la plus grande partie de la population agricole finlandaise. Il fut un soulagement pour tous ceux qui, jusqu'ici, avaient dû subir les provocations révolutionnaires sans pouvoir leur résister, un exemple pour ceux qui se refusaient à les supporter. Un vaste frémissement anti-communiste agita tout le pays.

Ayant relevé le gant qui leur avait été imprudemment jeté, les paysans de Lapua s'assemblèrent, le 1er décembre 1929, en une grande réunion patriotique, où un exposé fait par l'un d'eux, M. Vihtori Kossola, obtint un vif succès. Dénonçant l'action subversive des communistes finlandais, agents de Moscou, M. Kossola rappela la décision du Tribunal Suprême déclarant le parti communiste illégal, il invita ses compatriotes à tirer les conséquences de cette sentence et à en poursuivre l'application.

Finalement l'ordre du jour ci-dessous fut adopté, qu'une députation fut chargée d'aller remettre au Président de la République :

Chez nous, à Lapua, nous nous groupons unanimement autour des autorités pour les aider dans leur tâche de supprimer définitivement le parti communiste, tous ses modes d'action et ses organes.

Chez nous, on souffre profondément de voir comment les résultats acquis si chèrement par la guerre de l'indépendance sont foulés aux pieds.

Chez nous, on n'approuve pas que les ennemis déclarés de la patrie et du régime légal puissent siéger à la Chambre des députés comme législateurs et délibérer sur la défense nationale.

Chez nous, on n'approuve pas la façon dont on peut user de la liberté de parole dans les journaux et les discours publics pour outrager tout ce qui constitue la base du sentiment moral et légal du peuple de Finlande.

Chez nous, on n'approuve pas qu'un parti traître à la patrie et dissous par le tribunal suprême puisse renaître sous une forme encore plus impudente qu'auparavant.

Nous nous adressons avec confiance au pouvoir exécutif pour qu'il sauvegarde la sécurité et la liberté de la patrie.

...L'Assemblée déclare à l'unanimité que, si le gouvernement ne recourt pas aux mesures nécessaires, il court sérieusement le risque de ne plus pouvoir dominer et diriger la situation dans le pays.

Ce document, par sa forme directe et simple, je dirai même presque naïve, révèle bien son origine populaire. Il n'en est que plus fort et plus impressionnant, et l'on y remarquera comment le bon sens finlandais a tout de suite souligné l'illogisme qu'il y a à permettre aux adversaires déclarés de la défense nationale à légiférer sur elle.

Les paysans de Lapua adressèrent au pays un message invitant tous les bons citoyens à lutter contre l'action communiste. « Il ne faut pas, suggéraient-ils, permettre à une petite minorité d'insulter aux principes de toute la nation, d'attaquer la religion et la patrie. La mesure de l'effronterie subversive des communistes est comble... volonté populaire doit arrêter toutes les formes de l'activité illégale de ce parti. »

Une série de meetings, tenus dans les principaux centres agricoles du pays, permit de propager ces idées et le mouvement anticommuniste recueillit de très nombreuses adhésions. Les députations affluèrent chez le Président de la République, le Président du Conseil et se présentèrent devant les groupes de la Chambre. Elles furent partout écoutées avec attention. C'est ainsi qu'en recevant la députation de la province de Häme, le Président de la République n'hésita pas à déclarer que

« l'extirpation de l'antipatriotisme, de l'illégalité et du banditisme constituait actuellement la tâche sociale et politique la plus importante. » Mais il insista vivement sur ce que « tout devait être réalisé par les moyens légaux ».

Ces moyens légaux, le Président du Conseil, M. Kallio, les avait déjà formulés dans deux projets de loi, dont l'un simplifiait la procédure à suivre pour dissoudre les associations nuisibles aux intérêts de l'Etat, et l'autre mettait un terme aux abus de la presse, en autorisant la fermeture par décision de justice des imprimeries révolutionnaires.

Le premier de ces projets fut adopté sans difficultés par la Chambre, mais ce vote souleva de fortes protestations dans les milieux socialistes, où l'on enjoignit aux cinquante-neuf députés du parti d'user de tous les moyens possibles pour faire écarter la loi restrictive de la liberté de la presse. D'autre part, certains éléments bourgeois soutinrent l'opinion que la Chambre ne pouvait paraître être aux ordres des partisans du mouvement de Lapua. Bref, le deuxième projet Kallio fut repoussé, le 7 mars, par 99 voix contre 82.

Ainsi, une partie des milieux parlementaires cherchaient à « freiner » le mouvement populaire anti-communiste, non point certes par sympathie pour les tendances extrémistes, mais pour des raisons de tactique électorale (dans plusieurs circonscriptions, par exemple, les listes socialistes pouvaient avoir besoin de l'appoint des suffrages communistes) ou par scrupule de libéralisme; toutefois, le mouvement de Lapua était si fortement lancé que la semi-hostilité de la Chambre ne lui donna que plus de force, et le « Lapua » continua à rallier tous les hommes qui, en Finlande, sans distinction d'origine et de parti politique, appréhendaient le danger communiste.

Un comité de trente membres assumait la direction du

mouvement, qui choisit dans son sein un directeur exécutif composé de MM. Kossola, Herttur et Koivistu. D'autre part, certains éléments très actifs du parti fondèrent, au début de mars, une organisation de combat : *Suomen Lukko*, dont le nom même, *Le Verrou de Finlande*, signifiait qu'elle avait pour but de fermer définitivement la porte de la Finlande à l'agitation bolchéviste. *Suomen Lukko* se proposait aussi de ne pas laisser sans réponse les violences communistes et d'assurer aux ouvriers non communistes le droit au travail que leur refusaient ou leur limitaient les ouvriers communistes.

Suomen Lukko exposa publiquement son programme à la fin du mois de mars dernier. En voici l'essentiel :

Ayant fixé pour but à son activité la lutte contre le communisme et contre toute autre menée subversive, quelle que soit sa forme, notre organisation se propose d'expliquer la vraie nature de ces mouvements et leurs tendances visant à ruiner l'indépendance du pays et tout l'ordre social. Elle veut associer le plus grand nombre de citoyens à une œuvre dont l'objet est de mettre fin à toutes les atteintes à la sécurité intérieure et extérieure de l'Etat.

Pour parvenir à ce but, il est nécessaire d'instruire l'opinion publique, afin de faire diriger avec force et résolution le travail législatif contre l'activité communiste.

Suomen Lukko s'efforcera d'autre part de mettre fin à la situation anormale et honteuse existant actuellement dans divers chantiers de travail sous la forme d'un terrorisme exercé contre les travailleurs blancs.

Nous invitons tous les citoyens, sans distinction de situation sociale ni de langue maternelle, à soutenir notre action en adhérant à *Suomen Lukko*.

Ainsi, *Suomen Lukko* cristallisait un état d'esprit et des tendances qui prenaient corps de jour en jour et dont la première démonstration énergique fut la destruction de l'imprimerie communiste qui, dans la ville de Vaasa, faisait paraître l'organe révolutionnaire : *Tyon Aani*.

la Voix du Travail. Cette feuille avait publié une série d'articles provocateurs, que le rejet par la Chambre du projet de loi sur la presse avait empêché les autorités de réprimer. Cette première expédition eut lieu le 28 mars.

De même que l'acte du 24 novembre 1929, celui du 28 mars 1930 fit beaucoup de bruit. Ses auteurs et ses organisateurs s'étaient publiquement dénoncés par un télégramme au Président du Conseil, en prenant toutes leurs responsabilités. Leur procès devant le tribunal civil donna lieu à un incident caractéristique: l'avocat de l'imprimerie communiste qui avait recouru à la justice bourgeoise, communiste lui-même, s'étant permis, au cours de sa plaidoirie, un certain nombre d'insolences contre « les coupables », plusieurs anti-communistes l'enlevèrent à la sortie du Tribunal et le gardèrent prisonnier pendant vingt-quatre heures.

Depuis le 28 mars jusqu'au 15 septembre dernier, de telles « manifestations » ont eu lieu à peu près chaque jour ou chaque nuit. Souvent, l'agent communiste notoire qui en était l'objet en a été quitte pour une fustigation dont l'importance dépendait de ses méfaits. Parfois, il a été emmené en automobile à une centaine de kilomètres de sa résidence et abandonné sans vêtements dans une forêt. Parfois aussi, on l'a conduit à la frontière de l'U.R.S.S. et invité à la franchir pour aller dans ce « paradis des ouvriers », dont il vantait éloquentement les douceurs à un public naïf.

Naturellement, ces actes énergiques ont soulevé en Finlande même la réprobation de certains milieux bourgeois, où l'on n'admet pas que les bourgeois répondent par l'action directe à l'action directe. Elles n'ont pas été, d'autre part, sans embarrasser gravement le gouvernement. Il a fait ce qu'il a pu pour les prévenir et, quand ce lui a été possible, il les a réprimées. D'autre part, il est incontestable que les violences contre les communistes ont

été complaisamment amplifiées et commentées, hors de Finlande, par les sympathisants des idées révolutionnaires. Plusieurs feuilles étrangères ont répété que le mouvement des « Lapua » aboutirait à une dictature fasciste, parlé à ce propos du péril qu'il faisait courir à la démocratie et même annoncé gravement qu'il constituait une menace de guerre, car son succès aboutirait à transformer toutes les orientations de la politique étrangère finlandaise. Le bout de l'oreille perceait trop manifestement ici pour que ces incriminations pussent être prises au sérieux. Pour y couper court, les chefs du Lapua eurent néanmoins soin de préciser publiquement que toute leur action ne visait qu'à l'élimination du communisme, qu'elle ne poursuivait aucun but fasciste et n'avait pas le moindre désir de modifier la politique étrangère de la Finlande ni de menacer la paix des autres nations.

En raison de l'approbation que le mouvement rencontrait dans le pays, le gouvernement Kallio décida pour le 1er juillet l'ouverture d'une session extraordinaire de la Chambre, déjà en vacances. Il lui soumit un projet de législation anti-communiste comprenant notamment des dispositions restrictives de la liberté de la presse en cas de propagande contre la sécurité de l'Etat, l'interdiction aux membres d'un parti subversif d'être éligibles à la Chambre ou aux Conseils municipaux et l'autorisation aux Commissions électorales de prononcer leur radiation des listes électorales.

Pour faciliter l'adoption de ce projet, le cabinet Kallio, qui s'appuyait essentiellement sur le seul parti agrarien, donna sa démission pour permettre la constitution d'un gouvernement de coalition réunissant tous les partis bourgeois. La présidence du conseil fut assurée par M. P.-E. Svinhufud, qui était déjà président du Conseil lors de l'insurrection communiste de 1918. Le portefeuille de l'Intérieur fut confié à M. Kuokkanen.

Un examen approfondi des agissements des députés du *Parti des ouvriers et des petits cultivateurs* ayant démontré qu'ils étaient contraires à la sécurité de l'Etat, le nouveau ministre de l'Intérieur obtint de la Chambre la levée de l'immunité parlementaire en ce qui concernait ces députés et il fut procédé à leur arrestation. Le plus grand nombre, toutefois, passa à temps la frontière. Détail aussi piquant qu'authentique, certains de ces messieurs installés à Moscou ont fait réclamer à la fin du mois de juillet par l'intermédiaire d'un homme d'affaires d'Helsinki le paiement de leur indemnité parlementaire...

C'est dans cette atmosphère qu'eut lieu, le 7 juillet, une grande démonstration populaire à Helsinki. En route depuis deux ou trois jours de tous les points de Finlande, les paysans marchaient sur la capitale. Ils y entrèrent le 7 et, dans un ordre imposant, vinrent défilier au nombre de douze mille sur la grande place d'Helsinki, devant le Président de la République et les membres du gouvernement. Ayant appris que le général Mannerheim n'était pas présent, une délégation paysanne se rendit à son domicile et supplia l'ancien chef de la guerre de l'indépendance de s'arracher un instant à sa retraite pour venir assister à la manifestation.

Devant les plus hautes autorités de l'Etat, des déclarations furent alors faites, vraiment impressionnantes par leur sérieux, leur simplicité, leur ardente conviction.

M. Vihtori Kossola, le créateur et toujours l'âme du mouvement, s'exprima ainsi :

En 1918, lorsque la guerre d'indépendance fut terminée au prix de durs sacrifices, et que la glorieuse armée paysanne entra dans la capitale et se rassembla sur cette même place pour célébrer la grande œuvre de libération, nous avons tous cru que le pays était pour toujours délivré de l'humiliant joug séculaire de notre ennemi héréditaire : la Russie. Nous avons aussi cru que la partie de la population ouvrière, que

les sanglantes doctrines rouges avaient incitée à se lever contre la patrie et à s'unir à nos ennemis héréditaires, avait suffisamment appris quel est le sort finalement réservé aux traîtres à la patrie.

Mais, la tristesse au cœur et l'esprit navré, nous avons observé ces dernières années que notre belle foi du temps de la guerre d'indépendance avait été cruellement déçue. Notre liberté est de nouveau menacée par les menées subversives de l'ennemi vaincu en 1918 et par les outrages dirigés contre tout ce qui est bon, juste et sacré.

A notre but, honnête et franc, on a voulu substituer d'obscurités aspirations de tout genre. Les calomnies de ceux qui restent en dehors de notre mouvement ont souvent fait soupirer nos cœurs. Nous avons bien des défauts, mais, sur la voie que nous suivons, notre conscience ne nous reproche rien. Le Seigneur a béni notre œuvre et a éclairé notre chemin.

Le chemin n'est pas encore parcouru jusqu'au bout. Nous, les douze mille citoyens réunis ici, nous exprimons notre reconnaissance au gouvernement qui a eu le courage d'ordonner l'arrestation des députés communistes.

Nous aimons à croire que ces lois qui sauvegarderont l'avenir du pays seront approuvées. Nous, les douze mille, nous disons : « Ces lois, nous devons les avoir », et l'écho répétera dans tout le pays : « Ces lois, nous devons les avoir. » Il faut arracher aux communistes tout moyen d'exercer quelque influence que ce soit.

Nous avons marché sur la capitale au nom de la liberté et de l'indépendance si chèrement payées de la Finlande, au nom de nos héros tombés pour cette cause, et au nom de tout le peuple grave et pieux des paysans de Finlande, pour adresser un sérieux avertissement à tous ceux qui croient une tombe au bonheur et à la liberté de la patrie, pour leur déclarer irrévocablement que le communisme doit être anéanti en Finlande et que nous ne cesserons pas la lutte avant que ce message soit réalisé jusqu'à la dernière lettre.

Prions le Tout-Puissant de bénir notre combat et de donner à notre chère patrie un bonheur et une prospérité durables.

Dans le même esprit, le pasteur Kares, un des principaux chefs du mouvement, rappela que le peuple finlandais n'oubliait pas son rôle de garde-frontière « pour sauvegarder tout ce que l'Occident tient pour sain et vénérable contre les attaques de ceux qui ne savent pas notre langue et ne connaissent pas nos mœurs ». Et, après avoir évoqué « les pères et mères ainsi que les maîtres qui ont élevé cette nation dans la crainte du Seigneur et qui l'ont menée dans les voies de notre sainte religion », il affirma :

Nous exigeons catégoriquement, sans réserve et sans marchandage, que dans notre pays le communisme soit privé de toute activité publique. Nous exigeons que toutes les institutions, quels que soient leurs noms, qui ont été fondées et qui existent encore en vue de soutenir et de répandre le communisme, soient réprimées. Nous exigeons que toute atteinte à la sûreté de l'Etat soit punie. Nous exigeons qu'il ne soit plus licite de bafouer la religion et la crainte de Dieu dans ce pays. Nous exigeons que la cause de la patrie et de la religion ne soit pas regardée comme une marchandise de troc. Nous exigeons que chaque ouvrier patriote puisse travailler en paix et sans empêchement pour gagner sa vie et celle de sa famille.

M. Kossola et le pasteur Kares s'étaient exprimés en finnois. Mais l'une des caractéristiques remarquables du mouvement de Lapua, l'une des meilleures preuves aussi de son ampleur et de sa force, c'est qu'il unit dans une action commune pour le bien de l'Etat de nombreux éléments de la population suédoise avec les masses paysannes finnoises. Une troisième déclaration fut donc encore faite, en suédois cette fois, par le pasteur Danielson.

Prenant ensuite la parole, le Président de la République prononça une allocution qui fit grande impression :

Le but du mouvement de Lapua est la consolidation intérieure de l'Etat et de la société en Finlande.

Le mouvement de Lapua ne tend pas à changer le régime actuel, et il n'aspire pas à la dictature; il s'en tient au régime démocratique de la Finlande, résultat de l'évolution historique.

Le but patriotique exprimé publiquement par les chefs du mouvement de Lapua nous impose des obligations : il forme la base morale d'où a jailli ce puissant mouvement populaire embrassant tout le pays, la base sur laquelle il veut rester et sur laquelle il veut édifier son œuvre pour le bien du pays et du peuple.

Cependant la Chambre poursuivait la discussion du projet de législation anti-communiste; à une forte majorité, elle l'adopta en première et en deuxième lecture. Mais les socialistes y étaient hostiles et plusieurs de ses dispositions, estimées par eux arbitraires, éveillaient aussi des scrupules juridiques chez certains députés bourgeois. Une formule transactionnelle proposée par un député progressiste, M. Kivimäki (dont la caractéristique essentielle était d'enlever aux commissions électorales le droit de rayer les communistes des listes électorales pour le réserver aux tribunaux) fut écartée par le gouvernement. Les opposants utilisèrent alors une disposition de la constitution finlandaise qui, pour éviter l'adoption trop hâtive d'un texte législatif, stipule qu'est de droit, si le tiers des députés le demande, l'ajournement du vote d'une loi adoptée en deuxième lecture, jusqu'à la réunion de la Chambre à élire après celle alors en fonctions. A la séance du 15 juillet 1930, une coalition comprenant les socialistes et quelques députés bourgeois appartenant au parti agrarien et au parti suédois réunit exactement les soixante-sept suffrages nécessaires pour faire jouer cet article de la Constitution. Les membres de la coalition parvenaient ainsi à faire remettre la question de l'adoption définitive de la législation anti-communiste à l'année 1932, fin de la législature actuelle.

Mais le jour même, le Président de la République usait du droit que lui conférait le paragraphe 27 de la Constitution et dissolvait la Chambre. Il fixait les prochaines élections aux 1er et 2 octobre 1930.

Pendant les mois d'août et de septembre, l'opinion publique a discuté avec passion les éventualités auxquelles pouvait donner lieu l'issue de ces élections. Qu'arriverait-il si la composition de la nouvelle Chambre ne donnait pas la majorité nécessaire pour la ratification de la législation anticommuniste? Constitutionnellement, en effet, étant donné qu'il s'agissait de lois modifiant des lois fondamentales, leur adoption exigeait un minimum de cent trente-quatre suffrages affirmatifs sur deux cents. Or, on admettait généralement que les communistes, ne pouvant présenter de candidats, apporteraient leurs suffrages aux socialistes, et que ceux-ci, au nombre de cinquante-neuf dans l'ancienne Chambre, seraient au moins soixante-dix ou soixante et onze dans la nouvelle. Ainsi leur *veto* pourrait être décisif. S'il se produisait effectivement, comment réagirait le mouvement de Lapua? Accepterait-il que la minorité socialiste arrêtât net l'adoption d'une législation réclamée par la grande majorité du pays? Ne serait-il pas tenté de sortir des limites de la Constitution et verrait-on alors les paysans marcher de nouveau sur Helsinki pour imposer, cette fois par l'établissement d'une sorte de dictature, la réalisation de leurs aspirations?

Les élections viennent de nous apporter la décision du peuple finlandais. Elle ne laisse place à aucune incertitude.

Il n'y a plus, depuis douze ans, en Finlande que six grands partis : le parti de l'*Union finnoise*, parti bourgeois conservateur; le parti *progressiste*, libéral et démocrate; le parti *suédois*, défenseur des intérêts matériels et intellectuels de la population suédoise, pratiquement conservateur; le parti *agrarien*, démocratique et

radical, défenseur des intérêts agricoles; le parti *social-démocrate* et le parti *communiste*. Ce dernier ne comptait pas pour les élections qui viennent d'avoir lieu; déclaré illégal par le Tribunal Suprême, comme je l'ai indiqué plus haut, il ne s'est pas présenté devant les électeurs.

J'emprunte à l'excellent ouvrage que M. Jean-Louis Perret, le très distingué professeur de littérature française à l'Université d'Helsinki a publié récemment sur la Finlande (3), le tableau récapitulatif de la situation comparée des différents partis finlandais à la Chambre. Je n'y ajoute que les résultats des élections des 1er et 2 octobre dernier.

	1919	1922	1924	1927	1929	1930
<i>Union Finnoise</i>	28	35	38	34	26	42
<i>Progressistes</i>	26	15	17	10	7	11
<i>Suédois</i>	22	25	23	24	23	21
<i>Agrariens</i>	42	45	44	52	60	59
<i>Socialistes</i>	78	53	60	60	59	66
<i>Communistes</i>	2	27	18	20	23	zéro

Ainsi, d'après ces chiffres, les quatre partis bourgeois viennent d'obtenir 133 mandats, contre 66 aux socialistes. L'attribution d'un siège ne figure pas sur notre liste; il est allé à un parti des *petits paysans*, parti nouveau, parti nettement de gauche, mais dont l'idéologie se différencie sensiblement de celle des socialistes.

Fait très caractéristique : en 1929, la moitié seulement des électeurs avait pris part au vote. Cette fois, la proportion a atteint 70 %. Or, malgré cette augmentation du nombre des votants, les gauches demeurent stationnaires; elles avaient recueilli en 1929 : socialistes, 260.000 voix; communistes, 130.000; soit 390.000 suffrages. En 1930, les socialistes ont obtenu 385.000 voix, et les communistes 11.000; au total : 396.000 voix. Les

(3) *La Finlande*, par Jean-Louis Perret (Editions Rieder). M. J.-L. Perret connaît à fond la Finlande, où il habite depuis de longues années et rend d'immenses services au développement de notre influence intellectuelle.

20 % de nouveaux électeurs que l'on constate cette année ont donc voté seulement pour les partis bourgeois, infligeant ainsi aux gauches une perte de seize sièges.

Ainsi, le parti social-démocrate, malgré l'appoint des voix communistes, n'a pu arriver à constituer le tiers de la Chambre. Il ne s'en est fallu que d'un siège, mais ce siège était décisif.

Va-t-il tenter de gagner l'unique représentant du *parti des petits paysans*, ou de trouver l'appoint momentané de quelques députés bourgeois particulièrement accessibles aux scrupules juridiques?

Evidemment, il pourrait l'essayer, mais le résultat de telles tentatives serait douteux. On a beaucoup remarqué, en effet, peu de jours avant les élections, un discours-programme de M. Stahlberg, ancien Président de la République, candidat du parti progressiste, dont l'activité personnelle est grande dans les cercles libéraux : tout en se déclarant opposé, en principe, à la législation anticommuniste pour des motifs d'ordre juridique et constitutionnel, M. Stahlberg se prononçait cependant pour son acceptation, où il voyait un moindre mal qu'un rejet par la minorité, grâce à une possibilité de procédure constitutionnelle, ce rejet risquant de pousser à bout la majorité de la nation. On peut penser que cet avis a apaisé les hésitations des quelques éléments bourgeois susceptibles d'être ralliés par l'opposition.

D'autre part, dans les conditions où le pays vient de donner sa réponse, les socialistes n'ont rien à gagner à heurter l'opinion. On peut prévoir, d'ores et déjà, qu'ils se borneront à trouver un de ces divers moyens de sauver les apparences qu'offre facilement la stratégie parlementaire. Le vote du projet de législation anti-communiste paraît certain dans tous les cas.

On est donc en droit de considérer actuellement que le mouvement de Lapua a atteint ses buts, et que d'ici quelques semaines l'Etat finlandais disposera de tous les

moyens nécessaires pour éliminer définitivement l'action communiste. En une année d'efforts le peuple de Finlande, par sa foi et sa volonté, aura vaincu toutes les forces mauvaises qui menaçaient le développement de l'Etat.

C'est une grande leçon.

HENRI DE MONTFORT.

GOTTLIEB

Die grösste Sünde liegt darin, sich selbst zu verleugnen.

ALFRED KERR.

(Le plus grand péché, c'est de se renier soi-même.)

En janvier 1926, Alfred Kerr, critique théâtral au *Berliner Tageblatt*, fit, sur l'invitation de la Sorbonne, deux conférences à Paris. Son nom était déjà connu chez nous de ceux qui avaient suivi l'évolution de l'art dramatique en Allemagne, et, d'ailleurs, il venait au même moment que Thomas Mann, ce qui le recommandait à l'attention. Aussi ne négligea-t-on rien pour le bien recevoir. Le recteur délégua ses représentants officiels à la gare et parut en personne, accompagné des doyens, au début de la première séance. Les professeurs Aulard et Lichtenberger, M. Gémier, directeur de l'Odéon, des hommes politiques, MM. Painlevé, Daladier, de Monzie, Yvon Delbos, prirent part aux réceptions organisées pour lui. Il y eut des banquets, des champagnes d'honneur. Bref, tout se serait passé le mieux du monde, sans incident auquel des esprits mal faits attachèrent quelque importance. Voici ce qui était arrivé :

Le 19 janvier, à l'Hôtel des Sociétés Savantes, Alfred Kerr, présenté par Yvon Delbos, s'appretait à parler de « l'art dramatique comme moyen d'union entre les peuples », lorsqu'un étudiant serbe demanda la parole. Il salua Alfred Kerr au nom de la jeunesse universitaire et, en particulier, de ses compatriotes, et le remercia de son attitude courageuse pendant la guerre et de la sympathie qu'il n'avait pas craint d'exprimer pour l'héroïque Serbie.

ad 78/142 Lind 30
5/11-30

Parisissa lokakuun 31 p:nä 1930.

N:o

1996-572

Ulkoasiainministeriö.

H e l s i n k i.

Suomen tapahtumat Ranskan
lehdistössä.

Viitaten tämämpäiväiseen raporttiini
N:o 108 oheenliitän Pax-lehden viime nume-
rossa olleen kirjoituksen "Le fascisme pay-
san finlandais n'a pas désarmé".

H. Holma.

ad 43/142 luvd 30
5/11. 30

Parisissa lokakuun 31 p:nä 1930.

N^o

1998-573

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

Kirjoitus Suomesta

Mercure de France'issa.

Lähetystö lähettää tämän mukana kun-
nioittavasti Ulkoasiainministeriölle huomenna il-
mestyvässä Mercure de France'in numerossa 777
olevan Suomea koskevan kirjoituksen "Le peuple
de Finlande contre le communisme", jonka on kir-
joittanut Henri de Montfort.

Toimekseen saaneena:

Tauno Jalanti

V. t. Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Kolman raportti no 109.

Parisi.

9/11 1980.

ULKOASIAINMINISTERIÖN

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa marraskuun 13 p:nä 1930.

N:o 2064-593

17/11/30		
44/192	10	30
17/11/30	9	111
RUUSU	OLKIO	ASIA
5	66	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 109, joka sisältää:

Belgia ja Venäjän dumping.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri H. J. PROCOPE,

Helsinki.

MINISTER.		
144/142 (ad) 10 30		
18/4.30	3	LIL
R. H. A.	C. S. T. O.	ACIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettillään

Raportti N:o 109.

Parisissa marraskuun 9 p:nä 1930.

Belgia ja Venäjän dumping.

Sen johdosta että olin kuullut Belgiassa asuvissa ruotsinmaalaisissa piireissä Venäjän dumpingkysymyksen olevan vilkkaan pohdinnan alaisena, päätin, koska minulla oli eräitä muitakin virkatehtäviä Brysselissä suoritettavana, viime viikon alussa (3/11) käydä Brysselissä paikan päällä tutkimassa, olisiko mitään mahdollisuuksia saada Belgian viranomaiset ottamaan venäläisten vientitavarain lisenssilistalle myöskin puutavarat. Olin jo aikaisemmin pyytänyt varsinkin konsuliamme Brysselissä, joka itse on puutavaramies, seuraamaan otsikkoasiaa. Sensijaan olin heti huomannut että asia vähemmän kiinnosti pääkonsuliamme Antwerpenissa, jonka intressit laivanvarustajana luonnollisesti ovat toisenlaiset. Teen seuraavassa lyhyesti

selkoa tämän varsin kiintoisan matkani aikana kokemastani.

Saapuessani Brysseliin tapasin heti konsulimme, joka sillä välin oli päässyt selville siitä että Ruotsin sikäläinen pääkonsuli Hedborg oli ruotsalaisten antidumpingpiirien keskus. Hedborg, jonka tunnen vanhastaan, on Ruotsin tulitikkutrustin sikäläisen toimiston johtaja ja Kreugerin luottamusmiehiä. Konsulimme oli junani saavuttua järjestänyt luonaan tapaamisen hänen, Hedborgin ja allekirjoittaneen välillä, ja pääsin siten kohta selville tilanteesta.

Ensiksikin totean uudelleen, että toimenpiteisiin dumpingia vastaan Belgian hallitus ryhtyi niin äkkiä, ettei edes Ruotsin lähettiläs, kuten hän myöhemmin minulle kertoi, saanut niistä vihiä. Toiseksi voin nyttemmin varmuudella mainita, että maanviljelyspiirit olivat lähinnä ne, jotka hallituksen toimenpiteet aiheuttivat. Suurimpana syynä siihen ettei alusta pitäen puutavaroita otettu lisenssilistaan, oli se seikka että eräät pohjoismaalaisten puutavaroiden välittäjät, jotka nyttemmin ovat kokonaan taikka pääasiallisesti venäläisten käytyreitä, olivat tehneet innokkaita démarchesia hallituksen luona, selitellen sille antidumpingtoimenpiteitten kallistavan puutavaran hinnan ja vedoten Belgian kotimaisen puutavarateollisuuden vähäpätöisyyteen. Innokkain näistä agenteista oli Cerf junior - belgialainen juutalainen. Ruotsalaisissa piireissä nämät Cerfin toimenpiteet ovat herättäneet mitä pahinta verta. Cerfin isä, joka kuo-

li äskettäin, oli näet Ruotsin pääkonsuli - Hedborg on hänen seuraajansa - ja Gerfien toimisto on lähes puolen vuosisadan aikana välittänyt yksinomaan ruotsalaista ja suomalaista puutavaraa (mikäli tiedän, eivät muut suuremmat suomalaiset myyjät kuin Reposaaari käytä Gerfiä agenttinaan).

Hallituksen antidumping-toimenpiteiden vastustajat yleensä ovat etsittävässä pääasiallisesti Antwerpenista, missä lisenssisysteemin käytäntöönottaminen herätti mitä vilkkainta reaktiota. Niinpä Antwerpenin kauppakamari virallisesti protestoi toimenpiteitä vastaan, ja Antwerpenin tunnettu pormestari van Cauwelaert teki henkilökohtaisia démarchesia Brysselissä saadakseen hallituksen luopumaan toimenpiteistään. Olen myöhemmin kuullut, että Cauwelaert t.k. 6 p:nä eräillä päivällisillä sanoi jatkavansa taistelua hallituksen toimenpiteitä vastaan viimeiseen saakka. (Tunnettuahan on että Cauwelaert on poliittisesti kaukana vasemmalla.) Kuten eräistä tälle päivälle päivätyn kirjelmän kera Ulkoasiainministeriölle lähettämistäni leikkeleistä käy ilmi, on kuitenkin antidumping-toimenpiteiden vastustus Antwerpenissäkin rajoittunut enimmäkseen kaupallisiin piireihin, jotka pelkäävät ennen muuta Antwerpenin kaupan vähenemistä vanhan kilpailijan Rotterdamin hyväksi. Importtöörrien piirissä on sensijaan vastustus luonnollisista syistä paljoka pienempi.

Edelleen kertoi Hedborg, että antidumping-toimenpiteiden sieluna Belgiassa on ent. pääministeri

Theunis, Belgian Korkeimman Talousneuvoston presidentti, Kansainvälisen Kauppakamarin nykyinen presidentti sekä monien suurten yritysten johdossa. Minun ollessani Brysselissä Hedborg kävi kaksikin kertaa Theunisin luona saaden kummallakin kerralla sen varman vakaumuksen, että Theunis ei aio antaa perään ennenkuin hallitus on ulottanut dumpingin vastustamista tarkoittavat toimenpiteensä koskemaan kaikkia Venäjän vientitavaroita. Hän tiesi myöskin kertoa, että Theunis on saanut Kansainvälisen Kauppakamarin johtokunnan suostumaan siihen että sen ensi kokouksessa joulukuussa Parisissa ainoaksi ohjelma-aiheeksi otetaan nykyinen talouspula maailmassa, erikoisesti silmällä pitäen Venäjän dumpingin aikaansaamaa levottomuutta. Mainitsemista ansaitsee, että johtokunnan saksalainen jäsen, tunnettu pankkiiri Mendelson aluksi oli vastustanut kysymyksen ottamista tässä muodossa ohjelmaan, pitäen kysymystä liiaksi arkana. Tähän oli Theunis vastannut, että jos on tarkoitus kiertää kaartaa kaikki arat kysymykset, hän puolestaan luopuu puheenjohdosta. Tämän uhkauksen edessä oli Mendelson taipunut.

Saatoin eräistä seikoista päätellä, että Hedborgin ja Theunisin välillä oli laajempikin taloudellinen kontakti Kreugerin merkeissä. Kreuger oleskeli sitäpaitsi nämät päivät Parisissa, missä, kuten ehkä Helsingissäkin on tunnettua, hänellä usein on keskusteluja Tardieun kanssa, joka kuuluu olevan Kreugerin suuri ihailija. Tämä on tärkeä todeta, ot-

taen huomioon molempien antimoskovalaisen suunnan. Hedborg vakuutti erikoisesti että Kreuger on alleviivatusti antimoskovalainen. Syynä siihen miksi Hedborg ja hänen takanaan luonnollisesti Kreuger tällä hetkellä niin innokkaasti ajavat puutavaran ottamista Belgian lisenssilistalle, on sitäpaitsi luonnollisesti se seikka että Kreuger nyttemmin, kuten tunnettua, on myöskin suuri puutavaranviejä.

Koska Ulkoasiainministeriöltä sain nimenomaiset ohjeet olla erikoisen varovainen keskusteluissani ja toiminnassani Brysselissä otsikkoasiaan nähden, en katsonut olevan syytä käydä Theunisin luona, varsinkin kun ylläsamotun perustuksella saatoin päätellä, että Kreuger ja Hedborg hänet kyllä "hoitavat", tapahtuipa sitten tämä hoito Kreugerin omien ja laajempien intressien yhteydessä. Kuta enemmän ruotsalaiset tekevät työtä tässä suhteessa meidän tarvitsematta näkyä, sitä vahvempi on meidänkin asemamme ja sitä vähemmän on syytä pelätä mahdollisia huomautuksia Moskovan puolelta.

Seuraavana päivänä (t.k. 4 p:nä) söin päivällistä Ruotsin lähettilään Dardelin luona, joka minulle kertoi seuraavaa. Heti saatuaan tietää Belgian hallituksen dumpingin vastustamista koskevasta päätöksestä oli hän jättänyt promemorian puutavaroitten tuonnista Belgiaan eräälle hallituksen jäsenelle, jonka hän erinomaisen hyvin tuntee (otaksuttavasti Lippens). Tämä olikin esittänyt asian hallituksessa, mutta oli hallitus silloin, syistä jotka

edellä jo mainittiin, päättänyt olla ottamatta puutavaraa listalle. Dardel oli sittemmin ilmoittanut toimenpiteestään hallitukselleen, joka sen oli hyväksynyt, mutta, kuten hän luottamuksellisesti minulle mainitsi, pyytänyt häntä suurimmalla varovaisuudella yleensä toimimaan asiassa. Dardel ei minusta tuntunut erikoisen optimistilta ja viittasi niihin vaikeuksiin, mitä Ruotsilla oli ollut viime talvena saadakseen venäläisten tulitikkujen tullen korotetuksi.^{x)}

Sitä seuraavana päivänä (5/11) olin ulkoministeri Hymansin puheilla. En ollut näet hänen kanssaan vielä kertaakaan puhunut laajemmin viime kuukausien tapahtumista Suomessa ja katsoin parhaaksi antaa hänelle niistä kuvauksen, kuten niistä olen Parisinkin ulkoministeriössä tehnyt selkoa.

Keskustelun kuluessa vei Hymans itse puheen Venäjän oloihin, joista puhuimme suurimman osan ai-

^{x)} Sen lisäksi minkä olen aikaisemmin raporttoinut viimeksimainitusta asiasta, voin vielä mainita että korotus tapahtui erään 9/5 -24 julkaistun lain perusteella, joka suo hallitukselle tällaisen oikeuden tullien nostamiseksi, mutta jota lakia tähän asti ei koskaan oltu käytetty. Tosiasia on että tämän korotuksen jälkeen venäläiset tulitikut ovat kokonaan hävinneet Belgian markkinoilta. Ilmeisesti Genève'n taloudellisen työn vuoksi Belgia hyvin vastenmielisesti tätä lakia haluaa käyttää.

kaa. Mitään erinomaista uutta Venäjän oloihin nähden ei Hymans mielestäni kertonut, mutta olin kuitenkin saavinani sen käsityksen että hän samoinkuin viime syyskuussa Belgian ulkoministeriön directeur politique (kts. raporttiani N:o 103) piti jossain määrin liioiteltuina niitä tietoja tilanteesta Venäjällä, joita lukee päivälehdistä. Itsestään siirtyi keskustelu myöskin kysymykseen Venäjän dumpingista, jolloin Hymans minulle mainitsi - aivan min. Dardelin sanojen mukaisesti - että hallitus jo kerran oli päättänyt olla ottamatta puutavaraa lisenssilistalle, mutta että se usealta taholta tulleiden pyyntöjen johdosta on ottanut asian uuden pohdinnan alaiseksi. Se ei ole kuitenkaan vielä tehnyt siitä lopullista päätöstä. Omasta puolestaan Hymans antoi minun ymmärtää, että hän ei puolestaan kannata toimenpiteisiin ryhtymistä dumpingin vastustamiseksi. Huomasin selvästi että hän ei mielellään puhunut tästä asiasta ja että se oli hänelle arka. Saatoin kuitenkin keskustelun kuluessa hänelle syöttää eräitä argumentteja - joista alempana - jotka näkyivät olevan tuntemattomia hallituspiireissäänkin. Huomautin kaiken varalta nimenomaan min. Hymansille että minulla ei ollut minkäänlaisia instruktioita Hallitukseltani asiasta keskustella ja etten luonnollisesti millään tavalla tahtonut puuttua Belgian sisäisiin asioihin, johon Hymans itse huomautti täysin tämän käsittäneensä ja ymmärtävänsä että keskustelun kuluessa tämäkin kysymys /^{itsestään} /_{oii} joutunut puheen alaiseksi.

Kiintoista oli edelleen todeta että Hymans ei millään tavalla katsonut suhtautumisensa Genèveen kansainväliseen taloudelliseen työhön vaikuttavan estevästi toimenpiteisiin nähden dumpingia vastaan. Tästä keskustelustani, kuten kaikista muistakin, sain päinvastoin sen selvän vakaumuksen, että epäilykset antidumping-toimenpiteiden laajentamiseksi ovat yksinomaan kaupallista laatua ja pohjautuvat yksinomaan Belgian kaupalliseen egoismiin.

Samana päivänä tapasin myöskin Puolan lähettilään - joka on vanhoja tuttaviani Berliinin ajoilta - ja keskustelin hänenkin kanssaan otsikkoasiasta. Haluan nimenomaan huomauttaa, että käyntini hänen luonaan aiheutui toisesta asiasta (Antwerpenin dekorointikysymys), ja että usein käyn muutenkin hänen luonaan, joten hän ei mitenkään voinut saada sitä käsitystä että olisin tullut häntä kannustamaan yhteistyöhön antidumping-rintamalla. Keskustellessamme kävi ilmi, että puolalainen virkaveljeni oli toiminut aktiivisesti viljadumpingia vastaan suunnattujen toimenpiteiden hyväksi, mutta että hän sensijaan oli toistaiseksi jättänyt puutavarat sikseen. Hän sanoi puhuvansa tästäkin asiasta Theunisin kanssa, joka on belgialais-puolalaisen seuran presidentti.^{x)} Pari päivää myöhemmin puolalainen, kun sattumalta eräissä hautausmaaisissa tapasimme, minulle kertoi edellisenä päivänä puhuneensakin Theunisin kanssa, joka hänelle oli vakuuttanut ajavansa kysymyksen puutavaradumpingista meil-

^{x)} Sensijaan Tšekkoslovakiassa ei ole Belgiassa puutavaraintressejä.

le edulliseen ratkaisuun.

Ennenkuin lähdin Brysselistä kävin vielä kaup-
paministeriössä ministeriä lähinnä olevan miehen pu-
heilla. Minulla oli hänelle asiaa Antwerpenin näyt-
telyn johdosta ja rajoituin ensiksi puhumaan siitä.
Ovensuussa tulimme kuitenkin puhuneeksi dumpingista,
josta vielä sukeutui pitkä keskustelu. Kävi silloin
ilmi, sen parempi, että puhuteltavani, nimeltään de
Voghel, jolla on suuri vaikutusvalta asianomaisessa
ministeriössä ja sen alaisissa piireissä, täydelleen
on antidumping-toimenpiteiden kannalla. Hänen viimeiset
sanansa sattuivat näin: "Pidän selviönä, että puuta-
varatkin vielä automaattisesti tulevat listalle." Saa-
toin hänellekin antaa keskustelun kuluessa joukon ar-
gumentteja, joita hän ei ollut siihen saakka ajatel-
lut. Jos kohta tiedän että de Voghel on tunnettu
eräänlaisesta optimismistaan, pysyy kuitenkin tosiasia-
na että hän mielipiteiltään on täysin meidän kannal-
lamme.

Paitsi näitä keskusteluja olin päivittäin yh-
teydessä Ruotsin pääkonsulin, Suomen konsulin ja tri
Brommelsin kanssa, joista viimeksimainittu, kuten tun-
nettua, toimii Suomen puolesta puutavara-arbitraattori-
na Belgiassa. Mainitsemista ansaitsee että tri Brom-
mels on kieltäytynyt arbitroimasta venäläistä puutava-
raa, jotavastoin hänen ruotsalainen virkaveljensä Hill-
man ei ole esiintynyt yhtä suoraselkäisesti. Sitä-
paitsi käväisin myöskin Antwerpenissa puhumassa parin
puutavara-agentin kanssa, jotka välittävät suomalaista

puutavaraa ja jotka eivät ole langenneet kiusaukseen välittää myöskin venäläistä.

Näiden herrojen kanssa oli sen viikon aikana, jonka oleskelin Brysselissä, ennenkaikkea puhetta siitä mitä menettelyä olisi noudatettava, jotta Belgian hallitus saataisiin ottamaan puutavaratkin lisenssilistalle. Ensinnäkin on tarkoitus, että min. Dardel erinomaisten suhteittensa kautta Belgian hallitukseen koettaisi vaikuttaa siihen suuntaan että jos hallituksen toimeenpanema uusi tutkimus näyttää vievän meillemme epäedulliseen suuntaan, hallitus kuitenkin toistaiseksi jättäisi kysymyksen avoimeksi. Katsoen siihen että tämän vuoden purjehduskausi on loppumaisillaan, on meillä siten pari kuukautta hengähdysaikaa, jonka kuluessa maaperää on muokattava. Mahdollistahan sitäpaitsi on että tänä aikana venäläisten toimenpiteet saavat niin räikeitä muotoja että kysymys ratkeaa automaattisesti.

Toiseksi pääkonsuli Hedborg paraikaa toimii siihen suuntaan, että Belgian metsänomistaja- ja sahalaitosomistajat alkavat liikehtiä. On näet kuvaavaa että niissäkään piireissä, jotka asiasta ovat kiinnostuneet, ei läheskään kaikkialla tunnettu Belgiassa löytyvän yli tuhat kotimaista sahalaitosta, olkoon että useimmat näistä ovat pienehköjä. Yhtä vähän oli tunnettua että Belgian kotimaisen puutavateollisuuden vuotuinen tuotanto nousee ainakin 150 milj. Belgian frangiin, antaen siis työtä monelle tuhannelle työmiehelle. Nämät piirit ovat toistaiseksi hyvin vähän

järjestyneet, mutta eräässä heidän kokouksessaan äskettäin oli 90 % läsnäolevista hyväksynyt päätöslauselman, jossa vaadittiin venäläisen puutavaran jatkuvan dumpingin estämistä. Tarkoitus on nyt että nämät piirit kääntyisivät ennenkaikkea Theunisin puoleen. Sitäpaitsi heidän tulee koettaa sopivalla tavalla painostaa hallitustakin, nimenomaan huomauttamalla että tarkoituksena ei ole venäläisen puutavaran maahantuonnin estäminen, vaan ainoastaan sen pysyttäminen niissä normaalisisissa muodoissa, joissa se tähän asti on liikkunut. Tri Brommelsin ja muiden asiantuntijoiden käsityksen mukaan tarvitsee Belgia vuodessa n. 40,000 standarttia venäläistä puutavaraa.

Viranomaisille on sitäpaitsi huomautettava, että nykyiset venäläiset kaupat useimmissa tapauksissa vain siten ovat tulleet kannattaviksi, että Venäjä on myöntynyt arkailematta kaikkiin niihin korvausvaatimuksiin, joita belgialaiset agentit ovat esittäneet. On sattunut sellaisiakin tapauksia että venäläiset ovat myöntäneet jopa 3 puntaa standarttia kohti korvausvaatimuksena, kun agenttien puolelta tätä on vaadittu korvaukseksi kontrahdin allekirjoittamisen ja tavaran saapumisen välisenä aikana tapahtuneesta hinnanlaskusta. Kaikkien asiantuntijoiden käsityksen mukaan tulee belgialaisten agenttien asema erinomaisen vaikeaksi sillä hetkellä jolloin Venäjä kieltäytyy tällaisista korvausvaatimuksista hyväksymästä, mikä luonnollisesti tulee olemaan asianlaita heti kun Venäjällä ei enää ole

sitä poliittis-ekonomista kiintoa Belgiaan, joka sillä tällä hetkellä on.

Edelleen on koetettava hallitukselle selvittää että Belgian puutavaranostajien kannalta olisi edullisempaa, jos venäläiseen puutavaraan nähden ei otettaisi käytäntöön lisenssisysteemiä, vaan että korotettaisiin sen tullit. Siten ostaja saisi tavaran yhä halvalla kuin nyt, valtio saisi pistää punnan pari omaan taskuunsa ja toimenpiteet kohtaisivat ainoastaan myyjää. (Kuten tunnettua, soveltavat belgialaiset tällä hetkellä venäläiseen puutavaraan nähden samaa tullia kuin suomalaisen ja ruotsalaiseen, kun sitävastoin Ranskassa venäläisen puutavaran tulli on punnan verran korkeampi.)

Erinomaisen tärkeätä olisi jos Hollannissa herättäisiin huomaamaan nykyisen tilanteen kestättömyys. Minun käsitykseni mukaan ei ole pienintäkään epäilystä Belgian antidumping-toimenpiteistä pitkin koko linjaa samana päivänä jolloin Hollanti tekee samoin. De Voghel minulle kertoi Hollannissa mielialan alkavan herätä, mutta pääkonsuli Kivikoski, joka paraikaa oleskelee Parisissa, ei anna näille oireille yhtä suurta merkitystä.

T.k. 6 p:nä pidettiin Brysselissä suuri teollisuus- ja kaupallisten piirien kokous otsikkoasiasta, jonka eräs erikoisesti antikommunistisesta mielenlaadusta tunnettu yhdistys oli kutsunut koolle. Kokous tapahtui hallituksen tieteen ja sen hyväksymänä. Suurin osa kokouksen osanottajista oli anti-

dumping-toimenpiteiden kannalla, mutta niitä vastaan puhuvia ei liioin puuttunut. Vastustajien joukosta mainitsen erikoisesti herra Jussiant'in, joka kuten tunnettua on suuri puutavaramies ja Antwerpenin Kauppakamarin varapuheenjohtaja. Jussiant, jonka Suomi pari vuotta sitten dekoroi, oli hyvin kiihkeästi puhunut antidumpingia vastaan.

Mainittakoon lopuksi tässä yhteydessä että useat puutavaramiehistämme Belgiassa näkevät puutavaradumpingin vastustamistoimenpiteissä myöskin jonkinlaisen yrityksen belgialaisten ostajien puolelta osoittaa ruotsalaisille ja suomalaisille puutavarannyyjille, että heidän vuoronsa nyt on tullut pitää hinnat alhaalla, kun taas viimeksimainituilla sodan jälkeen oli mahdollisuus pitää hinnat korkeampina kuin mitä belgialaiset olivat toivoneet. Toisin sanoen, jonkinlaista kostoä periaatteen mukaan: Hodie mihi cras tibi.

En katso voivani lopettaa tätä raporttiani alistamatta harkittavaksi eikä olisi jo aika suomalaisten puutavarannyyjien ryhtyä toimenpiteisiin niiden Belgian ja Ranskan agenttien suhteen, jotka ovat heittäytyneet venäläisten armoille. Jos kohta on luultavaa, että nämät agentit ajanpitkään tulevat huomaamaan että heidän onnensa oli lyhytikäinen, on minusta kuitenkin muodostumassa suoraan sanoen skandaaliksi se että useat sellaiset henkilöt, jotka tähän asti ovat ansainneet omaisuuksia suomalai-

sella puutavaralla, nyt hädän tullen heittävät meidät oman onnemme nojaan ja antautuvat moskovalaisten armoille. Mainitsin jo alussa Cerfin nimen, joka on väittänyt venäläistä puutavaraa Belgiaan tänä vuonna n. 50,000 standarttia. Tämä tapaus on kait rärkein, varsinkin ottaen huomioon firman pitkäaikaiset suhteet Ruotsiin. Voin lisätä että esim. Govers, jonka vastoin tahtoani dekoimimme - jos kohta viime hetkessä annoin myöten - , on välittänyt n. 30,000 standarttia ja Vrancken n. 20,000. Govers on häkettäin, minkä voin todistaa, eräässä seurassa lausunut otsikkoasiasta sellaisia käsityksiä, että ne lähentelevät moskovalaisten iskusanoja.^{x)} Mielestäni tämä asiointila on meille suorastaan nolo; sitäpaitsi se on suorastaan kiero niiden agenttiemme, kuten esim. veljesten de Sivers, kannalta jotka ovat pysyneet meille moitteettoman uskollisina. Luulen että Cerfille todennäköisesti piakkoin Ruot-

^{x)} Tällaiset esimerkit vahvistavat sen käsityksen oikeutusta, jonka minulle lausui Hymansin kabinettipäällikkö syyskuussa (kts. raporttiani N:o 103), että nimittäin venäläiset ovat viime aikoina propagandassaan alkaneet noudattaa sitä taktiikkaa että he pyrkivät vetämään puoleensa eri maiden liikemiespiirejä, jotka he ovat enemmän taikka vähemmän pelastaneet työttömyydestä ja uhkaavasta taloudellisesta perikadosta. Belgiassa saattaa tämän nähdä ehkä selvemmin kuin muissa Länsi-Euroopan maissa.

sin taholta tullaan asettamaan ultimaattumi, jossa hänelle annetaan tilaisuus valita: joko Moskova taikka Skandinaavia. Sahanomistajaimme puolelta on huomautettu, että toistaiseksi ei muka olisi syytä ryhtyä toimenpiteisiin näitä herroja vastaan, koska me pitämällä heitä edelleen agenteinamme siten voimme heidän kauttaan paremmin seurata venäläisten myyntejä. Minulla on täysi syy uskoa että tämä optimistinen käsitys on osoittautunut erheelliseksi.

Viittaan lopuksi niihin moniin ranskalaisissa ja belgialaisissa lehdissä näkyneisiin kirjoituksiin otsikkoasiasta, jotka viime viikkojen kuluessa olen eri otteissa lähettänyt Ulkoasiainministeriölle.

x x

x

Haluan kaiken varmuuden vuoksi vielä nimenomaan alleviivata että keskusteluissani Brysselissä noudatin suurinta varovaisuutta; niissä kahdessa keskustelussa, jotka minulla oli ulkoministerin ja kaupaministerin kabinettipäällikön kanssa, nimenomaan alleviivasin keskustelumme yksityistä luonnetta.

Holma.

P.S. 12/XI. Kun ylläoleva tuskin oli kirjoitettu, saapui tieto Belgian hallituksen odottamattomasta kaatumisesta. Missä määrin tämä seikka tulee vaikuttamaan Belgian toimenpiteisiin Venäjän dumpingia vastaan, on toistaiseksi mahdoton sanoa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Holman raportti no 110.
Paris.

14/11 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa marraskuun 15 p:nä 1930.

N:o 2093-602

45/1143 ac: 10 30		
19/11/30	2	100
5	06	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 110, joka sisältää:

Vieläkin dumpingista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

KASIN		N:o	
45/149 lae: 30			
19/11-30.	No		
5	06		

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 110.

Parisissa marraskuun 14 p:nä 1930.

Vieläkin dumpingista.

Kuten lehdetkin ovat kertoneet, kävi Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs heti senjälkeen kuin Ranskan hallitus oli julkaissut asetuksen lisenssisysteemin käytäntöönottamisesta venäläistä dumpingia vastaan tšekäläisessä ulkoasiainministeriössä valittamassa tätä asiaintilaa ja uhkaamassa Venäjän täällä tekemien kauppojen annulointia. Näitä keskusteluja on yleensä pidetty salassa, mutta kuten eräistä kotiin lähettämistäni leikkeleistä käy ilmi, Ranskan hallitus vastasi katsovansa olevansa oikeutettu noudattamaan Venäjältä tuleviin vientitavaroihin nähden samaa kontrollia kuin Venäjä puolestaan noudattaa kaikkiin ulkoatuleviin vientitavaroihin nähden. Ranskan hallitus - Briandin sairaana ollessa lie-
nee Tardieu henkilökohtaisesti puuttunut näihin kes-

kusteluihin - vastasi sitäpaitsi katsovansa näissä olosuhteissa tilausten annuloinnin Venäjän puolelta merkitsevän taloudellista sotaa. Tästä huolimatta olisi kuitenkin Venäjä peruuttanut eräitä tšekäläisiä tilauksiaan.

Ranskan lehdistö on kautta linjan vaiennut näistä annuloinneista. Liettuan lähettiläs, jonka eilen tapasin, kertoi minulle kuulleensa suoraan Venäjän suurlähettiläältä seuraavaa. Venäjän hallitus on ilmoittanut Ranskan hallitukselle annuloivansa kaikki tilaukset ja peruuttavansa näitä annulointoja ainoastaan sikäli kuin Ranska puolestaan myöntää lisenssejä niille venäläisille tavaroille jotka ovat lisenssilistalla. Koska tähän saakka lisenssejä lie-
nee myönnetty verrattain vähän, ovat de facto Ranskan ja Venäjän kaupalliset välit tällä hetkellä melkoisesti supistuneet.

En voi tässä yhteydessä olla kertomatta että Liettuan lähettiläs ei lainkaan hyväksynyt puhetta Venäjän dumpingista katsoen monen muun maan, kuten varsinkin Saksan luontaisleveransseissaan, dumppaavan jatkuvasti y.m. Hän katsoi sopivaksi jopa huomauttaa että puhuttaessa Venäjän pakkotyöstä ei tule unohtaa pakkotyötä Englannin siirtomaissa. Huomatessani hänen aivan Moskova-mielisen käsityskantansa lakkasin enemmästä keskustelusta. Sivumennen mainittakoon että Venäjän vallankumouspäivänä äskettäin Liettuan koko lähetystö naisineen nyt kuten viimekin vuonna miesluku-
sena saapui suurlähetystöön ja viipyi siellä ostentatiivisesti tuntikaupalla.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Koluman raportti no III.

Parisi.

15/11 1980.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

46/1148 ne. 1. 1930

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa marraskuun 17 p:nä 1930.

N:o

2112-607

ULKOASIAINMINISTERIÖ

N:o 46/1148 ne. 1. 1930

21/11-30

FINNIA OSASTO ASIA

5 C6.

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 111, joka sisältää:

Hallituspulan uhka Belgiassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri H. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
116/1148 (ae. P. 11) 20		
21/11.30		
5	C6.	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettillään

Raportti N:o 111.

Parisissa marraskuun 15 p:nä 1930.

Hallituspuolan uhka Belgiassa.

Brysselissä on eletty muutamia hermostuneita päiviä. Vasten kaikkia odotuksia hallitus äkkiä katsoi itsensä pakotetuksi jättämään erohakemuksensa. Syynä oli kielikysymys, mutta aivan toisessa muodossa kuin oli odotettavissa. Kuten raportistani N:o 106 käy ilmi, oli syntymässä liberaalisen puolueen keskuudessa hajaannus kielikysymyksestä opetus-alalla. Sopivilla manöövereillä saatiin tämä uhka poistetuksi ja odotettiin molempien kamarien, jotka pari päivää sitten kokoontuivat, voivan hyväksyä ne periaatteet, joista mainitussa raportissani tein selkoa. Miten tämän kysymyksen käy, on vielä ennenaikaista sanoa; sitä valmistelee lopullisesti paraikaa suuri Senaatin valiokunta.

Syy joka aiheutti äskeisen hallituspuolanhan

oli seuraava. Kun viime keväänä Eduskunnat päättivät flaamilaistuttaa Gandin yliopiston kokonaisuudessaan, päättivät Gandin ja Flanderin ranskalaiset perustaa Gandiin oman korkeakoulunsa tai oikeammin laajentaa jo olemassaollutta vähäpätöisempää yksityisopistoa. Tämä korkeakoulu onkin tänä syksynä alottanut toimintansa nimellä Institut des Hautes Etudes. Opetuskieli tässä korkeakoulussa on yksinomaan ranskalainen, ja koulua ylläpidetään yksinomaan yksityisvaroilla.

Koska luonnollisesti Gandin yliopiston professorien joukossa oli useita jotka, huolimatta siitä että jäivät sen kirjoihin, kuitenkin sydämessään ajattelevat ranskalaisesti, koetti uusi korkeakoulu saada nämät professorit luennoimaan paitsi valtion flaamilaisessa yliopistossa myöskin tässä yksityisessä ranskalaisessa korkeakoulussa. Tähän eräät professorit suostuivatkin, luennoiden siis rinnan molemmissa yliopistoissa.

Flaamilaiset pitivät tätä menetelmää keväistä päätöstä vastaan sotivana ja ^{painostivat} ~~puhuttivat~~ siinä määrin hallitusta että sen liberaalinen opetusministeri parisen viikkoa sitten kielsi yllämainituista professoreita luennoimasta rinnan uudessa yksityisopistossa.

Tämä merkillinen päätös herätti suurta mielihäpeää Vallonian liberaaleissa, jotka viikko sitten kokoontuivat suureen kokoukseen Brysselin tunnetun pormestarin Adolphe Max'in puheenjohtolla. Tämä koko-

us päätti yksimielisesti esittää epäluottamuslauseensa hallituksen liberaalisille jäsenille. Seurauksena tästä taas oli että hallituksen viisi liberaalista jäsentä ulkoministeri Hymansin johdolla ilmoitti pääministerille haluavansa erota, jonka jälkeen hallituksen katolisetkin jäsenet heihin yhtyen ilmoittivat pääministerille saman aikomuksensa.

Kuningas joka ymmärsi että tämän hallituspuolan oli aiheuttanut pelkkä episoddi, joka niin sanoakseni ei orgaanisesti juontunut yleistilanteesta, ei suostunut hallituksen eroanomukseen, vaan neuvottelemalla liberaalien johtajien kanssa sai ensiksi nämät ja sittemmin myöskin katoliset peruuttamaan erohakemuksen. Näin ollen hallituspuola oli vältetty ainakin muutamiksi kuukausiksi.

En pidä mahdottomana - mikäli Parisista käsin olen voinut pulaa seurata - että liberaaliset hallituksen jäsenet, laskien siihen että katoliset hyvin tietävät ei yksin voivansa hallita sekä Flanderia että Valloniaa, tahtoivat, asettamalla katolisen puolueen ja varsinkin sen flaamilaisen siiven vaikean ratkaisun eteen, hieman sordinoida flaamilaisten tällä hetkellä hyvin korkeäänisiä vaatimuksia. Puhuttiin tosin eräänä päivänä puhtaasta katolisesta hallituksesta jossa flaamilainen aines olisi vahvasti edustettuna ja mainittiin erikoisesti Antwerpenin pormestarin nimi. Sivumennen sanoen olisi tämä antidumping-toimenpiteiden kannalta ollut meille

katastrofaalista.

Toiselta puolen tämän viikon tapahtumat todistavat miten vaikea Belgian eri aineksia nykyään on yhdistää ja miten liberaalien omassa puolueessa mielipiteet pyrkivät jakautumaan. Tämä ei enmasta hyvää jatkuvan sisäpoliittisen rauhan kannalta.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA: _____

Ministeri Koluman rap. no 112.
Parisi.

12/12.30

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
80/1144 h.e. n:o 30		
20/12.30	9	LVL

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa joulukuun 15 p:nä 1930.

N:o 2346/663.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
80/1144 h.e. n:o 30		
20/12.30	9	LVL
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5	C6.	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille ra-
porttini N:o 112, joka sisältää:

Ranskan hallituspula.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri H. J. PROCOPE,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 50/144 fac. N:o 13 20		
20/12.30	3	LVL
RANKA	OLASTO	ASIA
5	66	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 112.

Parisissa joulukuun 12 p:nä 1930.

Ranskan hallituspuola.

Koska t.k. 4 päivänä äkkiä syntynyt hallituspuola edelleen näkyy jatkuvan, lienee parasta jo nyt tehdä selkoa sen syistä ja sen ensi vaiheista.

Ne piirit, jotka Tardieun kaatoivat, ovat tehneet voitavansa formuloidakseen ne syyt jotka paniivat heidät äänestämään Senaatissa Tardieutä vastaan. On puhuttu ulkopoliittisista syistä, on puhuttu sisäpoliittisista syistä. Molemmat selitykset ovat yhtä erheelliset. Tardieun kaatoi vasemmistoporvarien halu päästä hänestä, tuosta voimakkaasta miehestä joka oli aikaansaanut sen jota 25 vuoteen kukaan ennen häntä ei ollut tehnyt, nim. hallinnut ja hallinnut voimakkaasti ilman radikaalien myötävaikutusta.

Kun Senaatin äänestyksen jälkeisenä päivänä Paul-Boncour, Kamarin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, lehdille antamassaan deklaratiossa selitti pu-

lan olevan ensi kädessä ulkopoliittista laatua, puhui hän vastoin parempaa tietoaan. Olihan pari viikkoa sitä ennen Kamari huomattavalla ääntenemmistöllä hyväksynyt Tardieun ja Briandin ulkopoliitiikan, ja olihan tällöin Kamari, voi liioittelematta sanoa, aivan yksimielisenä osoittanut Briandille hänen noustessaan puhujalavalle sellaista myrskyistä suosiota joka harvoin Ranskan Kamarissa on tullut kenenkään osaksi. Tulen eri raportissa tekemään selkoa Ranskan viimeaikaisesta ulkopoliittisesta kehityksestä, mutta haluan jo tässä huomauttaa että Ranskan suhtautumisessa Italiaan, Saksaan, Venäjään, aseistariisumiseen y.m. suuriin päivän kysymyksiin on helppoa helpompaa todeta että Tardieu kaikessa on kannattanut Briandin rauhanpolitiikkaa ja että yksimielisyys tämän rauhanpolitiikan jatkuvasta välttämättömyydestä vallitsee kaikissa vakavalta kannalta otettavissa poliittisissa piireissä. Tämän tosiasian esittikin Tardieu Senaatissa selvästi ja vakuuttavasti.

Minun on turhaa tämän raportin puitteissa ruveta uudelleen esittämään sitä vastakohtaisuussuhdetta, joka alusta asti on vallinnut Tardieun ja radikaalien välillä. Taivuttamalla nykyiseen hallitukseensa eräitä radikaalisia senaattoreita ja edusmiehiä, jotka vastoin puolueensa tahtoa seurasivat Tardieun kehoitusta, tämä tosin oli kyennyt muodostamaan Kamarissa enemmistön, joka ei ollut suuri, mutta joka riitti radikaalien jatkuvien hyökkäysten tor-

jumiseksi. Sensijaan Tardieun asema Senaatissa oli, niin merkilliseltä kuin tämä kuuluukin, heikompi kuin Kamarissa. Kuten jo raportissani N:o 99, II kerroin, oli Tardieulla jo heinäkuussa, siis ennen Kamarin kesälomaa, eräitä vaikeita hetkiä Senaatissa, jotka ennustivat jatkuvia vaikeuksia Senaatin uudelleen kokoontuessa marraskuun alussa. On itsessään merkillistä että Senaatti, jonka jäsenet miltei poikkeuksetta ovat harmaapäisiä ja siis poliittisissa tunteissaankin rauhoittuneita miehiä ja joiden maailmankatsomus ei suurestikaan voi näin ollen erota Tardieun näkökannasta, ei mielellään näe Tardieutä puhujalavalla. Vastenmielisyyks ei ole siis periaatteellista laatua, vaan kohdistuu sielläkin enemmän taikka vähemmän Tardieun persoonaan, joka aina on ollut niitä joiden ympärillä on taistelun tuoksinaa. Tardieutä syytetään nuoruudestaan, syytetään eräänlaisesta ylimielisyydestä, muotojen noudattamattomuudesta y.m. Istuin Senaatin lehterillä koko sen iltapäivän, jolloin Tardieun kohtalosta riideltiin. Minun täytyy myöntää että ulkopuolinenkin kohta huomasi Tardieun ja hänen kuulijoittensa välillä - varsinkin ent. ministeri V. Boret'n jäsenen hyökkäyksen aikana - valitsevan kylmän ilmaapiirin, enkä voinut olla toteamatta että Tardieu, joka Kamarin puhujalavalla on kuin kotonaan, Senaatissa ei löydä sopivia, tarpeeksi elokventtisiä ilmaisumuotoja, ei sanoissaan eikä eleissään. Huomasi selvästi sitäpaitsi että hän oli fyysillisesti väsynyt ja että häntä koko tämä peli

tympäisi.

Tardieu luonnollisesti oli laskenut siihen että tämäkin istuntokausi tulisi kulkemaan jatkuvien hyökkäysten ja torjumisien merkeissä. Mutta hänen rautainen terveytensä ja erinomaiset hermonsäätimet olisivat häntä varmaan nytkin auttaneet yli vaikeuksien, jollei Oustric-juttu olisi tullut väliin. Täytyy ihmetellä miestä joka, samaan aikaan kuin hänen kimpuunsa yhtä mittaa hyökätään, Kamarille on esittänyt suuren puolustusohjelman ja suuren suunnitelman yhteiskunnan sotavalmeuden nostamiseksi, muista kysymyksistä lainkaan puhumatta. Ei ole luonnollisesti yksinomaan Tardieun, vaan myöskin olosuhteiden ansiota että Ranska Tardieun istuessa hallituksen johdossa on voinut säästyä melkein kaikista niistä pulailmiöistä, jotka muihin maihin ovat painaneet leimansa. Tähän onnelliseen tosiasiaan on ollut vaikuttamassa syitä, jotka ehkä enemmän johtuvat kansan omasta luonteesta ja sen erikoisista ominaisuuksista, mutta jo se seikka että kultaa yhä tulvaa Ranskan pankkiholveihin - jopa siinä määrin että Ranskan pankki viime aikoina on ryhtynyt toimenpiteisiin tämän estämiseksi - todistaa ensi kädessä että luottamus Ranskaan ei maailmassa ole horjunut. On totta että Ranska jo pari vuotta sitten alkoi järjestelmällisesti koota kultaa holveihinsa voidakseen vähitellen taas näytellä sitä Euroopan pankkiirin osaa jota se ennen sotaa näytteli. On totta myöskin että erinäiset seikat ja varsinkin maailmassa vallinnut pulakausi ovat estäneet

Ranskaa käyttämästä näitä tesauroituja rikkauksia siihen tarkoitukseen johon niitä oli koottu, mutta yhtä totta on myöskin että koko tämä tesauroimispolitiikka ei olisi ollut mahdollinen, jollei maailmassa olisi vallinnut luottamusta Ranskan hallituksen tahtoon ja kykyyn. Olen empimättä valmis myöntämään että tämä luottamuskysymys enemmän kuin mitkään muut näkökohdat ovat aiheuttaneet tunnetun kullan kasaantumisen Ranskan pankkiholveihin.

Nousee näin ollen itsestään kysymys kuinka on mahdollista että mies, joka kieltämättä personifioi tämän luottamuksen, kaadetaan mutkitta, ja että sen kautta luodaan vaarallinen ^{hetkellä} hallituspuolue jolloin maan kaikki voimat tarvittaisiin paljoo hyödyllisempään työhön kuin pulan selvittämiseen. Vastausta etsiessäni en löydä muuta kuin minkä jo alussa sanoin nimittäin että radikaalit halusivat itse päästä uudelleen valtaan. Muistakaamme myös että radikaalien viimeinen puoluekokous Grenoblessa syksyn alussa nimenomaan - muuttaen puolueen v. 1938 Angers'n kokouksessa omaksuman negatiivisen kannan - päätti ottaa uudelleen osaa hallituksen muodostamiseen, jos sopiva tilaisuus siihen ilmenisi.

Tardieu on radikaaleille vastenmielinen osaksi koko ajatuskantansa vuoksi, osaksi myöskin ja ehkä loppujen lopuksi ennenkaikkea senvuoksi että hän hoidetaan samanaikaisesti sisäministerin toimia vähitellen on poistanut prefektuureista ympäri maata niihin radikaalisen systeemin aikana pesiytyneitä puoluepukareita

ta toisen toisensa jälkeen, asettaen niiden tilalle enemmän tai vähemmän toisin ajattelevia miehiä. Tuntien sen vaikutusvallan mikä prefekteillä on departementtien maapäiviin ja kunnallishallintoon ymmärtää tämän katkeruuden. Waldeck-Rousseau'n ajoista asti on sisäministerin paikka aina ollut radikaalien käsissä, ja ovat he saaneet mielensä mukaan prefekteureissa vallita.

On myös kuvaavaa, että kun Tardieu ensi kerran tullessaan pääministeriksi esitti Senaatissa hallitusohjelmansa, senaattorit eivät tästä pitäneet, koska se ei heidän mielestään ollut tarpeeksi kano-puheinen, vaan sisälsi liian paljon asiaa! Olipa joku senaattori sanonut: hallituksen deklaratio ei saa olla mikään dokumentti. Todellisuudessa Tardieun asiallisuus ja positiivinen suhtautuminen sodanjälkeisiin kysymyksiin, lyhyesti sanoen hänen kuulumi-sensa "uuteen sukupolveen" hermostuttaa senaattoreita, joiden olympista rauhaa tällainen aktiviteetti häiritsee.

Oustric-skandaali tuli näin ollen radikaaleille varsin sopivalla hetkellä. Päivälehdet ovat tarpeeksi tehneet selkoa tuon merkillisen miehen aiheuttamasta finanssiskandaalista, joten voin lyhyesti sen sifuttaa. Oli todellakin onneton sattuma että Tardieun oikeusministeri, tunnettu Raoul Péret, Kamarin ent. puhemies ja yksi huomatuimpia ehdokkaita Elysée'hen Doumergue'in jälkeen, oli ollut Oustricia ja hänen yrityksiään lähellä. Ei ole vielä lopul-

lisesti selvinnyt missä määrin Péret'n toiminta on ollut hallituksen jäsenelle sopimaton, mutta ilmeistä on että hänen tilinsä ei ole vallan pyhä. Hyvin kompromettoitu on R. Besnard, jonka Herriot'n hallitus v. 1924 lähetti ambassadööriksi Roomaan ja joka siellä pääsi sotkemaan ranskalais-italialaiset välit tavalla josta ei näytä selviytyvän. Sensijaan ei ole kuulunut vielä mitään lähempää niistä kahdesta valtiosihteeristä, Lautier ja Falcoz, jotka niinikään katsoivat parhaaksi jättämällä erohakemuksensa taata hallitukselle vapaammat kädet. Molemmat nämä herrat ovat niitä jotka aikaisemmin kuuluivat radikaaliseen puolueeseen mutta jättivät tämän astuessaan Tardieun hallitukseen.

Oustric-skandaali ei ole mikään Panama. Sen poliittiset haarautumiset ovat paljoa pienemmät kuin miksi oppositio ne on tehnyt. Paljoa vaarallisempia ovat olleet ja tulevat olemaan sen ekoonomiset seuraukset. Tulee itseltään vaistomaisesti kysyneeksi mitenkä tällainen skandaali, joka viime kädessä kuitenkin perustuu suuren yleisön herkkäuskoisuuteen, on mahdollinen maassa jossa säästäväisyysperiaate on siksi kehittynyt ja varovaisuus rahakysymyksissä kansallisuonteeseen kuuluva erikoisominaisuus. Vastaus lie-nee haettavissa seuraavasta. Ensiksikin ranskalainen

säästäjä tavallisimmin panee n. 80 % säästöistään kiinni aivan varmoihin papereihin, jotka eivät anna kuin n. 3, kaikkein korkeintaan 5 %. Tämä osa säästöistä, joka muodostaa hänen varsinaisen varallisuutensa, jää useimmiten koskemattomaksi ja kasvaa korkoa korolle sukupolvien kuluessa. Mutta tämän rinnalla ranskalainen rakastaa pitää "vapaana" noin parisenkymmentä prosenttia omaisuudestaan, jolla hän enemmän taikka vähemmän pelaa. Ne menetykset joista huudetaan skandaalien sattua koskevatkin pääasiassa tätä pienempää, spekulatioon tarkoitettua osaa omaisuudesta. On mielestäni kuvaavaa että huolimatta Oustric-skandaalin suuresta mittakaavasta ei ole ainakaan toistaiseksi puhuttu vararikoista Parisin porvarillisissa taikka yleensä "piireissä". Tässä onkin ehkä suurin ero Ranskan pörssin ja esim. New-Yorkin pörssin välillä. Jälkimmäisessä pyörivät kokonaiset omaisuudet, edellisessä ainoastaan osa niistä. On kuitenkin heti lisättävä että ranskalainen varsin helposti iskee harhaan koettaessaan pelata yllämainituilla prosenteilla. Ranskalainen ja vielä suuremmissa määrin belgialainen rakastaa peliä ja on pelissä varomaton. Ottamalla lisäksi huomioon että ranskalainen yleensä hyvin vähän tuntee lähemmin niitä yrityksiä, joiden osakkeita hän ostaa, varsinkin jos on kysymys hänen maansa ulkopuolella olevista yhtiöistä, ymmärtää paremmin sen itsessään hämmästyttävän herkkäuskoisuuden johon, kuten sanottu, useimmat tšekäläiset skandaalit perustuvat. Lisäksi tulee vielä että

pörssistä ehdottomasti puuttuu tarpeellinen valtion kontrolli, ja että kunnollista taloudellista ammattilehdistöä maassa tuskin on.

Palatakseni kysymykseen Oustric-jutun vaikutuksesta Tardieun asemaan on lopuksi todettava että Tardieu asian tullessa araksi menetteli varomattomasti. Kun tuli yleiseen tietoon että Raoul Péret oli ollut Oustricin lainopillinen neuvonantaja, olisi Tardieu tehnyt viisaammin jos hän kohta olisi jättänyt hallituksen erohakemuksen. Péret oli näet hallituksen varakansleri ja sen huomatuimpia voimia. Kun hän kuitenkin ei tehnyt tätä, vaan itsepäisesti luottaen taisteluvoimaansa jäi hallitsemaan, olisi hänen ainakin täytynyt itse ryhtyä toimenpiteisiin Péret'n poistamiseksi hallituksesta. Tätäkään hän ei tehnyt, vaan Péret ilmoitti vapaaehtoisesti menevänsä, samoin molemmat valtiosihteerit. Samoin Tardieu viimeiseen saakka turhan päiten vastusti parlamenttaarisen tutkijalautakunnan asettamista. Tämä oli taktillisestikin käsittämätöntä, koska hän tiesi että useimmat komprometoidut julkisuuden miehet kuuluvat radikaaleihin ja koska hän saattoi kuitenkin sittemmin järjestää niin että lautakunnan puheenjohtajaksi tuli oikeistolainen. Tämä Tardieun menetelmä herätti hämmästystä hänen omissakin riiveissään, josta aiheutui että, kuten muistettaneen, hänen saavuttamansa luottamuslause tässä kysymyksessä supistui muutamaan harvaan ääneen (itseasiassa viimeinen äänestys Kamarissa oli hänelle epäluottamus-

lause, ottamalla huomioon että melkein kaikki hallituksen jäsenet itse ottivat osaa äänestykseen oman luottamuslauseensa puolesta).

Tardieun varomattomuus antoi siten turhaa apua oppositiolle, joka jo kauan on tehnyt voitavansa hänen kaatamisekseen, maksoi mitä maksoi. Kun Kamarissa ei hänen enemmistöään voitu kukistaa, siirrettiin taistelu Senaattiin, missä puoluerajat ovat epäselvemmät ja jossa kuten jo sanottiin mieliala oikeallakin oli hänen persoonalleen epäsuopea.

Tardieun kaatumisen aiheuttama tilanne on hallituspulana varsin komplikoitu ilmiö. Ottakaamme ensiksikin huomioon että puoluejako Senaatissa ei ole sama kuin Kamarissa ja että varsinkin radikaalisten ryhmien rajat niissä vaihtelevat. Toiseksi on tilanne sen kautta paradoksaalinen että jos, kuten tapa vaatii ja mikä olisi loogillista, joku niistä radikaalisista senaattoreista jotka hallituksen kaasivat, ottaa muodostaakseen vasempaan nojautuvan hallituksen, vaara on suuri että, jollei hän voi saada sosialistien kannatusta, hänen käy Kamarissa yhtä huonosti kuin kävi helmikuussa Chautempsin, joka kuten muistettaneen esittäytyessään Kamarille kohta sai epäluottamuslauseen. Kaikki tähänastiset yritykset muodostaa uusi hallitus laajemmalle pohjalle ovat sen vuoksi lähteneetkin siitä että Tardieutä ei voida sivuuttaa, koska hänellä edelleen on Kamarin luottamus. Tardieu onkin kaikille niille senaattoreille jot-

ka ovat yrittäneet saada hallitusta kokoon ilmoittanut olevansa valmis astumaan uuteen hallitukseen, mutta sillä ehdolla että Kamarin nykyiseen enemmistöön ei kajota. Tämä merkitsee toisin sanoen sitä että hän asettaa ehdoksi että uudessa hallituksessa kaikki viimeisessä hallituksessa edustettuina olleet puolueet ovat mukana. Tässä on syy siihen että Barthou ja Laval eivät onnistuneet ja että pula pitkistyy, sillä radikaalit taas eivät halua missään tapauksessa mukaan hallitukseen varsinaista oikeistopuoluetta, jonka osallistumisesta taas Tardieu pitää kiinni. Ylläsanottu selittää myös miksi presidentti Doumergue ensiksi kääntyi Poincarén ja sitten Barthoun ja Lavalin puoleen, vaikka Senaatin kokouksessa ensimmäinen ja viimeinen olivat äänestäneet Tardieun luottamuslauseen puolesta, Barthou taas on pidättäytynyt äänestämästä, seikka joka vasemmalla on herättänyt arvostelua presidentin puolueettomuudesta.^{x)}

Barthou, joka istui ensimmäisen kerran ministerinä 1894 ja joka senjälkeen 11 kertaa on ollut ministerinä ja yhden kerran pääministerinä ja jonka hallitus v. 1913 oli yksi niistä harvoista, jotka ovat kaatuneet Senaatin antamaan epäluottamuslauseeseen.

^{x)} Vasta kääntyessään Steegin puoleen presidentti noudatti vanhaa traditiota, koska Steeg Senaatissa oli Tardieun kaatajia.

seen (niitä on kaikkiaan neljä: Barthou 1913, Briand 1917, Herriot 1926 ja nyt Tardieu), omaa suuren kokemuksen parlamenttaarisessa elämässä. Barthou, vaikka hän lukeutuukin radikaaleihin, pidättyi äänestämästä viime viikolla Senaatissa, sillä hän tahtoi sillä tavalla etukäteen mahdollistuttaa tulevan yhteistyön Tardieun kanssa, hyvin tietäen että hänen ~~puoleltaan~~ puoleensa tultaisiin kääntymään.

On ollut omiaan ihmetyttämään että Poincaré Senaatissa ei noussut puhujalavalle pelastaakseen ystävänsä Tardieun. Luullaan näet yleensä että interventio hänen puoleltaan olisi Tardieun pelastanut. Tästä on tehty erinäisiä johtopäätöksiä. Osaksi se että arvellaan Poincarén kaikesta huolimatta, vaikka hän jo kerran kieltäytyi muodostamasta hallitusta, odottavan toisten epäonnistuvan ja kapulan vielä kerran tulevan hänelle. Toisten arvelujen mukaan Poincaré ja Tardieu yhdessä antoivat kehityksen mennä tähän, jotta radikaalien prestige epäonnistuneitten hallituksenmuodostamisyritysten kautta vähenisi ja Tardieun asema siitä vain kasvaisi. Olen varmasta lähteestä kuitenkin kuullut että nämät arvelut ovat tuulesta temmatut: Poincaré itse mielellään uudelleen astuisi näyttämölle, mutta hänen vaimonsa kieltää häntä jyrkästi sitä tekemästä. Poincarén terveys on kyllä nyt mahdollisimman hyvä, mutta pelätävissä on kuitenkin että se ei kestäisi pääministerin tehtäviin liittyviä raskaita velvollisuuksia.

Totean lopuksi että Barthoun epäonnistuttua

nuoren senaattori Laval'in, Tardieutä lähellä olevan keskustamiehen, yritykset menivät samaa tietä. Tällä hetkellä radikaalinen senaattori Steeg, ent. ministeri ja ent. Marokon käskynhaltija, yrittää parastaan.

x x

x

13/12. Kun ylläoleva oli kirjoitettu saapuu tieto että Steegin on onnistunut saada kokoon uusi hallitus. Sen kokoonpanosta ja merkityksestä eri raportissa.

Holma.

15
Tied

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Koluman rap. no 113,
Parisi.

23/12.30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Parisissa joulukuun 24 p:nä 1930.

N:o 2422/696.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
57/144 (ae) n:o 30		
29/12 30	?	113
5	C6	

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
tini N:o 113, joka sisältää:

Steegin hallitus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

Helsinki.

57/144 (al. n. k. 30)		
29/12 30	3	12
FINNA	GENEVE	ACIA
5	C6	

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 113.

Parisissa joulukuun 23 p:nä 1930.

Steegin hallitus.

Antaessaan hallituspulan kymmenentenä päivänä Seine'in senaattorille Steeg'ille tehtäväksi muodostaa uusi hallitus, menetteli Doumergue täysin loogillisesti. Steeg oli näet niitä senaattoreita, jotka Tardieun kaatamistilaisuudessa olivat äänestäneet luottamuslausetta vastaan. Tehtävän antaminen Steegille muodosti näin ollen jo sinänsä huomattavan käänteen hallituspulan kehityksessä, siihen katsoen että aikaisemmat yritykset - Barthoun ja Laval'in nimissä - olivat pyrkineet ryhmittämään uuden hallituksen enemmän taikka vähemmän Tardieun vanhan enemmistön ympärille. Steeg sensijaan kohta teki radikaaleille pittemmälle meneviä lupauksia, joihin ensi kädessä kuului se että Tardieu ja hänen miehensä samoin kuin

varsinaiset oikeistopuolueet jäisivät uuden hallituskoalition ulkopuolelle.

Obs

Steegin hallituksella onkin selvä radikaalinen väritys. Siihenhän kuuluvat sellaiset tunnetut radikaalijohtajat kuin Chautemps (kultus), A. Sarraut (laivasto), Painlevé (ilmailu), Daladier (yleiset työt), senaattori Victor Boret (maanviljelys) y.m. Mutta Steegin onnistui vastoin Tardieun ja hänen miestensä odotuksia pysyttää hallituksessaan muutamia hyviä nimiä keskustasta, joille hän lisäksi antoi ehkä tärkeimmät salkut. Niinpä hallituksen varapresidenttinä ja samalla oikeusministerinä on Chéron, Calvados'in senaattori, joka lukeutuu puolueeseen "Union républicaine", siis kaukana radikaaleista. Tämän kunnianhimoisen miehen oli Tardieu hallituskautensa lopulla ottanut oikeusministeriksi Oustric-skandaalin johdosta eronneen Raoul Péret'n sijalle. Sisäministerin salkun on saanut Georges Leygues, Poincarén monivuotinen laivastoministeri, jonka ansioksi luetaan Ranskan sotalaivaston nopea nousu sodanjälkeisinä vuosina. Yleensä luullaan että Leygues, joka puolueväaritykseltään on varsin lähellä Tardieutä, huolimatta korkeasta iästään - hän on 73-vuotias - suostui Steegin houkutuksiin suuttuneena siitä että Tardieu muodostaessaan vuosi sitten ensimmäisen hallituksensa ei ottanut Leygues'ia siihen. Se seikka että Steeg on juuri tämän salkun tarjonnut Leygues'ille todistaa että Steeg kaikesta huolimatta pelkää liian

das!

Äkkinäistä affronttia Poincarén ja Tardieun ajamaan sisäpolitiikkaan nähden, ottamalla huomioon, mistä jo viime raportissani kirjoitin, että sisäministerin paikka aina on ollut radikaalisten silmäterä. Kauppaministeriksi on tullut tunnettu Loucheur, joka koko vuoden ajan kynsin hampain on taistellut Tardieutä vastaan kateellisena siitä että Tardieu, arvatenkin persoonallisista syistä, jätti hänet ulkopuolelle hallituksensa ottaessaan Poincarén viitan hartioilleen. Loucheurin pidättäminen tällä paikalla todistaa niinkään Steegin pyrkimystä lieventää liian äkkinäistä muutosta, ja samaa todistaa myös senaattori Barthoun kutsuminen sotaministeriksi. On syytä pitää mielessä että Barthoun pääministeriaikana 1913 3-vuotinen sotapalvelus saatettiin voimaan. Saksan lehdet eivät rakasta Barthouta, jota ne kutsuvat natsionalistiksi ja neulanpistopolitiikan kannattajaksi. Tämä on tosin liioittelua, mutta kansalliseen puolustukseen ja turvallisuuskysymykseen nähden on Barthoun kanta pääasiassa sama kuin Tardieun. Ylläsanottua todistaa negatiivisesti myöskin se seikka että Steeg ent. pääministerille ja sotaministerille Painlevélle ei ole antanut parempaa salkkua kuin ilmailu. Tähän toimenpiteeseen voi olla kyllä syytä sekin että ent. monivuotinen ilmailuministeri Laurent-Eynac viime aikoina Kamarissa ja julkisuudessa on joutunut ankaran arvostelun alaiseksi yksinpä vasemmistotaholta Ranskan ilmalaivaston muka ei ensiluok-

kaisen tilan vuoksi. Painlevé sensijaan on tunnettu organisaattori, ja toivotaan kait hänen saavan järjestystä tähänkin ressortiin.

On itsestään selvää että Briand pysyy ulko-ministerinä. On todellakin merkillepantavaa mitenkä hänen jäämisensä kaikissa olosuhteissa on muuttanut selviöksi. Ei edes oikeiston taholta tehty huomauksia tätä vastaan. Uudistan minkä olen aikaisemmin sanonut, että Briandilla enemmän kuin koskaan ennen ja kellään muulla on kansakunnan täysi luottamus takanaan, ja että tämä kansakunta, samalla kuin se luottaa puolustuksensa vahvuuteen, yksimielisesti toivoo sen rauhanpolitiikan jatkuvan, jota Briand viimeisinä vuosina on symbolisesti edustanut. Tämä seikka paremmin kuin ehkä mikään muu todistaa Ranskan kansan nykyistä rauhanpyrkimystä ja sen eihermostonutta suhtautumista ulkopoliittisiin kysymyksiin, huolimatta eräiden sen naapurien enemmän taikka vähemmän haltioituneesta suhtautumisesta näihin samoihin kysymyksiin.

Pääministeri Steeg itse on vanha rutinoitu poliitikko. Syntynyt 1868, tullut ensi kertaa Eduskuntaan vuosisadan ensimmäisinä vuosina, ollut useita kertoja eri hallituksissa milloin sisäministerinä, milloin oikeusministerinä. Sodanjälkeisinä vuosina oli Steeg jonkun aikaa Algerian kenraalikuvernööri ja v. 1926 hän tuli Lyautey'n jälkeen Marokon käskynhaltijaksi. Hänen onnistui tänä aikana saattaa onnelliseen loppuun sota Abd-elKrimiä vas-

taan. Hänen asemansa Marokossa heikkeni kuitenkin v. 1927 erään ikävän tapahtuman johdosta. Eräänä iltana olivat hänen kaksi läheistä sukulaistaan ja näiden ystävättäret päivällisen jälkeen Steegin luona lähteneet varomattomalle autotokalle alkuasukkaiden uhkaamalle alueelle, joka päättyi heidän vangitsemiseensa. Vangitut piti lunastettaman korkeilla lunnailta, joihin oli pakko käyttää osaksi valtion varoja. Kun pian senjälkeen Parlamentti hyväksyi lain, joka estää eräisiin korkeisiin virkoihin pääsemisen ja jäämisen henkilöiltä, jotka samalla osallistuvat määrätynlaisiin yksityisyrittäisiin, oli Steegin pakko erota. Kahtena viime vuonna ei hänestä ole politiikassa puhuttu. Steeg on pienehkö, hiljainen, korkean sivistyksen omaava miellyttävä vanhempi herra, jolla toisissa olosuhteissa todennäköisesti olisi mahdollisuus onnistua. Ne olosuhteet taasen, joissa hän hallitustehtävän otti vastaan, ovat erinomaisen vaikeat. Lukuunottamatta eräitä pieniä murtumisia Tardieun enemmistön laidoissa, mistä yllä puhuttiin, on tämä enemmistö edelleen vahva ja ennenkaikkea on se päättänyt kaikin keinoin taistella uutta hallituskoalitiota vastaan, toivoen että tällä on vain tilapäinen enemmistö ja peläten että sen valtaanjääminen helposti voisi viedä vielä radikaalisempaan hallituksen värittäykseen.

81 | Kuten lehdistä on näkynyt, Steeg esittäytyessään eräitä päiviä sitten saavutti kahdeksan äänen enemmistön. Tämä kävi hänelle mahdolliseksi ainoastaan sen kautta että kommunistitkin häntä äänestivät. Jos kom-

munistit, kuten heidän tapansa tähän saakka on ollut, olisivat äänestäneet hallitusta vastaan, Steegin hallitus ei olisi voinut jäädä eloon. Tämä tosiasia on luonnollisesti Steegille varsin epämiellyttävä. Jos tarkastelemme lähemmin Steegin saavuttamaa äänimäärää, huomaamme heti että siinä radikaalit ja sosialistit muodostavat enemmistön. Ilman sosialistien apua ei Steeg olisi voinut pelastaa tilannetta. Tämä sosialistien kannatus oli tosin odotettavissa, katsoen siihen että Steeg Marokko-kautensa jälkeen valittiin Seine'in senaattoriksi sosialistien ja radikaalien äänillä. On senvuoksi enemmän kuin todennäköistä että Steegin riippuvaisuus sosialisteista tulee antamaan hänen hallitukselleen erikoisen tunteen.

Kun Steeg otti tunnusekseen "conciliation et entente", niin täytyy meidän edelläsanotun perusteella todeta, että tämä conciliation et entente on käsitettävä ainoastaan tapahtuneeksi radikaalisten porvarien ja sosialistien välillä. Porvarillisista äänistä annettiin näet noin 2/3 hallitusta vastaan ja ainoastaan noin 1/3 hallituksen puolesta. Mistään yhteisymmärryksestä ja suhteiden rauhoittumisesta porvarillisten ryhmien keskuudessa ei siis voi puhua. Sensijaan merkitsee Steegin ensimmäinen esiintyminen ja hänen saavuttamansa äänten enemmistö uutta lähenteilyä sosialistien ja radikaalien välillä, mikä yhteisymmärrys, kuten muistettaneen, viime aikoina on ollut katkennut. Toiselta puolen on myös totta että

socialistit viime aikoina kaikissa kunnallis- y.m. -vaaleissa ovat ankarasti taistelleet juuri radikaaleja vastaan pitäen nyt jo silmällä vaaliplatformaan v. 1932 tapahtuvissa uusissa parlamenttivaaleissa. Léon Blum ja hänen kannattajansa näet pelkäävät yhteisymmärryksen radikaalien kanssa vievän socialististen äänestäjäjoukkojen vähenemiseen näissä vaaleissa.

Todistuksena siitä mitenkä vaikea Steegin oli saada kokoon hallituksensa mainittakoon myös että samana päivänä jolloin hallituksen uusi kokoonpano oli lehdistölle annettu, kaksi siihen kuuluvaa alivaltiosihteeria ilmoitti katuvansa ja luopuvansa kunnianasta. Hallituksen esittäytymisen aattona yksi ministereistä ja kaksi alivaltiosihteeria seurasi näiden esimerkkiä.

On lausuttu se otaksuma, ja pidän sitä hyvin todennäköisenä, että Steeg näissä olosuhteissa ei olisi saanut edes tätäkään vaivaista enemmistöä, jollei Poincarén sairaus juuri silloin olisi sattunut. Yleisesti kuuli näet lausuttavan sen otaksuman ja toivomuksen että Steegin epäonnistumisen tapauksessa Poincaré, vanhana, koettuna reservinä, sittenkin viime hetkessä olisi valmis astumaan näyttämölle. (Vasta näinä päivinä on allekirjoittaneelle käynyt täysin selväksi, mikä harvinainen nimi Poincarélla Ranskassa kaikista erimielisyyksistä huolimatta edelleen on.) Kun Poincarén sairaus tuli tunnetuksi - sitä hän oli useamman päivän salattu - kävi jokaiselle

selväksi että hän ei voisikaan Steegin epäonnistuksessa tulla kysymykseen, mistä olisi aiheutunut puolan jatkuminen vielä pitkiksi ajoiksi. Tämän perspektiivin edessä moni epävarma keskustamies katsoi parhaaksi antaa äänensä Steegille. Täten Steeg tuli saaneeksi ne harvat hänelle niin kipeästi tarpeelliset äänet, jotka takasivat hänen enemmistönsä.

On paras olla ennustamatta, mutta kaikki viittaa siihen että Steegin hallitus ei tule pitkäikäiseksi. Hän viisaasti kyllä heti lähetti Eduskunnan kotiin neljän viikon joululomalle, luottaen vanhaan, tunnettuun totuuteen että aika auttaa.

Kolme kysymystä asettuu eteemme, meidän kannaltamme katsoen, uutta hallitusta arvosteltaessa. Ensimmäinen kysymys on luonnollisesti: Mikä tulee olemaan tämän hallituksen suhde Moskovaan? Onko Steegin hallitus jatkava Tardieun antimoskovalaista suuntaa? Minun käsitykseni mukaan antimoskovalainen henki Ranskassa on nykyään hyvin syvälle juurtunut. Ranskan kansan "sens", selväpäinen tapa suhtautua kysymyksiin, on saanut tarpeekseen Moskovan ilveilystä. Viimeinen oikeudenkäynti Moskovassa, missä Poincaré ja Briand saivat näytellä hengessä hirtettyjen osaa, on täällä herättänyt enemmän naurua kuin suuttumusta. Briandin, Loucheurin, Leygues'in, Barthoun y.m. tunnettujen nimien mukanaolo hallituksessa takaa mielestäni tämän suhtautumisen jatkuvaisuuden. Elkäämme unohtako että esim. Herriot, joka aikoinaan tunnusti pääministerinä

ollessaan Moskovan hallituksen de jure, nykyään tuontuostakin julkaisee leimuavia kirjoituksia Moskovaa vastaan. Samoin Painlevé, Caillaux y.m. Mutta älkäämme olko liian optimistisia; jos Steegin hallitus jää eloon, on sen pakko yhä enemmän nojautua vasemmalle, ja silloin suhtautuminen Moskovaan voi muuttua. Samoin on pelättävissä että jos Englannin ja Moskovan paraikaiset neuvottelut tsaariveloista edes osaksi vievät positiiviseen tulokseen, täällä kohta nousee huuto samanlaisten neuvottelujen alkamisesta Ranskankin osalta. Toiselta puolen pitäisin ilmeisenä että Loucheur Venäjän dumpingkysymykseen nähden tulee olemaan yhtä ankara kuin hänen edeltäjänsä Flandin.

Toinen kysymys joka suoranaisesti koskee meitä on uuden hallituksen suhtautuminen Genèveen työhön ja ennenkaikkea turvallisuuskysymykseen. Ne radikaalit, jotka uudessa hallituksessa ovat määräävinä, kuten Barthou, Painlevé y.m., ovat turvallisuuskysymykseen ja kansalliseen puolustukseen nähden aivan samalla kannalla kuin Tardieu, Maginot ja heidän ryhmänsä. Tämän ovat mainitut henkilöt viime aikoina sekä sanoin että kirjoituksin todistaneet.

Kolmanneksi kysyn itseltäni: mikä on oleva uuden hallituksen suhtautuminen ulkomaiden lainatoivomuksiin. En tahdo mitään ennustaa mutta minusta tuntuu että finanssiministeri Germain-Martin'in nimi takaa tähänastisen politiikan jatkuvaisuuden. Germain-Martin on näet myöskin Tardieun läheisiä miehiä, eikä mi-

kään radikaali; hänestä puhuttiin jopa Ranskan valtiopankin kuvernööriksi äskettäin Moreau'n erotessa. Tässäkään suhteessa siis Steeg ei ole tahtonut tehdä äkkiäyrkkää muutosta edellisen hallituksen ajamaan politiikkaan nähden.^{x)}

Sanoisin senvuoksi, lopettaakseni tämän katsauksen, että Steegin ulkopoliittika suurin piirtein tulee olemaan sama kuin Tardieun, mutta ehkä vähän enemmän silmällä pitäen vanhaa sanontatapaa: suaviter in modo. Tämä ehkä tulee näyttäytymään suhteiden paranemisessa eräisiin naapureihin. Mutta tästä lähemmin eri raportissa, laajemmassa yhteydessä.

Holma.

x) Tässä yhteydessä mainittakoon että Rumania piakkoin alkaa neuvottelut täällä uudesta 600 miljoonan frangin suuruisesta lainasta. Näiden neuvottelujen onnistumisesta ei ole vielä tietoja. Eräät sanomalehtiutiset ovat kuitenkin jo viitanneet siihen että neuvotteluihin ryhtymistä tullaan lykkäämään. — Helpottaakseen pankkiholveihin kokoontuneen liikakullan painoa Ranskan hallitus nykyään suunnittelee suurten kapitaalmäärien investointia Ranskan siirtomaihin. Tämä kysymys on viime aikoina saanut entistä selvennät muodot, ja kysymys transsahaarisen rautatien rakentamisesta on sen kautta luonnollisesti saanut uutta vauhtia. Mielestäni ei ole vielääkään näyttäytynyt lainakysymyksen pimeälle taivaalle sellaisia valopilkkuja, jotka oikeuttaisivat uutta optimismia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Kolman raportti no 114.
Parisi

30/12 1980.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 N:o 1100 ae. 1931
 5/7.31 No 111

SUOMEN LÄHETYSTÖ
 FINLANDS BESICKNING

Parisissa joulukuun 30 p:nä 1930.

N:o 2479-711

N:o 1100 ae. 1931
 5/7.31 ? 111
 FINNA GUSTO ARIA
 5 C6

Herra Ministeri,

Lähetän täten kunnioittaen Teille raport-
 tini N:o 114, joka sisältää:

Vieläkin Belgiasta ja Venäjän dumpingista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomai-
 sen kunnioitukseni vakuutus.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1000/1000		
5/2.31	100	100
RYHMÄ	0.000	100
5 C6		

Suomen Parisissa ja Brysselissä olevan Lähettilään

Raportti N:o 114.

Parisissa joulukuun 30 p:nä 1930.

Vieläkin Belgiasta ja Venäjän dumpingista.

Joulun alla käväisin pikimmältä Brysselissä päästäkseni selville siitä miten kysymys Belgian antidumpingtoimenpiteiden ulottamisesta puutavaroihinkin viime käyntini jälkeen, s.o. marraskuun alkupuolelta saakka, on kehittynyt.

Tapasin Brysselissä useita puutavaramiehiä ja varsinkin oli minulla pitkä keskustelu Ruotsin siikäläisen pääkonsulin Hedborgin kanssa, joka on puutavaraan kohdistuvien antidumpingtoimenpiteiden varsinainen sielu.

Pääkonsuli Hedborg myönsi että Belgian hallituksen keskuudessa kysymys, sen pahempi, ei ole viime viikkoina edistynyt. Maanviljelysministeri Baels'in toimesta asetettu virallinen komissioni tutkii edelleen kysymystä ja on tätä tarkoitusta varten kuulustellut eri piirejä. Mihinkään lopulliseen tulok-

seen tämä komissioni ei vielä ollut tullut eikä ole vielä, mikäli tiedän, tehnyt hallitukselle selkoa työstään.

Asialle eduksi ei ollut joulukuun alussa Parlamentissa tehty välikysymys. Sosialistijohtaja Vandervelde käytti näet tätä tilaisuutta hyväkseen moit tiakseen ankarasti hallituksen tähänastisia antidumpingtoimenpiteitä. Tosin hallitus sai pyytämänsä luot tamuslauseen huutoäänestyksellä, mutta välikysymys si nänensä todisti liikkeellä olevan voimia jotka teke vät kaikkensa meidän intressejämme vastaan.

Ylläsanotusta huolimatta pääkonsuli Hedborg ei suinkaan ollut pessimisti, vaan laski hän niiden laajakantoisten toimenpiteiden joihin hän kaikessa hiljaisuudessa on ryhtynyt alkaisemmin tai myöhemmin vievän tulokseen. Tällaisista toimenpiteistä mainit takoon ensinnäkin Belgian kotimaisen puutavarateolli suuden harjoittajien kirjelmäluonnos hallitukselle, jonka, kuten eräät muutkin asiakirjat, lähetän eri kirjeessä Ulkoasiainministeriölle. Tästä kirjelmästä puuttuvat vielä tarpeelliset tilastolliset numerot, mutta on pääkonsuli Hedborgin onnistunut viedä asi at siihen että belgialaiset viranomaiset itse parhaillaan ovat tämän tilastollisen aineiston kokoa mishankkeissa. Tarkoitus oli että Hedborg oman agent tiverkkonsa kautta olisi tämän työn suorittanut, mutta alkoi hän epäillä sellaisen toimenpiteen he rättävän epäluuloja, jonka johdosta hän sai asian

järjestetyksi jo mainitulla tavalla. Sinänsä tämä seikka todistaa että kyseessä olevat viranomaiset, lähinnä maanviljelysministeriö, jonka alle puutavara-teollisuus kuuluu, ovat asian järjestämisestä positiiviseen suuntaan kiinnostetut.

Toiseksi Hedborg hyvin luottamuksellisesti kertoi päässeensä yhteyteen flaamilaisen boerenbund'in kanssa. Tämä boerenbund on katolisen puolueen sisällä toimiva suuri flaamilainen maalaisliitto joka muodostaa katolisen puolueen vasemman siiven. Voi liioittelematta sanoa että boerenbund nykyään on Belgian vahvin poliittinen tekijä. Tämä liitto on luonnollisesti ottanut ohjelmaansa kotimaisen viljan suojelemisen Venäjän dumpingia vastaan, ja on toiveita olemassa että se ulottaisi harrastuksensa myöskin puutavaraan. Tätä seikkaa pitäisin hyvin tärkeänä.

Kolmanneksi on, edelleen Hedborgin toimesta, pantu liikkeelle adressikaavakkeita, joiden allekirjoittajat kääntyvät hallituksen puoleen pyytäen sen suojelusta kotimaiselle puutavara-teollisuudelle Venäjän dumpingia vastaan. Lähetän tällaisen kaavakkeen Ulkoasiainministeriön nähtäväksi lisäten että on tarkoitus saada siihen vähintään 5000 allekirjoitusta. Kaavakkeet ovat jo allekirjoitettavina ympäri maata.

Alleviivaan tässäkin yhteydessä että ainoa tapa Belgiassa herättää viranomaisten huomiota asiaan on juuri saada sikkäläisen kotimaisen puutavara-teollisuuden edustajat liikkeelle. Tätä päämäärää ovat kaik-

ki Hedborgin kuten myöskin meikkäläisten toimenpiteet tarkoittaneet.

Luulen unohtaneeni mainita että Luxemburgin hallitus niinikään on päättänyt sovittaa lisenssi-järjestelmää eräisiin Venäjältä tuleviin tavaroihin nähden. Asianomaisesta asetuksesta, jonka sanamuodon lähetän eri kirjeessä Ulkoasiainministeriölle, käy ilmi että toimenpide on yhtäpitävä Belgian hallituksen toimenpiteen kanssa.

Eräs seikka joka on omiaan vaikeuttamaan toimenpiteitä dumpingia vastaan tällä hetkellä Brysselissä on seuraava. Brysselissä toimii muudan Petrofinaniniminen yhtiö, jonka johdossa lienee Belgian talouselämässä suurta osaa näyttelevä ent. ministeri Francoqui ja joka on yhteydessä ranskalaisen Union parisienne-nimisen yhtiön kanssa. Tämän Petrofina-yhtiön on onnistunut äskettäin Venäjältä saada erinomaisen edullisilla ehdoilla venäläistä petroolia, jota se myy Belgiassa suurella voitolla. Kerrotaan että yhtiön, joka aikaisemmin toimi ahtaissa olosuhteissa, voitto nykyään nousee uskomattomiin summiin. Katsoen siihen että yhtiön intressenteinä on joukko Belgian talouselämän johtavia henkilöitä ja että yhtiön koko toiminnan jatkuvaisuus riippuu siitä että kauppasuhteita Venäjälle ei katkaista ja että dumpingia vastaan ei ryhdytä toimenpiteisiin, on ymmärrettävissä että sen johto tekee voitavansa estääkseen hallitusta laajentamasta antidumpingtoimenpiteitä.

Hedborg oli kuullut mainittavan että Vandervel-

dellä tullessaan Venäjältä olisi ollut taskussaan valmiiksi laadittu luonnos venäläis-belgialaiseksi kauppasopimukseksi. Hedborg oli tämän tiedon saanut hyvästä lähteestä. Tämän johdosta menin ulkoministeri Hymansin kabinettipäällikön, kreivi d'Urselin luo ja kysyin häneltä suoraan asiaa. Hän vakuuttamalla vakuutti minulle että tämä tieto ei ole paikansa pitävä ja että Belgian hallitus ei suunnittele minkäänlaisia toimenpiteitä belgialais-moskovalaisen kaupan edistämiseksi. Päinvastoinhan hallituksen viimeaikaiset toimenpiteet todistavat toista. Kauppasopimuksen solmiminen edellyttäisi sitäpaitsi Moskovan hallituksen tunnustamisen de jure. Belgian hallitus ei ole aikeessa luopua siitä kannasta minkä jo muistaakseni Genuan konferenssissa 1922 Belgian pääedustaja ilmoitti maansa viralliseksi kannaksi, nim. että Belgia ei tahdo olla virallisissa tekemisissä hallituksen kanssa, joka ei tunnusta yksityisomaisuuden oikeutusta. Kreivi d'Urselin vakuutus oli mahdollisimman kategorinen.

Haluan myös mainita että tri Brommels sopivalla tavalla on antanut Antwerpenin suuren ranskan-kielisen *Matin*-lehden toimittajalle, herra Koninckx'ille, joka Suomen asioista muutenkin erikoisesti kiinnostautuu^{x)}, paljonkin yleistä aineistoa Venäjän

^{x)} Olen äskettäin ehdottanut herra Koninckx'ille S.V.R. ritarimerkin suurista ansioistaan maamme propagandatyössä Belgiassa.

dumpingia koskien. Itseään tai meidän toimintaamme millään tavalla paljastamatta on hän aikaansaanut sen että Matin-lehti, huolimatta Antwerpenin yleisestä kannanotosta dumpingiin nähden, nyttemmin kirjoittaa dumpingia vastaan.^{x)} Tri Brommels on keskusteluissaan Matinin edustajan kanssa erikoisesti alleviivannut sitä viimeisten tutkimusten selvää selvemmin osoittamaa tosiasiaa, että Antwerpenin sataman suuri viimeaikainen nousu ensi kädessä aiheutuu Belgian omasta teollisuudesta. Näissä olosuhteissa luonnollisesti Venäjän dumpingin Belgian teollisuudelle aiheuttamat vauriot heti näkyisivät Antwerpenin sataman tilastossa. Tämä seikka on varsin tärkeä, ottaen huomioon antwerpeniläisten tähänastiset väitteet kaupunkinsa laivaliikkeen ja Belgian kotimaisen teollisuuden keskinäisestä suhteesta.

Olemme Hedborgin, Brommelsin, konsuli Holmin y.m. kanssa sopineet siitä että meidän tulisi, mikäli mahdollista, koettaa saada belgialaiset muutenkin ymmärtämään mikä vaara ajanpitkään uhkaa Venäjän puolelta Belgian kauppaa. Belgialaiset näet eivät yleensä ajattele kovin pitkälle, vaan toimivat enemmän päivästä toiseen. Tämä selittää myöskin osaksi eräiden sikkäläisten piirien suuren kiinnon venä-

^{x)} Herra Koninckx käyttää näissä kirjoituksissaan nimimerkkiä J.G.

läisiin tavaroihin, joiden halpuus tällä hetkellä näkyy voivan sokaista viisaankin miehen silmät. Venäjän jatkuvan dumpingin suuren vaaran maalaaminen on senvuoksi Belgiassa tärkeimpiä tehtäviämme. Tätä on Brommels selitellyt mainitsemalleni sanomalehtimiehelle, ja kun olin kreivi d'Urselin luona, en voinut, kun hän minulta alkoi kysellä viisivuotissuunnitelman mahdollista menestystä, olla hänelle huomauttamatta että Suomessa ei uskalleta luottaa tämän suunnitelman karillemenoon.^{x)} Huomasin mitenkä hän erikoisesti teki muistiinpanoja, kun sanoin meidän käsityksemme olevan sen että jos vain sano-
kaamme 15:kin prosenttia tuosta suunnitelmasta toteutuu se riittää maailman kaupan saattamiseksi sekaisin. Luulen että yleensäkin meidän olisi syytä koettaa vaikuttaa tällä linjalla jotta käsitys viisivuotissuunnitelman muka karillemenosta ei pääsisi juurtumaan, varsinkin katsoen siihen että näissä maissa ani harva on täysin selvillä tuon suunnitelman sisällyksestä.

Pääkonsuli Hedborg vielä huomautti että jos, kuten hän toivoo, piakkoin päästään niin pitkälle että alussamainitut alustavat valmistukset ovat suoritettut, meidän täytyy ryhtyä Belgian lehdistön so-

^{x)} Tässä suhteessa Ranskan ulkoasiainministeriö on samalla epäilevällä kannalla, huolimatta eräiden lehtien vakuutteluista että suunnitelma jo muka olisi karilla.

pivaan käsittelyyn, joka hänen laskelmiensa mukaan tulisi maksamaan n. 3-400,000 Belgian frangia. Hän antoi minun ymmärtää että avustus tässä suhteessa meidänkin puoleltamme olisi tervetullut, mutta piti kysymystä tämän rahan saamisesta toisarvoisena, josta ymmärsin että hänen päämiehensä Kreuger kyllä pääasiassa siitä vastaa. Sen lisäksi mitä aikaisemmissa raporteissani olen maininnut Kreugerin suuresta kiinnosta otsikkoasiaan, on vielä mainittava että hän nykyään kontrolloi n. 200,000 standartin vuotuista vientiä Ruotsista, joka muodostaa noin 1/5:n Ruotsin koko puutavaraviennistä.

Mainitsemista ansaitsee vielä että eräät ruotsalaiset puutavaraviejät nyttemmin ovat rikkoneet suhteensa herra Cerf'iin, josta viime dumpingraporttissani kerroin. Olisi alahuttavaa jos tällaisia suhteiden katkeamisia venäläistä puutavaraa suosiviin agentteihin tulisi enemmältikin.

x x

x

Johtaja Jaatinen kertoi minulle, Lontoon kokouksesta palatessaan, saaneensa ranskalaisilta puutavara-asiamiehiltä sen käsityksen että Ranskan hallituksen voimaansaattaman lisenssisysteemin tarkoitus puutavaraan nähden olisi koettaa sen avulla rajoittaa venäläisen puutavaran vienti tulevana vuonna n. 35,000 standartiin. Konsuli Hedborgilla oli ai-

van samoja tietoja ja piti myöskin luonnollisena
että lisenssisysteemi, jos sitä todellakin aiotaan
vakavasti sovelluttaa, ei lopulta voi tarkoittaa muu-
ta kuin venäläisen puutavaratuonnin rajoittamista so-
pivaksi katsottuun määrään.

Holma.

P.S. Juuri kun ylläoleva oli kirjoitettu, sain
kirjeen tri Brommelsilta joka kertoi Belgian boeren-
bundin nyttemmin luvanneen kannatuksensa antidumping-
toimenpiteiden ulottamiselle puutavaroihinkin nähden.
Tätä on pidettävä suurena askeleena päämäärämme koh-
ti.

Holma.